

Deel II Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1.1 begripsbepalingen

In artikel 1.1 zijn de in alfabetische rangschikking begripsbepalingen opgenomen. De begrippen zijn, daar waar dienstig en praktisch uitvoerbaar, in lijn gebracht met het Europese begrippenkader dat wordt gebruikt in de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn en de verordening 2019/943 en verordening 715/2009. De kernbegrippen die voor de opbouw van het voorstel van wet en het begrip daarvan een belangrijke schakel vormen worden hieronder in clusters toegelicht.

De definities zijn niet op alle onderdelen identiek aan de definities uit het Europese recht. Dit hangt in de eerste plaats samen met de noodzakelijke specificiteit in nationale regulering, waarbij nauwkeurige en in de praktijk goed toepasbare begrippen noodzakelijk zijn. De in de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn opgenomen definities hebben soms een meer abstract karakter, juist omdat deze teksten in alle lidstaten toepasbaar moeten zijn. Daar komt in de tweede plaats bij dat sommige begrippen zoals aansluiting, aangeslotene, distributiesysteem en transmissiesysteem niet, of althans niet expliciet, in de elektriciteitsrichtlijn en de gasrichtlijn zijn opgenomen. Afwijking van of aanvulling op de Europese definities is daarom in sommige gevallen noodzakelijk om tot een binnen de Nederlandse context in de praktijk toepasbaar wettelijk systeem te komen. Tot slot houdt afwijking van de Europese definities verband met de wetgevingstechnische keuze om de definitiebepalingen te beperken tot feitelijke definiëringen en inhoudelijk voorschriften niet – of in beperkte mate – op te nemen in de begripsbepaling zelf. Dergelijke voorschriften worden opgenomen in de inhoudelijke artikelen. Deze keuze heeft vooral effect bij de definities van de beheerders (transmissie- en distributiesysteembeheerder en beheerder van een gesloten distributiesysteem), maar ook bij bijvoorbeeld de begrippen directe lijn en de energiegemeenschap. Op basis van de in de Elektriciteitsrichtlijnen en de Gasrichtlijn en de verordeningen 2019/943 en 715/2009 neergelegde begrippen wordt een aantal definitieclusters voorgesteld. Daar wordt hieronder nader op ingegaan.

Begrippencluster Systemen

Het eerste definitiecluster betreft het systeem, in de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet aangeduid als net. Onder transmissiesystemen worden transmissiesystemen voor elektriciteit, voor gas, separate interconnectoren en het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee onderscheiden. Voorts zijn er voor zowel elektriciteit als voor gas de distributiesystemen. En is er voor zowel elektriciteit als voor gas het gesloten systemen. Voorts zijn er twee bijzondere systemen, namelijk het gasopslagsysteem en het LNG-systeem. Belangrijk kenmerk van al deze systemen is dat op grond van de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn voor al deze systemen in meer of mindere mate regulering voor deze systemen is voorgeschreven. De terminologische omzetting van net en netbeheerder naar systeem en systeembeheerder heeft niet ten doel om beleidsinhoudelijke wijzigingen door te voeren, maar om de wetgeving ook qua begrippenkader beter te laten aansluiten bij het Europese regelgevingscomplex.

De begripsomschrijvingen van transmissiesysteem voor elektriciteit en voor gas, distributiesysteem voor elektriciteit en voor gas - hieronder vallen ook gesloten systemen – en directe lijn, zijn steeds op een vergelijkbare wijze opgebouwd. De omschrijvingen kennen allemaal de zinsnede '(stelsel van) leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen ten behoeve van transport'. Dat hulpmiddelen expliciet zijn benoemd geeft helderheid over het feit dat hulpmiddelen als transformatoren, schakelstations, verdeelstations en onderstations onderdeel zijn van het systeem. Deze uniforme definiëring sluit aan bij het karakteriserende doel van deze systemen, namelijk het transporten van elektriciteit of gas van de ene plek naar de andere plek. Daarmee onderscheiden deze begripsomschrijvingen zich van die van de installatie. De installatie, zo volgt uit onderdeel b van de begripsomschrijving van installatie, worden gebruikt of staan ten dienste van het verbruik of de productie van elektriciteit of gas of de opslag van elektriciteit. Het begrip installatie heeft dus – al vindt er over de leidingen binnen de installatie wel degelijk transport plaats - primair een intern doel. De genoemde systemen hebben daarentegen enkel transport tussen de verschillende aansluitingen op de systemen tot doel.

Opgemerkt zij dat het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee hoofdzakelijk het transport van elektriciteit dat is opgewekt door windparken op zee naar het transmissiesysteem voor elektriciteit (op land) tot doel heeft. Het transport van elektriciteit naar eindafnemers op zee zal hieraan ondergeschikt zijn.

Begrippencluster Beheerders

Een tweede belangrijke groep definities is de begrippencluster rond de beheerders van de verschillende hierboven onderscheiden systemen. Krachtens hoofdstuk 3 worden rechtspersonen die eigenaar zijn van systemen of die alle aandelen hebben in de rechtspersoon die eigenaar is van een systeem, aangewezen als beheerders van de betreffende systemen: dit zijn transmissiesysteembeheerders, distributiesysteembeheerders, de beheerder van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee, interconnectorbeheerders, beheerders van gesloten systemen, LNG-beheerders en gasopslagbeheerders.

Voorts wordt in de afdeling 3.3 de taken toebedeeld aan de verschillende transmissie- en distributiesysteembeheerders. In afdeling 3.5 zijn voorts de taken en verplichtingen voor beheerders van bijzondere systemen neergelegd: de beheerder van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee, interconnectorbeheerders, beheerders van gesloten systemen, LNG-beheerders en gasopslagbeheerders. Voor deze beheerders geldt over het algemeen een beperkter takenpakket.

De begripsomschrijvingen van de verschillende beheerders verwijzen telkens naar artikel 3.2 of naar artikel 3.6. Dit zijn de artikelen die de grondslag bieden voor de aanwijzing van de verschillende beheerders. De definities van de verschillende beheerders uit de richtlijnen zijn dus niet direct overgenomen. Voor het begrip transmissiesysteembeheerder wordt dit ter illustratie uitgelegd. Het begrip transmissiesysteembeheerder is in de richtlijnen inhoudelijk gedefinieerd; het is kort gezegd de rechtspersoon die verantwoordelijk is voor de exploitatie, het onderhoud en, zo nodig, de ontwikkeling van het transmissiesysteem. Deze inhoudelijke elementen zijn binnen de kaders van dit wetsvoorstel niet in de begripsomschrijving opgenomen, maar in het inhoudelijke artikel inzake de beheertaak van de transmissiesysteembeheerder (zie artikel 3.25). Al met al kan worden gesteld dat het *begrip* transmissiesysteembeheerder uit het Europese recht is overgenomen, maar dat de materiële inhoud van de Europese begripsomschrijving is geïmplementeerd in de inhoudelijke artikelen. Dit geldt op vergelijkbare wijze voor de distributiesysteembeheerders, LNG-beheerder en gasopslagbeheerder.

Begrippencluster Aansluiting

Een derde cluster begrippen betreft die rond de aansluiting, waar de volgende definities relevant zijn: aansluiting, grote en kleine aansluiting, aangeslotene en installatie.

Een aansluiting wordt gevormd door de leidingen die een verbinding leggen tussen één installatie en een systeem of de leidingen die een verbinding leggen tussen een systeem en één gesloten distributiesysteem. Koppelingen tussen transmissie- en distributiesystemen zijn geen aansluitingen (zie de toelichting bij het begrip systeemkoppeling). Dit houdt verband met het feit dat een aanzienlijk deel van de bepalingen die scharnieren rond de aansluiting, niet van toepassing zijn op dergelijke systeemkoppelingen. Vanuit het perspectief van wettelijke ordening wordt daarom voorgesteld de systeemkoppelingen van het begrip aansluiting uit te zonderen. Dat neemt overigens niet weg dat systeembeheerders bij andere systeembeheerders tarieven in rekening kunnen brengen. Daar voorziet het wetsvoorstel separaat in.

Begrippencluster overeenkomsten

Een vierde begrippencluster betreffen de overeenkomsten die een eindafnemer/actieve afnemer sluit met marktdeelnemers. Het gaat daarbij om de leveringsovereenkomst, de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel, en drie typen aggregatieovereenkomsten: de terugleveringsovereenkomst en de terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel en de vraagresponsovereenkomst. Voor gas is enkel de leveringsovereenkomst van belang. Dit is de overeenkomst voor de levering van gas ten behoeve van eindgebruik.

Voor elektriciteit kunnen één of meer van de genoemde overeenkomsten relevant zijn.

De leveringsovereenkomst en de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel zijn overeenkomsten die worden gesloten ten behoeve van het verbruik van elektriciteit. Die overeenkomsten worden daarom met een aangeslotene in zijn hoedanigheid van eindafnemer gesloten.

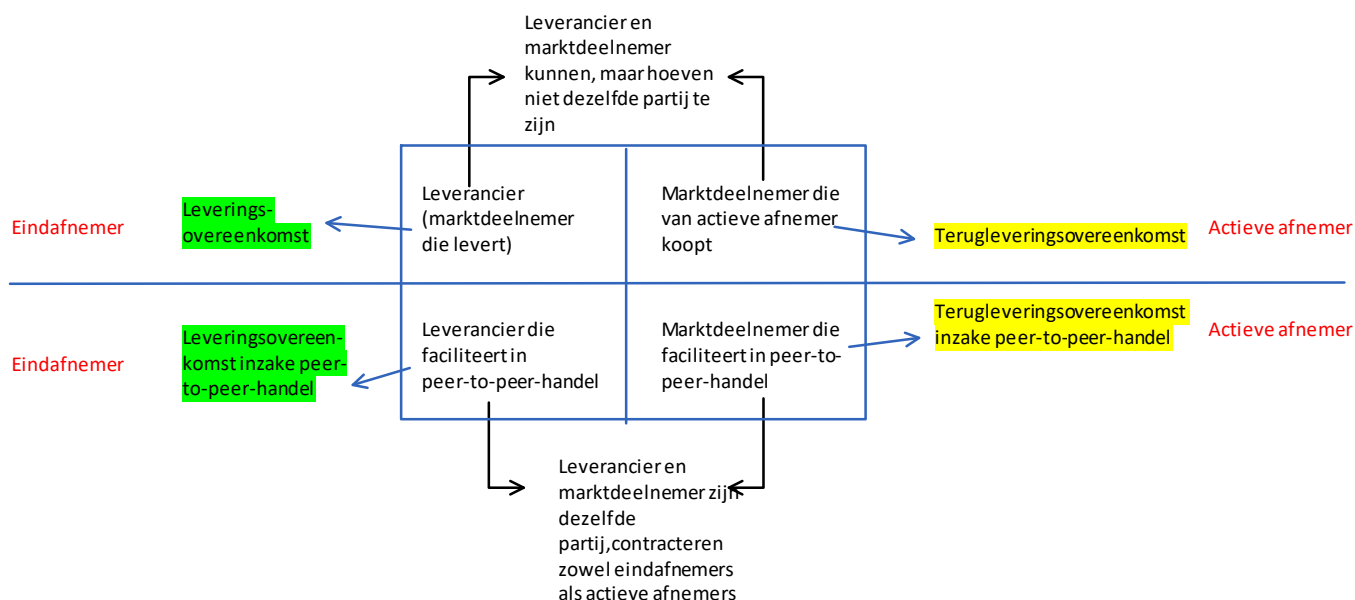
De aggregatieovereenkomsten zijn overeenkomsten die worden gesloten ten behoeve van het vermarkten van zelf opgewekte elektriciteit of bij hem beschikbare flexibiliteit. Deze overeenkomsten worden daarom met een aangeslotene in zijn hoedanigheid van actieve afnemer gesloten.

De leveringsovereenkomst behoeft weinig toelichting: het betreft een overeenkomst voor de koop van elektriciteit ten behoeve van verbruik.

De leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel is een nieuw begrip. Het is een overeenkomst op grond waarvan een eindafnemer hernieuwbare elektriciteit geleverd krijgt die is opgewerkt door actieve afnemers. Daarbij verzorgt de contracterende marktdeelnemer voor de automatische uitvoering en afwikkeling van de transacties met zowel de eindafnemers als verbruikers als de actieve afnemers als producenten. Deze overeenkomst dient ter implementatie van de in artikel 21, tweede lid, onderdeel a, van richtlijn 2018/2001 opgenomen peer-to-peer-handel.

De leveringsovereenkomst en de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel kennen aan de kant van de actieve afnemer die elektriciteit produceert hun equivalent in de terugleveringsovereenkomst en de terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel. De terugleveringsovereenkomst betreft een overeenkomst op grond waarvan een actieve afnemer zijn surplus aan zelf opgewekte elektriciteit verkoopt aan een marktdeelnemer. Dit kan een marktdeelnemer zijn die tevens zijn leverancier is, maar het kan ook een andere, onafhankelijke marktdeelnemer zijn. In de richtlijn worden deze laatste marktdeelnemers onafhankelijke aankoopgroeperingen genoemd. In dit wetsvoorstel wordt het neutrale begrip marktdeelnemer gebruikt, dat zowel de eigen leverancier, als een onafhankelijke partij kan omvatten.

Tegenover de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel voor eindafnemers staat de terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel voor actieve afnemers. Een actieve afnemer die zijn opgewekte elektriciteit via peer-to-peer-handel aan eindafnemers wil vermarkten, kan daartoe een terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel sluiten. Op grond van deze overeenkomst wordt de elektriciteit via de facilitator geleverd aan een eindafnemer (zie ook het algemeen deel van deze memorie, paragraaf 4.5.2).

Het derde type aggregatieovereenkomst betreft de vraagresponsovereenkomst. Het gaat daarbij om een overeenkomst op grond waarvan een actieve afnemer flexibiliteit in zijn verbruik van elektriciteit verkoopt. Bij vraagrespons wordt het elektriciteitsverbruik van een eindverbruiker bewust aangepast ten opzichte van het normale of bestaande verbruikspatroon om flexibiliteit vrij maken. Bij

vraagrespons gaat het dus om beïnvloeding van het normale of bestaande verbruik van een eindverbruiker door een derde, namelijk de marktpartij die vraagresponsdiensten aanbiedt. Deze marktpartij verkoopt de flexibiliteit die hiermee vrijkomt aan bijvoorbeeld een marktpartij die elektriciteit te kort heeft of over heeft of aan een transmissiesysteembeheerder ten behoeve van de balancering van het systeem. (zie ook het algemeen deel van deze memorie, paragraaf 4.5.3)

Begrippencluster afnemers

Tot dit begrippencluster behoren de afnemer, de eindafnemer, de huishoudelijk eindafnemer, de micro-onderneming, de kleine onderneming, de grootafnemer en de actieve afnemer. Deze begrippen vinden allen hun oorsprong in de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn.

De afnemer is het overkoepelende begrip voor partijen die elektriciteit of gas kopen, waarbij de eindafnemer koopt voor eigen gebruik en de grootafnemer koopt met het oog op wederverkoop. De grootafnemer kan dus, binnen de kaders van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, zowel een handelaar zijn als een leverancier zijn. Kenmerkend voor de eindafnemer is ook dat hij de beschikking heeft over een aansluiting. Een grootafnemer heeft geen aansluiting op het systeem.

De eindafnemer kent drie specifieke en benoemde subgroepen: de huishoudelijk eindafnemer, de micro-onderneming en de kleine onderneming. Deze eindafnemers kennen ten aanzien van de contractuele verhouding met marktdeelnemers op een aantal punten aanvullende bescherming.

Een actieve afnemer is degene die primair als eindafnemer van elektriciteit is aangesloten op het systeem, maar daarnaast ook andere activiteiten onderneemt. Het doel van de richtlijn is een actieve afnemer alle ruimte te geven diverse activiteiten te ontplooien die mede relevant zijn voor de energietransitie – produceren, opslaan, zelfverbruiken, verkopen, flexibiliteit, energie-efficiëntie – en daarbij desgewenst onafhankelijk van de leverancier op te kunnen treden.

Het zijn van actieve afnemer start veelal bij het produceren van elektriciteit, bijvoorbeeld door gebruikmaking van zonnepanelen. Het is aan de actieve afnemer om te bepalen wat hij met de geproduceerde elektriciteit doet; hij kan de elektriciteit zelf gebruiken of hij kan deze opslaan binnen zijn installatie. Zolang dit binnen zijn installatie gebeurt, heeft het geen gevolgen voor het systeem. Hij kan de elektriciteit ook invoeden in het systeem en verkopen. De verkoop kan op verschillende manieren vorm krijgen. In de eerste plaats kan hij de rol van leverancier aannemen en de elektriciteit verkopen aan een andere eindafnemer (zie daarover afdeling 2.2). In de tweede plaats kan hij de elektriciteit verkopen aan een marktpartij – zijn eigen leverancier of een andere marktdeelnemer (zie daarover paragraaf 2.3.1). In de derde plaats kan hij een marktdeelnemer inschakelen die faciliteert in peer-to-peer-handel (zie daarover paragraaf 2.3.1).

Voorts kan een actieve afnemer flexibiliteits- of energie-efficiëntiediensten afnemen. Energie-efficiëntiediensten leiden wel tot een aanpassing van het verbruik, maar hebben geen directe gevolgen voor het systeem. Bij flexibiliteitsdiensten wordt de besparing bij de eindafnemer doorverkocht en kan er wel een interactie met het systeem zijn. Die vorm van flexibiliteit wordt vraagrespons genoemd.

Het begrip actieve afnemer betreft een implementatie van artikel 2, onderdeel 8, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 2, onderdeel 14, van richtlijn 2018/2001. In richtlijn 2018/2001 wordt de actieve afnemer een zelfverbruiker genoemd. In dit wetsvoorstel is er met het oog op transparantie voor gekozen één term te hanteren.

Ten aanzien van de begripsomschrijving van het begrip eindafnemer zij tot slot opgemerkt dat de zinsnede 'of wil kopen' borgt dat ook eindafnemers die nog geen overeenkomst met een marktdeelnemer hebben gesloten als eindafnemer, onder regime van de wet vallen. Datzelfde geldt overigens voor micro-ondernemingen, kleine ondernemingen en actieve afnemers, omdat de begripsomschrijvingen van die begrippen woord eindafnemer kent, waardoor de inhoud daarvan doorwerkt binnen die begrippen.

Aangeslotene

De aanwezigheid van de aansluiting is bepalend voor de vraag of sprake is van een aangeslotene. In principe is dat ook degene die de aansluitovereenkomst heeft gesloten met de systeembeheerder. Leveranciers, handelaren en programmamaverantwoordelijken beschikken in die hoedanigheid niet over een aansluiting.

Overwogen is het begrip aangeslotene te vervangen door het Europese begrip systeemgebruiker. Het begrip aangeslotene is een breder begrip dan het begrip systeemgebruiker omdat het begrip

aangeslotene aansluit bij het feitelijk zijn aangesloten; iemand die wel een aansluiting heeft maar geen elektriciteit of gas koopt, is geen systeemgebruiker, maar wel een aangeslotene omdat hij feitelijk beschikt over een aansluiting. Deze bredere definiëring is wenselijk voor het functioneren van het stelsel van de wet. Daarom is niet het begrip systeemgebruiker, maar het begrip aangeslotene in dit wetsvoorstel gebruikt.

Systeemkoppelingen zijn geen aansluitingen omdat binnen de systematiek van de wet een groot aantal voorschriften die voor aangeslotenen gelden, niet op systeemkoppelingen van toepassing zijn.

Aansluiting

Hoofddijn van het begrip aansluiting blijft het thans ook gehanteerde uitgangspunt dat de aansluiting wordt gevormd door de leiding en bijbehorende hulpmiddelen vanaf de knip in het systeem tot het overdrachtpunt naar de installatie van het WOZ-object. De aansluiting dient dus voor individueel gebruik van de aangeslotene. Dat in tegenstelling tot de rest van het systeem, dat een collectief doel dient. Ten opzichte van de huidige begripsomschrijving van aansluiting in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet wordt een beperkt aantal materiele wijzigingen voorgesteld.

In de eerste plaats wordt expliciet gemaakt dat een aansluiting een onderdeel uitmaakt van het transportsysteem en derhalve onderdeel is van het systeem. De aansluiting omvat de leidingen vanaf de knip in het systeem tot het overdrachtpunt en valt onder de verantwoordelijkheid van de systeembeheerder.

Deze inrichting verhoudt zich optimaal tot onder andere artikel 20, tweede lid, van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek, waar is bepaald dat netten niet worden nagetrokken door de eigenaar van de grond waar de netten liggen. Als de aansluitingen niet tot het systeem zouden behoren, zouden aansluitingen tot de eigendom toevallen van de willekeurige eigenaar van de grond. Dat zou tot de onwenselijke situatie leiden dat één aansluiting bijvoorbeeld kan toebehoren aan verschillende eigenaren waardoor er vervolgens onduidelijkheid kan bestaan over de vraag wie verantwoordelijk is voor de aansluiting.

In de tweede plaats wordt verduidelijkt dat een onderdeel van de aansluiting kan bestaan uit hulpmiddelen. Zo kan het noodzakelijk zijn dat een spanningstransformator onderdeel van de aansluiting uitmaken. Ook het primaire deel van een meetinrichting kan onder het begrip hulpmiddelen worden geschaard.

Een derde wijziging ten opzichte van de huidige inrichting betreft het feit dat systeemkoppelingen niet langer een aansluiting zijn. Dit wordt aldus voorgesteld omdat de voorschriften die zien op aansluitingen, voor een deel niet van toepassing zijn op systeemkoppelingen. Vanuit het perspectief van wettelijke ordening is daarom voorgesteld de systeemkoppelingen uit het begrip aansluiting uit te zonderen. De systeemkoppeling is separaat gedefinieerd.

In geval van elektriciteitsaansluitingen op hoogspannings- of middelspanningsnetten kan het noodzakelijk zijn dat een spanningstransformator wordt geplaatst waarop vervolgens de meetinrichting wordt aangesloten. Voorgesteld wordt daarom deze transformator onderdeel te laten zijn van de aansluiting. Dat sluit aan bij de taaktoedeling van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit die de aansluiting, inclusief de transformator, aanlegt.

De windparken op zee en installaties van eindafnemers op zee zijn separaat genoemd in de begripsomschrijving onder onderdeel c, omdat die windparken en installaties zijn gelegen in de EEZ en daarom buiten de reikwijdte van de Wet waardering onroerende zaken vallen. Windparken en andere installaties op land en zijn wel aan te merken als WOZ-objecten en vallen onder onderdeel a van de begripsomschrijving. Hetzelfde geldt voor gasproductienetten voor zover deze binnen de EEZ zijn gelegen (onderdeel d).

Aggregeren

Aggregeren is een vorm van handelen; kenmerkend is dat een marktdeelnemer opgewekte elektriciteit of de verandering van de elektriciteitsbelasting van verschillende actieve afnemers koopt, dit combineert en het vervolgens wederverkoopt. De begripsomschrijving van aggregeren is in navolging van artikel 2, onderdeel 18, van de Elektriciteitsrichtlijn geformuleerd vanuit het perspectief van de marktdeelnemer, en niet vanuit degene van wie deze marktdeelnemer de elektriciteit of belasting koopt of voor wie hij deze verkoopt.

Voor zover in dit wetsvoorstel normen zijn opgenomen die zich richten tot degene die aggregaat, wordt gesproken van 'een marktpartij die aggregaat'. Om die reden is dan ook enkel het begrip aggregaten opgenomen in dit wetsvoorstel en is het begrip onafhankelijke aankoopgroep – een begrip dat de richtlijn gebruikt voor aggregatoren die niet tevens de leverancier van een eindafnemer zijn – niet opgenomen.

Allocatiepunt

Op grond van artikel 3.41 kent een systeembeheerder aan een aansluiting een of meer allocatiepunten toe. Een allocatiepunt is in de toerekening van verbruik of productie, de registratie van marktdeelnemers die op een aansluiting actief zijn en de beschikbaarstelling van gegevens, een essentieel element. De marktdeelnemer die op een allocatiepunt actief is, zal de beschikking krijgen over de meetgegevens van dat punt, zodat hij kan factureren.

Als er, zoals dat op grond van artikel 2.3 wordt voorgesteld, een eindafnemer met meer marktdeelnemers een overeenkomst heeft gesloten inzake levering of teruglevering, zal elk van die marktdeelnemers een eigen allocatiepunt moeten hebben. Daartoe kan op grond van artikel 3.41 de transmissie- of distributiesysteembeheerder additionele allocatiepunten toekennen.

Een allocatiepunt is dus relevant voor de toekenning van invoeding, onttrekking of verbruik van elektriciteit of gas aan een marktdeelnemer.

Opgemerkt zij dat op een allocatiepunt altijd ten minste twee marktrollen worden vervuld: die van levering/teruglevering én die van balancering.

Balanceringsverantwoordelijke voor elektriciteit en balanceringsverantwoordelijke voor gas, balanceringsportfolio en elektriciteitsprogramma

De balanceringsverantwoordelijke is de partij die binnen de systematiek van de balanshandhaving een belangrijke rol vervult. Zowel voor elektriciteit als voor gas geldt dat het systeem in balans moet zijn. De transmissiesysteembeheerder is eindverantwoordelijk voor de balans van het systeem, maar marktdeelnemers zijn verantwoordelijk voor de onbalans die zij in het systeem veroorzaken. Daartoe kunnen marktdeelnemers zich kwalificeren om zelf balanceringsverantwoordelijke te worden of delegeren zij hun verantwoordelijkheid op basis van een overeenkomst aan de balanceringsverantwoordelijke van hun keuze. Een partij die de rol van balanceringsverantwoordelijke wil vervullen, zal de voorwaarden die de transmissiesysteembeheerder hiervoor heeft vastgesteld en die door de ACM zijn goedgekeurd, moeten volgen. De voorwaarden voor de uitvoering van de balanceringsverantwoordelijkheid worden vastgelegd in de methoden en voorwaarden die door de ACM worden goedgekeurd.

Balanceringsportfolio's en elektriciteitsprogramma's kunnen zowel een fysiek als een administratief deel kennen. In het laatste geval worden ook invoedingen in en onttrekkingen aan het systeem in het programma opgenomen. Bij elektriciteit was dit niet gebruikelijk, maar wanneer sprake is van congestie in het systeem kan hier wel behoefte aan zijn.

De begrippen balanceringsportfolio's en elektriciteitsprogramma's zijn gebruikt omdat dit aansluit bij de terminologie die in de Europese gedelegeerde verordeningen inzake balancering worden gehanteerd (zie de verordeningen (EU) Nr. 312/2014 van de Commissie van 26 maart 2014 tot vaststelling van een netcode inzake gasbalancering van transmissienetten (PbEU 2014 L91) en (EU) 2017/2195 van de Commissie van 23 november 2017 tot vaststelling van richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering (PbEU 2017 L312).

Bindende gedragslijn

Anders dan de bindende aanwijzing biedt de bindende gedragslijn de mogelijkheid om een aanwijzing te geven zonder dat een overtreding is vastgesteld. De bindende aanwijzingen en de bindende gedragslijnen tezamen vormen de zelfstandige lasten.

Biomassa

Voor de definitie van biomassa is aansluiting gezocht bij de definitie die is opgenomen in artikel 2, onderdeel 24, van de richtlijn 2018/2001.

Buitenlandse transmissiesysteembeheerder

De buitenlandse transmissiesysteembeheerder is de beheerder die in een andere lidstaat op grond van de wettelijke regels van die lidstaat is belast met het beheer van een transmissiesysteem als bedoeld in artikel 2, onderdeel 35, van de Elektriciteitsrichtlijn of van artikel 2, onderdeel 4, de Gasrichtlijn. De begripsbepaling is van belang voor de bepalingen inzake de samenwerking tussen transmissiesysteembeheerders van verschillende lidstaten.

Congestie voor elektriciteit en gas en congestiebeheer

Congestiebeheer is het geheel aan procedures dat congestie moet voorkomen en dat bewerkstelligt dat, als fysieke congestie zich dreigt voor te doen, deze wordt opgeheven. Congestie is, zoals dat in artikel 2, onderdeel 4, van verordening 2019/943 is bepaald, een situatie waarin het elektriciteitssysteem niet in staat is om de verwachte, fysieke stromen te kunnen accommoderen zonder aanzienlijke problemen. Inzet van congestiebeheersdiensten is dan nodig om het elektriciteitssysteem veilig te houden. Bij congestie gaat het altijd om het inschatten van het risico op fysieke congestie op basis van alle beschikbare informatie, waaronder gecontracteerde waarden en daadwerkelijk te gebruiken transportcapaciteit.

Inzet van congestiebeheersdiensten is in geval van congestie nodig om het elektriciteitssysteem veilig te houden. Congestiebeheer ziet echter niet alleen op het nemen van maatregelen indien zich congestie dreigt voor te doen, maar ook op het voorkomen van dergelijke situaties.

In de praktijk kopen transmissie- en distributiesysteembeheerders momenteel met name flexibiliteit in via het op korte termijn afroepen van biedingen die aangesloten marktpartijen verplicht zijn om te doen op een biedladder die speciaal voor dit doel is opgesteld. Maar het is ook denkbaar dat transmissie- en distributiesysteembeheerders langere termijncontracten sluiten met aangeslotenen over de (voorwaardelijke) inzet van congestiebeheersdiensten, bijvoorbeeld omdat een onderdeel van het systeem voor een aantal weken in onderhoud is. Inkoop van congestiebeheersdiensten om congestie te voorkomen of op te lossen kan in voorkomende gevallen ook passen binnen het Europees gedefinieerde begrip 'redispatching' (artikel 2, onderdeel 26, van verordening 2019/943). In algemene zin kan pas op relatief korte termijn gesproken worden van fysieke congestie: er moet dan een hoge mate van zekerheid zijn over de verwachte transportbehoefte van aangeslotenen. In dat geval zijn voorschriften uit verordening 2019/943 van toepassing op de inkoop van congestiebeheersdiensten. Het gaat dan bijvoorbeeld om 'voorrang voor duurzaam': een principe op grond waarvan transmissie- en distributiesysteembeheerders bij het toepassen van redispatching hernieuwbare elektriciteitsproductie en elektriciteitsproductie uit hoogrenderende warmtekrachtkoppelingssystemen alleen als laatste optie mogen afregelen.

Congestiebeheers- of systeembeheerdienst

In de Elektriciteitsrichtlijn wordt op verschillende plaatsen de inkoop van flexibiliteit door transmissie- en distributiesysteembeheerders benoemd (bijvoorbeeld artikel 32 van de Elektriciteitsrichtlijn). Het gaat dan om de inzet van flexibiliteit ten behoeve van congestiebeheer of als alternatief voor systeemverzwaring. De term flexibiliteitsdienst is binnen de Elektriciteitsrichtlijn echter niet gedefinieerd. Dit kan ook niet omdat flexibiliteit voor heel diverse doeleinden kan worden ingezet. Daarom wordt voorgesteld het begrip congestiebeheers- en systeembeheersdienst te introduceren. Het gaat daarbij om de aankoop van flexibiliteit (verandering van de elektriciteitsbelasting) die in het kader van congestiebeheer of als alternatief voor systeemverzwaring wordt ingezet.

Directe lijn

Een directe lijn maakt geen deel uit van een systeem en is een directe lijn indien aan de voorwaarden uit artikel 3.9 is voldaan. Om deze reden is in de definitie van directe lijn opgenomen dat als er een directe lijn is, er geen sprake is van een systeem. Dit heeft tot gevolg dat voor een directe lijn geen verdere voorschriften gelden, zoals de verplichting een systeembeheerder aan te wijzen. De situatie van een directe lijn is daarmee vergelijkbaar met de situatie waarin sprake is van een installatie, waarvoor ook geen verdere regels op basis van dit wetsvoorstel gelden.

Distributiesysteem

Aansluitingen vallen onder de reikwijdte van het systeembegrip. Dit betekent dat aansluitingen onder de plicht van systeembeheerders om aansluitingen in eigendom te hebben vallen.

Elektriciteitsmarkt

Dit betreft implementatie van artikel 2, onderdeel 9, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Elektriciteitsopslagfaciliteit en elektriciteitsomzettingsfaciliteit

Deze beide begrippen betreffen een implementatie van artikel 2, onderdelen 59 en 60 van de Elektriciteitsrichtlijn. In het daar gehanteerde begrip energieopslag en energieopslagfaciliteit zijn twee diensten te ontwaren. In de eerste kan bij energieopslag sprake zijn van 'het opslaan van energie, en de daaropvolgende omzetting van dergelijke energie in elektrische energie' en in de tweede plaats kan er sprake zijn van 'het opslaan van energie, en de daaropvolgende omzetting van dergelijke energie [...] in een andere energiedrager. In het eerste geval is sprake van opslag via tijdelijke omzetting in een andere energiedrager, in het tweede geval is sprake van de definitieve omzetting van energie in een andere energiedrager. In feite is in dat laatste geval sprake van de productie van een andere energiedrager. Deze twee elementen zijn met het oog op helderheid en transparantie in de twee begrippen energieopslagfaciliteit en energieomzettingsfaciliteit afzonderlijk ondergebracht.

Energiegemeenschap

De Elektriciteitsrichtlijn introduceert de energiegemeenschap voor burgers en in de richtlijn 2018/2001 wordt gesproken van een hernieuwbare energiegemeenschap. Voorgesteld wordt de beide entiteiten onder één energiegemeenschap te implementeren.

Een energiegemeenschap moet in de eerste plaats een rechtspersoon zijn die leden of aandeelhouders heeft. Dit is een implementatie van de eerste zinsnede van de begripsbepalingen in de beide richtlijnen (art 2, onderdeel 11, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 2, onderdeel 16, van richtlijn 2018/2001).

Nederland kent thans al rechtspersonen die kwalificeren als energiegemeenschap. Het gaat daarbij veelal om coöperaties, een rechtsvorm waarin de participanten van de gemeenschap leden zijn. De richtlijn laat echter ook ruimte voor andere rechtspersonen; ook rechtspersonen waarin aandeelhouders of andere rechtspersonen waar leden betrokken zijn, kunnen in beginsel als energiegemeenschap actief zijn.

Ten tweede is het hoofddoel van de energiegemeenschap niet het maken van winst, zoals dat voor reguliere producenten of leveranciers meestal wel het geval is, maar het bieden van andersoortige voordelen voor de participanten in de gemeenschap of voor de omgeving waar de gemeenschap actief is. Het gaat dan om milieuvoordelen, om economische of sociale voordelen.

In deze begripsbepaling zijn de artikelen 2, onderdeel 11, aanhef en onder b en c, van de Elektriciteitsrichtlijn en 2, onderdeel 16, aanhef en onder c, en 22, tweede lid, onderdeel a, van richtlijn 2018/2001 geïmplementeerd.

Energie uit hernieuwbare bronnen

De begripsomschrijving strekt ter implementatie van artikel 2, onderdeel 1, van richtlijn 2018/2001.

Gas en gas uit hernieuwbare bronnen

Dit wetsvoorstel kent in de eerste plaats een definitie van gas. Deze definitie is op hoofdlijnen gelijk aan de definitie zoals die is opgenomen in de Gaswet en op één element aangepast. Gas is ten eerste *aardgas* dat bij een temperatuur van 15° Celsius en bij een druk van 1,01325 bar in gasvormige toestand verkeert en ten minste voor 75% bestaat uit methaan of een andere stof die vanwege haar eigenschappen aan methaan gelijkwaardig is. En ten tweede is het gas uit hernieuwbare bronnen. Ook dat begrip is gedefinieerd en komt voor wat betreft de basiseigenschappen overeen met methaangas. Het is *een stof* die bij een temperatuur van 15° Celsius en bij een druk van 1,01325 bar in gasvormige toestand verkeert en ten minste voor 75% bestaat uit methaan of een andere stof die vanwege haar eigenschappen aan methaan gelijkwaardig is. Voorts moet worden voldaan aan

één van de volgende aanvullende voorwaarden, wil het gas kwalificeren als uit hernieuwbare bron. Het is opgewekt in installatie die uitsluitend gebruik maakt van hernieuwbare bronnen of energie uit hernieuwbare bronnen, of het is opgewekt met hernieuwbare bronnen of energie uit hernieuwbare bronnen in een hybride installatie die ook gebruik maakt van fossiele energiebronnen. In grote lijnen kan worden gesteld dat als een gas bestaat uit ten minste 75% methaan of een andere stof die vanwege haar eigenschappen aan methaan gelijkwaardig is, sprake is van gas dat binnen de kaders van dit wetsvoorstel geldt. Of het gas vervolgens in het systeem mag worden ingevoerd, hangt af van de invoedspecificaties die op grond van artikel 3.46 zullen worden vastgesteld.

Gasjaar

De begripsomschrijving van het begrip gasjaar is ongewijzigd overgenomen uit artikel 1, eerste lid, onderdeel bc, van de huidige Gaswet. Een gasjaar start op 1 oktober en eindigt op 30 september het jaar daarop.

Gasproductienet

Dit begrip gasproductienet betreft implementatie van het Europese begrip 'upstreampijpleidingnet', dat is gedefinieerd in de richtlijn ter implementatie van artikel 2, onderdeel 2, van de Gasrichtlijn. Bij de formulering van de begripsomschrijving is aansluiting gezocht bij de in dit wetsvoorstel gehanteerde bewoording. Dat is te zien in het eerste deel van de omschrijving, waar wordt gesproken van "leidingen en daarmee verbonden hulpmiddelen". In de Europese definitie wordt gesproken van transport "naar een verwerkingsinstallatie, terminal of aanlandingsterminal". Deze begrippen zijn binnen de context van dit wetsvoorstel vervangen door een gasverwerkingsinstallatie, een gasopslagsysteem of een aansluiting op een transmissiesysteem voor gas. Deze inbedding in de begrippensystematiek draagt bij aan een helderder en transparanter wettelijk kader.

In dit begrip komt het woord "net" voor, terwijl voor de transmissie- en distributiesystemen juist is afgestapt van het woord "net". Achtergrond hiervan is dat het woord net in deze begripsbepaling onderstreept dat dit type net niet valt onder het reguleringskader dat voor systemen bestaat.

De definitie van gasproductienet is van belang voor de afbakening met een transmissie- of distributiesysteem voor gas.

Gesloten systeem

In de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet wordt gesproken van een gesloten distributiesysteem. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld dit begrip te vervangen door gesloten systeem. Dit hangt samen met het feit dat ook transmissiesystemen tot een spanningsniveau van 150 kV in aanmerking kunnen komen om als gesloten systeem te worden erkend. Aangezien dergelijke systemen met een hoog spanningsniveau kwalificeren als transmissiesysteem, voldoet het begrip gesloten distributiesysteem niet langer. Daarom wordt nu gesproken van een gesloten systeem.

Groep actieve afnemers

Dit begrip betreft een implementatie van artikel 2, onderdeel 8, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 21, vierde lid, van richtlijn 2018/2001. In de Elektriciteitsrichtlijn wordt gesproken van een groep gezamenlijk optredende eindafnemers die op eigen terrein binnen afgebakende grenzen [...] opgewekte elektriciteit verkopen. In richtlijn 2018/2001 wordt dit nader geconcretiseerd door te spreken van zelfverbruikers die in hetzelfde gebouw gevestigd zijn. Voorgesteld wordt de meer concrete lijn van richtlijn 2018/2001 te volgen bij de begripsomschrijving. Daarbij kan worden gedacht aan flats, appartementencomplexen of bedrijfspanden.

Hernieuwbare bronnen

In artikel 2, onderdeel 1, van richtlijn 2018/2001 wordt het begrip energie uit hernieuwbare bronnen gedefinieerd. Aangezien in dit wetsvoorstel over energie uit hernieuwbare bronnen, elektriciteit uit hernieuwbare bronnen en gas uit hernieuwbare bronnen wordt, om wetgevingstechnische redenen hernieuwbare bronnen als begrip opgenomen.

Hoogrenderende warmtekrachtkoppeling

Warmtekrachtkoppeling is een begrip dat relevant is in het kader van het stelsel van de garanties van oorsprong. Het eerste deel van de begripsomschrijving betreft een beleidsneutrale omzetting van het begrip warmtekrachtkoppeling in de huidige Elektriciteitswet 1998 en het tweede lid betreft een implementatie van richtlijn 2012/27, waar is bepaald op welke wijze het rendement dan het proces van warmtekrachtkoppeling dient te geschieden.

Infrastructuurbedrijf

Het begrip infrastructuurbedrijf is de benaming van wat thans een netwerkbedrijf wordt genoemd. Het is een groepsmaatschappij als bedoeld in de tweede volzin van artikel 24b van 2 van het Burgerlijk Wetboek - een rechtspersoon of vennootschap die onderdeel uitmaakt van een groep - waartoe ook een transmissie- of distributiesysteembeheerder behoort. De transmissie- of distributiesysteembeheerder zelf is geen infrastructuurbedrijf. Een groep is, zoals dat in de eerste volzin van artikel 24b van 2 van het Burgerlijk Wetboek is verwoord, een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden. De keuze voor het begrip infrastructuurbedrijf hangt samen met het feit dat dergelijke bedrijven slechts infrastructuurgerelateerde handelingen en activiteiten mogen uitvoeren (zie toelichting bij artikel 3.19).

Infrastructuurgroep

Bij het begrip infrastructuurgroep gaat het om de verzameling van rechtspersonen of vennootschappen die tezamen de groep of het concern vormen. Het gaat daarbij dus om de transmissie- of distributiesysteembeheerder en de infrastructuurbedrijven: de holding en de dochterbedrijven.

Installatie

Binnen een installatie vindt productie of eindgebruik van elektriciteit of gas plaats of de opslag van elektriciteit. Installaties beschikken over een aansluiting. Binnen de structuur van dit wetsvoorstel bestaat er dus enerzijds het systeem en anderzijds installaties die zijn aangesloten op dat systeem. Opgemerkt zij dat er een onderscheid bestaat tussen elektriciteit en gas dat in de begripsomschrijving van installatie tot uitdrukking komt. In de begripsomschrijving wordt elektriciteitsopslag wel genoemd en gasopslag en het vloeibaar maken en hervergassing van gas niet. Reden hiervoor is het feit dat elektriciteitsopslag een vrije marktactiviteit is. Een buurtbatterij zal dan ook een als installatie worden aangeduid. Gasopslag en het vloeibaar maken en het hervergassen van gas, zijn op grond van de Gasrichtlijn gereguleerde systeemactiviteiten, die binnen de systeemregulering van hoofdstuk 3 een plek in dit wetsvoorstel krijgen. Gasopslag en LNG zijn daarom niet als gasopslaginstallatie en LNG-systeem aangeduid, maar als gasopslagsysteem en LNG-systeem.

Marktdeelnemer

Het begrip marktdeelnemer behelst de marktpartijen die op de elektriciteits- en de gasmarkt een rol vervullen. Het kan zowel natuurlijke personen als rechtspersonen betreffen, als ook aangeslotenen of partijen die geen aansluiting hebben op een systeem. Het gaat erom dat een van de activiteiten die in de begripsomschrijving zijn opgenomen, wordt uitgevoerd. De begripsomschrijving van het begrip marktdeelnemer bevat elementen uit artikel 2, onderdeel 10, van verordening 2019/943. De verschillende in de begripsomschrijving beschreven activiteiten zijn activiteiten die in hoofdstuk 2 worden gereguleerd.

Voor de duidelijkheid is in de begripsomschrijving opgenomen dat ook balanceringsverantwoordelijken marktdeelnemers zijn. Zij kopen en verkopen elektriciteit of gas in het kader van de balancering van hun elektriciteitsprogramma of balanceringsportfolio en zijn daarmee actief op de elektriciteits- of gasmarkt.

Meetinrichting

Het begrip meetinrichting betreft een overkoepelend begrip voor meetinstrumenten die binnen het kader van dit wetsvoorstel vallen en ten minste invoeding, onttrekking of verbruik van gas of elektriciteit meten. Dat neemt niet weg dat een meetinrichting tevens de faciliteiten van het vaststellen van de temperatuur of de calorische waarde kan omvatten.

Het begrip omvat zowel de zogenoemde slimme meters die een communicatiefaciliteit hebben als conventionele meters die deze faciliteit ontberen. Voorts kan het een meter zijn die nabij het overdrachtspunt is geplaatst, maar het kan eveneens een meter zijn die zich op een secundair allocatiepunt bevindt.

In de begripsomschrijving is naast het woord verbruik ook het wordt onttrekking genoemd. De achtergrond hiervan is gelegen in het feit dat niet ieder onttrekking tevens een verbruik impliceert. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij de opslag van elektriciteit of gas of in geval van transport van elektriciteit of gas van het ene systeem naar het andere.

Niet-frequentiegerelateerde ondersteunende dienst

Dit betreft implementatie van 2, onderdeel 49, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Omzetten van elektriciteit

Zie de toelichting bij de begrippen *Elektriciteitsopslagfaciliteit* en *elektriciteitsomzettingsfaciliteit*

Omschakelen

Deze begripsomschrijving is beleidsneutraal overgenomen uit artikel 1, eerste lid, van de Gaswet en is in die wet geïntroduceerd bij de wet tot wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers (zie kamerstukken II 2019/20, 35 328).

Ondersteunende dienst voor elektriciteit

Dit betreft implementatie van 2, onderdeel 48, van de Elektriciteitsrichtlijn. Aangezien in dit wetsvoorstel in het kader van de aankoop van flexibiliteit voor congestiebeheer en als alternatief voor systeemverzwaring het begrip congestiebeheers- en systeembeheersdienst (zie hierboven voor de toelichting van dit begrip) is geïntroduceerd, wordt die dienst aan het slot van de begripsbepaling uitgesloten.

Ondersteunende dienst voor gas

Dit betreft implementatie van 2, onderdeel 14, van de Gasrichtlijn.

Opslaan van elektriciteit

Zie de toelichting bij de begrippen *Elektriciteitsopslagfaciliteit* en *elektriciteitsomzettingsfaciliteit*

Overdrachtspunt

Een overdrachtspunt betreft een punt waar een systeem eindigt en een installatie of directe lijn begint of een punt in het systeem van een beheerder van dat systeem eindigt en het systeem van een andere beheerder begint. De markering van deze overgang is in de eerste plaats relevant voor de vraag wie verantwoordelijk is voor het onderhoud. Ook in de bepalingen inzake de plaatsing van de meetinrichting speelt het overdrachtspunt een rol.

Peer-to-peer-handel

Bij peer-to-peer-handel is sprake van de levering van elektriciteit door een actieve afnemer aan een eindafnemer via een marktdeelnemer die peer-to-peer-handel faciliteert. Het bijzondere element hierbij is dat de afwikkeling van die levering onder vooraf bepaalde voorwaarden voor automatische uitvoering en afwikkeling plaatsvindt. De introductie van peer-to-peer-levering dient ter

implementatie van artikel, 2, onderdeel 18, en 21, tweede lid, onderdeel a, van richtlijn 2018/2001. De handel kan direct tussen de actieve afnemer en de eindafnemer tot stand komen of via de peer-to-peer-handelaar lopen.

Producent

Een actieve afnemer die elektriciteit produceert, valt eveneens onder deze begripsomschrijving.

Register

De tekst van de voorgestelde begripsomschrijving laat er ruimte voor een register dat bestaat uit verschillende onderdelen.

Verwezen wordt naar de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 4.3 tot en met 4.5.

Rekening voor garanties van oorsprong

Uit de definitie van rekening komt naar voren dat het systeem van garanties van oorsprong een elektronisch systeem is. De garanties van oorsprong bestaan uitsluitend in elektronische vorm; het handelssysteem kan worden vergeleken met telebankieren. Iedere in Nederland gevestigde producent, grootafnemer, marktdeelnemer die aggregeert of handelaar in garanties van oorsprong kan een rekening openen bij de Onze Minister (die deze taak heeft gemandateerd aan CertiQ en Vertogas, zie ook de toelichting bij artikel 2.57). Vervolgens kunnen de garanties van oorsprong gekocht en verkocht worden, waarbij de eigenaar van de garanties van oorsprong aan de Onze Minister de wens te kennen geeft deze over te boeken naar de rekening van degene die de garanties van oorsprong heeft gekocht.

Systeemkoppeling

Onder de voorgestelde begripsomschrijving van systeemkoppeling valt binnen de huidige staat van de systemen een koppeling tussen een transmissiesysteem en een distributiesysteem, niet zijnde een gesloten systeem, twee distributiesystemen, niet zijnde gesloten systemen, en een transmissiesysteem en een interconnector of het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee. De overige koppelingen van systemen zijn aansluitingen.

Volledig geïntegreerde netwerkcomponent

Dit betreft implementatie van 2, onderdeel 51, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Vraagrespons

Zie voor een toelichting bij dit begrip paragraaf 4.4.3 van het algemeen deel van deze toelichting. Opgemerkt zij dat het bij het normale verbruikspatroon van een eindafnemer gaat om het verbruikspatroon op vergelijkbare momenten, eventuele vraagrespons op die momenten niet meegerekend.

Waterstofgas

Waterstofgas betreft waterstof dat bij een temperatuur van 15° Celsius en bij een druk van 1,01325 bar in gasvormige toestand verkeert. De eis van 98 procent zuiverheid is bedoeld om waterstofgas te onderscheiden van andere gasmengsels met een relatief hoog waterstofgehalte zoals syngas, terwijl tegelijkertijd rekening wordt gehouden met mogelijke beperkte onzuiverheden als gevolg van verschillende productiemethoden.

Windpark

Deze begripsbepaling is beleidsneutraal overgenomen uit de thans geldende Elektriciteitswet 1998. Dit begrip is destijds in de Energiewet 1998 opgenomen in het kader van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee en de windparken die op zee worden gerealiseerd. De begripsomschrijving

is niet beperkt tot windparken op zee en is bijvoorbeeld ook voor de bepalingen inzake het verbod om windparken op te splitsen en het gezamenlijk gebruik van een aansluiting wind en zon relevant. Windparken zijn installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie. De definitie van begrip «installatie» is hierop van toepassing. Aangezien in dit wetsvoorstel een begripsomschrijving van het begrip installatie is opgenomen, kan de zinsnede 'in hoofdzaak', thans opgenomen in artikel 1, eerste lid, onderdeel az, van de huidige Elektriciteitswet 1998 vervallen.

Zeggenschap

Deze begripsomschrijving betreft implementatie van artikel 2, onderdeel 56 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 2, onderdeel 36, van de Gasrichtlijn.

Zelfstandige last

Bij een zelfstandige last gaat het om de enkele last tot het verrichten van bepaalde handelingen, bedoeld in artikel 5:2, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, ter bevordering van de naleving van wettelijke voorschriften. Bindende aanwijzingen en bindende gedragslijnen zijn beide aan te merken als zelfstandige lasten.

Artikel 1.2 andere gasvormige stoffen

Dit artikel betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, tweede lid, van de huidige Gaswet. Het artikel geeft een grondslag om delen van deze wet van toepassing te verklaren op andere gasvormige stoffen dan gas.

Artikel 1.3 nuancering op aansluiting en aangeslotene

Het eerste lid betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998. Spoorwegen zijn te classificeren als gesloten systemen waarbij gebruikers van het spoor, vervoerders van personen of goederen per trein, geen fysieke aansluiting hebben en derhalve niet kwalificeren als eindafnemer. Op grond van het eerste lid worden bewerkstelligd dat dergelijke ondernemingen worden aangeduid als eindafnemers met een grote aansluiting en aangesloten. Deze aanduiding bewerkstelligt dat de voorschriften van hoofdstuk 2, onder andere inzake de vrije leverancierskeuze en de voorschriften inzake leveringsovereenkomsten, van toepassing zijn op leveringssituaties aan deze ondernemingen.

Het tweede lid wordt voorgesteld om een onzekerheid af te dekken die gerelateerd is aan de begripsomschrijving van aansluiting. Aansluitingen zijn leidingen die WOZ-objecten verbinden met het transmissie- of distributiesysteem (zie de artikelsgewijze toelichting bij het begrip aansluiting). Echter er zijn diverse objecten, zoals straatverlichting, verkeersregelinstallaties, rioleringen en laadpalen, die uiteraard dienen te beschikken over een aansluiting op het elektriciteitssysteem, maar waarvan niet zeker is of deze kwalificeren als WOZ-object. Daarom is in het tweede lid buiten discussie gesteld dat de verbinding met dergelijke objecten kwalificeert als aansluiting. Zo wordt bewerkstelligd dat de eigenaren van deze objecten recht hebben op een aansluiting en binnen het wettelijk reguleringskader vallen.

Een groot deel van de genoemde objecten in het tweede lid zijn aan te merken als zogenoemde multisites, dat zijn objecten die beschikken over veel kleine aansluitingen. Naast die objecten is laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen benoemd. Dit zijn geen multisites maar gewone aansluitingen.

Het derde lid betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998. Het lid bewerkstelligt dat aansluitingen op de in dit lid benoemde multisites – dat zijn bouwwerken of objecten die over veel kleine aansluitingen beschikken – worden beschouwd als een grote aansluiting, als aan de genoemde voorwaarden is voldaan. Dit bewerkstelligt dat de aanvullende bescherming voor aangesloten met een kleine aansluiting in dergelijke gevallen niet van toepassing is en deze partijen hun elektriciteit of gas mogen kopen bij leveranciers zonder vergunning. Dat is redelijk aangezien deze bescherming primair is bedoeld voor kleine eindafnemers, zoals huishoudens, en de genoemde multisites allemaal bedrijven of organisaties betreffen waarvan

mag worden verwacht dat ze hun zaken eigenstandig en zonder aanvullende bescherming kunnen inrichten.

Voor de duidelijkheid is in het lid expliciet gemaakt dat de kwalificatie als grote aansluiting geen gevolgen heeft voor de tarieven die door de systeembeheerders in rekening worden gebracht.

Artikel 1.4 gezamenlijke aansluitingen

Het eerste lid betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, vierde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1, vierde lid, van de Gaswet en is geïntroduceerd met de Wet van 9 april 2018 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet (voortgang energietransitie) (zie Kamerstukken II, 2016/17, 34 627 en Stb. 2018, 109). Het lid heeft betrekking op aansluitingen van studentencomplexen. Op grond van het eerste lid kunnen de eigenaren van dergelijke wooncomplexen kiezen voor een collectieve aansluiting, in plaats van een individuele aansluiting per individuele wooneenheid. De keuze voor een collectieve aansluiting wordt gelaten aan een studentenhuysvester.

Het tweede lid betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, zevende lid, van de Elektriciteitswet 1998 en is geïntroduceerd met de Wet van 10 juni 2020 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet (implementatie wijziging Gasrichtlijn en een aantal verordeningen op het gebied van elektriciteit en gas) (zie Kamerstukken II, 2018/19, 35283, nr. 11 en 14 en Stb. 2020, 236). Het gaat om de situatie waarin twee of meer productie-installaties die elektriciteit opwekken met behulp van zon of wind, de mogelijkheid wordt gegeven gebruik te maken van één aansluiting. Dit in verband met de beperkte capaciteit van het distributiesysteem voor elektriciteit en de wens om hernieuwbare producenten zoveel mogelijk aan te sluiten op het systeem.

Het derde lid betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 1, zesde lid, van de Elektriciteitswet 1998. Het betreft het verbod om productie-installaties voor windenergie of voor zonne-energie kunstmatig op te knippen om zo op een ander netvlak aangesloten te kunnen worden.

Artikel 1.5 organisaties die geen onderneming zijn

Als uitgangspunt in het wetsvoorstel geldt dat het beschermingsniveau van de eindafnemer met een kleine aansluiting (3x 80 Ampère, voorheen: kleinverbruiker) niet minder wordt nu in het wetsvoorstel uit wordt gegaan van een andere terminologie. Voor organisaties die niet kwalificeren als onderneming moet een aparte voorziening worden getroffen omdat deze niet vallen onder het in dit wetsvoorstel gehanteerde (Europeesrechtelijke) begrippenkader. Dit begrippenkader betreft immers (micro- en kleine) ondernemingen, zijnde op commerciële wijze aan het economische verkeer deelnemende organisaties. Voor kleine organisaties die geen marktactiviteiten uitoefenen is het wenselijk te voorkomen dat deze vallen onder het regime van de grote ondernemingen. Deze organisaties hebben net als huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen immers geen sterke onderhandelingspositie bij het sluiten van (leverings-)overeenkomsten. Bij deze organisaties is in artikel 1.5 aangesloten bij de criteria die gelden voor een micro-onderneming en kleine onderneming. Als een organisatie daaraan voldoet, gelden een aantal voorschriften uit de paragrafen 2.2.2 en 2.2.3 over de contractuele verhouding tussen de huishoudelijke eindafnemer en de leverancier in aanvulling op de voorschriften die voor eindafnemers in het algemeen gelden. Waar in deze paragrafen rechten worden toegekend aan de micro-onderneming en kleine onderneming gelden die dan ook voor deze organisaties.

Artikel 1.6 EEZ

Dit artikel strekt ter vervanging van artikel 1, vierde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1, derde lid, van de Gaswet. Het artikel bewerkstelligt dat activiteiten die plaatsvinden buiten het Nederlandse territorium, maar binnen de Nederlandse exclusieve economische zone, binnen het toepassingsbereik van dit wetsvoorstel vallen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee met de daarop aangesloten windparken en eindafnemers (eerste lid, onderdelen a, d en e). In de tweede plaats gaat het om interconnectoren met ander lidstaten en om interconnectoren voor elektriciteit met derde landen en gasopslagsystemen (eerste lid, onderdeel b en c). Voor interconnectoren voor gas met derde landen geldt ter implementatie van

artikel 2, onderdeel 17, van de Gasrichtlijn dat het regime slechts geldt op het territoire, dus tot en met de territoriale zee (zie tweede lid).

Artikel 2.1 rechten eindafnemers

Eindafnemers zijn aangesloten op het systeem en kopen elektriciteit of gas voor eigen gebruik. In artikel 2.1, eerste lid, is bepaald dat eindafnemers vrij zijn een keuze te maken in de leverancier van wie of via wie ze elektriciteit of gas wensen te kopen. Dit artikel betreft implementatie van artikel 4 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 3, zesde lid, van de Gasrichtlijn. In de artikelen 4 van de Elektriciteitsrichtlijn is expliciet bepaald dat afnemers vrij zijn om elektriciteit te kopen bij de leverancier van hun keuze. In artikel 3, zesde lid, van de Gasrichtlijn is voor levering van gas deze vrijheid impliciet verwoord. In dat artikel is het recht om over te stappen naar een andere gasleverancier vastgelegd. Het recht op vrije keuze gaat vooraf aan het recht om over te stappen. Daarom wordt voorgesteld in artikel 2.1 de vrije keuze generiek voor zowel elektriciteit als gas neer te leggen.

Artikel 2.2 rechten actieve afnemers

Artikel 2.2 is enkel relevant voor elektriciteit en niet voor gas aangezien het regime van de actieve afnemer alleen geldt voor eindafnemers van elektriciteit.

Een actieve afnemer is een aangeslotene op het elektriciteitssysteem die niet alleen eindafnemer is – en dus elektriciteit koopt voor eigen verbruik – maar die ook elektriciteit produceert en de elektriciteit die hij niet zelf verbruikt, invoedt op het systeem of die bereid is om zijn verbruik op aangeven van een derde aan te passen, opdat deze derde de vrijgekomen elektriciteit kan doorverkopen op de markt (vraagrespons). Als een actieve afnemer zijn elektriciteit wil verkopen of zijn flexibele afname wil vermarkten, kan hij hiertoe een marktdeelnemer inschakelen die zijn elektriciteit koopt, die faciliteert in peer-to-peer-handel of die zijn flexibiliteit verhandelt. Ten aanzien van al deze activiteiten is de actieve afnemer vrij een marktdeelnemer te kiezen. Hij is dus niet gebonden aan zijn leverancier, degene die hem elektriciteit levert, maar hij kan voor de verschillende activiteiten verschillende partijen contracteren. Dit betreft implementatie van de artikelen 13 en 15, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn, waar is bepaald dat actieve afnemers hun elektriciteit zelfstandig of via een derde partij, waaronder niet aan hun leverancier verbonden marktdeelnemers, moeten kunnen afzetten en van artikel 21 tweede lid, van richtlijn 2018/2001.

Artikel 2.3 meer marktdeelnemers op één aansluiting

Artikel 2.3 is enkel relevant voor elektriciteit en niet voor gas.

Ingevolge artikel 4 van de Elektriciteitsrichtlijn moeten lidstaten aangesloten op het elektriciteitssysteem toestaan meer dan één leverancier te contracteren. Uit de voorgaande artikelen volgt voorts dat een aangeslotene die niet alleen eindafnemer is, maar ook actieve afnemer, eveneens meer dan één marktpartij kan contracteren met het oog op zelf geproduceerde elektriciteit of vraagrespons. Een aangeslotene kan bijvoorbeeld een leverancier contracteren voor zijn verbruik en een onafhankelijke marktdeelnemer voor de verkoop van zijn surplus aan zelf geproduceerde elektriciteit, of hij kan een leverancier contracteren voor zijn eigen verbruik en zijn surplus aan geproduceerde elektriciteit via peer-to-peer-handel aan een andere eindafnemer leveren. In dergelijke gevallen zal een leverancier actief zijn op het allocatiepunt waar de afname van het systeem wordt geregistreerd en een marktpartij die koopt of faciliteert in peer-to-peer-handel op het allocatiepunt waar de invoeding op het systeem wordt geregistreerd. In artikel 2.3 zijn de voorwaarden neergelegd waaraan in een dergelijke situatie zal moeten worden voldaan om een deugdelijke registratie van de elektriciteitsstromen te borgen.

Voorgesteld wordt dat om in geval van meer overeenkomsten op één aansluiting, voor te schrijven dat er een slimme meter aanwezig is die ook daadwerkelijk op afstand kan worden uitgelezen, dat elke marktdeelnemer actief is op een apart allocatiepunt en dat de gegevens van elk allocatiepunt apart worden geregistreerd. De functionaliteit om gegevens te verzenden zal dus niet mogen zijn uitgeschakeld. Tevens zal een additioneel allocatiepunt conform artikel 3.41 moeten worden aangevraagd om de levering of invoeding aan de betreffende marktdeelnemers te kunnen toerekenen. Op dit allocatiepunt moet ook een meter zijn die aan de daartoe te stellen eisen voldoet (zie eerste lid, onderdeel c). Op deze wijze wordt ook geborgd dat de beide partijen slechts toegang hebben tot die gegevens die noodzakelijk zijn voor hun eigen facturering.

Het tweede lid handelt over de combinatie van een leveringsovereenkomst met het oog op verbruik en een vraagresponsovereenkomst. Bij vraagrespons gaat het om het vrijmaken van flexibiliteit door aanpassing van het elektriciteitsverbruik in reactie op marktprikkels, met als doel om deze flexibiliteit te verkopen op de markt. Op grond van artikel 17 van de Elektriciteitsrichtlijn zal ook deze combinatie van actoren moeten worden toegestaan. In artikel 2.39 is vastgelegd hoe marktdeelnemers dan met elkaar om moeten gaan.

In het derde lid wordt voorgesteld om bij algemene maatregel van bestuur de optie uit te kunnen werken dat leveranciers onderling afspraken maken over de toerekening van het verbruik op een aansluiting. Deze optie kan bijvoorbeeld relevant zijn wanneer de aangeslotene niet over de vereiste bemeten allocatiepunten beschikt, maar kan ook relevant zijn bij de toerekening van het verbruik van verschillende gebruikers bij een publieke laadpaal. Marktpartijen kunnen dan bijvoorbeeld afspreken dat iedere leverancier een bepaald deel van het totale verbruik op de aansluiting voor haar rekening neemt of deze toerekening doet op basis van andere meters, dan de meters die bij of krachtens dit wetsvoorstel zijn voorgeschreven. Of en onder welke voorwaarden dit mogelijk is kan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nader worden uitgewerkt.

Artikel 2.4 algemene bepaling marktdeelnemers

Dit artikel borgt dat marktdeelnemers de rechten respecteren die de Elektriciteitsrichtlijn aan eindafnemers of aan actieve afnemers geeft en die artikel 21 van richtlijn 2018/2001 aan zelfverbruikers geeft. Het betreft een verbodsbepaling die is gericht op marktdeelnemers. Marktdeelnemers zullen in de eerste plaats eindafnemers er niet van mogen weerhouden actief te worden. Eventuele activiteiten zien niet enkel op zaken die direct van invloed zijn op de balans van het transmissie- of distributiesysteem, zoals invoeding en afname. Ze kunnen ook betrekking hebben op andere activiteiten die, ter implementatie van artikel 2, onderdeel 8 van de Elektriciteitsrichtlijn, in de begripsbepaling van actieve afnemer zijn opgesomd. Het kan gaan om het plaatsen van een batterij achter de meter of het contracteren van besparingsdiensten. Voor al deze activiteiten geldt dat marktdeelnemers eindafnemers niet mogen belemmeren in hun vrijheid om zelf te bepalen op welke wijze ze actief zijn. Bepalingen in leveringsovereenkomsten waarin het eindafnemers wordt verboden om bijvoorbeeld zonnepanelen op het dak te installeren, zullen op grond van onderdeel a dan ook niet zijn toegestaan. Marktdeelnemers zullen eindafnemers er evenmin van mogen weerhouden actief te worden in een energiegemeenschap. Evenmin zullen ze eindafnemers mogen beletten om gebruik te maken van de in de artikelen 2.1 of 2.2 beschreven rechten. Ze zullen eindafnemers er niet van mogen weerhouden in alle vrijheid een marktdeelnemer te kiezen of meer marktdeelnemers op een aansluiting te contracteren. Tot slot mogen ze eindafnemers die een van deze rechten uitoefenen, niet benadelen ten opzichte van eindafnemers die hier niet voor kiezen. Dit artikel betreft een implementatie van de artikelen 4, 15 en 16 van de Elektriciteitsrichtlijn en van de artikelen 21, eerste lid, en 22, eerste lid, van richtlijn 2018/2001. In de beide richtlijnen is bepaald dat eindafnemers het recht hebben individueel of groepsverband actief te worden.

Artikel 2.5 voorwaarden energiegemeenschap

Dit artikel 2.5 betreft een implementatie van de artikelen 2, onderdeel 11, onderdeel a en 16, eerste lid, de onderdelen a, b, van de Elektriciteitsrichtlijn en de artikelen 2, onderdeel 16, onderdelen a en b, en 22 van richtlijn 2018/2001.

De Elektriciteitsrichtlijn en richtlijn 2018/2001 kennen beide een energiegemeenschap, die grote overeenkomsten kent. De energiegemeenschap zoals die in de Elektriciteitsrichtlijn is opgenomen, is neergelegd in het eerste lid. De aanvullingen en afwijkingen ingevolge richtlijn 2018/2001 zijn opgenomen in het tweede lid. Verschillen tussen de beide vormen van energiegemeenschappen zijn als volgt weer te geven. De energiegemeenschap onder de Elektriciteitsrichtlijn (eerste lid) mag zowel groene als grijze energie produceren, hoeft niet lokaal te zijn en staat open voor alle natuurlijke personen of rechtspersonen, zolang de zeggenschap maar gelegen is bij de natuurlijke personen, kleine ondernemingen of lokale autoriteiten. Een energieproducent mag dus aandeelhouder zijn van een energiegemeenschap volgens het eerste lid, als de zeggenschap over de gemeenschap ligt bij natuurlijke personen, kleine ondernemingen of lokale autoriteiten. De energiegemeenschap van richtlijn 2018/2001 daarentegen is een hernieuwbare energiegemeenschap, die geen grijze maar enkel hernieuwbare energie opwekt. Deze gemeenschap moet, als ze wil opereren als een

hernieuwbare energiegemeenschap in het kader van richtlijn 2018/2001, in haar statuten aanvullende voorschriften opnemen die het lokale karakter van de gemeenschap ondersteunen. Het gaat dan om het beperken van de scope van leden of aandeelhouders tot lokale participanten, niet zijnde energieproducenten en het leggen van de zeggenschap bij leden of aandeelhouders die in de lokaliteit van de gemeenschap gevestigd zijn.

Een energiegemeenschap krijgt op grond van dit wetsvoorstel geen specifieke rechten toegekend. Ze zal als marktdeelnemer optreden en al naar gelang de activiteiten die ze ontwikkelt, zullen de wettelijke voorschriften op haar van toepassing zijn; treedt ze op als leverancier, dan zijn de voorschriften van afdeling 2.2 van toepassing. Daarbij geldt één uitzondering: als een energiegemeenschap aan haar eigen leden/aandeelhouders elektriciteit levert, is onder de voorwaarden van artikel 2.19, tweede lid, onderdeel a, geen vergunning vereist.

De voorschriften die zijn opgenomen in artikel 2.5 zijn gesteld ter bescherming van de participerende eindafnemers en moeten voorkomen dat energiegemeenschappen worden 'overgenomen' door de reguliere energieproducenten.

Het derde lid biedt een grondslag om nadere regels te stellen aan de inrichting van de zeggenschap.

Artikel 2.6 voorwaarden voor leveranciers

Dit artikel strekt tot een hoog niveau van bescherming van eindafnemers. Om dit te bereiken stelt het artikel voorwaarden aan het handelen van leveranciers, waarmee geborgd wordt dat eindafnemers in zee gaan met een partij die transparant is in zijn handelswijze en redelijke prijzen hanteert. Enerzijds vormt het artikel een implementatie van de Elektriciteits- en Gasrichtlijn, anderzijds is het een voortzetting van de huidige bescherming die geldt voor eindafnemers met een kleine aansluiting.

Het eerste lid en tweede lid zijn gericht tot leveranciers die gas of elektriciteit verkopen aan eindafnemers. Het derde en vierde lid zijn gericht tot leveranciers die ten behoeve van eindafnemers faciliteren in peer-to-peerhandel.

Het eerste lid bepaalt onder meer dat de leverancier voor elektriciteit en gas redelijke prijzen en voorwaarden hanteert. Het voorschrift vormt een implementatie van de artikelen 5, eerste lid, en 27, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn. Conform artikel 5 moeten elektriciteitsprijzen tot stand komen door vraag en aanbod en moeten leveranciers hun prijs vrij kunnen bepalen. Daarnaast hebben huishoudelijke eindafnemers en eventueel kleine ondernemingen, het recht op elektriciteit van een bepaalde kwaliteit tegen duidelijk vergelijkbare, transparante, concurrerende en niet-discriminerende prijzen (artikel 27). De Gasrichtlijn is minder expliciet. Uit artikel 3, tweede lid, van deze richtlijn volgt dat lidstaten zich moeten inzetten voor een door concurrentie gekenmerkte gasmarkt en dat prijzen transparant, controleerbaar en niet-discriminerend zijn en de gelijke toegang van EU gasbedrijven tot de consument waarborgen. Zoals al in het algemeen deel van deze toelichting is opgemerkt zijn de rechten van eindafnemers van elektriciteit en gas op grond van Europese regelgeving niet geheel identiek. Tegelijkertijd is het van belang om afnemers van elektriciteit op eenzelfde manier te beschermen als de afnemers van gas, zoals dat nu ook het geval is. In het nieuwe Europees kader voor gas zullen echter – zo heeft de Europese Commissie aangegeven – zeer waarschijnlijk de contractuele rechten van eindafnemers ten opzichte van leveranciers gelijk aan die van elektriciteit worden vormgegeven. Om deze reden bepaalt het eerste lid voor zowel elektriciteit als gas dat een leverancier handelt tegen redelijke prijzen en voorwaarden. Met de term 'redelijke' prijzen wordt bedoeld dat de prijzen op de vrije markt tot stand komen. De term 'redelijke prijzen en voorwaarden' sluit aan bij de bestaande terminologie die wordt gehanteerd en is uitgekristalliseerd in de handhavingspraktijk van de ACM. In de huidige Elektriciteitswet 1998 (artikel 95b) en de Gaswet (artikel 44) is eveneens bepaald dat de leverancier tegen redelijke tarieven en voorwaarden elektriciteit en gas levert aan de eindafnemer met een kleine aansluiting. Daarnaast bepaalt het eerste lid dat de prijzen en voorwaarden van de leverancier transparant zijn. Dit transparantievereiste zal nader uitgewerkt worden in de ministeriële regeling op grond van artikel 2.7, zevende lid, van dit wetsvoorstel. Het gaat dan onder meer om het bieden van informatie over nieuwe tarieven en voorwaarden (ter implementatie van artikel 10, vijfde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 1, onderdeel c, van bijlage I bij de Gasrichtlijn). Ook thans geldt al een verplichting voor de leverancier afnemers te allen tijde transparante informatie te verschaffen over de geldende tarieven en voorwaarden (artikel 95m Elektriciteitswet 1998 en artikel 52b Gaswet).

Daarnaast bepaalt de Elektriciteitsrichtlijn op meerdere plaatsen dat prijzen moeten kunnen worden vergeleken door eindafnemers (artikelen 18, eerste lid, en 27, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn). De bijlage I van de Gasrichtlijn stelt dat prijzen transparant moeten zijn. Het tweede lid van artikel 2.6 vormt een implementatie van deze verplichting. Op grond van artikel 14 van de Elektriciteitsrichtlijn moeten huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen toegang hebben tot een prijsvergelijkingsinstrument waarop het aanbod van leveranciers kan worden vergeleken. Dit artikel vindt zijn uitwerking in artikel 2.67 van dit wetsvoorstel.

Ingevolge het derde lid zal een leverancier die faciliteert in peer-to-peer-handel, net al een leverancier die elektriciteit verkoopt, gehouden zijn betrouwbaar, en tegen transparante en redelijke kosten en voorwaarden te handelen. Het verschil met de het eerste lid dat een leverancier die faciliteert in peer-to-peer-handel niet gehouden is redelijke prijzen te hanteren. Reden hiervoor is gelegen in het feit dat bij peer-to-peer-handel de vaststelling van de prijzen voor de elektriciteit door de producerende actieve afnemer kan worden gedaan. In het derde lid wordt daarom voorgesteld dat een leverancier die faciliteert in peer-to-peer-handel tegen transparante en redelijke kosten en voorwaarden moet handelen.

Het vierde lid borgt dat tegenover de elektriciteit die een eindafnemer via peer-to-peer-handel koopt, op jaarbasis ook daadwerkelijk door actieve afnemers geproduceerde hernieuwbare elektriciteit staat.

Artikel 2.7 leveringsovereenkomst en leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel

Dit artikel biedt de eindafnemer contractuele basisrechten wanneer hij een overeenkomst sluit met een leverancier. Voor het kunnen leveren van elektriciteit of gas dient een leveringsovereenkomst en voor het faciliteren in peer-to-peer-levering een leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-levering afgesloten te worden. Deze overeenkomst vormt de basis voor de wettelijke bescherming van de eindafnemer. Deze bescherming begint reeds in de precontractuele fase en loopt door tot de opzegging/ontbinding van de overeenkomst. Het beschermingsregime dat daarbij van toepassing is wordt bepaald door het type eindafnemer dat met de leverancier de overeenkomst aangaat (huishoudelijke eindafnemer, micro-onderneming, kleine onderneming of grote onderneming). In dit wetsvoorstel wordt aan de huishoudelijke eindafnemer en de micro-onderneming (en soms ook de kleine onderneming) op een aantal punten extra bescherming geboden ten opzichte van de andere eindafnemers. Om die reden bepaalt het vijfde lid dat de leverancier bij het sluiten van de overeenkomst het type eindafnemer registreert. Als voorbeeld van de extra bescherming kan worden gewezen op de regels met betrekking tot de overstapgerelateerde vergoeding in artikel 2.17 (opzegvergoeding huishoudelijke eindafnemer, micro-onderneming en kleine onderneming) en regels over de oneerlijke handelspraktijken en koop op afstand in artikel 2.13 (overeenkomsten met micro-onderneming). Als de eindafnemer van type wijzigt kan hij dit melden bij zijn leverancier. Deze zal naar aanleiding van deze melding een nieuwe overeenkomst aanbieden indien als gevolg van deze wijziging de eindafnemer onder een ander beschermingsregime valt (bijvoorbeeld een wijziging van kleine onderneming naar micro-onderneming of – andersom – van kleine onderneming naar grote onderneming) (zesde lid). Daarbij worden de rechten die deze eindafnemer krachtens de paragrafen 2.2.2, 2.2.3 en 2.2.4 toekomen, in acht genomen. Dit impliceert bijvoorbeeld dat een eindafnemer met een overeenkomst voor bepaalde duur en vaste prijs geen opzegvergoeding naar aanleiding van deze melding hoeft te betalen. De rechten uit artikel 2.7 gelden voor alle eindafnemers.

De voorschriften uit het derde en vierde lid strekken ertoe dat de eindafnemer door zijn leverancier voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst duidelijk wordt geïnformeerd over wat de overeenkomst inhoudt. Ze vormen een implementatie van artikel 10 van de Elektriciteitsrichtlijn en bijlage I van de Gasrichtlijn en incorporeren de huidige artikelen 95m, eerste lid, Elektriciteitswet en 52b, eerste lid, Gaswet. Een overeenkomst met een eindafnemer dient transparant te zijn en in begrijpelijke taal te zijn opgesteld. De voorwaarden moeten voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst bekend zijn bij de eindafnemer. Daarbij dient door de leverancier van de belangrijkste voorwaarden een samenvatting te worden verstrekt. Een overeenkomst komt tot stand door aanbod en aanvaarding. Voor een rechtsgeldige wilsverklaring is het noodzakelijk dat de inhoud en voorwaarden van de overeenkomst voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst genoegzaam bekend zijn. Een overeenkomst kan ook op digitale wijze (bijvoorbeeld via de e-mail) tot stand komen. Wel zullen dan aanvullende voorzieningen moeten worden getroffen om de identiteit van de

partijen met voldoende zekerheid te kunnen vaststellen (vergelijk artikel 6:227a BW). Partijen kunnen bijvoorbeeld de overeenkomst van een elektronische handtekening voorzien zoals omschreven in de artikelen 15a tot en met 15c van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek. In de ministeriële regeling op grond van het zevende lid zal een nadere invulling plaatsvinden van de informatie die voorafgaand aan en na het sluiten van de overeenkomst moet worden verstrekt. De artikelen 10 Elektriciteitsrichtlijn en bijlage I van de Gasrichtlijn alsmede de huidige Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet zullen daarbij als uitgangspunt dienen. Het gaat hier onder meer om eisen over de inhoud en duur van de overeenkomst, eisen die gelden voor wijzigen en opzeggen van de overeenkomst en de informatie die voorafgaand aan en na het sluiten van de overeenkomst moet worden verstrekt. Ook de wijze waarop de leverancier informatie verstrekt over zijn geldende prijzen onderscheidenlijk kosten, alsmede de manier waarop eindafnemers worden geïnformeerd over aanpassingen in deze prijzen en kosten. Voorts zal aandacht besteed worden aan de wijze waarop een samenvatting van de belangrijkste contractuele voorwaarden dient te worden opgesteld. Bij een koop op afstand zal binnen een redelijke termijn van het sluiten van de overeenkomst deze bevestigd moeten worden (artikel 6:230v, zevende lid BW). Omdat in de precontractuele fase overeenkomstig het derde lid, onderdeel c, van artikel 2.7 al de inhoud van de overeenkomst is medegedeeld, zal dan in de regel kunnen worden volstaan met een mededeling dat het contract is gesloten.

Artikel 2.8 factureren en informeren

In dit artikel wordt bepaald dat facturen, factureringsinformatie en informatie over aard van de opwekking van elektriciteit of gas en verbruik periodiek en kosteloos aan de eindafnemer wordt verstrekt. De nadere invulling van deze verplichting en de wijze waarop dit gebeurt wordt verder uitgewerkt in een ministeriële regeling. Bij het opstellen van deze regeling zal het Besluit factuur, verbruiks- en indicatief kostenoverzicht energie als uitgangspunt worden genomen en rekening worden gehouden met de voorschriften die in artikel 18, eerste lid, en bijlage I bij de Elektriciteitsrichtlijn en bijlage I van de Gasrichtlijn daaromtrent zijn gesteld. Dit artikel incorporeert de artikelen 95lb en 95lc van de Elektriciteitswet 1998 en 42b en 42c Gaswet en vormt een implementatie van artikel 18 met bijbehorende bijlage van de Elektriciteitsrichtlijn.

Vanwege de inhoudelijke samenhang is er voor gekozen de informatie die de leverancier aan zijn eindafnemers verstrekt over de opwekkingsgegevens van de door hem geleverde elektriciteit en gas ook in dit artikel op te nemen. Daarmee bouwt het artikel ook voort op de artikelen 95k van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 66k van de Gaswet.

Artikel 2.9 klachtenprocedure

Dit artikel betreft het door de leverancier instellen van een (interne) klachtenprocedure voor eindafnemers. Het artikel is een voortzetting van de artikelen 95o, eerste en tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 52d, eerste en tweede lid, van de Gaswet. Overeenkomstig artikel 10, negende lid, van de Elektriciteitsrichtlijn is het bereik van het artikel uitgebreid tot eindafnemers. In artikel 3, negende lid, van de Gasrichtlijn is een soortgelijke verplichting voor gasleveringen opgenomen. Nadere regels over de klachtenprocedure worden bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gesteld.

Artikel 2.10 dynamische elektriciteitsprijs

Dit artikel implementeert artikel 11 van de Elektriciteitsrichtlijn en verplicht leveranciers die aan meer dan 200.000 eindafnemers elektriciteit leveren, een overeenkomst op basis van een dynamische elektriciteitsprijs aan te bieden. De eindafnemer moet de leverancier hier zelf om verzoeken. Het gaat hier om overeenkomsten waarbij de elektriciteitsstarieven per uur of per kwartier kunnen verschillen en die gebaseerd zijn op de inkooprijzen van dat uur of kwartier, de zogeheten spotprijs. Op de spotmarkt voor elektriciteit, -ook wel dagmarkt genoemd-, worden op korte termijn beschikbare elektriciteitsvolumes verhandeld. Deze volumes worden ofwel één dag voor de fysieke levering verhandeld, tijdens day-ahead handel, of worden verhandeld op de intra-daymarkt, ten behoeve van levering op dezelfde dag, waarbij de prijs gedurende de dag kan verschillen.

Het voordeel van een dynamische elektriciteitsprijsovereenkomst voor de eindafnemer is dat met het eigen dagelijks energieverbruik ingespeeld kan worden op de variabele prijzen. De spotprijzen zijn openbaar en daarmee voorafgaand aan het verbruik kenbaar. Zo kunnen de kosten voor

elektriciteitsverbruik worden verlaagd. Eindafnemers kunnen bijvoorbeeld het verbruik van bepaalde toestellen en toepassingen zoveel mogelijk laten samenvallen met de uren waarvoor de prijzen lager zijn (bijvoorbeeld het laden van een elektrische auto, warmtepomp, wasmachine). Voorwaarde hierbij is wel dat de eindafnemer de communicatiefunctie van de meetinrichting aan heeft staan, zodat de leverancier ook daadwerkelijk in staat is het verbruik op kwartier- of uurbasis af te rekenen. In dit wetsvoorstel wordt beoogd om de beschikbaarheid van hoogwaardige en hoogfrequente meetgegevens te vergroten, waarbij de DSB's de taak krijgen om één keer per dag de meetgegevens per kwartier (elektriciteit) te gaan collecteren. Met het sluiten van een dynamisch elektriciteitsprijs geeft de eindafnemer toestemming voor de uitwisseling van de benodigde meetgegevens tussen de DSB en de leverancier.

Het tweede lid bepaalt dat de leverancier voorafgaand aan het sluiten van een overeenkomst met een dynamische elektriciteitsprijs de eindafnemer informeert over de mogelijkheden, kosten en risico's van deze overeenkomsten. Een gezin of bedrijf dat veel verbruikt op momenten met hogere uurprijzen loopt bij dit type contract namelijk het risico om een hogere energiefactuur te krijgen. Artikel 5.1, tweede lid, onderdeel a, van dit wetsvoorstel biedt een grondslag voor de ACM om ontwikkelingen voor wat betreft overeenkomsten op basis van een dynamische elektriciteitsprijs te monitoren en vormt hiermee de implementatie van artikel 11, tweede en vierde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Artikel 2.11 vernietigbaarheid

Dit artikel strekt tot het bereiken van een hoog niveau van consumentenbescherming. Om dit te bereiken is voorgeschreven dat als de voorwaarden verbonden aan een overeenkomst tot levering met huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen gesteld op grond van artikel 2.7 niet worden nageleefd, dit de overeenkomst vernietigbaar maakt. Zij kunnen dan een vordering tot vernietiging indienen bij de rechter. Dit geldt eveneens voor de situatie dat de eindafnemer bij zijn leverancier een wijziging van zijn identiteit heeft gemeld en de leverancier hierop de overeenkomst niet aanpast. Dit artikel is een voortzetting van de bepalingen hieromtrent in artikel 95m, vierde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 52b, vierde lid, van de Gaswet.

Artikel 2.12 toepasselijk recht

Dit artikel bepaalt dat Nederlands recht van toepassing is op overeenkomsten met een huishoudelijke eindafnemer en micro-onderneming en dat uitsluitend de Nederlandse rechter bevoegd is kennis te nemen van geschillen over de levering van elektriciteit en gas en facilitering in peer-to-peer-handel in elektriciteit. Deze bepalingen voorkomen dat genoemde eindgebruiker geconfronteerd kan worden met een voor hem onbekend rechtstelsel of zich zou moeten wenden tot een rechter in het buitenland. Dit artikel komt overeen met artikel 86a van de Elektriciteitswet 1998. Andere eindgebruikers zullen met hun leverancier afspraken moeten maken over het rechtstelsel dat van toepassing is op hun overeenkomst.

Artikel 2.13 overeenkomsten met micro-ondernemingen

Dit artikel biedt specifiek aan de micro-onderneming extra bescherming bij het aangaan van leveringsovereenkomsten of leveringsovereenkomsten inzake peer-to-peer-handel. De eindafnemer met een kleine aansluiting die consument is, geniet bescherming op basis van het generieke consumentenrecht uit het BW. Artikel 193a, eerste lid onder a, van het zesde boek van het BW, definieert wanneer een persoon kan worden aangemerkt als consument. Volgens deze definitie is een consument een "natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf". Om te bepalen of een eindafnemer voldoet aan deze definitie van consument, zal moeten worden gekeken naar het daadwerkelijk gebruik van de energie door de betreffende afnemer. Neemt een afnemer een product of dienst af die hij geheel of overwegend privé gaat gebruiken, dan wordt het product of de dienst niet afgenomen in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

De ACM ontvangt regelmatig klachten, bijvoorbeeld over kleine ondernemers die door "misleidende verkooptechnieken" overstappen van energieleverancier en vervolgens vast zitten aan dure contracten en hoge opzegboetes. Zij hebben dan een zakelijk energiecontract afgesloten voor energiegebruik voor (overwegend) huishoudelijke doeleinden op het woonadres. Het gevolg is een steeds sterker wordende roep om de bestaande consumentenbescherming uit te breiden naar kleine

ondernemers wanneer zij energiecontracten aangaan. Consumentenbescherming berust op de gedachte dat de consument zich tegenover de handelaar in een zwakke onderhandelingspositie bevindt en over minder informatie dan deze beschikt. Verschillende regels (bijvoorbeeld de vele informatieverplichtingen, de veertien dagen bedenktijd, de regels over misleiding en het schriftelijkheidsvereiste) zorgen voor meer evenwicht in de contractuele relatie.

Kleine ondernemers vallen al onder consumentenwetgeving, en de ACM kan al handhaven, als zij een product of dienst afnemen voor privédoeleinden. In dat geval handelen ze als consument en genieten ze ook dezelfde bescherming. Ondernemers die een product of dienst niet alleen privé maar ook voor zakelijke doeleinden gebruiken, worden ook wettelijk beschermd als de dienst overwegend privé gebruikt wordt. Door de reflexwerking kunnen micro-ondernemers tevens in sommige gevallen een beroep doen op het consumentenrecht (bijvoorbeeld bij onredelijke bedingen in de algemene voorwaarden en misleidende en agressieve handelspraktijken (OHP). De Wet strafbaarstelling acquisitiefraude zorgt ervoor dat de bepalingen over misleiding (artikelen 6:194 jo 6:193) uit het BW ook gelden voor ondernemers. De bewijslast ligt dan bij de aanbieder. De wet regelt dat acquisitiefraude ook strafrechtelijk kan worden aangepakt.

Het is opportuun daarnaast het bereik van een aantal specifieke consumentenbeschermingsregels uit het Burgerlijk Wetboek uit te breiden naar kleine ondernemers. Een weloverwogen keuze daarin is wenselijk om onvoorzienbare gevolgen te vermijden. Niet alle consumentenbeschermingsregels lenen zich immers voor toepassing in Business to Business-relaties. Wanneer er wel of niet sprake is van privé gebruik van energie door een micro-onderneming is niet altijd eenduidig vast te stellen. Belangrijk hierbij is om de contractuele vrijheid tussen partijen niet onnodig in te perken. Bovendien zal een te omvangrijke uitbreiding tot een enorme stijging van de administratieve lasten leiden als alle bedrijven voor transacties met kleine ondernemers ook aan alle informatieverplichtingen en consumentenregels moeten gaan voldoen. De gewenste extra bescherming voor micro-ondernemingen wordt gerealiseerd door ze onder het bereik te brengen van de bepalingen over overeenkomsten uit afstand (paragrafen 3 en 5 van afdeling 2b van titel 5 van boek 6 BW) en de regeling van oneerlijke handelspraktijken (afdeling 3a van titel 3 van boek 6 BW). De handhaving van deze voorschriften zal dan in principe – zoals ook bij consumenten het geval is – privaatrechtelijk plaatsvinden. Dit kan dan via een verzoekschriftprocedure bij de civiele rechter, schade vordering is hierbij mogelijk.

Dit artikel vormt een implementatie van artikel 10, achtste lid, Elektriciteitsrichtlijn en artikel 1 van bijlage I van de Gasrichtlijn. Daarnaast worden alle eindafnemers beschermd tegen misleiding door de uitgebreide eisen die artikel 2.7 stelt aan de inhoud van de overeenkomst en de wijze waarop deze aan eindafnemers bekend moet worden gemaakt. Eindafnemers niet zijnde een huishoudelijke eindafnemer of micro-onderneming, zijn in de regel professionele partijen waarvan geacht mag worden dat zij zich goed kunnen weren tegen mogelijke misleidende of andere oneerlijke handelspraktijken van leveranciers. De artikelen 2.7 en 2.13 van dit wetsvoorstel tezamen bieden daarmee een passend niveau van rechtsbescherming voor eindafnemers wanneer zij leveringsovereenkomsten of leveringsovereenkomsten inzake peer-to-peer-handel afsluiten.

In het eerste lid wordt de regeling van de koop op afstand uit titel 5 van boek 6 BW van overeenkomstige toepassing verklaard op de overeenkomst tussen de leverancier en de micro-onderneming. Het gaat dan om een overeenkomst die in het kader van een georganiseerd systeem voor verkoop wordt gesloten, waarbij tot en met het tijdstip waarop de overeenkomst wordt gesloten, uitsluitend gebruik wordt gemaakt van een of meer middelen voor communicatie op afstand, bijvoorbeeld internet of telefoon. Indien dat het geval is gelden uitgebreide transparantieplichtingen voorafgaand aan de sluiten van de overeenkomst (artikel 230m), het recht zonder opgave van redenen de overeenkomst binnen veertien dagen te ontbinden (artikel 230o), de informatie, bedoeld in artikel 230m, op een passende wijze en in begrijpelijke taal verstrekt te krijgen en binnen redelijke termijn na het sluiten van de overeenkomst op een duurzame gegevensdrager (bijvoorbeeld schriftelijk) een bevestiging te ontvangen (artikel 230v). Een overeenkomst gesloten in strijd met deze bepalingen is vernietigbaar. Dit kan op grond van artikelen 3:50 en 3:51 BW via een buitengerechtelijke verklaring (bijvoorbeeld door een brief te sturen aan de leverancier) respectievelijk een vordering tot vernietiging bij de rechter.

Het tweede lid betreft de regeling van de oneerlijke handelspraktijken uit titel 3 (onrechtmatige daad) van boek 6 BW. Het gaat dan om een bescherming tegen handelen in strijd met de professionele

vereisten die van een leverancier verwacht mag worden en waardoor een overeenkomst wordt gesloten waartoe de micro-onderneming anders niet besloten had (misleidende en agressieve handelspraktijken). De mogelijkheid om een geïnformeerd en weloverwogen besluit te nemen is dan beperkt door onjuiste of onvolledige informatie dan wel door intimidatie of dwang. De artikelen 193b tot en met 193i vullen deze open normen nader in. Er is sprake van een omkering van bewijslast: de leverancier dient in een civiele procedure de materiële juistheid en volledigheid van die informatie die hij heeft verstrekt te bewijzen (artikel 193j). Een overeenkomst die als gevolg van een oneerlijke handelspraktijk tot stand is gekomen, is vernietigbaar. Daarop zijn de artikelen 3:49 tot en met 3:51 BW van toepassing.

Artikel 236 van boek 6 BW bevat bepalingen die een «zwarte lijst» vormen. De bepalingen op deze lijst zijn onredelijk bezwarend en daarom vernietigbaar. Deze bepalingen kunnen dus niet gebruikt worden in Algemene Voorwaarden bij leveringsovereenkomsten omdat ze bij een rechter vernietigd kunnen worden. Artikel 237 van boek 6 BW bevat de bepalingen die de «grijze lijst» vormen. Indien deze bepalingen in de Algemene Voorwaarden staan, dan worden deze vermoed onredelijk bezwarend te zijn. Een rechter kan deze bepalingen dan vernietigen, tenzij voor hem bewezen wordt dat deze bepaling niet onredelijk bezwarend is. De bescherming die de zwarte en grijze lijst bieden geldt voor overeenkomsten met consumenten. In de rechtspraak is de werking van deze bepalingen ook geaccepteerd ten opzichte van zzp'ers (reflexwerking). De artikelen 236 en 237 boek 6 BW zijn in de huidige wetgeving op leveringsovereenkomsten of leveringsovereenkomsten inzake peer-to-peer-handel met eindafnemers met een kleine aansluiting reeds van toepassing (artikelen 95b, eerste lid, Elektriciteitswet 1998 en 44, eerste lid, Gaswet). De bescherming wordt ten opzichte van de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet nu uitgebreid naar de micro-onderneming (derde lid).

Artikel 2.14 geschillenbeslechting

Met dit artikel wordt artikel 26 van de Elektriciteitsrichtlijn geïmplementeerd. Voor consumenten geldt reeds op grond van artikel 16 van de Implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten (implementatie van Richtlijn 2013/11/EU, PbEG L 163) de bevoegdheid van de minister om een instantie aan te wijzen als instantie tot buitengerechtelijke geschillenbeslechting. De toegang tot en eisen aan deze instantie en procedures tot buitengerechtelijke geschillenbeslechting is nader geregeld in deze Implementatiewet. De Geschillencommissie Energie behandelt klachten van consumenten tegen onder andere leveranciers van elektriciteit en gas. De Geschillencommissie Energie Zakelijk behandelt klachten van ondernemers tegen een energieleverancier. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over afsluiting, levering of tarieven. Er is voor gekozen het recht op alternatieve geschillenbeslechting ook toe te kennen aan micro-ondernemingen om hen eenzelfde beschermingspositie te geven als huishoudelijke eindafnemers. Artikel 26, derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn schrijft bovendien voor dat de deelname van leveranciers aan de alternatieve geschillenprocedure verplicht is. Om die reden schrijft het eerste lid voor dat een leverancier aangesloten dient te zijn bij een instantie tot buitengerechtelijke geschillenbeslechting voor geschillen met huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen.

Het tweede lid bevat een grondslag om nadere regels te kunnen stellen bij algemene maatregel van bestuur ten aanzien van de afhandeling van klachten door de instanties tot buitengerechtelijke geschillenbeslechting. Ingevolge artikel 17, eerste lid, onderdeel j, van de implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten is het mogelijk dat in aanvulling op deze wet andere vereisten worden gesteld als voorwaarde voor aanwijzing van een instantie tot buitengerechtelijke geschillenbeslechting.

Artikel 2.15 eindafrekening

Op dit moment is alleen de eindafrekening bij een wisseling ("switch") van leverancier geregeld (artikel 10a Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet). In artikel 2.15 wordt het bereik van het voorschrift uitgebreid naar eveneens een beëindiging van een leveringsovereenkomst of leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel in verband met bijvoorbeeld een uithuizing (beëindiging van de overeenkomst wegens verhuizing). Bij ministeriële regeling zal de termijn voor het verstrekken van de eindafrekening geregeld worden waarbij rekening wordt gehouden met de huidige regeling en bijlage I van de Elektriciteitsrichtlijn. Het artikel is een

implementatie van artikel 10, twaalfde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 1 van bijlage I van de Gasrichtlijn.

Artikel 2.16 overstappen

Een eindafnemer die wil overstappen dient daartoe door tussenkomst van de leverancier waar hij naar wil overstappen een verzoek in bij de systeembeheerder. De systeembeheerder voert vervolgens de wisseling uit. Dit gebeurt nu binnen vijf werkdagen, gerekend vanaf de datum waarop de systeembeheerder het verzoek te wisselen heeft ontvangen, tenzij de leverancier en de afnemer een datum voor de wisseling zijn overeengekomen die op een later tijdstip ligt (artikel 9, eerste lid, Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet). Dit zal in de voorgestelde ministeriële regeling worden geregeld.

In het eerste lid wordt artikel 12, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 3, zesde lid van de Gasrichtlijn geïmplementeerd. In voornoemd artikel 12 is eveneens vastgelegd dat uiterlijk in 2026 het technische proces van het overstappen op een andere leverancier niet langer dan 24 uur in beslag mag nemen. In voornoemde ministeriële regeling zal deze bepaling worden opgenomen.

Artikel 2.17 opzegvergoeding huishoudelijke eindafnemer, micro- en kleine onderneming

In geval van het opzeggen van een leveringsovereenkomsten of een leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel wordt een huishoudelijke eindafnemer, micro- of kleine onderneming in beginsel geen opzegvergoeding in rekening gebracht. Dit mag alleen als hij zelf een contract met een vaste looptijd en een vooraf overeengekomen vaste leveringsprijs of een vaste opzegvergoeding voor het einde van de looptijd opzegt (eerste lid). Bij een vaste leveringsprijs is het redelijk dat de leverancier schadeloos wordt gesteld voor de energie die hij verwachtte te leveren en voor een bepaalde prijs heeft ingekocht en door de opzegging niet of slechts met verlies kan doorverkopen. Bij een vaste vergoeding gaat het om administratie- of organisatiekosten die als een vast bedrag per maand in rekening worden gebracht bij overeenkomsten die gelet op de aard van de overeenkomst geen vaste leveringsprijs kennen. Het gaat bijvoorbeeld om de kosten bij het faciliteren van peer-to-peer-handel, indien de actieve afnemer de prijs van de te elektriciteit bepaald. Een ander voorbeeld is de leveringsovereenkomst op basis van een dynamische elektriciteitsprijs (artikel 2.10 van dit wetsvoorstel). Wanneer de leverancier een vaste vergoeding hanteert om zijn kosten te dekken, kunnen deze kosten bij het voortijdig opzeggen van de overeenkomst in aanmerking komen voor vergoeding. In het geval een leveringsovereenkomst wordt opgezegd door de leverancier bij voorbeeld bij wanbetaling is het eveneens mogelijk een opzegvergoeding bij de eindafnemer in rekening te brengen (mits het gaat om een overeenkomst voor bepaalde tijd en vaste prijs of vergoeding). In het geval een opzegging door de huishoudelijke eindafnemer, micro- of kleine onderneming gepaard gaat met een overstap mag naast deze mogelijke opzegkosten geen (andere) overstapgerelateerde vergoedingen in rekening gebracht worden (artikel 2.18 van dit wetsvoorstel). De vergoeding moet evenredig zijn en mag niet meer bedragen dan het rechtstreeks economisch verlies dat de leverancier lijdt als gevolg van het opzeggen van de overeenkomst. In lagere regelgeving zullen nadere regels worden gesteld over de hoogte van de opzegvergoeding (tweede lid). Nu is in artikel 95m, achtste lid, Elektriciteitswet 1998 en artikel 52b, achtste lid, Gaswet bepaald dat bij een eindafnemer met een kleine aansluiting een redelijke opzegvergoeding in rekening gebracht mag worden bij tussentijdse beëindiging van een contract voor bepaalde tijd. De hoogte van de bedragen zijn nu nog vastgelegd in de Richtsnoeren Redelijke Opzegvergoeding Vergunninghouders (ROVER).

Artikel 2.18 overstappen huishoudelijke eindafnemer, micro- en kleine onderneming

Met dit voorschrift wordt artikel 12, tweede lid, van de Elektriciteitsrichtlijn geïmplementeerd. Van het verbod een overstapvergoeding in rekening te brengen zijn uitgezonderd de kosten die in rekening mogen worden gebracht bij het opzeggen van een overeenkomst voor bepaalde duur en een vast overeengekomen prijs (artikel 2.17). Ook nu mogen bij eindafnemer met een kleine aansluiting geen kosten voor een wisseling in rekening worden gebracht (artikel 10 Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet).

Artikel 2.19 vergunningsplicht

Ten behoeve van een betrouwbare energievoorziening voor eindafnemers met een kleine aansluiting is het verboden zonder vergunning aan hen gas of elektriciteit te leveren (eerste lid). Deze bepaling dient om deze groep van verbruikers extra bescherming te bieden. Dit artikel sluit aan bij de artikelen 95a, eerste lid, Elektriciteitswet 1998 en 43, eerste lid, Gaswet. In dit artikel wordt in lijn met de huidige voorschriften het aansluitbegrip gehanteerd en is in bereik beperkt tot eindafnemers met een kleine aansluiting. Zoals in het algemeen deel van deze toelichting al is opgemerkt blijft de technische waarde van de aansluiting een leidend criterium waar het gaat om de verhouding tussen de eindafnemer en de leverancier en het gaat om de bepalingen over en gerelateerd aan een vergunningsplicht. In die verhouding wordt niet de term kleinverbruiker gehanteerd, maar de eindafnemer met een kleine aansluiting. Het gaat meer specifiek om de bepalingen die zien op het vergunningsvereiste en de verplichtingen voor de vergunninghoudende leverancier. Omdat deze voorschriften bij het leveren aan eindafnemers een waarborg vormen die een nationale oorsprong heeft, is het ook niet nodig het Europese begrippenkader te volgen. Uitgangspunt is geweest bestaande rechten zo veel mogelijk te handhaven.

In het tweede lid is een aantal uitzonderingen op de vergunningsplicht geformuleerd. Voor zover deze nieuw zijn ten opzichte van de huidige regelgeving worden ze toegelicht.

De eerste uitzondering ziet op de levering door een energiegemeenschap aan de eigen leden of aandeelhouders. De achtergrond hiervan is dat de leden of aandeelhouders bewuste eindafnemers zijn, die als lid of aandeelhouder van de energiegemeenschap mede eigenaar zijn van de energiegemeenschap en het beleid van de energiegemeenschap mede bepalen. De belangrijkste voorwaarde is dat de energiegemeenschap - op jaarbasis - niet meer elektriciteit of gas mag leveren dan zij op het systeem invoedt. De energiegemeenschap mag dus niet meer leveren aan haar leden of aandeelhouders dan zij heeft opgewekt. De gemeenschap mag gedurende het jaar overschotten of tekorten wel verkopen of bijkopen op de markt, maar over het hele jaar gezien mag zij - zonder vergunning - niet meer gas of elektriciteit leveren aan afnemers dan dat zij dat jaar heeft ingevoerd. Verder is het voorstel om een maximum aantal leden of aandeelhouders vast te stellen waaraan een energiegemeenschap vergunningsvrij mag leveren. De achtergrond hiervan is dat bij grotere energiegemeenschappen de invloed en zeggenschap van de individuele leden kleiner wordt en de energiegemeenschap op meer afstand van de leden of aandeelhouders komt te staan. Het aantal leden of aandeelhouders wordt bij ministeriële regeling vastgelegd.

De tweede uitzondering ziet op de actieve afnemer of groep actieve afnemers met een kleine aansluiting die levert aan een eindafnemer met een kleine aansluiting. De achtergrond van deze uitzondering is dat het bij actieve afnemers gaat het om niet bedrijfsmatige levering (de activiteit mag immers niet de belangrijkste commerciële of professionele activiteit vormen). Een vergunning is dan een zware administratieve eis die directe levering tussen een actieve afnemer en een eindafnemer met een kleine aansluiting ernstig kan belemmeren. De uitzondering is beperkt tot actieve afnemers met een kleine aansluiting die leveren aan eindafnemers met een kleine aansluiting. Er is dan geen sprake van een ongelijke machtspositie. Ook voor de actieve afnemer geldt dat hij niet meer elektriciteit mag leveren (zonder vergunning) dan hij op jaarbasis op het systeem invoedt. Het leveren van elektriciteit aan een eindafnemer is ook zonder een leveringsvergunning administratief complex. Naar verwachting zal daarom ook maar beperkt gebruik worden gemaakt van deze mogelijkheid. Naar verwachting zullen actieve afnemers er eerder voor kiezen om de elektriciteit die zijn over hebben via een marktpartij aan te bieden.

In onderdeel c is opgenomen dat het vergunningsvereiste niet geldt in het geval dat geleverd wordt dan wel gefaciliteerd wordt voor peer-to-peer-handel aan een groep eindafnemers met een kleine aansluiting die deelnemen aan een raamovereenkomst (zogenaamde multisite-overeenkomst). Eén (of meer) grootafnemer(s) sluit dan een overeenkomst met een leverancier waarbij hij een aantal eindafnemers met een kleine aansluiting die een relatie met hem hebben, vertegenwoordigt. De leveringsovereenkomst of leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel kan dan worden vergeleken met een overeenkomst met een grootafnemer waarop een aantal beschermende bepalingen voor de eindafnemer met een kleine aansluiting niet van toepassing is. Beoogd is daarmee deze eindafnemers meer contractvrijheid te bieden in de onderhandelingen met de leverancier en onnodige administratieve kosten te voorkomen. Als waarborg geldt thans het vereiste dat tussen de eindafnemer met een kleine aansluiting en de grootafnemer een overeenkomst gesloten is waarin de eindafnemer(s) met een kleine aansluiting er mee akkoord gaat dat de grootafnemer hem

vertegenwoordigt en voor hem een overeenkomst afsluit. De multisite-overeenkomsten zijn nu geregeld in artikel 95n Elektriciteitswet 1998 en artikel 52c Gaswet.

De multisite-overeenkomsten zijn bedoeld voor gevallen waarin er een duidelijke relatie tussen grootafnemer en eindafnemer met een kleine aansluiting is. Bijvoorbeeld een boerenbedrijf met een grote aansluiting dat ook de levering aan de nabij gelegen woningen van de boer en eventuele medewerkers regelt. Of grootwinkelbedrijven en gemeentes die op sommige locaties een grote aansluiting hebben en op andere locaties kleine aansluitingen. Voorkomen moet worden dat een groepering van grootafnemers en eindafnemers met een kleine aansluiting zonder enige, onderlinge relatie ontstaat, enkel om vergunningplicht van de leverancier te ontlopen. Door het ontlopen van deze vergunningplicht zijn deze eindafnemers namelijk niet langer beschermd overeenkomstig de voorschriften die gelden voor de vergunninghoudende leverancier. Ten opzichte van de huidige regelgeving heeft daarom in onderdeel c een aanscherping plaatsgevonden. Allereerst is verduidelijkt dat deze contracten niet bedoeld zijn voor eindafnemers met een kleine aansluiting zonder enige zakelijke relatie met een grootafnemer. Vereist is een onderling technische, organisatorische of functionele binding. Ook moet het voor de eindafnemers met een kleine aansluiting voldoende duidelijk zijn dat ze bij een multisite-overeenkomst afstand doen van bepaalde rechten als eindafnemer met een kleine aansluiting (de waarborgen die de paragrafen 2.2.4 en 2.2.5 van dit wetsvoorstel bevatten voor deze eindafnemers).

In het tweede lid, onderdeel e, is vastgelegd dat geen leveranciersvergunning nodig is voor het leveren van elektriciteit of gas aan een aangeslotene met een kleine aansluiting op een gesloten distributiesysteem. Uit het huidige artikel 15, zesde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a, zesde lid, Gaswet volgt dat ook in de huidige situatie een leveringsvergunning niet is vereist voor een aangeslotene met een kleine aansluiting op een gesloten distributiesysteem. Vanwege de overzichtelijkheid is dit nu tot uitdrukking gebracht in het artikel over de leveringsvergunning in plaats van in het artikel over het gesloten distributiesysteem en de regels die op een beheerder van een gesloten distributiesysteem van toepassing zijn. Inhoudelijk is er geen sprake van een beleidswijziging met betrekking tot de vraag of een leverancier aan aangesloten met een kleine aansluiting op een gesloten distributiesysteem een leveringsvergunning hoeft te hebben.

Artikel 2.20 voorwaarden, aanvragen en verlenen vergunning

In het eerste lid is bepaald dat een vergunningplichtig leverancier moet beschikken over de benodigde organisatorische, financiële en administratieve kwaliteiten alsmede voldoende deskundigheid om elektriciteit of gas aan de eindafnemer met een kleine aansluiting te kunnen leveren. Deze verplichting zal krachtens het derde lid niet alleen gelden als voorwaarde om een vergunning te verkrijgen, maar zal – op grond van de algemene formulering van het eerste lid – ook gelden nadat de vergunning is verleend. Dit biedt de toezichthouder ACM een manier om effectiever toezicht te houden op het naleven van de kwaliteiten.

In lagere regelgeving zullen nadere regels worden gesteld over de vereisten waaraan de vergunninghouder moet voldoen (tweede lid). Het voornemen bestaat het huidige Besluit vergunning levering elektriciteit aan kleinverbruikers, Besluit vergunning levering gas aan kleinverbruikers alsmede de hier bovengenoemde Besluiten leveringszekerheid daarbij als uitgangspunt te laten dienen.

De ACM verleent een vergunning aan een leverancier indien hij voldoet aan de benodigde kwaliteitseisen en wordt geacht aan de verplichtingen die aan hem worden gesteld te kunnen voldoen. Artikel 2.20 komt overeen met de artikelen 95d, eerste lid, en 95e van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 45, eerste lid, en 46 van de Gaswet. De ACM kan voorschriften en beperkingen verbinden aan een vergunning. Deze voorschriften gelden in aanvulling op de wettelijke vereisten als bedoeld in het eerste en tweede lid, en gelden voor de duur van de vergunning. Het vijfde lid biedt de mogelijkheid nadere regels te stellen over de voorwaarden die gelden bij het indienen van een aanvraag, de procedure alsmede de informatie die na verlening door de vergunninghouder regelmatig moet worden verstrekt aan de ACM. Zoals in het algemeen deel van deze memorie is vermeld, is het voornemen de aanvrager te verplichten bij de aanvraag een accountantsverklaring (controle verklaring) en een VOG te overleggen en na verlening van de vergunning dit jaarlijks te herhalen. Hiermee is een extra toets op de betrouwbaarheid waaraan de vergunninghouder op grond van artikel 2.6, eerste lid, moet voldoen, door de ACM mogelijk.

Artikel 2.21 wijzigen en intrekken vergunning

Dit artikel komt overeen met artikel 95f van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 47 van de Gaswet. De ACM kan een vergunning wijzigen of intrekken indien de vergunninghouder niet langer voldoet aan één of meer verplichtingen (de wettelijke vereisten als bedoeld in artikel 2.20, eerste en tweede lid, of de aan de vergunning verbonden voorschriften en beperkingen, bedoeld in het vierde lid, van dat artikel).

Artikel 2.22 weigering of intrekking vergunning o.g.v. Wet Bibob

Dit artikel maakt het mogelijk dat de vergunning kan worden getoetst dan wel geweigerd aan de hand van een integriteitsbeoordeling op basis van de Wet Bureau bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Onder de huidige regelgeving kan de ACM een vergunning uitsluitend weigeren indien de organisatorische, financiële en technische kwaliteiten van de aanvrager in het geding zijn (artikelen 95d Elektriciteitswet 1998 en 45 Gaswet). De Wet Bibob maakt het mogelijk dat de integriteit van de aanvrager van een vergunning wordt getoetst. Het doel is daarmee ook de integriteit van het toetsende bestuursorgaan, in dit geval de ACM, te beschermen, door te voorkomen dat vergunningen worden verleend aan niet- integere partijen. Ook kunnen reeds afgegeven vergunningen worden ingetrokken. Hiermee wordt voorkomen dat de ACM ongewild criminele activiteiten faciliteert. Leveranciers met een vergunning krijgen toegang tot de persoons- en verbruiksgegevens van afnemers en andere gegevens van het energiesysteem. Het is van belang dat afnemers van leveranciers, waaronder in ieder geval huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen, worden beleverd door betrouwbare en integere partijen die geen misbruik maken van de door de ACM aan hen verleende vergunning. De huidige weigeringsgronden bieden niet de mogelijkheid een vergunningaanvraag af te wijzen of in te trekken op grond van onvoldoende integer of betrouwbaar handelen. Aanvragers c.q. bestuurders, die in andere sectoren strafbare feiten hebben gepleegd, of bijvoorbeeld aantoonbaar consumenten hebben misleid, kan de ACM niet bij de aanvraag afwijzen. De ACM kan bij de vergunningverlening enkel eisen stellen aan het voldoen aan de organisatorische, financiële en technische kwaliteiten alsmede de vereiste deskundigheid. Eisen dat een aanvrager inzicht geeft in andere of eerder uitgevoerde activiteiten die al dan niet verband houden met het leveren van energie, is niet mogelijk. Evenmin kan door de ACM een eigen onderzoek worden gestart op basis van de Wet Bibob omdat de wettelijke bevoegdheid daarvoor ontbreekt. In de afgelopen paar jaar zijn bij de ACM bij meerdere vergunningaanvragen twijfels gerezen over de integriteit van de aanvrager maar kon hier geen onderzoek naar worden gedaan omdat de bevoegdheden hiervoor ontbraken. Het ging hier bijvoorbeeld om een aanvrager waarbij de aandeelhouders ook financieel betrokken waren bij ondernemingen in andere sectoren en daar consumenten hadden gedupeerd en misleid. Ook ging het om aanvragen waarbij onlogische koppelingen in bedrijfsmatige activiteiten werden geconstateerd en er vragen rezen over de integriteit van de aanvraag. De Wet Bibob maakt het mogelijk dat de integriteit van de aanvrager van een vergunning wordt getoetst. De bevoegdheden die de Wet Bibob biedt, zorgen ervoor dat partijen die van plan zijn actief te worden op de energiemarkt, en die nu al actief zijn in een sector waar criminele gedragingen vaker voorkomen, specifiek gecontroleerd kunnen worden. Het voornemen voor te schrijven dat bij een aanvraag ook een VOG door de aanvrager wordt overgelegd (zie de toelichting bij artikel 2.20, vijfde lid) biedt de ACM een eerste stap om meer informatie te krijgen over de betrouwbaarheid en integriteit van een (toekomstige) energieleverancier. Een VOG kijkt terug op strafrechtelijke informatie die reeds eerder geregistreerd staat. Aanvragers kunnen met een VOG aantonen dat ze geen strafbare feiten hebben gepleegd die een risico vormen voor het werk of de taak die ze willen uitvoeren. Het kunnen overleggen van een VOG is echter geen afdoende waarborg dat een vergunninghoudende leverancier in het geheel (dus ook buiten strafbare feiten om) integer of betrouwbaar handelt, heeft gehandeld of zal handelen. De bevoegdheden uit de Wet Bibob bieden de ACM veel meerwaarde in haar toezicht doordat vroegtijdig verscherpt toezicht mogelijk is en grotere problemen in de sector kunnen worden voorkomen. In het proces van verlening van een VOG worden - anders dan bij Bibob - geen zakelijke relaties onderzocht, en bij het VOG-proces kunnen veel minder informatiebronnen worden gebruikt dan dat mogelijk is bij een Bibob-onderzoek. De ACM kan besluiten om naar aanleiding van een Bibob-onderzoek een vergunning niet te verlenen, extra eisen aan de vergunning te stellen dan wel de reeds verleende vergunning in te trekken. Hierdoor is er meer zekerheid over de betrouwbaarheid en integriteit van leveranciers, en worden eindafnemers met een kleine aansluiting beter beschermd.

Voorgesteld wordt daarom in artikel 2.22 de ACM de bevoegdheid te geven om overeenkomstig de wet Bibob een vergunning te weigeren of in te trekken als een ernstig gevaar bestaat dat de vergunning (mede) zal worden gebruikt om uit gepleegde strafbare feiten verkregen of te verkrijgen financieel voordeel te benutten, of strafbare feiten te plegen. De bevoegdheden uit de Wet Bibob bieden de ACM de mogelijkheid niet alleen voorafgaand aan het verlenen van de vergunning diepgaand onderzoek te doen naar de aanvrager, maar ook tijdens de looptijd van de vergunning. De ACM is dan in staat te onderzoeken of aanvragers/houders van vergunningen en zakelijke relaties zoals bestuurders in het verleden zijn veroordeeld, dan wel of er bestuurlijke boetes zijn opgelegd, of dat lopende opsporingsonderzoeken zijn vanuit bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie naar vermoedens van bijvoorbeeld fraude, oplichting of verduistering, en of er een risico is dat een vergunning hiervoor misbruikt wordt. Het doel is daarmee, als gezegd, ook de integriteit van het toetsende bestuursorgaan, in dit geval de ACM, te beschermen, door te voorkomen dat vergunningen worden verleend aan niet integere partijen. Ook kunnen reeds afgegeven vergunningen worden ingetrokken. Hiermee wordt voorkomen dat de ACM ongewild criminele activiteiten faciliteert. Dit is voor de ACM ten aanzien van vergunningverlening voor het leveren van energie relevant. Leveranciers met een vergunning krijgen toegang tot de persoons- en verbruiksgegevens van afnemers en andere gegevens van het energiesysteem.

Een Bibob-onderzoek kan gestart worden wanneer de ACM een vermoeden heeft dat er een risico bestaat op misbruik van een vergunning voor criminele doeleinden (artikelen 3 en 9 Wet Bibob). De ACM dient hier in eerste instantie zelf onderzoek naar te doen, het zogenoemde 'eigen onderzoek'. Wanneer meer informatie of verdergaand onderzoek nodig is, kan de ACM het Landelijk Bureau Bibob (hierna: LBB) vragen om advies uit te brengen. Hier kan niet te lichtvaardig gebruik van worden gemaakt: het LBB kan afzien van het uitbrengen van een advies als naar haar oordeel onvoldoende gebruik is gemaakt van de mogelijkheid tot het verrichten van eigen onderzoek (artikel 9, vijfde lid, Wet Bibob). Het LBB onderzoekt of er een kans bestaat dat sprake zal zijn van misbruik of criminele activiteiten in het kader van het te nemen besluit. Het LBB kan hierbij gebruik maken van strafrechtelijke informatie, informatie uit politieregisters, informatie van de Belastingdienst en FIOD en van informatie van verschillende inspectiediensten. Het is, ook als LBB ter advisering wordt ingeschakeld, uiteindelijk aan de ACM om een besluit over de aanvraag of de al verleende vergunning te nemen.

Artikel 2.23 overdragen vergunning

De ACM moet toestemming geven om een leveringsvergunning over te dragen (eerste lid). Bij het stellen van nadere regels is het van belang dat de ACM al in een vroegtijdig stadium weet dat er een vergunning overgedragen gaat worden en tijdig kan beoordelen of de nieuwe vergunninghouder aan de eisen van artikel 2.20, eerste en tweede lid, voldoet (tweede lid). Dit artikel is een voortzetting van artikel 95e, derde lid, Elektriciteitswet 1998 en artikel 46, derde lid, van de Gaswet.

Artikel 2.24 leveringsplicht

De huidige wetgeving bevat een leveringsplicht voor vergunninghoudende leveranciers: zij hebben de plicht op een betrouwbare wijze en tegen redelijke tarieven en voorwaarden zorg te dragen voor de levering van elektriciteit of gas aan iedere eindafnemer met een kleine aansluiting die daar om verzoekt (artikelen 95b, eerste lid, Elektriciteitswet 1998 en 44, eerste lid, Gaswet). Een vergunninghoudende leverancier mag een eindafnemer met een kleine aansluiting die om de levering van energie verzoekt, dus niet weigeren. Deze extra bescherming is in die huidige wetgeving aangevuld met de vangnetregulering die de ACM de bevoegdheid geeft ex ante leveringstarieven en -voorwaarden te toetsen. Leveranciers moeten wijzigingen in tarieven en voorwaarden elk jaar en uiterlijk vier weken voordat deze ingaan, bij de ACM aanleveren. De ACM is bevoegd de prijzen aan te passen. Deze twee instrumenten zorgen er in het huidige systeem voor dat de consument toegang heeft tot een contract tegen redelijke tarieven en voorwaarden. In het algemeen deel van deze memorie van toelichting is beargumenteerd waarom de vangnetregulering middels dit wetsvoorstel wordt afgeschaft. Daarvoor in de plaats bepaalt artikel 2.6 van dit wetsvoorstel dat een leverancier handelt tegen redelijke prijzen en voorwaarden.

Voorgesteld wordt het recht op levering van de eindafnemer met een kleine aansluiting in stand te houden. Dit is een bescherming die in aanvulling op het Europeesrechtelijk kader wordt geboden. De (nieuwe) Elektriciteits- en (huidige) Gasrichtlijn schrijven voor dat er een aanspraak op

energievoorziening geldt onder het voorbehoud van toestemming van de leverancier (artikel 10, eerste lid, Elektriciteitsrichtlijn en artikel 3, vijfde lid, Gasrichtlijn). Deze verplichting is omgezet in een wettelijk vastgelegd recht van iedere eindafnemer een leveringsovereenkomst af te sluiten met de leverancier van zijn keuze (artikel 2.1), aangevuld met de bescherming die het non-discriminatieverbod biedt (artikel 2.4): de eindafnemer die zijn rechten uitoefent mag niet gediscrimineerd worden. Daarmee is het niet mogelijk dat bepaalde eindafnemers door leveranciers worden geweigerd voor een bepaald type overeenkomst en/of strengere voorwaarden worden gehanteerd. Bijvoorbeeld bepaalde groepen mensen uit een bepaald postcode gebied. De bescherming die thans aan eindafnemers met een kleine aansluiting op grond van de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet wordt geboden gaat echter verder. Een verplichting tot het leveren van elektriciteit of gas aan iedere afnemer met een kleine aansluiting die daar om verzoekt biedt ook waarborgen voor eindafnemers die in een situatie verkeren die niet vergelijkbaar is met die van andere eindafnemers en het non-discriminatieverbod daarom niet opgaat. Gedacht kan worden aan mensen met een betalingsachterstand. Door de vergunninghoudende leverancier een leveringsplicht op te leggen bij ieder verzoek van een eindafnemer met een kleine aansluiting, wordt de bestaande bescherming in stand gehouden. Deze verplichting geldt in aanvulling op het algemene voorschrift van artikel 2.6 over leveringsvoorwaarden dat geldt voor alle leveranciers.

Artikel 2.25 faillissementsregime

Artikel 2.25 betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 95f, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 47, tweede lid, van de Gaswet. Artikel 2.25 biedt een grondslag om regels te stellen die tot doel hebben leveringsonderbrekingen te voorkomen bij eindafnemers met een kleine aansluiting als gevolg van het wegvallen van een vergunninghoudende leverancier. Een leverancier kan wegvallen als gevolg van een faillissement of de intrekking van zijn vergunning op andere gronden.

Thans is in het op artikel 95f, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 gebaseerde Besluit leveringszekerheid Elektriciteitswet 1998 en het op artikel 47, tweede lid, van de Gaswet gebaseerde Besluit leveringszekerheid Gaswet bepaald dat in dergelijke gevallen eindafnemers met een kleine aansluiting worden ondergebracht bij een andere vergunninghouder.

De voorzieningen die door de systeembeheerder in die gevallen moeten worden getroffen worden geregeld in of bij de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 3.79 van dit wetsvoorstel.

Artikel 2.26 voorkomen opzeggen bij betalingsachterstanden

Het eerste lid strekt ertoe dat een vergunninghouder een beleid voert, gericht op het voorkomen van het afsluiten van een eindafnemer met een kleine aansluiting. Vooral afsluiting in de winterperiode moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Conform de artikelen 10, elfde lid, 27 en 28 van de richtlijn en artikel 3, derde lid, van de Gasrichtlijn worden hiermee deze eindafnemers beschermd, met inbegrip van maatregelen om te voorkomen dat de energievoorziening wordt onderbroken. Deze bepaling betreft een beleidsneutrale omzetting van artikelen 95b, zevende lid, van de Elektriciteitswet 1998 en 44, zevende lid, van de Gaswet.

Paragraaf 2.2.5

De artikelen in paragraaf 2.2.5 zien op de uitvoering van het zogenaamde leveranciersmodel. Het leveranciersmodel is in 2013 ingevoerd uit het oogpunt van het verbeteren van de dienstverlening aan de klanten en te komen tot kostenbesparing en vereenvoudiging van administratieve processen. In lijn met de huidige voorschriften wordt het aansluitbegrip gehanteerd en zijn de artikelen in bereik beperkt tot eindafnemers met een kleine aansluiting. De leverancier heeft ten aanzien van eindafnemers met een kleine aansluiting voor een aantal processen die gerelateerd zijn aan het systeembeheer een verantwoordelijkheid. Het gaat daarbij om de inning van periodieke tarieven, het doorsturen van vragen en klachten en de totstandkoming van de aansluit- en transportovereenkomst.

Wanneer een eindafnemer meerdere leveranciers op zijn aansluiting heeft gecontracteerd, kan de vraag rijzen op welke leverancier de taken uit het leveranciersmodel rusten. Voorgesteld wordt de leverancier op het primaire allocatiepunt deze verantwoordelijkheid op te dragen. Het gaat dan om de leverancier van het eerste aan een aansluiting toegekende allocatiepunt. Hiermee wordt ervoor gezorgd dat alle eindafnemers met een kleine aansluiting altijd één aanspreekpunt hebben.

Artikel 2.27 innen tarieven

Artikel 2.27 betreft een beleidsneutraal omzetting van de artikelen 95cb Elektriciteitswet 1998 en 44b Gaswet. In het eerste lid wordt bepaald dat de leverancier die actief is op het primaire allocatiepunt, de periodieke tarieven namens de systeembeheerder int. De facturering betreft alle diensten van de systeembeheerder die periodiek worden afgerekend. Dit zijn thans de transportdienst (transporttarief), de meetdienst (het tarief voor de meetinrichting en het meetsysteem) en het periodieke aansluittarief voor het onderhoud van de aansluiting. Niet onder het leveranciersmodel vallen incidentele, niet vooraf vastgestelde tarieven. Dit betreft bijvoorbeeld de kosten voor een mutatie omtrent de fysieke aansluiting. Hierbij kan gedacht worden aan het aansluiten op het systeem of juist het afsluiten. Ook een vergroting of verkleining van de aansluiting is daarvan een voorbeeld. De meest voorkomende kostenpost is de aansluitdienst (eenmalige aansluittarief). Het betreft hier incidentele kosten waarvoor in de meeste gevallen een op de individuele situatie afgestemde offerte dient te worden opgemaakt. Dit vereist contact tussen systeembeheerder en klant en het afstemmen van wensen en mogelijkheden. Deze kosten worden door de systeembeheerder zelf gefactureerd.

De betaling door de eindafnemer met een kleine aansluiting aan de leverancier geldt als bevrijdend (tweede lid). Dit heeft tot gevolg dat als een leverancier failliet gaat, een eindafnemer die de tarieven heeft betaald aan die leverancier, gevrijwaard is van navorderingen door de systeembeheerder. Deze eindafnemer is dus beschermd.

Het derde lid voorziet in een verjaringstermijn van twee jaar en sluit daarmee aan bij die voor de koop van elektriciteit of gas (artikelen 5 j° 28 van Boek 7 BW). Het vierde lid regelt dat leveranciers de gefactureerde bedragen afdragen aan de desbetreffende systeembeheerders.

Het zesde lid geeft de minister de bevoegdheid om regels te stellen met betrekking tot de afdracht aan de systeembeheerders betreffende de door leveranciers aan afnemers gefactureerde of te factureren transportkosten. Dit is thans geregeld in artikel 9 Regeling gegevensbeheer en afdracht elektriciteit en gas.

Artikel 2.28 informatie over aansluit- en transportovereenkomsten

Artikel 2.28 schrijft voor dat een leverancier aanspreekpunt is voor de totstandkoming en wijziging van de aansluit- en transportovereenkomst die de eindafnemer met een kleine aansluiting met zijn distributiesysteembeheerder sluit. Ook dit maakt onderdeel uit van het leveranciersmodel. De leverancier zorgt dat het aanbod van deze overeenkomst met de bijbehorende voorwaarden bij de eindafnemer komt en, na ondertekening van de overeenkomst, deze retourneert aan de systeembeheerder. Hetzelfde geldt voor wijziging in de tarieven en voorwaarden van aansluit- en transportovereenkomst. Bij ministeriele regeling kunnen nadere regels worden gesteld. Thans zijn regels hiertoe opgenomen in de Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet.

Artikel 2.29 doorzendplicht klachten

Dit artikel komt overeen met de artikelen 95o, derde lid, Elektriciteitswet 1998 en 52d, derde lid, Gaswet. Aangezien de leverancier die actief zijn op primaire allocatiepunten ten aanzien van eindafnemers met een kleine aansluiting een aantal taken van de distributiesysteembeheerders uitvoert, kan hij geconfronteerd worden met vragen of klachten over dat systeembeheer. Om te voorkomen dat deze eindafnemers niet gehoord worden in hun vragen of klachten, zullen leveranciers deze vragen of klachten moeten doorsturen naar de systeembeheerders.

Paragraaf 2.2.6 Overige bepalingen

Artikel 2.30 salderen elektriciteit

Dit artikel bevat regels over de saldering van elektriciteit. De leverancier is verplicht door een aangeslotene met een kleine aansluiting opgewekte en aan het systeem teruggeleverde elektriciteit te accepteren. Voorgesteld wordt deze verplichting niet te laten gelden voor leveranciers die

faciliteren in peer-to-peer-handel. Essentie van dit artikel is dat voor een aangeslotene met een kleine aansluiting die elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen invoedt op het systeem, de leverancier het verbruik ten behoeve van de facturering en inning van de leveringskosten berekent door de aan het systeem onttrokken elektriciteit te verminderen met de op het systeem ingevoede elektriciteit. Voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen is hieraan geen grens gesteld, voor elektriciteit uit andere dan hernieuwbare bronnen geldt een maximum van 5000 kWh. Het kabinet is voornemens om de salderingsregeling af te bouwen. Het afbouwregime is gebaseerd op het wetsvoorstel dat daartoe is ingediend (Kamerstukken II, 2020/21, 35594, nr. 2).

Omdat er meer leveranciers kunnen leveren op een aansluiting is opgenomen dat dit artikel geldt voor de leverancier die levert op het primaire allocatiepunt.

Artikel 2.31 bewaren gegevens

Dit artikel betreft implementatie van artikel 64, eerste tot en met derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 44, eerste tot en met derde lid, van de Gasrichtlijn en heeft betrekking op het bewaren van gegevens door leveranciers. Uiteraard is deze bepaling voor leveranciers slechts relevant voor zover ze beschikken over dergelijke gegevens. In artikel 2.31 is aangegeven welke gegevens een leverancier moet bewaren en hoe lang. Ook is aangegeven aan wie deze gegevens ter beschikking moeten worden gesteld.

Artikel 2.32 actieve afnemer

De voorschriften voor levering aan eindafnemers gelden in beginsel voor iedereen die levert aan een eindafnemer. Met het eerste lid wordt voorgesteld enkele artikelen niet van toepassing te laten zijn op de actieve afnemer die, zonder tussenkomst van een marktdeelnemer, levert aan een eindafnemer. Het gaat om artikel 2.9 dat voorschrijft dat de leverancier een klachtenprocedure moet hebben, artikel 2.14, dat voorschrijft dat de leveranciers een buitengerechtelijke geschillenbeslechtsingsregeling moet hebben en artikel 2.40, tweede lid, dat de leverancier verplicht om in haar overeenkomsten met huishoudens en micro-ondernemingen het aanbod op te nemen om de balanceringsverantwoordelijkheid over te nemen. Deze verplichtingen worden voor een actieve afnemer, die geen professionele leverancier is, als te disproportionele voorschriften beschouwd en de uitzondering dient dan ook ter implementatie van artikel 15 van de Elektriciteitsrichtlijn, waar is bepaald dat actieve afnemers niet moeten worden onderworpen aan onevenredige vereisten of voorschriften. Vaak zal de actieve afnemer ook maar één of heel soms enkele eindafnemers kunnen beleveren. Het optuigen van een klachtenprocedure, een buitengerechtelijke geschillenbeslechtsingsprocedure of het overnemen van de balanceringsverantwoordelijkheid voor één of enkele klanten wordt als een te zware administratieve belasting gezien.

Wanneer een actieve afnemer via een marktdeelnemer die faciliteert in peer-to-peer-handel elektriciteit levert aan een eindafnemer is deze marktdeelnemer verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van deze levering (switchen, informeren, factureren, belastingen etc.). Deze marktdeelnemer wordt binnen de kaders van dit wetsvoorstel beschouwd als leverancier van de eindafnemer. In het tweede lid van artikel 2.32 is daarom bepaald dat afdeling 2.2 niet van toepassing is op de actieve afnemer die via peer-to-peer-handel elektriciteit geleverd krijgt. Dit is wenselijk omdat actieve afnemers die handelen via een marktdeelnemer die faciliteert in peer-to-peer-handel in veel gevallen niet weten aan welke eindafnemer ze leveren en eindafnemers die afnemen via een dergelijke marktpartij vaak van meer dan één actieve afnemer elektriciteit zullen afnemen.

Artikel 2.33 aggregatieovereenkomsten

In het wetsvoorstel worden drie aggregatieovereenkomsten onderscheiden. In de eerste plaats kan een actieve afnemer zijn surplus aan opgewekte elektriciteit verkopen aan een marktdeelnemer, en daartoe een terugleveringsovereenkomst sluiten. De marktdeelnemer die de elektriciteit koopt, kan deze vervolgens doorverkopen op de groothandelsmarkt of aan een eindafnemer. In de tweede plaats kan een actieve afnemer zijn elektriciteit via een marktdeelnemer die peer-to-peer-handel faciliteert, leveren aan een of meer eindafnemers. In dit geval sluit hij een terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel. De marktpartij is in dat geval een dienstverlener die op geautomatiseerde wijze de uitvoering en afwikkeling van de peer-to-peer-handel tussen een actieve afnemer en een

eindafnemer afhandelt. Zie ook paragraaf 5.4 van deze toelichting. En in de derde plaats kan een actieve afnemer in het kader van vraagresponsovereenkomsten een vraagresponsovereenkomst sluiten.

Artikel 2.33 betreft implementatie van artikel 13 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 21 van richtlijn 2018/2001. Een marktdeelnemer die elektriciteit koopt van een actieve afnemer, kan tevens zijn leverancier zijn maar ook een onafhankelijke marktdeelnemer. Beide partijen vallen onder eenzelfde regime.

Wanneer een actieve afnemer de elektriciteit teruglevert aan een marktdeelnemer die tevens zijn leverancier is, zal de overeenkomst ten aanzien van de levering moeten voldoen aan de voorschriften opgenomen in afdeling 2.2 en zal de overeenkomst ten aanzien van de teruglevering moeten voldoen aan de voorschriften opgenomen in afdeling 2.3.

In geval van vraagresponsovereenkomsten wordt het verbruik (de belasting) van de eindafnemer door de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten levert verlaagd of verhoogd ten opzichte van zijn normale verbruik, bijvoorbeeld door een of meer apparaten die veel elektriciteit verbruiken uit of juist aan te zetten en wordt de elektriciteit die hiermee wordt bespaard of extra wordt verbruikt verkocht op een elektriciteitsmarkt, meestal een balanceringsmarkt.

De in het vierde lid opgenomen voorschriften voor aggregatieovereenkomsten, zijn gelijk aan de voorschriften zoals die gelden voor de in artikel 2.7 opgenomen eisen aan leveringsovereenkomsten of leveringsovereenkomsten inzake peer-to-peer-handel.

Artikel 2.34 factureren en informeren

Ook voor het factureren en informeren van actieve afnemers wordt voorgesteld aan te sluiten voor de systematiek die in dit wetsvoorstel voor de leveringsovereenkomst en de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel in artikel 2.8 is opgenomen. De marktdeelnemer zal periodiek en kosteloos de actieve afnemer moeten informeren over de elektriciteit die is verkocht.

Artikel 2.35 toepasselijk recht

De overwegingen bij dit artikel zijn vergelijkbaar met de overwegingen bij artikel 2.12. Verwezen zij naar de toelichting bij dat artikel.

Artikel 2.36 eindafrekening

In artikel 2.36 wordt voorgesteld voor de beëindiging van de aggregatieovereenkomst vergelijkbare voorschriften te laten gelden als voor de beëindiging van een leveringsovereenkomst of leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel; als een aggregatieovereenkomst eindigt, dient een eindafrekening te worden verstrekt. Dit borgt dat een actieve afnemer die overstapt naar een andere marktdeelnemer binnen een redelijke termijn de relatie met zijn vorige marktdeelnemer kan afsluiten.

Artikel 2.37 opzegvergoeding

Dit artikel is implementatie van artikel 12 van de Elektriciteitsrichtlijn. Voor actieve afnemers die tevens huishoudelijke eindafnemers of micro- of kleine ondernemingen zijn, geldt dat bij opzegging van de aggregatieovereenkomst geen opzegvergoeding in rekening mag worden gebracht. Conform het derde lid van artikel 12 is in het eerste lid opgenomen dat dit niet geldt als de aggregatieovereenkomst een overeenkomst voor bepaalde tijd en met een vaste prijs betreft.

Ten aanzien van de vaste prijs zij opgemerkt dat dit voor teruglevering het geval is als een vaste prijs is overeengekomen voor de terug te leveren elektriciteit. Voor een terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel zal niet altijd een prijs zijn afgesproken voor de geleverde elektriciteit. In de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel kan bijvoorbeeld zijn overeengekomen dat de actieve afnemer zelf mag bepalen voor welke prijs hij de elektriciteit wenst te verkopen. Een terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel geeft de actieve afnemer in theorie meer mogelijkheden dan een normale terugleveringsovereenkomst, waarin vaak wel een vaste prijs zal zijn opgenomen voor de elektriciteit die op het net wordt ingevoerd. Daarom is ten behoeve van de terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel of vraagresponsovereenkomst in artikel 2.37 opgenomen dat een opzegvergoeding in rekening kan worden gebracht als een vaste kosten,

bijvoorbeeld per maand voor het faciliteren in peer-to-peer-handel of de dienstverlening inzake de vraagrespons, is afgesproken. Dergelijke vaste kosten ('fee') kunnen in het kader van de opzegvergoeding ook als een vaste prijs worden aangemerkt en dus een grondslag zijn voor een opzegvergoeding.

Artikel 2.38 overstappen

Voorgesteld wordt het switch-regime zoals dat geldt voor de overstap van eindafnemers naar een andere leverancier (zie artikelsgewijze toelichting bij artikel 2.15) ook van toepassing te laten zijn op de overstap van actieve afnemers naar een andere marktpartij aan wie wordt teruggeleverd, die faciliteert in peer-to-peer-handel of die dienstverlening in het kader van vraagrespons aanbiedt. Deze werkwijze geeft actieve afnemers een optimale vrijheid om gebruik te kunnen maken van hun recht, opgenomen in artikel 2.2.

Dit artikel dient ter implementatie van artikel 12, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Artikel 2.39 vraagrespons en verrekening

In het eerste lid wordt gesproken van een allocatiepunt. Bij vraagrespons beïnvloedt de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten levert het verbruik achter een allocatiepunt. Ingevolge het eerste en tweede lid moeten een aanbieder van vraagresponsdiensten op een allocatiepunt en de balanceringsverantwoordelijke op dat allocatiepunt afspraken maken over de wijze waarop ze samenwerken op dat allocatiepunt. De situatie van vraagrespons is complex omdat bij vraagrespons naast de leverancier en balanceringsverantwoordelijke partij de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten aanbiedt actief is op dat allocatiepunt. De complexiteit is gelegen in het feit dat het wijzigen van het verbruik van een eindafnemer gevolgen heeft voor de levering door de leverancier en het elektriciteitsprogramma dat de balanceringsverantwoordelijke heeft ingediend en waarop hij wordt afgerekend. Daarom wordt in dit wetsvoorstel voorgesteld dat de marktpartij die vraagresponsdiensten aanbiedt op een allocatiepunt en de balanceringsverantwoordelijke partij op dat allocatiepunt al dan niet in samenspraak met de leverancier op dat allocatiepunt afspraken moeten maken over de aanpassing van het programma van de balanceringsverantwoordelijke partij en de vergoeding van de inkoopkosten van de niet verkochte of juist extra verkochte elektriciteit als gevolg van het activeren van vraagrespons op dat allocatiepunt. Pas als deze afspraken zijn gemaakt, kan op verantwoorde wijze de in het vierde lid beschreven combinatie van een leverancier en een marktdeelnemer die vraagresponsdiensten levert, gestalte krijgen.

Ter uitvoering van artikel 17, vierde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn is in het derde lid bepaald dat de bij de afspraken over de financiële compensatie rekening moet worden gehouden met de berekeningsmethode die bij regeling van de minister van EZK is vastgelegd. Als een leverancier zelf vraagresponsdiensten levert, is artikel 2.39 niet van toepassing omdat in dat geval de dienstverlening in één hand is en er dientengevolge geen afspraken hoeven te worden gemaakt over de aanpassing van het elektriciteitsprogramma en de financiële compensatie hiervan.

Wanneer de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten levert, optreedt als aanbieder van balanceringsdiensten aan de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit hoeven er vooraf ook geen afspraken te worden gemaakt tussen de leverancier/BRP op het allocatiepunt en de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten aanbiedt op dat allocatiepunt. Dit volgt uit artikel 2.39, vijfde lid. Wanneer de biedingen voor balanceringsenergie of balanceringscapaciteit worden geactiveerd of aangekocht door de transmissiesysteembeheerder zorgt deze voor de aanpassing van het elektriciteitsprogramma van de balansverantwoordelijke voor dat allocatiepunt en verrekent de transmissiesysteembeheerder de in het elektriciteitsprogramma aangepaste hoeveelheid elektriciteit tussen de marktdeelnemer die vraagresponsdiensten levert en de balanceringsverantwoordelijke voor het allocatiepunt waarvan de flexibiliteit afkomstig is. Dit wordt ook wel centrale afhandeling genoemd.

Artikel 2.40 balanceringsverantwoordelijke voor elektriciteit

Zie paragraaf 4.6 (balanceren) voor een toelichting bij de balanceringsystematiek voor elektriciteit. In het eerste lid wordt gesproken van allocatiepunten aangezien ingevolge artikel 3.41 aan iedere aansluiting één of meer allocatiepunten worden toegekend, afhankelijk van het aantal marktdeelnemers die op de aansluiting actief zijn (t.b.v. leveren, peer-to-peer-handel). Indien een

aansluiting meer dan één allocatiepunt kent, moet op elk van die allocatiepunten een balanceringsverantwoordelijke actief zijn. Dit kunnen verschillende partijen zijn, maar uiteraard kan dat ook één partij zijn die op de verschillende allocatiepunten actief is.

De verhouding tussen het eerste en het tweede en derde lid is als volgt. In het eerste lid is in lijn met artikel 5 van verordening 2019/943 opgenomen dat een aangeslotene op het systeem voor elektriciteit is er in beginsel zelf verantwoordelijk voor is dat er een balanceringsverantwoordelijke actief is op elk van de allocatiepunten die aan zijn aansluiting zijn toegekend.

In het wetsvoorstel is opgenomen dat huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen de balansverantwoordelijkheid met het aangaan van een leveringsovereenkomst overdragen aan hun leverancier. Onder de Elektriciteitswet 1998 is de balanceringsverantwoordelijkheid voor aangeslotenen met een kleine aansluiting van elektriciteit thans ook belegd bij de leverancier. De aanleiding voor deze meer procedurele wijziging is gelegen in de Elektriciteitsverordening die voorschrijft dat balansverantwoordelijkheid op basis van een overeenkomst wordt overgedragen. In het wetsvoorstel is daarom opgenomen dat de leverancier die een leveringsovereenkomst of leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel sluit met een huishoudelijke eindafnemer of een micro-onderneming er zorg voor draagt dat in de leveringsovereenkomst of de leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel is opgenomen dat de eindafnemer de financiële verantwoordelijkheid voor de onbalans die hij door de onttrekking van de elektriciteit via dat allocatiepunt in het systeem veroorzaakt, overdraagt aan de leverancier of de door de leverancier gekozen balanceringsverantwoordelijke.

Het vierde lid biedt actieve afnemers die de balanceringsverantwoordelijkheid los van hun gecontracteerde marktdeelnemer wensen te regelen, de vrijheid dat te doen. Dit sluit aan bij de Elektriciteitsrichtlijn die voorschrijft dat actieve afnemers zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de onbalansen die zij veroorzaken en daarvoor zelf balanceringsverantwoordelijke moeten worden of dit delegeren aan een balanceringsverantwoordelijke van hun keuze. Actieve afnemers kunnen in tegenstelling tot (passieve) huishoudelijke eindafnemers of micro-ondernemingen er dus voor kiezen om hun balansverantwoordelijkheid bij een onafhankelijke balanceringsverantwoordelijke onder te brengen. Deze keuze moet nadrukkelijk in de overeenkomst worden vastgelegd.

Het vijfde lid biedt een grondslag om regels te stellen aan de informatie die marktdeelnemers aan actieve afnemers moeten verstrekken die ingevolge het vierde lid de verantwoordelijkheid zelf wensen te dragen. Op deze wijze kunnen actieve afnemers die overwegen om hun balanceringsverantwoordelijkheid zelf regelen, worden geïnformeerd over de eventuele risico's van die keuze.

Artikel 2.41 balanceringsverantwoordelijke voor gas

Zie paragraaf 4.6.2 (balanceren) voor een toelichting bij de balanceringsystematiek voor gas. In Verordening 312/2014 van de Europese Commissie van 26 maart 2014 tot vaststelling van een netcode inzake gasbalancing van het transmissiesysteem (PbEU 2014, L 91) zijn de uitgangspunten neergelegd voor het in evenwicht houden van het gassysteem. In aansluiting daarop en ter uitvoering daarvan is in artikel 2.41 geldende bepaling, bepaald dat een aangeslotene op het transmissie- of distributiesysteem er zorg voor draagt dat een balanceringsverantwoordelijke op zijn aansluiting actief is. Deze verantwoordelijkheid geldt niet voor aangeslotenen met een kleine aansluiting. Voor deze groep aangeslotenen wordt deze verantwoordelijkheid, in lijn met het thans geldende artikel 17b, vierde lid, van de Gaswet, neergelegd bij de leverancier op die aansluiting.

Opgemerkt zij dat voor gas de feitelijke situatie op een kleine aansluiting relatief simpel is; er zal voor gas niet worden toegestaan dat er meer marktdeelnemers op één aansluiting actief zijn (zie artikel 2.3). Ook is voor gas geen sprake van – zoals dat bij elektriciteit wel het geval is – eigen opwek door actieve afnemers.

Artikel 2.42 TTF

Zie paragraaf 4.6.2 (balanceren) voor een toelichting bij de balanceringsystematiek voor gas.

Artikel 2.43 overstappen

Dit artikel is vergelijkbaar met de artikelen 2.16 en 2.38. Wanneer een aangeslotene een andere balanceringsverantwoordelijke contracteert, faciliteert de nieuwe balanceringsverantwoordelijke deze overstap. Relevant hierbij is dat in de registers de nieuwe balanceringsverantwoordelijke wordt vermeld als zijnde actief op het allocatiepunt in kwestie en de oude balanceringsverantwoordelijke wordt uitgeschreven op dat allocatiepunt.

Afdeling 2.5 Meten

In deze afdeling worden de algemene regels over meten opgenomen. De afdeling richt zich met name op de verplichtingen die aangesloten met een grote aansluiting hebben en de specifieke rol en bijbehorende verplichtingen die meetverantwoordelijke partijen daarbij hebben. Ten aanzien van aangesloten met een kleine aansluiting en bepaalde aangesloten op het transmissiesysteem voor gas zijn de regels over meten in paragraaf 3.3.5 (taken inzake meten) opgenomen.

Artikel 2.44 beschikken over een meetinrichting

Dit artikel bevat de verplichting voor alle aangesloten om op of nabij ieder overdrachtpunt te beschikken over een meetinrichting. Op deze manier wordt geborgd dat in ieder geval op de overdrachtpunten het verbruik en de invoeding van elektriciteit en gas gemeten kan worden. De Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet kennen niet voor alle aangesloten een duidelijke verplichting om te beschikken over een meetinrichting. Deels zijn dergelijke verplichtingen thans opgenomen in de technische codes. Omdat een groot deel van de processen binnen het energiesysteem afhankelijk zijn van meetgegevens wordt deze basisverplichting in dit wetsvoorstel verankerd. Bij deze processen kan worden gedacht aan het factureren van de levering van elektriciteit of gas, het berekenen van de onbalans en het afgeven van garanties van oorsprong. Zonder meetinrichting is dit niet mogelijk. Een geïnstalleerde meetinrichting moet voldoen aan de eisen die krachtens de artikelen 2.45 [*eisen meetinrichting*], 3.53 [*eisen meetinrichting DSB*] of 3.57 [*eisen meetinrichting GTS*] aan verschillende typen meetinrichtingen worden gesteld.

Bewust is gekozen voor de term 'op of nabij ieder overdrachtpunt' in plaats van alleen 'op ieder overdrachtpunt', vanwege eventuele praktische en/of technische beperkingen rondom de aansluiting. Bijvoorbeeld bij aansluitingen op het systeem van de transmissiesysteembeheerder voor gas zitten de locatie van het overdrachtpunt en de meetinrichting niet altijd precies op dezelfde plek. 'Op ieder overdrachtpunt' zou dan betekenen dat bestaande meetinrichtingen verplaatst moeten worden, hetgeen niet wenselijk is.

In het eerste lid wordt een viertal uitzonderingen op de verplichting tot het beschikken over een meetinrichting gemaakt. Ten eerste zijn er thans aansluitingen die niet bemeten worden, maar waarvoor een verbruiksprofiel wordt gehanteerd. Voor deze aansluitingen geldt dat (i) ze een voorspelbaar verbruik hebben, zoals lantaarnpalen of (ii) het gaat om een 'onbemande' installatie in de openbare ruimte. De voorwaarden voor het toestaan van deze uitzondering liggen thans vast in technische codes, en worden op grond van dit wetsvoorstel bij ministeriële regeling vastgesteld. Ten tweede komen er situaties voor waarin het voor de distributiesysteembeheerders redelijkerwijs niet mogelijk is om een meetinrichting te plaatsen bij een kleine aansluiting, bijvoorbeeld door bouwtechnische beperkingen. Het betreft hier bijvoorbeeld de situatie dat een meetinrichting die niet voldoet aan de eisen van artikel 3.53 [*eisen meetinrichting DSB*] vanwege de aanwezigheid van asbest niet kan worden vervangen door een meetinrichting die wel aan de eisen voldoet. De derde uitzondering betreft gesloten systemen: wanneer een aangeslotene op een gesloten systeem tot hetzelfde bedrijf als de beheerder behoort, is aparte bemetering niet vereist. Het is dan aan de beheerder van het gesloten systeem om te bepalen op welke plaatsen hij het nuttig en nodig vindt om het verbruik of de invoeding van verschillende onderdelen die bij zijn bedrijf behoren (zoals kantoren en locaties waar goederen worden geproduceerd) te meten. Deze uitzondering laat onverlet dat op of nabij het overdrachtpunt tussen het gesloten systeem en een systeem van een distributie- of transmissiesysteembeheerder altijd wel gemeten moet worden en er op of nabij dat overdrachtpunt een meetinrichting aanwezig moet zijn. De laatste uitzondering is de specifieke situatie betreft de aangesloten op het gesloten systeem van ProRail, de beheerder van de hoofdspoorweginfrastructuur. Omdat ten aanzien van het meten op de hoofdspoorweginfrastructuur

reeds een Europese verordeningen¹ geldt, worden deze aangesloten uitgezonderd van de meterplicht.

Naast de overdrachtpunten kan het nodig zijn dat er op andere plaatsen wordt gemeten en daar een meetinrichting aanwezig moet zijn die aan de eisen van de artikelen 2.45 [*eisen meetinrichting*], 3.53 [*eisen meetinrichting DSB*] of 3.57 [*eisen meetinrichting GTS*]. Dit is bijvoorbeeld het geval indien er op een tweede allocatiepunt een andere marktdeelnemer actief is dan op het overdrachtpunt. In het tweede lid wordt voorgesteld dat bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald op welke andere plaatsen dan een overdrachtpunt een meetinrichting moet zijn geïnstalleerd. Daarbij kan ook worden bepaald dat een andere plaats wordt aangemerkt als een additioneel allocatiepunt. In dat geval heeft de betreffende systeembeheerder op grond van het voorgestelde artikel 3.41, vierde lid, de taak om aan die plaats een allocatiepunt toe te kennen.

Bij aangesloten met een kleine aansluiting heeft de distributiesysteembeheerder de taak om op of nabij de overdrachtpunten meetinrichtingen te beheren en te installeren en om de meetgegevens te collecteren. Het is niet nodig om op voorhand te bepalen dat de distributiesysteembeheerder die taak heeft indien op andere plaatsen gemeten moeten worden. Die taak zou ook door een ander kunnen worden vervuld, bijvoorbeeld door de beheerder van een laadpaal. Om deze reden wordt in het tweede lid, onderdelen b en c, voorgesteld dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur in die gevallen kan worden bepaald welke partij in die situatie de meetinrichting installeert en beheert en welke partij in die situatie de meetgegevens collecteert, valideert en vaststelt.

Artikel 2.45 eisen aan meetinrichtingen

In het algemeen deel van de toelichting is aangegeven dat in dit wetsvoorstel is gekozen voor de eenvoudige aanduiding van meetinrichting. Onder meetinrichting vallen verschillende typen meetinrichtingen, variërend van eenvoudige meetinrichtingen die alleen invoeding en verbruik van elektriciteit meten tot complexe meetinrichtingen die volume, kwaliteit, temperatuur en druk van gas meten en over een communicatiefunctie beschikken zodat ze op afstand uitleesbaar zijn. Voor al deze meetinrichtingen geldt dat zij alleen als meetinrichting kwalificeren als ze voldoen aan de eisen die op grond van het voorgestelde artikel 2.45 worden gesteld. Omdat het gaat om technische en gedetailleerde eisen worden deze eisen in lagere regelgeving opgenomen. Op grond van de voorgestelde delegatiegrondslag kunnen er afhankelijk van de doeleinden verschillende eisen aan meetinrichtingen of onderdelen daarvan worden gesteld. Zo kan rekening worden gehouden met de grote diversiteit van meetinrichtingen die bestaat. Hierbij wordt opgemerkt dat de grondslag om eisen te stellen aan meetinrichtingen voor aangesloten met een kleine aansluiting is opgenomen in artikel 3.53 en voor de daarbij aangeduide aangesloten op het transmissiesysteem voor gas in artikel 3.57.

Voor meetinrichtingen voor aangesloten met een kleine aansluiting zijn de eisen opgenomen in het Besluit op afstand uitleesbare meetinrichtingen. Voor grote aansluitingen zijn de eisen opgenomen in de technische codes op grond van Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

Artikel 2.46 medewerking installeren en beheren meetinrichting

Iedere aangeslotene moet beschikken over een meetinrichting. Hij is echter in de meeste gevallen niet degene die de meetinrichting installeert en beheert. Distributiesysteembeheerders installeren en beheren de meetinrichtingen bij aangesloten met een kleine aansluiting en de transmissiesysteembeheerder voor gas heeft deze taak bij een aantal van de aangesloten op zijn systeem. Een aangeslotene moet er voor zorgen dat de systeembeheerder die de taak heeft een meetinrichting te installeren en te beheren, deze werkzaamheden ook daadwerkelijk kan uitvoeren. Omdat een meetinrichting zich op of nabij het overdrachtpunt bevindt, moet de aangeslotene toegang verlenen tot dat overdrachtpunt. Dat bevindt zich in zijn huis of bedrijf en de aangeslotene moet de systeembeheerder dus binnen laten opdat hij zijn wettelijke taken (installeren, onderhouden, repareren en vervangen van meetinrichtingen) kan verrichten. De medewerkingsplicht voor aangesloten met een kleine aansluiting is thans opgenomen in artikel 26aa van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 13a van de Gaswet.

¹ Verordening (EU) Nr. 1301/2014 van de Commissie van 18 november 2014 betreffende de technische specificatie inzake interoperabiliteit van het subsysteem „energie” van het spoorwegsysteem in de Unie.

Artikel 2.47 meten bij kleine aansluitingen meetinrichtingen zonder communicatiefunctionaliteit

Het overgrote deel van de aangeslotenen met een kleine aansluiting beschikt over een meetinrichting met communicatiefunctionaliteit en gebruikt deze functionaliteit ook. De meetinrichting wordt bij deze aangeslotenen op afstand uitgelezen door de distributiesysteembeheerder. Ook bij aangeslotenen die over een analoge meetinrichting beschikken of die de communicatiefunctionaliteit administratief hebben laten uitschakelen moeten de meetgegevens worden gecollecteerd, gevalideerd en vastgesteld. Vanwege het contact dat hiervoor benodigd is met de eindafnemer wordt de huidige systematiek voortgezet, met het voorstel om de verplichte inschakeling van een meetbedrijf te schrappen. In de artikelen 95ca, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en 44a, eerste lid, van de Gaswet is opgenomen dat leverancier een meetbedrijf inschakelt voor het collecteren, valideren en vaststellen van de meetgegevens van kleinverbruikers. In de praktijk schakelen leveranciers geen meetbedrijven in, maar onderhouden zij zelf het contact met hun eindafnemers. Met het voorgestelde artikel 2.47 wordt aangesloten bij de gegroeide praktijk.

Artikel 2.48 actief zijn meetverantwoordelijke partij

Aangeslotenen met een grote aansluiting moeten er voor zorgdragen dat er een meetverantwoordelijke partij op hun aansluiting actief is. Een aangeslotene kan ook zelf actief zijn als meetverantwoordelijke partij, maar zal dan wel een erkenning bij de ACM moeten aanvragen. In de meeste gevallen zal een aangeslotene met een grote aansluiting een contract met een meetverantwoordelijke partij sluiten. Deze verplichting geldt bij aangeslotenen op het transmissiesysteem voor gas in een drietal situaties niet: 1) de aangeslotene neemt uitsluitend gas af, 2) de aangeslotene is een distributiesysteembeheerder voor gas en 3) de aangeslotene is een beheerder van een gesloten systeem voor gas. In deze gevallen heeft de transmissiesysteembeheerder voor gas de wettelijke taak meetinrichtingen te installeren en te beheren en om de meetgegevens te collecteren, valideren en vast te stellen. Deze aangeslotenen kunnen derhalve niet kiezen welke partij dit soort werkzaamheden voor hem uitvoert. Deze uitzonderingen zijn thans opgenomen in de technische codes onder de Gaswet en worden in dit wetsvoorstel behouden.

Tot slot wordt in het derde lid voorgesteld dat bij systeemkoppelingen de betreffende systeembeheerders gezamenlijk een meetverantwoordelijke partij aanwijzen. In deze situaties is het van belang dat beide systeembeheerders het eens zijn wie de meetverantwoordelijke partij is; zij hebben beide immers grote belangen bij het goed functioneren van de meetinrichtingen en bij het correct collecteren van de meetgegevens.

Artikel 2.49 verplichtingen meetverantwoordelijke partijen

Thans volgt uit de technische codes op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet welke verplichtingen er van toepassing zijn op meetverantwoordelijke partijen. Zoals in deze toelichting eerder is toegelicht wordt met dit wetsvoorstel de keuze gemaakt om de essentie van verplichtingen rondom meten op wetsniveau vast te leggen en de details in lagere regelgeving uit te werken. In het voorgestelde artikel 2.49 is zijn de basisverplichtingen voor meetverantwoordelijke partijen opgenomen. Dit betreft de verplichtingen voor meetverantwoordelijke partijen om bij de partij waarmee hij een overeenkomst inzake meten heeft gesloten om 1) op of nabij ieder overdrachtspunt en indien van toepassing, in de gevallen bedoeld in artikel 2.44, tweede lid, een meetinrichting te installeren en te beheren, 2) overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens artikel 4.6, zesde lid, gegevens van de door hem beheerde meetinrichtingen door te geven en 3) per geïnstalleerde meetinrichting meetgegevens te collecteren, valideren en vast te stellen. Op grond van het tweede lid zullen de details over wat gemeten moeten worden, de frequentie en nauwkeurigheid daarvan, de methoden voor het herleiden en berekenen van de hoeveelheid gas en de methoden voor het herleiden en berekenen ten behoeve van het valideren en vaststellen van meetgegevens. Met name bij gas bevat het meten meer aspecten dan alleen volume. Ook druk, temperatuur en calorische waarden moeten worden gemeten en alleen via een berekening met deze meetgegevens kan de exacte hoeveelheid gas worden bepaald die op het systeem is ingevoerd of van het systeem is afgenomen.

Artikel 2.50 controlesystematiek meetinrichtingen

De technische codes onder de huidige Gaswet en Elektriciteitswet 1998 kennen een specifieke vorm van controle op de meetinrichtingen. Voor meetinrichtingen voor zowel grote als kleine aansluitingen geldt dat de meterbeheerders verplicht zijn om te participeren in een 'systeem van systematische, steekproefsgewijze periodieke controle' (ook bekend onder de term 'meterpool'). Deze controlesystematiek maakt het mogelijk om grote groepen van hetzelfde type meetinrichting steekproefsgewijs te toetsen op de gestelde eisen en kunnen bepaalde subgroepen van meetinrichtingen worden afgekeurd en uit de markt genomen worden. Voorgesteld wordt om deze systematiek op wetsniveau te verankeren.

Artikel 2.51 erkenningsplicht

In dit artikel wordt voorgesteld dat een meetverantwoordelijke partij over een erkenning moet beschikken. Het is verboden de verplichten die op een meetverantwoordelijke partij rusten zonder erkenning uit te voeren. De erkenningsplicht is op zichzelf niet nieuw, maar de wettelijke borging en de instantie die de erkenning verleend wijzigt wel ten opzichte van de huidige situatie. Op dit moment volgt de erkenningsplicht niet uit de Elektriciteitswet 1998 of de Gaswet, maar uit de technische codes. De erkenning wordt op grond van de Meetcode elektriciteit door de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op land verleend aan zowel meetverantwoordelijke partijen die actief zijn op de elektriciteitsmarkt als op de gasmarkt. Omdat meetverantwoordelijke partijen geen contractuele relatie met de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op land hebben voor het uitvoeren van hun meetverplichtingen, kan een dergelijke erkenning in het nieuwe stelsel van voorwaarden niet worden opgenomen in deze voorwaarden. Indien het verlenen van de erkenning op een andere wijze belegd zou worden bij de transmissiesysteembeheerder, zou deze daarmee een bestuursorgaan worden, wat niet is gewenst. Daarom wordt de bevoegdheid belegd bij de ACM. Overwogen is om de erkenningsplicht te laten vervallen, maar vanuit het oogpunt van het belang van goede werking van de energiemarkt waar meetgegevens een cruciale rol spelen is hier niet voor gekozen. Door een erkenning voor meetverantwoordelijke partijen verplicht te stellen en daar ook voorwaarden aan kan verbinden kan de ACM beoordelen of deze bedrijven aan criteria en voorwaarden voldoen en kan de ACM effectief toezicht houden.

Artikel 2.52 aanvragen en verlenen erkenning door ACM

In het eerste lid wordt voorgesteld dat de meetverantwoordelijke partij over de benodigde organisatorische en administratieve kwaliteiten moet beschikken om meetinrichtingen te beheren en te installeren en meetgegevens te collecteren, valideren en vaststellen. Op basis van de gekozen formulering is deze plicht ook tijdens de looptijd van de erkenning geldt. Dit biedt de toezichthouder ACM een manier om effectiever toezicht te houden op het naleven van de kwaliteiten.

De ACM verleent een erkenning aan een meetverantwoordelijke partij indien hij voldoet aan de benodigde kwaliteitseisen en wordt geacht aan de verplichtingen die aan hen worden gesteld te kunnen voldoen. De ACM kan voorschriften en beperkingen verbinden aan een erkenning. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels over de voorwaarden en de procedure van de erkenningsaanvraag worden gesteld. Gedacht kan worden aan voorschriften over de wijze waarop aangetoond kan worden dat aan de benodigde organisatorische, financiële en technische kwaliteiten wordt voldaan.

Artikel 2.53 overdragen erkenning

De ACM moet toestemming geven om een erkenning over te dragen. Bij het stellen van nadere regels is het van belang dat de ACM al in een vroegtijdig stadium weet dat er een erkenning overgedragen gaat worden en tijdig kan beoordelen of de nieuwe houder aan de eisen van artikel 2.52, voldoet. Dit artikel komt overeen met artikel 2.23 van dit wetsvoorstel (overdragen vergunning).

Artikel 2.54 wijzigen en intrekken erkenning

De ACM kan voorschriften die aan de erkenning verbonden waren wijzigen en de erkenning intrekken. Dit artikel komt overeen met artikel 2.21 van dit wetsvoorstel (wijzigen en intrekken vergunning leveranciers).

Artikel 2.55 rapportageverplichting meetverantwoordelijke partij

Meetverantwoordelijke partijen vervullen een belangrijke rol in het functioneren van het energiesysteem en vele andere partijen zoals leveranciers, balanceringsverantwoordelijke partijen en systeembeheerders, maar ook invoeders en eindafnemers, zijn afhankelijk van de meetgegevens die meetverantwoordelijke partijen collecteren en van de meetinrichtingen die beheren. Om deze reden wordt voorgesteld dat meetverantwoordelijke partijen aan de ACM rapporteren over de wijze waarop zij de verplichtingen uitvoeren die op basis van artikel 2.49 aan hen zijn opgedragen. Als uit een rapportage of een serie van rapportages blijkt dat een meetverantwoordelijke partij niet de kwaliteit levert die verwacht zou mogen worden kan de ACM een verbetertraject starten, handhavend optreden of uiteindelijk de erkenning intrekken.

Artikel 2.56 bewijs GvO

Het voorgestelde artikel 2.56 beschrijft de soorten garanties van oorsprong en bepaalt dat garanties van oorsprong de enige manier zijn om bij uitsluiting te garanderen dat een geproduceerde hoeveelheid energie is opgewekt uit hernieuwbare bronnen of uit andere bronnen. Het is daarmee niet mogelijk andere bewijzen dan garanties van oorsprong voor de (niet-) hernieuwbare oorsprong van geleverde energie te hanteren. Dit betekent dat een leverancier een bepaalde hoeveelheid energie enkel als energie uit (niet-)hernieuwbare bronnen mag leveren als deze beschikt over een hiermee corresponderende hoeveelheid aan garanties van oorsprong. In dit artikel staan de garanties van oorsprong genoemd die relevant zijn in de Energiewet en op welke energiebron die zien.

Artikel 2.57 taken MEZK en mandateren taken

Het voorgestelde artikel 2.57 wijst de minister als verantwoordelijke aan voor het ontwikkelen en beheren van een systeem van garanties van oorsprong als bedoeld in artikel 2.56.

Het eerste lid belast de minister met de ontwikkeling en het beheer van een elektronisch systeem voor de uitgifte en inname van garanties van oorsprong.

Het tweede lid bepaalt dat de minister op aanvraag van een in Nederland gevestigde producent, grootafnemer (dit zijn onder andere leveranciers), marktdeelnemer die aggregeert of een handelaar in garanties van oorsprong een rekening voor garanties van oorsprong opent waarop garanties van oorsprong kunnen worden bij- of afgeschreven. Door het bij- en afschrijven van garanties van oorsprong op een rekening voor garanties van oorsprong wordt de handel hierin gefaciliteerd. Indien een partij reeds een rekening voor garanties van oorsprong heeft voor een andere vorm van energie, hoeft geen nieuwe rekening voor garanties van oorsprong te worden geopend. Voor een producent geldt dat deze bij de aanvraag en voor elke nieuwe productie-installatie het resultaat dient te overleggen van de vaststelling van de geschiktheid van diens productie-installatie om voor de opwekking van, en de geschiktheid van de meet-inrichting voor de meting van gas uit hernieuwbare bronnen, elektriciteit uit hernieuwbare bronnen of uit andere bronnen dan wel of sprake is van een installatie voor hoogrenderende warmtekrachtkoppeling. Indien de producent op de rekening voor garanties van oorsprong ook garanties van oorsprong wenst te ontvangen voor conversie, dus voor energie die is opgewekt met gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, dan moet daarnaast de geschiktheid van de meet-inrichting om de input te meten, worden vastgesteld. Zie ook de toelichting op artikel 3.63.

Het derde lid voorziet in de uitgifte van garanties van oorsprong. Deze uitgifte vindt plaats nadat de producent of de marktdeelnemer die aggregeert gegevens heeft overlegd omtrent de gemeten hoeveelheid (niet-)hernieuwbare energie. In de Regeling garanties van oorsprong en certificaten van oorsprong is uitgewerkt dat de meetgegevens door een producent worden opgenomen in een meetrapport dat wordt geverifieerd door een meetverantwoordelijke. Bij eindafnemers met een kleine aansluiting die invoeden op het systeem wordt er van uitgegaan dat deze stroom duurzaam is opgewerkt. In geval van conversie vindt uitgifte pas plaats nadat de producent naast de gemeten hoeveelheden ook de garanties van oorsprong voor de hernieuwbare energie inlevert die zijn gebruikt voor de productie van de secundaire hernieuwbare energiedrager (bijvoorbeeld waterstof). Dit is van belang om dubbeltellingen te voorkomen (artikel 19, tweede lid, tweede alinea, van richtlijn 2018/2001). Zie verder paragraaf 5.7 van het algemeen deel van de toelichting.

Het vierde lid biedt een grondslag om regels te stellen inzake gevallen waarin GVO's kunnen worden bijgeboekt op de rekening van marktdeelnemers die aggregeren. Deze mogelijkheid wordt in dit wetsvoorstel opgenomen omdat het efficiënt kan zijn om de GVO's die voor de kleine hoeveelheden door actieve afnemers opgewekte elektriciteit zouden kunnen worden verleend, direct bij te boeken op de rekening van de marktdeelnemers aan wie de stroom wordt teruggeleverd via een terugleveringsovereenkomst of een terugleveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel.

Ten slotte voorziet het vijfde lid in de mogelijkheid voor de minister om de onder dit artikel aangewezen taken te mandateren aan een niet-ondergeschikte partij. In overeenstemming met artikel 19, vijfde lid, van richtlijn 2018/2001 moet deze partij onafhankelijk zijn van productie-, handels- en leveringsactiviteiten. De taken in relatie tot garanties van oorsprong voor gas uit hernieuwbare bronnen zijn gemandateerd aan Vertogas. De taken in relatie tot garanties van oorsprong voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen of uit andere bronnen zijn gemandateerd aan CertiQ.

Artikel 2.58 afboeken GvO's door leverancier

Zoals in paragraaf 5.7 van het algemeen deel van de toelichting is besproken, is het primaire doel van een garantie van oorsprong het met uitsluiting aantonen aan de eindafnemer dat een bepaald aandeel of een bepaalde hoeveelheid energie geproduceerd is uit hernieuwbare bronnen of andere bronnen. Het voorgestelde artikel 2.58 bepaalt hiertoe dat een leverancier als bewijs van levering binnen één maand na de levering een corresponderende hoeveelheid garanties van oorsprong van een Nederlandse rekening afboekt. De leverancier kan de garanties van oorsprong van zijn rekening voor garanties van oorsprong afboeken. De leverancier kan ook een overeenkomst met een derde partij afsluiten om in zijn opdracht garanties van oorsprong van een rekening voor garanties van oorsprong af te boeken.

Artikel 2.59 GvO's binnen EU

Het voorgestelde artikel 2.59, eerste lid, maakt het mogelijk om garanties van oorsprong die zijn uitgegeven door een onafhankelijke instantie in een andere lidstaat van de EU te importeren naar Nederland. Dit is in lijn met artikel 19, negende lid, van richtlijn 2018/2001, dat bepaalt dat lidstaten de door andere lidstaten uitgegeven garanties van oorsprong erkennen, tenzij er gegronde twijfels bestaan omtrent de nauwkeurigheid, betrouwbaarheid of waarachtigheid daarvan. Garanties van oorsprong uit andere lidstaten moeten dus worden erkend als uitsluitend bewijs voor de levering van hernieuwbare energie in Nederland, en wederzijds.

Artikel 2.59, tweede lid, bepaalt – in lijn met artikel 19, elfde lid, van richtlijn 2018/2001 – dat garanties van oorsprong uitgegeven door derde landen niet worden erkend, tenzij de Europese Unie met het betreffende land een overeenkomst heeft gesloten over de wederzijdse erkenning van in de Europese Unie afgegeven garanties van oorsprong en er verenigbare systemen zijn voor garanties van oorsprong.

Artikel 2.60 nadere regels GvO's

Het voorgestelde artikel 2.60 voorziet in de wettelijke grondslag voor het vaststellen van tarieven en nadere regels voor garanties van oorsprong bij ministeriële regeling. De uitwerking zal, net als op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, plaatsvinden in de Regeling garanties van oorsprong en certificaten van oorsprong.

Het eerste lid bepaalt dat bij ministeriële regeling tarieven worden vastgesteld die betrekking hebben op de kosten voor de ontwikkeling en het beheer van het systeem van garanties van oorsprong door de minister of de bevoegde instantie aan wie deze taken gemandateerd zijn.

Het tweede lid schrijft voor dat bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld over gegevensverstrekking door partijen aan de minister of de bevoegde instantie, waaronder de gegevens die nodig zijn voor het openen van een rekening voor garanties van oorsprong en voor het boeken van garanties van oorsprong op een rekening voor garanties van oorsprong (onder a), de

uitgifte en geldigheidsduur van garanties van oorsprong (onder b), de gegevens die op de garanties van oorsprong worden vermeld (onder c), voorwaarden rondom het gebruik van en de handel in garanties van oorsprong (onder d), over de uitvoering van de vaststellingtaak door een transmissie- of distributiesysteembeheerder bedoeld in artikel 3.64 (onder e) en over het meten van de hoeveelheid energie uit (niet-)hernieuwbare bronnen bedoeld in artikel 2.56, derde lid (onder f). In de ministeriële regeling wordt daarmee onder meer invulling gegeven aan de eisen rondom de standaardhoeveelheid en geldigheidsduur van garanties van oorsprong uit artikel 19, tweede tot en met vierde lid, van richtlijn 2018/2001 en de eisen aan de informatie die op de garantie van oorsprong moet worden vermeld overeenkomstig artikel 19, zevende lid, van richtlijn 2018/2001.

Met het derde lid wordt aangegeven dat de regels in het tweede lid kunnen verschillen voor de verschillende soorten garanties van oorsprong. Bijvoorbeeld de eisen omtrent het meetprotocol en het meetrapport.

Paragraaf 2.6.2 Beperken gebruik laagcalorisch gas

De wet tot wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers is in werking getreden op 10 juni 2020 (zie kamerstukken II 2019/20, 35 328, nr. 3). Het doel van deze wet was te komen tot een reductie van de vraag naar laagcalorisch gas, om zo bij te dragen aan een zo spoedig mogelijke, veilige en verantwoorde afbouw van de gaswinning en een definitieve sluiting van het Groningenveld. Deze opgave is thans nog niet afgerond. Daarom wordt voorgesteld de artikelen 10f tot en met 10n ongewijzigd in dit wetsvoorstel op te nemen zodat deze opgave binnen de kaders van dit wetsvoorstel ongewijzigd voortgang kan vinden.

In de artikelen 10f, 10g, 10j en 10l van de huidige Gaswet zijn in dat kader de verplichtingen voor de aangeslotene neergelegd. Deze bepalingen zijn grotendeels ongewijzigd overgenomen. De aanpassingen die worden voorgesteld houden verband met de terminologische inbedding van de artikelen in dit wetsvoorstel en hebben *geen* inhoudelijke implicaties. De belangrijkste terminologische aanpassing betreft het vervangen van het begrip afnemer door het begrip aangeslotene. Aangezien verbindingen tussen transmissie- en distributiesystemen geen aansluitingen meer zijn, kan de uitzondering die thans in artikel 10h voor netbeheerders is opgenomen, vervallen. De uitzondering voor aansluitingen die een gasopslagsysteem met een transmissie- en distributiesystemen verbinden, blijft bestaan.

Artikel 2.61 maximaal verbruik laagcalorisch gas

Met dit artikel wordt bepaald dat het een aangeslotene met ingang van 1 oktober 2022 verboden is via een aansluiting die is verbonden met dat deel van het transmissie- of distributiesysteem waarmee laagcalorisch gas wordt getransporteerd, meer dan 100 miljoen m³(n) per gasjaar aan dat gastransportnet te onttrekken. Het artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 10f van de huidige Gaswet. Met het derde lid wordt bewerkstelligd dat gasopslagsystemen buiten de scope van artikel 2.61 vallen. Dit is onder de huidige Gaswet in artikel 10h geregeld.

Artikel 2.62 verbod onttrekken laagcalorisch gas grootste eindafnemers

Dit artikel bevat twee dingen. In de eerste plaats bevat het een verbod voor de grootste aangeslotenen van gas om met ingang van 1 oktober 2022 gas te onttrekken via de aansluiting die verbonden is met dat deel van het transmissie- of distributiesysteem waarmee laagcalorisch gas wordt getransporteerd. Het is aan de aangeslotene zelf om te bepalen op welke wijze hij aan het verbod wenst te voldoen; omschakelen naar hoogcalorisch gas of de aansluiting laten afsluiten. De aangeslotene dient zo spoedig mogelijk schriftelijk kenbaar te maken wat er met zijn aansluiting moet gebeuren. Het artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 10g van de huidige Gaswet.

Met het derde lid wordt bewerkstelligd dat gasopslagsystemen buiten de scope van artikel 2.62 vallen. Dit is onder de huidige Gaswet in artikel 10h geregeld.

Artikel 2.63 planning afsluiten

Als een aangeslotene kiest voor het afsluiten van zijn aansluiting, is het aan de eindafnemer om over te stappen naar een alternatieve bron. Het is aan de aangeslotene om te bepalen voor welke bron

hij kiest, zo lang het maar niet gaat om gas dat hij onttrekt aan dat deel van het transmissie-of distributiesysteem waarmee laagcalorisch gas wordt getransporteerd.

Het is aan de aangeslotene om de benodigde activiteiten daarvoor zodanig te plannen en uit te voeren (of te laten uitvoeren) dat vóór 1 oktober 2022 kan worden afgesloten van het laagcalorische gas. Teneinde aan de voorkant reeds zicht te hebben op die benodigde stappen, dient de aangeslotene hiertoe een planning op te stellen en toe te sturen aan de minister van EZK en aan de transmissiesysteembeheerder.

Uit het tweede lid volgt dat de aangeslotene zo spoedig mogelijk de minister van EZK en de transmissiesysteembeheerder informeert over een aangepaste planning, indien aanpassing wegens gewijzigde omstandigheden naar het oordeel van de eindafnemer noodzakelijk is.

Het artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 10j van de huidige Gaswet.

Artikel 2.64 ontheffing verbodsbepalingen laagcalorisch gas

Dit artikel bevatten een bevoegdheid voor de minister van EZK om diverse ontheffingen te verlenen. Het gaat om ontheffingen van artikel 2.62, eerste en tweede lid, en artikel 2.61, eerste lid. Het eerste en tweede lid bevatten een grondslag voor een ontheffing van het verbod om met ingang van 1 oktober 2022 laagcalorisch gas te onttrekken en het derde lid bevat een grondslag voor een ontheffing van het verbod om in een gasjaar meer dan 100 miljoen m³(n) laagcalorisch gas te onttrekken, indien een ontheffing noodzakelijk is ten behoeve van de leveringszekerheid van energie. Het artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 10l van de huidige Gaswet.

Artikel 2.65 Remit

Dit artikel betreft de strafbaarstelling van enkele artikelen uit verordening (EU) nr. 1227/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (PbEU 2001 L326). Het gaat in die verordening om het verbod op handel met voorwetenschap, de openbaarmaking van voorwetenschap en het verbod op markmanipulatie. Om de genoemde artikelen uit deze verordening adequaat te kunnen handhaven, is het handelen in strijd daarmee strafbaar gesteld en is overtreding van deze artikelen als een misdrijf aangemerkt. Het handelen in strijd met deze genoemde artikelen van verordening 1227/2011 is een economisch delict als bedoeld in artikel 1, onder 3°, van de Wet op de economische delicten. Op grond van artikel 7 van de Wet op de economische delicten in samenhang met artikel 28, eerste lid, onder 5°, van het Wetboek van Strafrecht is het mogelijk een tijdelijk verbod op beroepsuitoefening op te leggen. Dit is noodzakelijk ter uitvoering van artikel 13, tweede lid, onderdeel g van deze verordening.

Artikel 2.66 monopolie wettelijke taken en uitzonderingen

Dit artikel betreft een spiegelbepaling voor natuurlijke personen en rechtspersonen van de gemonopoliseerde taken die aan de transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn toegekend. Vergelijkbare bepalingen zijn thans opgenomen in de artikelen 18 van de Elektriciteitswet 1998 en 10Ee van de Gaswet.

Ingevolge artikel 3.17 mag een transmissie- of distributiesysteembeheerder werkzaamheden uitbesteden. De uitzondering, benoemd in onderdeel a, van artikel 2.66 maakt deze uitbesteding mogelijk.

Onderdeel c houdt verband met het feit dat de tijdelijke taken die een transmissie- en distributiesysteembeheerders kunnen worden opgedragen, geen gemonopoliseerde taken zijn. De markt behoudt dus de ruimte om dergelijke werkzaamheden te verrichten.

Artikel 2.67 vergelijkingsinstrument

Artikel 14 van de richtlijn verplicht lidstaten om er voor te zorgen dat ten minste huishoudelijke eindafnemers en micro-ondernemingen met een verwacht jaarlijks verbruik van minder dan 100 000 kWh gratis toegang hebben tot een instrument waarmee het aanbod van leveranciers kan worden vergeleken. In Nederland zijn er vele en diverse gratis vergelijkingsinstrumenten in de markt beschikbaar. Ook worden er vergelijkingsinstrumenten aangeboden die niet operationeel afhankelijk zijn van aanbieders. Over het algemeen werken deze in de markt beschikbare vergelijkingsinstrumenten goed en is er voor de eindafnemer voldoende keuze. Artikel 14 schrijft ook

voor dat er tenminste één vergelijkingsinstrument is dat de gehele markt dan wel meerdere vergelijkingsinstrumenten die een significant deel van de markt bestrijken, aanwezig moeten zijn. Deze vergelijkingsinstrumenten moet voldoen aan een aantal in dat artikel opgenomen vereisten. Het eerst en tweede lid geven invulling aan deze verplichting. Het recht op gratis toegang tot dergelijke vergelijkingsinstrumenten is in het eerste lid opgenomen. De eisen waar deze vergelijkingsinstrumenten aan moeten voldoen worden geregeld bij of krachtens algemene maatregel van bestuur (tweede lid). Gedacht kan worden aan het operationeel onafhankelijk zijn van aanbieders van dergelijke instrumenten, het vermelden van de eigenaar van het vergelijkingsinstrument, het gebruik maken van duidelijke en ondubbelzinnige taal en het geven van nauwkeurige en actuele informatie. Het gaat om de vereisten, bedoeld in artikel 14, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Voor het geval blijkt dat vergelijkingsinstrumenten als bedoeld in het eerste lid, niet door het normale functioneren van de markt kunnen worden gegarandeerd, is in het derde lid voorzien in een aanwijzingsbevoegdheid door Onze Minister van een dergelijk vergelijkingsinstrument. Van een dergelijke situatie is niet alleen sprake als er helemaal geen onafhankelijk vergelijkingsinstrument is, maar ook als het aanbod van vergelijkingsinstrumenten dermate verschaald is dat de eindafnemer daardoor nauwelijks keuze heeft om het aanbod van leveranciers met elkaar te kunnen vergelijken. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot een dergelijke aanwijzing.

Instrumenten die voldoen aan de vereisten, bedoeld in het tweede lid, kunnen gecertificeerd worden. De ACM ziet er vervolgens op toe dat het instrument blijft voldoen aan de eisen gesteld aan de certificering. Het vijfde lid biedt de mogelijkheid dat een aanbieder van een vergelijkingsinstrument het desbetreffende vergelijkingsinstrument laat certificeren door de ACM. Omdat de uitvoering van een dergelijke certificering aansluit bij het bestaande takenpakket van de ACM, wordt deze taak bij de ACM belegd. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld over de certificering (zesde lid).

Afdeling 3.1 Aanwijzen, certificeren en erkennen van systeembeheerders

In afdeling 3.1 van dit wetsvoorstel zijn voorschriften opgenomen die zijn gerelateerd aan het aanwijzen van beheerders van de verschillende systemen voor elektriciteit en gas die binnen de kaders van dit wetsvoorstel worden voorgesteld. Het gaat daarbij om voorschriften over aanwijzing, erkenning en certificering van transmissiesysteembeheerders, distributiesysteembeheerders, interconnectorbeheerders, beheerders van gesloten systemen, beheerders van gasopslagsystemen en beheerders van LNG-systemen. Tevens wordt omschreven welke voorwaarden gelden voor een directe lijn. De bepalingen van deze afdeling betreffen voor het grootste deel implementatie van de voorschriften inzake de verschillende systemen zoals die zijn neergelegd in de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn. De in deze afdeling voorgestelde soorten systemen - transmissiesysteem, distributiesysteem, interconnector, gesloten systemen, gasopslagsystemen en LNG-systemen - zijn de systemen die de beide richtlijnen kennen.

Artikel 3.1 verplichtingen voor eigenaar van systeem

Dit artikel strekt ertoe eigenaren van de verschillende systemen tot aan te zetten om de benodigde aanwijzing, certificering of erkenning te verkrijgen. Dit betekent de facto dat de eigenaren een aanvraag zullen moeten indienen voor aanwijzing, certificering of erkenning, waarbij tevens van de eigenaren mag worden verwacht te voldoen aan de inhoudelijke eisen die aan de verschillende trajecten zijn verbonden.

De formulering van het eerste lid geeft een onderneming ruimte om de eigendom van een transmissie- of distributiesysteem en een interconnector in een aparte rechtspersoon onder te brengen, zij het dat de onderneming wel alle aandelen dient te bezitten in die rechtspersoon. Dit sluit aan bij een bestaande praktijk. (zie over deze formulering verder de toelichting bij artikel 3.2)

Transmissie- en distributiebeheerders en beheerders van interconnectoren zullen – zo volgt uit het eerste lid, onderdeel a – ervoor moeten zorgen dat de beheerder van het desbetreffende systeem is gecertificeerd volgens de certificeringsprocedure uitgewerkt in artikel 3.4. De certificering zal alleen mogen worden afgegeven indien voldaan is aan de voorschriften inzake het groepsverbod en de

voorschriften inzake de ontvlechting (zie verder artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 3.4 en 3.10). Indien de certificering een feit is, zal een beheerder moeten worden aangewezen (zie onderdeel b).

Voor gesloten systemen wordt in het eerste lid een afwijkend stelsel voorgesteld, zoals dat thans ook in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet het geval is. In de eerste plaats zal de toezichthouder toetsen of een systeem voldoet aan de kenmerken van een gesloten systeem, zoals uitgewerkt in artikel 3.7 (zie onderdeel a). Indien de erkenning een feit is, zal een beheerder moeten worden aangewezen (zie onderdeel b). Aangezien de ACM de bevoegde instantie is voor zowel de erkenning als de aanwijzing, zal in de praktijk een erkenning en een aanwijzing tegelijkertijd kunnen plaatsvinden.

Het tweede lid betreft de plicht voor de twee resterende systemen die dit wetsvoorstel kent, namelijk LNG-systemen en gasopslagsystemen. Eigenaren van dergelijke systemen hebben eveneens een zorgplicht om te worden aangewezen.

Een aanwijzing is dus nodig voor alle typen systemen. Los daarvan is voor sommige systemen certificering en erkenning vereist.

Het derde lid voorkomt dat ondernemingen die (nog) niet zijn aangewezen, gecertificeerd of erkend los van de wettelijke kaders kunnen handelen of een dergelijke status quo zelfs aanvaardbaar of verkieselijk vinden. Op dergelijke ondernemingen zijn dezelfde taken en verplichtingen van toepassing als op gecertificeerde, erkende of aangewezen systeembeheerders.

Een onderneming die een systeem bezit, moet op grond van het derde lid handelen als was hij beheerder. Dit lid is voor transmissiesysteem- en interconnectorbeheerders een implementatie van artikel 43, eerste lid, onderdeel a, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 9, eerste lid, onderdeel a, van de Gasrichtlijn. In de afdelingen 3.3 en volgende zijn de taken neergelegd die aan de beheerders van systemen worden opgedragen.

Artikel 3.2 aanwijzing beheerders door Minister

Artikel 3.2, eerste lid, biedt een grondslag voor de aanwijzing door Onze Minister van de verschillende systeembeheerders. In de onderdelen a tot en met i van het eerste lid zijn de verschillende typen systemen opgesomd waarbij Onze Minister de aanwijzende instantie is. Het betreft achtereenvolgens transmissiesystemen voor elektriciteit, losse interconnectoren voor elektriciteit, transmissiesystemen voor gas, losse interconnectoren voor gas, distributiesystemen voor elektriciteit, distributiesystemen voor gas, het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee, LNG-systemen en gasopslagsystemen. Voor al deze systemen geldt dat de eigenaar van een systeem de Minister zal moeten verzoeken om aanwijzing. Uit de bewoording van de aanhef van het eerste lid volgt voorts dat ook voor ondernemingen die eigenaar zijn van alle aandelen in een rechtspersoon die vervolgens eigenaar is van een dergelijk systeem een aanvraag kan indienen. Dit sluit aan bij de voor transmissie- en distributiesysteembeheerders in artikel 3.14, vierde tot en met zesde lid, voorgestelde bepaling dat deze beheerder direct of indirect de eigenaar van het systeem dient te zijn. Het feit dat de eigendom indirect mag berusten bij de eigenaar, laat ruimte voor situaties waarin de onderneming die het systeem de facto beheert het eigendom van het systeem heeft ondergebracht in een dochterbedrijf. In het eerste lid is bij een aantal specifieke systemen bijzondere voorwaarden opgenomen. Voor losse interconnectoren voor elektriciteit en gas is in onderdeel b en d bepaald dat deze slechts om aanwijzing kunnen verzoeken wanneer zij geen deel uitmaken van een transmissiesysteem voor gas of elektriciteit. Dit is een reflectie van het gegeven dat interconnectoren in de meeste gevallen onderdeel zijn van bestaande transmissiesystemen en geen aparte beheerder (nodig) hebben – zie in dit kader de begripsomschrijving van transmissiesysteem voor elektriciteit en voor gas. In Nederland bestaan thans twee aparte interconnectorbeheerders wiens systemen niet onderdeel zijn van het transmissiesysteem voor gas of elektriciteit en die een aparte beheerder, ofwel interconnectorbeheerder hebben aangewezen: het betreft Britned en BBL.

Voor het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee wordt in onderdeel g neergelegd dat de verzoeker onderdeel moet zijn van de infrastructuurgroep waarvan ook de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit onderdeel van is. Dit borgt dat de taken ten behoeve van de beide transmissiesystemen voor elektriciteit binnen dezelfde groep worden uitgevoerd.

In het tweede lid wordt voorgesteld dat indien een gemeenschappelijke onderneming waarin ingevolge transmissiesysteembeheerders uit verschillende landen samenwerken die niet volledig gesplitst zijn, maar verticaal zijn geïntegreerd met producenten, leveranciers of handelaren, het eigendom van het systeem bij de gemeenschappelijke onderneming kan liggen. Deze bepaling kan relevant zijn als er conform artikel 3.15 kruisparticipaties tussen transmissiesysteembeheerders tot stand zouden komen.

Het derde lid ziet op de omstandigheid dat het eigendom van een systeem overgaat van een rechtspersoon op een ander rechtspersoon. In dat geval kan de ontvangende rechtspersoon voordat hij het eigendom heeft al om aanwijzing verzoeken. De aanwijzing treedt in dat geval pas in werking op de dag waarop het eigendom wordt overgedragen.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel voorziet in aanwijzingen voor onbepaalde tijd. Een tienjaarlijkse aanwijzing, zoals vastgelegd in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, wordt niet nodig geacht. Zolang een onderneming eigenaar is van een systeem, is deze verplicht daar ook het beheer over te voeren en zich te houden aan de eisen die daarbij gelden. Toezicht en handhaving zijn er om te voorkomen dat problemen ontstaan of om in te grijpen als zich toch problemen voordien. Een nieuwe toets na tien jaar heeft daarom geen toegevoegde waarde.

Artikel 3.3 toetsingskader Minister

Artikel 3.3 beschrijft het toetsingskader dat de minister toepast wanneer hij het verzoek krijgt voor aanwijzing van een systeembeheerder. De opbouw is als volgt. In het eerste lid is een absolute afwijzingsgrond neergelegd: een verzoek van een eigenaar van een transmissiesysteem, een interconnector of een distributiesysteem wordt in ieder geval afgewezen wanneer de rechtspersoon niet is gecertificeerd volgens artikel 3.4.

De certificering van transmissiesysteembeheerders betreft implementatie van artikel 52 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 10 van de Gasrichtlijn. In die artikelen is bepaald een lidstaat een onderneming die eigenaar is van een transmissiesysteem slechts aanwijst als transmissiesysteembeheerder nadat certificering heeft plaatsgevonden. Certificering geschiedt door de nationale regulerende instantie, in Nederland de toezichthouder. De voorwaarden waaraan bij de certificering moet worden getoetst borgen de onafhankelijkheid van transmissiesysteembeheerders ten opzichte van ondernemingen die actief zijn op het terrein van de productie en levering van elektriciteit of gas. Het zijn als het ware «instapvoorwaarden» waaraan iedere transmissiesysteembeheerder moet voldoen. De toetsing van de onafhankelijkheidseisen vindt in overeenstemming met wat daarover de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn is bepaald plaats. Dit is nader uitgewerkt in artikel 3.4.

In het voorliggend wetsvoorstel wordt voorgesteld de certificering ook voor te schrijven voor distributiesysteembeheerders. Dit houdt verband met het feit dat in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet nu ook al is bepaald dat voor distributiesysteembeheerders een vergelijkbaar inhoudelijk regime op het gebied van de onafhankelijkheid geldt als voor transmissiesysteembeheerders. Ook distributiesysteembeheerders dienen onafhankelijk te zijn van de productie en levering van elektriciteit of gas. Daarvan uitgaande en om redenen van stroomlijning en transparantie, wordt ten aanzien van distributiesysteembeheerders voorgesteld eenzelfde systematiek van aanwijzing en certificering te hanteren. De onafhankelijke positionering van distributiesysteembeheerders wordt door de toezichthouder getoetst en mondt uit in een certificering, waarna de Minister op grond van dit artikel de onderneming op aanvraag aanwijst als distributiesysteembeheerder. Het is voorts goed om op te merken dat deze introductie van de certificering niet leidt tot verdergaande materiële eisen aan de onafhankelijkheid van distributiesysteembeheerders dan in het kader van de huidige wetten het geval is. Bovendien zal de certificering uiteraard niet, zoals dat bij de certificering van transmissiesystemen wel het geval is - dit ter implementatie van de artikelen 10, zesde lid van de Gasrichtlijn en 52, zesde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn - worden afgestemd met de Europese Commissie. Ze heeft op grond van de richtlijnen immers geen bevoegdheid ten aanzien van distributiesysteembeheerders. De certificering van de distributiesysteembeheerders moet derhalve louter worden beschouwd als het mechanisme waarlangs de al bestaande onafhankelijkheidseisen worden getoetst.

Krachtens de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn zijn interconnectoren ook transmissiesystemen. Eigenaren van interconnectoren zouden daarom in beginsel kunnen worden aangewezen als

transmissiesysteembeheerders. De richtlijnen maken dan ook noch in de bepalingen inzake certificering, noch inzake de aanwijzing, van transmissiesysteembeheerders, onderscheid tussen interconnectorbeheerders en andere transmissiesysteembeheerders. Maar omdat ondernemingen die enkel een interconnector beheren, zoals het geval is bij de elektriciteitsinterconnector BritNed en de gasinterconnector BBL, een beperkter takenpakket hebben is het passend om eigenaren van transmissiesystemen die enkel bestaan uit een interconnector, niet het label transmissiesysteembeheerder mee te geven, maar het label interconnectorbeheerder.

Het tweede tot en met zesde lid zijn relatieve afwijzingsgronden opgenomen op grond waarvan de minister een aanvraag voor aanwijzing kan afwijzen. Het betreft een brede afweging waarbij de minister zal toetsen aan de van toepassing zijnde inrichtingseisen voor zowel de systeembeheerder (paragraaf 3.2.1) zelf, als voor de infrastructuurgroep (paragraaf 3.2.2). Tevens zal hij beoordelen in hoeverre hij het waarschijnlijk acht dat de desbetreffende rechtspersoon in staat zal zijn alle wettelijke taken en verplichtingen uit te voeren. Om welke inrichtingseisen en wettelijke taken en verplichtingen dat precies gaat, verschilt per type systeem. Aan de beheerders van verschillende soorten systemen worden immers verschillende eisen gesteld. Het tweede tot en met zesde lid beschrijven daarom achtereenvolgens het toetsingskader voor transmissie- en distributiesysteembeheerders (tweede lid), interconnectorbeheerders (derde lid), de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee (vierde lid), LNG-systeembeheerders (vijfde lid) en gasopslagsysteembeheerders (zesde lid).

Artikel 3.4 certificering

Dit artikel attribueert aan de ACM de bevoegdheid eigenaren van transmissiesystemen, distributiesystemen en interconnectoren te certificeren. Met de certificering wordt de onafhankelijkheid geborgd van de transmissiesystemen, distributiesystemen en interconnectoren ten opzichte van de functies van productie en levering van elektriciteit en gas. Het betreft deels de implementatie van artikelen 52, zesde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en 10, zesde lid van de Gasrichtlijn. In het eerste lid is – in lijn met artikel 3.14, vierde en vijfde lid – bepaald dat een aanvraag slechts kan worden ingediend door een rechtspersoon die het systeem direct of indirect in handen heeft.

Opgemerkt zij dat, in navolging van de Europeesrechtelijke voorschriften het certificeringsvereiste niet van toepassing is op gesloten systemen. Zie daarover de artikelen 3.6 en 3.7.

Een aanvrager kan worden gecertificeerd als hij voldoet aan de onafhankelijkheidseisen van artikel 3.10. In dat artikel zijn artikelen 43 van de Elektriciteitsrichtlijn en 9 van de Gasrichtlijn geïmplementeerd.

In het tweede lid van dit artikel zijn voorschriften uit de richtlijnen geïmplementeerd die zien op een situatie waarin een rechtspersoon uit een land buiten de Europese Unie zeggenschap heeft over een eigenaar van een transmissiesysteem of interconnectorbeheerder, of beheerder van een transmissiesysteem of interconnector. In die situaties schrijven de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn aparte certificeringsprocedures voor. Omdat in Nederland in beginsel geldt dat alle transmissiesystemen in handen zijn van (Nederlandse) openbare lichamen (artikelen 93 en 93a Elektriciteitswet 1998, 85 en 85a Gaswet, en artikel 3.14 van dit wetsvoorstel), zal niet snel gebruik gemaakt worden van deze bepalingen.

Het derde lid voorkomt dat in geval van overdracht van een systeem, de nieuwe eigenaar gedurende een zekere periode niet gecertificeerd is. Het lid biedt de ruimte om te anticiperen op een overdracht. In artikel 3.2, derde lid, is een vergelijkbare faciliteit opgenomen voor de aanwijzing van de beheerder van een systeem.

Op grond van het vierde lid stellen systeembeheerders de toezichthouder in kennis van elke geplande transactie die een herevaluatie kan vereisen van hun naleving van de onafhankelijkheidseisen. Dit betreft voor de transmissiesysteembeheerder een implementatie van artikel 52, derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 10, derde lid, van de Gasrichtlijn.

Artikel 3.5 intrekken certificering

Artikel 3.5 beschrijft de condities waaronder de toezichthouder een certificering kan intrekken en wanneer zij onderzoek naar naleving van de onafhankelijkheidseisen moet instellen. Dat laatste is geen optie maar ingevolge de artikelen 10, vierde lid van de Gasrichtlijn en 52, vierde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn een verplichting. Dat onderzoek kan uitmonden in handhaving op grond van het bepaalde in hoofdstuk 5. Ook kan het, indien handhaving niet leidt tot naleving, leiden tot het intrekken van de certificering. Onderzoek naar naleving van de eisen kan de toezichthouder instellen naar aanleiding van een melding van een voorgenomen transactie, zoals bedoeld in het vierde lid van artikel 3.4, op eigen initiatief en op verzoek van de Europese Commissie.

Artikel 3.6 aanwijzing beheerder gesloten systeem door ACM

Artikel 3.6 biedt de basis voor de aanwijzing van beheerders van gesloten systemen. Deze aanwijzing geschiedt, conform hetgeen hierover in artikel 38 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 28 van de Gasrichtlijn is bepaald. De ACM wijst op aanvraag beheerders aan; dit in navolging van de optie die hiertoe in de Europese regelgeving is neergelegd.

Voor gesloten systemen wordt voorgesteld de eigendomsvereiste zoals dat thans nog in artikel 15, vijfde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a, vijfde lid, van de Gaswet is opgenomen, te laten vervallen. Dit houdt verband met enerzijds het feit dat het bij gesloten systemen geregeld voorkomt dat onderdelen van het systeem, zoals transformatoren bij derden in eigendom zijn en door de beheerder worden gehuurd en omdat de richtlijnen hiertoe de ruimte laat. Het is aan degene die over het systeem beschikt, om een eigenaar voor te dragen.

De aanwijzing van een beheerder kan geschieden nadat is getoetst of een systeem de kenmerken heeft van een gesloten systeem. Deze toets mondt, als het systeem voldoet, uit in een erkenning van het systeem, zoals uitgewerkt in artikel 3.7. De twee besluiten, de erkenning als gesloten systeem en de aanwijzing van een beheerder van het gesloten systeem kunnen in de uitvoering worden gebundeld, het zijn echter twee afzonderlijke beschikkingen.

De onderdelen a en b beschrijven respectievelijk de aanwijzing van een gesloten systeembeheerder voor elektriciteit en de aanwijzing van een gesloten systeembeheerder voor gas. Een verschil tussen de gesloten systemen voor elektriciteit en gas is dat een gesloten systeem voor elektriciteit zowel een de eigenschappen van een transmissiesysteem als die van een distributiesysteem kan hebben. De reden hiervoor is dat er zich in Nederland ook gesloten systemen bevinden met een spanningsniveau tot 150 kV, wat bij grote industriële locaties het geval kan zijn. Aangezien in Nederland elektriciteitssystemen tot een spanningsniveau van 110 kV aangemerkt worden aangemerkt als distributiesystemen en vanaf 110 kV als transmissiesysteem, kunnen gesloten systemen dus ook niet alleen distributiesystemen, maar ook transmissiesystemen zijn. Op deze manier kunnen gesloten systemen op hoge spanningsniveaus ook blijven bestaan. Om deze reden worden in dit wetsvoorstel dergelijke systemen niet aangeduid als *gesloten distributiesystemen* – zoals dat thans op grond van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet het geval is – maar als *gesloten systemen*.

Voor gas vallen gesloten systemen altijd binnen de grenzen van het distributiesysteem. De formulering van onderdeel b geeft hier blijk van.

Voor de volledigheid wordt ook hier opgemerkt dat het wetsvoorstel voorziet in aanwijzingen van gesloten systeembeheerders voor onbepaalde tijd.

Artikel 3.7 erkenning gesloten systeem

Artikel 3.7 biedt de toezichthouder de ACM om systemen te erkennen als zogenaamde “gesloten systemen”. Gesloten systemen zijn ingevolge de Europeesrechtelijke kader een species van een regulier distributiesysteem (of voor elektriciteit in sommige gevallen een transmissiesysteem), zowel voor gas als voor elektriciteit. Binnen een gesloten systeem zijn de functies van productie, transport en gebruik namelijk vervlochten. Beheerders van deze systemen hoeven daarom niet voldoen aan de onafhankelijkheidseisen die met de certificering zijn geborgd.

Het eerste lid omschrijft de criteria waaraan de toezichthouder het systeem in het kader van de erkenning als gesloten systeem toetst. Onderdeel a bepaalt dat erkenning in ieder geval niet plaats

kan vinden als voor het desbetreffende systeem een aanwijzing is gedaan op grond van artikel 3.2. In dat geval is immers sprake van een (niet-gesloten) transmissie- of distributiesysteembeheerder. Onderdeel b bepaalt dat een aanvrager niet onderdeel mag zijn van een infrastructuurgroep, zoals deze is gedefinieerd in artikel 1.1. Met andere woorden, het is niet toegestaan dat een gesloten systeem onderdeel uitmaakt van een groep waarbinnen ook een "normaal" transmissie- of distributiesysteem wordt beheerd. Dit zou in de meeste gevallen ook niet passen binnen de ontvlechtingseisen aangezien de ontvlechtingseisen niet van toepassing zijn op een gesloten systeem. Onderdeel c sluit nauw aan bij de belangrijkste vereiste uit artikel 38, eerste lid, onderdelen a en b, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 28, eerste lid, onderdelen a en b, van de Gasrichtlijn. Om erkend te worden als gesloten systeem moet aan een van de twee voorwaarden uit onderdeel c zijn voldaan: het bedrijfs- of productieproces van de aangesloten op het systeem zijn om specifieke redenen geïntegreerd met het systeem, óf het systeem moet primair bedoeld zijn om energie te transporteren ten behoeve van de eigenaar van het systeem of daarmee verwante ondernemingen. Deze twee opties sluiten aan bij de hierboven genoemde voorbeelden van gesloten systemen. Bij chemische industrielocaties zal sprake zijn van een bedrijfs- of productieproces waarbij de aangesloten op het systeem om specifieke redenen geïntegreerd met het systeem. Bij luchthavens zal het systeem primair bedoeld zijn voor energietransport ten behoeve van de luchthaven zelf. Onderdeel d dient eveneens ter implementatie van hetgeen over gesloten systemen is geregeld in de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn. Het systeem moet liggen binnen een geografisch afgebakende locatie, of een locatie met gedeelde diensten. Dit vereiste betekent overigens niet dat ook de installaties en aansluitingen van alle aangesloten volledig binnen een specifieke, geografisch afgebakende locatie moeten liggen. Het gaat primair om de geografische afbakening van het systeem. Onderdeel d benadrukt dat het slechts is toegestaan om een beperkt aantal aangesloten aan te sluiten op een gesloten systeem. Voorgesteld wordt een maximum van 1.000 aangesloten te hanteren. Voorts bepaalt het onderdeel f dat er in beginsel geen huishoudelijke afnemers op een gesloten systeem aanwezig mogen zijn. Afname door een klein aantal huishoudens die werkzaam zijn bij of vergelijkbare betrekkingen hebben met de eigenaar van het distributiesysteem en gevestigd zijn in het gebied dat door een gesloten systeem bediend wordt, is wel toegestaan. Onderdeel d dient eveneens ter implementatie van de genoemde artikelen uit de Elektriciteitsrichtlijn de Gasrichtlijn, en wel om het vierde lid. Op grond van onderdeel g toetst de ACM ten slotte ook of de veiligheid en betrouwbaarheid van het systeem noemde geborgd zijn. De inhoudelijke toetsingscriteria van artikel 3.7 komen inhoudelijk grotendeels overeen met artikel 15, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet. Het tweede lid is gelijk aan artikel 15, zevende lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a, zevende lid, van de Gaswet. Op grond hiervan zal dat de toezichthouder ook een systeem kunnen erkennen dat nog niet volledig is gerealiseerd, door de (beoogd) ontwikkelaar van een gesloten systeem. Een ontwikkelaar van een gesloten systeem hoeft niet te wachten tot zijn systeem is gerealiseerd voordat hij de toezichthouder vraagt om de erkenningsprocedure te starten. Hiermee wordt geborgd dat, zodra een systeem in gebruik wordt genomen, het ook is erkend en een beheerder is aangewezen.

Artikel 3.8 delegatiegrondslag aanwijzing, certificering, erkenning

Het eerste lid is beleidsneutraal overgenomen van artikel 14, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 6, tweede lid, van de Gaswet. In het tweede lid wordt niet gesproken van het intrekken van de certificering omdat de bevoegdheid tot intrekking, ter implementatie van Europeesrechtelijke bepalingen, in artikel 3.5 is neergelegd.

Het derde en vierde lid bieden een grondslag om de procedures van aanwijzingen, certificeringen en erkenningen, zoals deze in de artikelen 3.2 tot en met 3.7 zijn neergelegd, en aanpalende zaken als intrekkingen en overdrachten van of voorwaarden bij deze aanwijzingen, certificeringen en erkenningen, deugdelijk te laten verlopen en hiervoor nadere regels te stellen.

Artikel 3.9 directe lijn

Artikel 3.9 handelt over de directe lijn. Dit begrip vindt zijn oorsprong in artikel 2, onderdeel 41 en artikel 7 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 2, onderdeel 18 en artikel 38 van de Gasrichtlijn. Op grond van de Europese voorschriften is de directe lijn geen 'systeem' en valt de directe lijn derhalve buiten de gereguleerde kaders die voor systemen gelden. Er behoeft voor een directe lijn dan ook

geen beheerder te worden aangewezen en de wettelijke taken en verplichtingen zoals die in hoofdstuk 3 zijn neergelegd, zijn evenmin van toepassing.

Onderdeel a beschrijft een volledig geïsoleerde elektriciteitsverbinding, waarbij zowel de productie-installatie als de aangeslotene op de directe lijn *niet* is aangesloten op het systeem. Onderdeel b beschrijft de situatie waarin via de installatie van één van de participanten op de directe lijn *wel* een link met het systeem bestaat. Er is dus nog steeds sprake van een directe verbinding tussen twee individuele partijen, maar één van de installaties van die twee partijen is ook verbonden met het systeem. Cruciaal is dat slechts een van de twee van die partijen een verbinding heeft. Als de installaties van beide partijen aan weerszijden van de directe lijn een verbinding hadden met een systeem, zouden ook stromen van derden over de directe lijn gaan en zou de facto sprake zijn van een systeem.

Onderdeel c bevat een cumulatieve eis: er mag slechts incidenteel sprake zijn van verbinding met huishoudelijke eindafnemers en alleen onder speciale voorwaarden. Achtergrond van deze beperking is dat eindafnemers die via een directe lijn worden voorzien van gas of elektriciteit, een zeer beperkte bescherming ontvangen.

Het tweede lid bepaalt dat de eigenaar van een directe lijn deze zo spoedig mogelijk na ingebruikname aan de toezichthouder meldt, en eveneens significante wijzigingen van een voorgaande melding.

Het derde lid bevat een grondslag om nadere regels te stellen over de eisen aan de inhoud van deze melding.

Artikel 3.10 groepsverbod en certificeringsvoorwaarden

In dit artikel zijn het zogenoemde groepsverbod en de ontvlechtigingsvereisten neergelegd. De inhoud van het groepsverbod en de ontvlechtigingsvereisten verbieden voor een deel dezelfde soort situaties. De belangrijkste doelstelling van het groepsverbod en de ontvlechtigingsvereisten is hetzelfde: het maximaal waarborgen van de onafhankelijkheid van transmissie- en distributiesysteembeheerders. De systemen van transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn immers essentiële faciliteiten en het is cruciaal dat de toegang tot hij systemen aan alle marktdeelnemers op dezelfde wijze wordt verleend.

De ontvlechtingseisen zoals deze in artikel 43 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 9 van de Gasrichtlijn zijn neergelegd, zijn materiële toetsingscriteria inzake het al dan niet invloed hebben in productie, levering en handel. Deze invloed kan zijn vormgegeven via personen of via bedrijfs- en aandelenstructuren. Het groepsverbod is een verbod dat langs de lijnen van aandeelhouderschap een directe helderheid en implementatie hiervan verschaft; binnen de holding waartoe een transmissie- of distributiesysteembeheerder behoort, mag geen rechtspersoon of vennootschap behoren die produceert, levert of handelt.

Aangezien de materiële invloed echter ook op andere wijze vorm kan krijgen – zoals bijvoorbeeld via personen – zijn in artikel 3.10, vierde lid, van dit wetsvoorstel, tevens de materiële toetsingscriteria neergelegd zoals deze in de genoemde artikelen van de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn zijn opgenomen.

Het eerste tot en met derde lid bevat het groepsverbod zoals dat thans is opgenomen in de artikelen 10b, eerste tot en met derde lid van de Elektriciteitswet 1998 en 2c, eerste tot en met derde lid, van de Gaswet.

Ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet wordt hierbij twee materiële wijziging: het groepsverbod zal zich in de eerste plaats ook gaan uitstrekken tot de productie van waterstofgas. Dit houdt verband met het feit dat in artikel 3.46, vierde lid, de mogelijkheid wordt geboden dat waterstof wordt ingevoerd in het transmissie- of distributiesysteem voor gas (zie hierover de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3.46). In artikel 1, tweede lid, van de Gasrichtlijn is bepaald dat voor zover het technisch mogelijk en veilig is andere gassen in te voeden in het gassysteem, dat de voorschriften van de Gasrichtlijn, waaronder de ontvlechtigingsvoorschriften, van toepassing zijn. De uitbreiding van het groepsverbod tot waterstof betreft dus een directe implementatie van de Gasrichtlijn.

In de tweede plaats zal het groepsverbod niet langer beperkt zijn tot activiteiten die in Nederland worden ondernomen of ondernemingen die in Nederland zijn gevestigd. Dit houdt verband met een recente uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 2 september 2021 (C-718/18 - Commissie/Duitsland), waar het Hof het oordeelde dat geen afbreuk mag worden gedaan aan de nuttige werking van de bepalingen van de richtlijnen 2009/72 (vervallen Elektriciteitsrichtlijn) en 2009/73 (Gasrichtlijn) inzake effectieve ontvlechting tussen systeembeheer enerzijds en de functies van productie en levering anderzijds. Doordat Duitsland ten aanzien van verticaal geïntegreerde bedrijven de werking van de voorschriften inzake de ontvlechting had beperkt tot activiteiten die *binnen* het grondgebied van de Unie plaatsvonden, ontnam Duitsland volgens het Hof de nuttige werking aan deze voorschriften. Wat voor verticaal geïntegreerde bedrijven geldt, geldt op vergelijkbare wijze voor geheel ontvlochten systeembeheerders. Daarom wordt voorgesteld dat de voorschriften zoals deze in artikel 3.10 zijn neergelegd, niet langer te beperken tot activiteiten die plaatsvinden binnen Nederland.

Het vierde en vijfde lid bevatten de ontvlechtigingsvereisten uit het Europeesrechtelijke kader. Voor de transmissiesysteembeheerder en de interconnectorbeheerders zijn deze eisen de implementatie van artikel 43 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 9 van de Gasrichtlijn. Samengevat bepalen deze richtlijnen dat dezelfde (rechts)persoon of (rechts)personen niet het recht hebben om direct of indirect zeggenschap uit te oefenen over een bedrijf dat één van de functies productie of levering verricht, en direct of indirect zeggenschap uit te oefenen of enig recht uit te oefenen over een transmissiesysteembeheerder of een transmissiesysteem. Daarnaast werkt de bepaling ook andersom, waarbij dezelfde personen niet het recht hebben om direct of indirect zeggenschap uit te oefenen over een transmissiesysteembeheerder of een transmissiesysteem, en direct of indirect zeggenschap uit te oefenen of enig recht uit te oefenen over een bedrijf dat één van de functies van productie of levering uitvoert. Hierbij wordt onder "zeggenschap" verstaan beslissende invloed en onder "enig recht" wordt in ieder geval de bevoegdheid om stemrecht uit te oefenen begrepen, de bevoegdheid om leden aan te wijzen van de raad van bestuur, de raad van toezicht of een rechtspersoon die het bedrijf juridisch vertegenwoordigt. De inhoud van deze bepalingen is in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ondergebracht in een algemene maatregel van bestuur, maar in dit wetsvoorstel wordt voorgesteld deze op te nemen in de wet. Een belangrijke aanpassing ten opzichte van deze wetten is dat ook de inhoud van deze voorschriften ook van toepassing wordt verklaard op distributiesysteembeheerders. Aangezien de distributiesysteembeheerders volledig zijn gesplitst, zal dit materieel geen gevolgen hebben. Het is in lijn met de bij artikel 3.3 toegelichte stroomlijning van de aanwijzings- en certificeringsprocedures van de transmissie- of distributiesysteembeheerders.

Op grond van het zesde lid, kunnen ter implementatie van de ontvlechtingseisen nadere regels worden gesteld. Hierbij kan worden gedacht aan een nadere inkadering van de uitwerking van de ontvlechtigingsvoorschriften, zoals een nadere invulling van wat onder 'enig recht' wordt beschouwd.

Artikel 3.11 en 3.12 statuten transmissie- en distributiesysteembeheerder

In het bovenstaande is reeds uiteengezet dat het van cruciaal belang is dat systeembeheerders onafhankelijk opereren van producenten en leveranciers. Deze onafhankelijkheid wordt geborgd in artikel 3.10 van dit voorstel. Een tweede vorm van onafhankelijkheid betreft een onafhankelijkheid in acteren van de aandeelhouders in de systeembeheerder. Deze beide aspecten van onafhankelijkheid waren voor de distributiesysteembeheerder neergelegd in artikel 11 en 11a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 3 en 3a van de Gaswet. Nu de onafhankelijkheid van de functies van productie en handel zijn neergelegd in artikel 3.10, zijn de andere aspecten die in de genoemde artikelen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet opgenomen in de artikelen 3.11 en 3.12.

Voor de transmissiesysteembeheerder betekent dit dat, onafhankelijk van de omvang van de beheerder, het structuurregime van toepassing is, op grond waarvan een raad van commissarissen zal moeten worden ingesteld.

Voor distributiesysteembeheerders worden eisen gesteld aan de statuten. De voorgeschreven inhoud van de statuten zoals opgenomen in het eerste lid van artikel 3.12 borgen onder andere de instelling van een raad van commissarissen en borgen tevens dat de winsten van een systeembeheerder verantwoord worden uitgekeerd met inachtneming van de uit te voeren wettelijke beheertaken.

Voor zowel de transmissie- als de distributiesysteembeheerder geldt dat als een deze tot een infrastructuurbedrijf behoort, niet de systeembeheerder zelf, maar het bovenliggende niveau van de concernleiding een raad van commissarissen moet hebben. Dit is geregeld in de laatste twee leden van de beide artikelen.

Artikel 3.13 verbod beschikbaar stellen systeem voor financiële middelen

Dit artikel bepaalt dat het verboden is een systeem waarvoor een transmissie- of distributiesysteembeheerder is aangewezen beschikbaar te stellen als zekerheid voor het aantrekken van financiële middelen, tenzij deze middelen zullen worden aangewend voor het systeembeheer. Deze bepaling dient ter bescherming van de transmissie- of distributiesystemen, ter borging van de voorzieningszekerheid en voorkomt dat de systemen worden ingezet bij het aantrekken van financiële middelen ten behoeve van de infrastructuurbedrijven.

Artikel 3.14 privatiseringsverbod

In dit artikel is het zogenaamde privatiseringsverbod van transmissie- en distributiesysteembeheerders neergelegd. Het privatiseringsverbod, ook wel verwoord als 'netten in publieke handen' dient, evenals artikel 3.13, ter borging van de voorzieningszekerheid van elektriciteit en gas.

De inhoud van artikel 3.14 komt grotendeels overeen met de thans geldende artikelen 93 en 93a van de Elektriciteitswet 1998 en de 85 en 85a van de Gaswet.

In het eerste lid is neergelegd dat alle aandelen in een transmissiesysteembeheerder direct of indirect bij de staat moeten liggen. Het tweede lid bepaalt dat alle aandelen in distributiesysteembeheerders direct of indirect bij een of meer openbare lichamen te berusten. Het gaat hierbij om de in hoofdstuk 7 van de Grondwet bedoelde lichamen, zoals onder andere gemeenten en provincies. In het derde lid is het "indirect berusten" van de eigendom van aandelen nader uitgewerkt. Strekking van dat lid is dat alle rechtspersonen in de keten tussen transmissie- en distributiesysteembeheerders en publieke aandeelhouders uiteindelijk gecontroleerd worden door en in handen zijn van de overheid. Dit impliceert dat ook de holding waarvan de systeembeheerder deel uitmaakt, volledig in overheidshanden is. Andere dochters van die holding kunnen eventueel wel deels in private handen zijn.

In het vierde en vijfde lid van dit artikel is bepaald dat de eigendom van een transmissiesysteem en de eigendom van een distributiesysteem direct of indirect bij respectievelijk de desbetreffende transmissiesysteembeheerder respectievelijk de desbetreffende distributiesysteembeheerder liggen. Hiermee is zeker gesteld dat niet alleen de transmissie- en distributiesysteembeheerders zelf, maar ook door hen beheerde systemen zelf, in eigendom blijven van de staat en andere openbare lichamen. In het zesde lid is, vergelijkbaar met het derde lid, toegelicht hoe "indirect berusten" moet worden geïnterpreteerd.

Het zevende lid wordt voorgesteld dit artikel niet van toepassing te laten zijn voor transmissie- en distributiesystemen waarvoor een gesloten systeembeheerder is aangewezen. Dergelijke systemen worden immers beheerd door private ondernemingen. Ook dit is geen wijziging ten opzichte van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

Artikel 3.15 kruisparticipaties

De inhoud van artikel 3.15 is thans opgenomen in artikel 94 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 85b van de Gaswet. In dit artikel wordt voorgesteld dat voor een transmissiesysteembeheerder een uitzondering kan worden gemaakt op het privatiseringsverbod van artikel 3.14. Het betreft de mogelijkheid om een aandelenruil aan te gaan met buitenlandse transmissiesysteembeheerders. Daarbij moet worden voldaan aan vier voorwaarden, neergelegd in het eerste lid. Onderdeel a vereist dat een meerderheid van de aandelen en een meerderheid van de zeggenschap bij de Staat moet blijven berusten. Onderdelen b en c zijn met name van belang bij de beoordeling van het voornemen om een aandelenruil aan te gaan door de transmissiesysteembeheerders en de betrokken ministers. De aandelenruil moet op grond van onderdeel b leiden tot samenwerking met een buitenlandse

transmissiesysteembeheerder en op grond van onderdeel c bijdragen aan de algemene doelen van de wet. Onderdeel d vereist ten slotte dat de transmissiesysteembeheerder waar de samenwerking mee wordt aangegaan, een systeem beheert dat een directe verbinding heeft met een Nederlands transmissiesysteem. Of, in voorkomende gevallen, verbonden is met een Nederlands transmissiesysteem via een interconnector. Dit laatste is in de praktijk alleen relevant voor een eventuele kruisparticipatie met het Verenigd Koninkrijk.

Volledigheidshalve zij opgemerkt dat een aandelentransactie er niet toe kan leiden dat een nationale transmissiesysteembeheerder niet langer voldoet aan het groepsverbod en de ontvlechtigingsvereisten neergelegd in artikel 3.10. De transmissiesysteembeheerders moeten op grond van artikel 3.5 de toezichthouder in kennis stellen van elke geplande transactie die een nieuwe evaluatie kan vereisen van hun naleving van deze eisen. In verband hiermee zal de toezichthouder tijdig worden betrokken bij een voornemen tot aandelenruil.

Het tweede lid vereist dat een voornemen een aandelenruil aan te gaan instemming behoeft van beide kamers der Staten-Generaal. Het derde lid vereist dat de minister van Financiën onderhandelingen over een dergelijke aandelenruil niet eerder begint dan 30 dagen na het doen van een schriftelijke mededeling aan de Staten-Generaal.

Artikel 3.16 nalevingsprogramma gemeenschappelijke onderneming

Dit artikel is de implementatie van artikel 7, vierde lid, van de Gasrichtlijn. Het bepaalt dat indien er een gemeenschappelijke onderneming wordt opgericht met een verticaal geïntegreerde buitenlandse transmissiesysteembeheerder voor gas en een Nederlandse transmissiesysteembeheerder voor gas, een nalevingsprogramma wordt opgesteld. Een verticaal geïntegreerde buitenlandse transmissiesysteembeheerder verwijst naar wat daaronder in de richtlijnen wordt verstaan: een bedrijf of groep van bedrijven waarin dezelfde persoon of dezelfde personen, direct of indirect, het recht hebben zeggenschap uit te oefenen en waarbij het bedrijf of de groep van bedrijven tenminste één van de functies van transmissie, distributie en ten minste één van de functies van productie, levering of handel verricht. Aangezien thans op grond van artikel 85a van de Gaswet alle aandelen in handen zijn van de staat, en geen kruisparticipaties zijn tot stand gebracht, is de transmissiesysteembeheerder thans niet onderdeel van een gemeenschappelijke onderneming.

De inhoud van deze artikelen is grotendeels overgenomen van artikel 10a, zevende lid, van de Gaswet, inzake de vorming van gemeenschappelijke ondernemingen. Volledigheidshalve wordt vermeld dat een vergelijkbaar voorschrift was opgenomen in richtlijn 2009/72 voor transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit. Een dergelijk voorschrift is echter niet opgenomen in de nieuwe Elektriciteitsrichtlijn.

Artikel 3.17 uitvoering en uitbesteding werkzaamheden

Artikel 3.17 beschrijft in algemene zin hoe het toegestane takenpakket van transmissie- en distributiesysteembeheerders is ingekaderd. De inhoud van dit artikel is grotendeels ongewijzigd ten opzichte van artikel 17 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10Aa van de Gaswet. Onder wettelijke taken die bij of krachtens de wet zijn toegekend moeten niet alleen de reguliere taken worden verstaan, maar ook eventueel toe te wijzen tijdelijke taken die op grond van artikel 3.73 worden toegestaan.

In het tweede lid zijn hier twee uitzonderingen voor opgenomen. In onderdeel a is bepaald dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder in opdracht wettelijke taken van een andere transmissie- en distributiesysteembeheerder mag uitvoeren. In onderdeel b is ten opzichte van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet een nieuwe uitzondering opgenomen. Op grond van dit onderdeel is het een transmissie- of distributiesysteembeheerder toegestaan om onder omstandigheden vergaande samenwerking aan te gaan met andere rechtspersonen die werkzaamheden uitvoeren in de ondergrondse infrastructuur. Dit moet ten eerste aansluiten bij de uitvoering van hun wettelijke taken en verplichtingen en ten tweede ten doel hebben een efficiënter beheer van de ondergrondse infrastructuur en vermindering van overlast voor de omgeving. Waar dit in de praktijk aan refereert zijn situaties waarin een transmissie- of distributiesysteembeheerder kan samenwerken met andere grondroerders, zoals aanleggers van telecominfrastructuur of riolering, bij het uitvoeren van werkzaamheden in de ondergrond. Hiermee kan bijvoorbeeld worden

voorkomen dat de straat in een specifieke regio twee keer moet worden opengemaakt voor graafwerkzaamheden. Het is vanuit het oogpunt van maatschappelijke kosten en het beperken van overlast wenselijk dat dergelijke samenwerking is toegestaan.

Het derde lid verduidelijkt dat transmissie- en distributiesysteembeheerders werkzaamheden mogen uitbesteden maar te allen tijde de verantwoordelijkheid behouden voor de uitvoering van deze werkzaamheden. De aansturing van de uitbesteding en de uitbestede werkzaamheden (het zogenaamde contractmanagement) blijft een werkzaamheid van de systeembeheerder zelf. Als extra waarborg is als derde lid opgenomen dat een systeembeheerder ook bij uitbesteding verantwoordelijk is voor een onafhankelijke uitvoering van de wettelijke taken. Dit is van belang bij eventuele uitbesteding van wettelijke taken waar een producent, leverancier of handelaar of juist een concurrent van hen een belang bij heeft. Het is dan aan de systeembeheerder om te bepalen op welke wijze de onafhankelijke uitvoering van de taak geborgd kan worden. Dit kan betekenen dat de systeembeheerder tot de conclusie komt dat hij de taak zelf moet verrichten. Het vierde lid voorkomt dat een leverancier een wettelijke taak van een netbeheerder kan aangrijpen om de gunst van de klant te winnen.

Een wijziging ten opzichte van artikel 17 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10Aa van de Gaswet is het vervallen van het verbod voor transmissie- en distributiesysteembeheerders op uitbesteding van taken aan een onderneming waar een leverancier onderdeel van uitmaakt. Dit verbod is opgenomen in deze wetten ingevolge het wetsvoorstel Voortgang Energietransitie en was ingegeven vanwege het bestaan toentertijd van nog ongesplitste elektriciteits- en gasbedrijven. Daardoor bestond het risico dat transmissie- en distributiesysteembeheerders werkzaamheden bij aangesloten aan verwante energieleveranciers zouden uitbesteden, welke vervolgens gebruik konden maken van de gelegenheid om leveringsovereenkomsten aan te gaan. De desbetreffende elektriciteits- en gasbedrijven zijn sindsdien gesplitst en dit risico is niet meer actueel. Tegelijkertijd staat het verbod in de weg aan wenselijke samenwerking tussen transmissie- en distributiesysteembeheerders en aan energieleveranciers verwante installatiebedrijven, bijvoorbeeld voor de uitrol van slimme meetinrichtingen.

Artikel 3.18 bescherming vitale processen

Het kabinet heeft in de Nationale Veiligheidsstrategie 2019 (hierna: NVS 2019) economische veiligheid genoemd als één van de zes te beschermen nationale veiligheidsbelangen. Tevens wordt verstoring van vitale infrastructuur benoemd als één van de dominante risico's voor de nationale veiligheid. De versterkte aanpak voor het beschermen van vitale infrastructuur is dan ook benoemd als één van de speerpunten waarvoor extra inzet nodig is. De NVS 2019 stelt onder meer dat de complexiteit van dreigingen en risico's laat zien dat ook integriteit van informatie, toegang tot (besturings-) systemen, en zeggenschap over (onderdelen van) de vitale infrastructuur belangrijke factoren zijn geworden in het waarborgen van de nationale veiligheidsbelangen. Het borgen van de nationale veiligheid is een van de randvoorwaarden die door het kabinet is gesteld. Om adequaat invulling te geven aan deze randvoorwaarde en de nationale veiligheid te kunnen borgen, is een nationale veiligheidsanalyse van TenneT gemaakt. De belangrijkste conclusie die uit de analyse naar voren komt is dat het nodig is om mitigerende maatregelen te nemen om de kritieke onderdelen binnen het vitaal proces transport en distributie van elektriciteit te beschermen. Deze mitigerende maatregelen zien op een grondslag om de Aanbestedingswet Defensie en Veiligheid te kunnen gebruiken en maatregelen te nemen zodat gegarandeerd kan worden dat controlecentra van de transmissiesysteembeheerder die zien op het Nederlandse transmissiesysteem ook in Nederland gevestigd dienen te zijn. Hoewel het onderzoek slechts op de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit is uitgevoerd, geldt dat het voor de transmissiesysteembeheerder voor gas verstandig is dezelfde mitigerende maatregelen te nemen.

Voor bepaalde gevoelige opdrachten is het daarom gewenst dat systeembeheerders gebruik kunnen maken van de Aanbestedingswet Defensie en Veiligheid (hierna: ADV). Het eerste lid van dit artikel biedt een grondslag om ter bescherming van vitale processen voor de nationale veiligheid gegevens, hulpmiddelen of materialen van beheerders van systemen of door beheerders van systemen met behulp van die gegevens, hulpmiddelen of materialen ingerichte werkmethoden of processen worden aangewezen. Wanneer gegevens, hulpmiddelen of materialen of ingerichte processen of werkmethoden zijn aangewezen, zal de Aanbestedingswet Defensie en Veiligheid daarop van

toepassing zijn. Door het toepassen van de ADV kunnen scherpere randvoorwaarden worden gesteld aan partijen die deelnemen aan een aanbesteding. Het opnemen van deze bepaling (en het uitwerken daarvan in lagere regelgeving) draagt bij het vergroten van de weerbaarheid van de vitale processen gas en elektriciteit. Dit is in het belang van de nationale veiligheid zoals ook beschreven in de Nationale Veiligheidsstrategie 2019 (NVS 2019).

In lid 2 van dit artikel wordt een wettelijke grondslag gecreëerd die het mogelijk maakt te verplichten dat meld- en controlecentra die zien op het Nederlandse hoogspanningsnetwerk ook in Nederland gevestigd dienen te zijn en dat vanuit Nederlands Nationaal Veiligheidsbeleid eisen kunnen worden gesteld aan het eventueel verplaatsen van processen, software en data.

Artikel 3.19 handelingen en activiteiten infrastructuurgroep of infrastructuurbedrijf

De voorschriften inzake de infrastructuurgroep en de toegestane activiteiten van binnen de infrastructuurgroep opererende infrastructuurbedrijven zijn thans opgenomen in de artikelen 17c van de Elektriciteitswet 1998 en 10d van de Gaswet. Deze voorschriften zijn in gebundelde vorm neergelegd in artikel 3.19 van dit wetsvoorstel. De groepsmaatschappijen – zowel het moederbedrijf als de dochters – die met de systeembeheerder in een groep verbonden zijn worden aangemerkt als infrastructuurbedrijven binnen de infrastructuurgroep.

De formulering van artikel 3.19, tweede lid, is verduidelijkt ten opzichte van de thans geldende bepalingen op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en op enkele punten aangepast. In het tweede tot en met vijfde lid wordt steeds gesproken van 'handelingen en activiteiten met betrekking tot'. Handelingen en activiteiten die niet zijn opgesomd in artikel 3.19 of bij algemene maatregel van bestuur zijn neergelegd via artikel 3.20 mag een infrastructuurbedrijf dus niet verrichten. Dat geldt ook voor de financiering van of advisering over handelingen en activiteiten die niet in een van deze twee artikelen zijn opgenomen.

De in artikel 3.19 benoemde handelingen en activiteiten van de infrastructuurbedrijven zullen inhoudelijk beperkt blijven tot infrastructuurgerelateerde handelingen en activiteiten. Dit zijn activiteiten waar synergie met taken en verplichtingen van systeembeheerders het meest waarschijnlijk is. Dit kan breder zijn dan alleen energie-infrastructuur.

In het tweede lid tot en met vijfde lid zijn de toegestane handelingen en activiteiten van infrastructuurbedrijven. De opbouw van de leden is als volgt. Het tweede lid beschrijft handelingen en activiteiten die aan infrastructuurbedrijven van alle transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn toegestaan. Het derde lid is relevant voor de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit. Het vierde lid richt zich specifiek op de transmissiesysteembeheerder voor gas. Het vijfde lid is tot slot relevant voor transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit.

Ten algemene zij ten aanzien van het woordgebruik bij de beschrijving van toegestane handelingen of activiteiten het volgende opgemerkt: waar wordt gesproken van het aanleggen, onderhouden en beheren inclusief transport, is eigendom is toegestaan en mag exploitatie van het eigendom via vermarkting van transport plaatsvinden. Daar waar wordt gesproken van aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen, is slechts eigendom van de infrastructuur of installatie toegestaan. Het gebruik en de exploitatie van die eigendom is in handen van derden. Daar waar wordt gesproken van aanleggen en onderhouden is eigendom niet toegestaan en worden enkel werkzaamheden ten behoeve van derden uitgevoerd.

De in het tweede lid, onderdeel a, beschreven handelingen en activiteiten zijn toegestane handelingen en activiteiten specifiek voor gas en elektriciteit. Het gaat immers om handelingen of activiteiten *die zijn gerelateerd aan het beheer van transmissie- of distributiesystemen*. De onder 1° tot en met 6° benoemde handelingen of activiteiten mogen dus niet op bijvoorbeeld het gebied van warmte, biogas of waterstof worden uitgevoerd. Voor handelingen en activiteiten die op ander vlak dan gas en elektriciteit liggen, zijn de onderdelen b tot en met e opgenomen.

Onderdeel a van het tweede lid ziet vervolgens specifiek op handelingen en activiteiten die zijn gerelateerd aan het beheer van transmissie- of distributiesystemen voor elektriciteit en gas.

Ten aanzien van onderdeel 2° zij het volgende opgemerkt. Het is infrastructuurbedrijven toegestaan om installaties en onderdelen van installaties aan te leggen, te onderhouden en ter beschikking te

stellen aan derden. Een voorbeeld van een activiteit die onder dit voorschrift nu plaatsvindt is het verhuren van transformatoren aan gesloten systeembeheerders. Op dit punt is het voorschrift aangescherpt ten opzichte van de huidige artikelen in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet: de aanleg, het onderhoud en het ter beschikking stellen van productie- of opslaginstallaties of onderdelen daarvan is expliciet uitgesloten. Met name het ter beschikking stellen (de facto: verhuren) van productie- en opslaginstallaties past slecht bij de geest van het groepsverbod, neergelegd in artikel 3.10, en ondermijnt de onafhankelijkheid van systeembeheerders. In dit wetsvoorstel wordt daarom voorgesteld de ruimte voor dergelijke activiteiten in te perken. Voor bestaande activiteiten zal het overgangsrecht een voorziening bieden (zie artikel 7.37).

Aangezien in onderdeel 2° de productie-installaties zijn verwijderd, wordt een nieuw onderdeel 3° voorgesteld ten aanzien van productie- en opslaginstallaties, waarbij de handelingen en activiteiten van infrastructuurbedrijven beperkt is tot het aanleggen en onderhouden van dergelijke installaties. Op grond van deze formulering is het uitgesloten dat infrastructuurbedrijven productie- en opslaginstallaties in eigendom hebben en verhuren aan derden. Ze zullen slechts de aanleg- en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van derden kunnen uitvoeren.

Andere toegestane activiteiten zijn het schakelen van installaties, met uitzondering van productie- en opslaginstallaties (onder 4°). Hier is het verbod om installaties te schakelen ook uitgebreid naar opslaginstallaties. Dit ligt voor de hand: het effect op de markt van het gebruik van opslaginstallaties is doorgaans niet te onderscheiden van het gebruik van productie-installaties.

Het aanleggen en beheren van meetinrichtingen en het leveren van meetdiensten (onderdeel 5°), en activiteiten rond elektriciteits- en gasbeurzen (onderdeel 6°) zijn ook toegestaan aan alle infrastructuurbedrijven van alle transmissie- en distributiesysteembeheerders. Op deze laatste twee punten is geen materiele wijziging beoogd.

Onderdeel b specificeert de handelingen en activiteiten die rond aanleg en beheer van en transport over leidingen voor waterstofgas, biogas, warmte, koude en koolstofdioxide zijn toegestaan. Ook hier geldt het uitgangspunt dat het infrastructuurbedrijf enkel de infrastructuur ten behoeve van het transport en het transport via die infrastructuur mag verzorgen. De opslag zelf is hierbij niet beoogd. Voor het bijmengen van beperkte hoeveelheden waterstof en biogas is in dit wetsvoorstel wel een voorziening opgenomen, maar in dergelijke gevallen wordt waterstof en biogas vermengd tot gas dat aan de afleverspecificaties voldoet. In dit onderdeel b gaat het om infrastructuur dat specifiek is bedoeld voor de genoemde energiedragers. Infrastructuurbedrijven mogen dergelijke infrastructuur aanleggen en beheren, transport uitvoeren en meetactiviteiten verrichten. Ook in dit onderdeel worden ten opzichte van de thans geldende wettelijke bepaling verduidelijking voorgesteld. Op basis van de thans geldende bepaling bestond enige onduidelijkheid over de vraag of infrastructuurbedrijven productieactiviteiten voor de genoemde energiedragers mochten ontplooiën. Hiervoor geldt een dat een vergelijkbare redenering als bij elektriciteit en gas: het ongeclausuleerd en zonder beperkingen hebben of ter beschikking stellen van productie- of opslaginstallaties past slecht bij de geest van het groepsverbod en ondermijnt de onafhankelijkheid van systeembeheerders waterstofgas, biogas, warmte en koude.

Ook wordt ruimte geboden voor handelingen en activiteiten met betrekking tot drinkwaterinfrastructuur. Ook op dit punt wordt verduidelijking voorgesteld ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. De voorgestelde formulering van onderdeel c sluit beter aan op de in de Drinkwaterwet neergelegde taken en verantwoordelijkheden van de drinkwaterbedrijven. De voorgestelde formulering behelst dat het een infrastructuurbedrijf is niet langer is toegestaan om activiteiten te verrichten die krachtens de Drinkwaterwet zijn voorbehouden aan de eigenaar van een drinkwaterbedrijf, tenzij het handelingen en activiteiten betreffen rondom aanleg en beheer van drinkwaterinfrastructuur en deze in samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van het drinkwaterbedrijf worden gerealiseerd. Het drinkwaterbedrijf zal derhalve te allen tijde eindverantwoordelijk blijven voor de drinkwatervoorziening conform de Drinkwaterwet. Hierbij geldt dat het eigendom van drinkwaterinfrastructuur exclusief is voorbehouden aan de drinkwaterbedrijven.

In onderdeel d is ruimte opgenomen voor handelingen en activiteiten met betrekking tot telecommunicatie-infrastructuur. In de praktijk zijn enkele DSB's hier in actief.

Het derde lid en vierde lid betreffen infrastructuurbedrijven van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit en de transmissiesysteembeheerder voor gas. Het aanleggen en beheren van interconnectoren alsmede het transport daarover is een toegestane activiteit. In de praktijk wordt deze ruimte ingevuld door via het beheer van en aanbieden van transport op de Britned-leiding en

de BBL-leiding die de Nederlandse elektriciteit- en gasmarkt met die van het Verenigd Koninkrijk verbinden.

Ingevolge het vierde lid mogen infrastructuurbedrijven verbonden aan de transmissiesysteembeheerder voor gas ook handelingen en activiteiten verrichten met betrekking tot aanleg, beheer en exploitatie van LNG-en gasopslagsystemen.

Het vijfde lid bevat ten slotte toegestane handelingen en activiteiten rond de aanleg en beheer van antenne-opstelpunten door zowel transmissiesysteembeheerders als transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit.

Voorts zij verwezen naar het algemene deel van deze toelichting (par 5.2.5, onder Wettelijke inkadering infrastructuurgroep).

Artikel 3.20 andere handelingen of activiteiten infrastructuurbedrijf

De inhoud van artikel 3.20 komt gedeeltelijk overeen met artikel 17c, derde en vierde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10d, derde en vierde lid, van de Gaswet. Het biedt een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur een infrastructuurbedrijf toe te staan tijdelijk aanvullende aan energie-infrastructuur gerelateerde handelingen of activiteiten te verrichten.

Voorgesteld wordt deze grondslag in te perken tot taken die niet zijn gelegen op het gebied van productie, levering of handel van energiedragers. Het feit dat aan te wijzen handelingen of activiteiten niet mogen zijn gelegen op het gebied van productie, levering of handel van energiedragers houdt verband met de basisprincipes die ten grondslag liggen aan de marktinrichting en het onafhankelijk systeembeheer.

Het gaat hier om tijdelijk toegestane activiteiten. Voorgesteld wordt de termijn voor de tijdelijke activiteiten kunnen worden toegestaan, te verlengen naar een maximale termijn van tien jaren. Deze exact vast te stellen termijn zal afhankelijk zijn van bijvoorbeeld de terugverdienperiode van mogelijke investeringen. Voor het eind van deze termijn moet worden gezien of dit een handeling of activiteit is die structureel wordt toegestaan en dus in de wet wordt opgenomen, of dat deze handeling of activiteit beëindigd moet worden en onder welke voorwaarden deze beëindigd kan worden.

Artikel 3.21 aandelen infrastructuurbedrijf

Artikel 3.21, eerste en tweede lid, betreffen nieuwe bepalingen die een expliciete handhavingsbasis moeten bieden voor situaties waarin een infrastructuurbedrijf buiten de groep, dus via gezamenlijke ondernemingen of minderheidsdeelnemingen activiteiten of handelingen verricht die op grond van de bepalingen inzake toegestane handelingen en activiteiten voor een infrastructuurbedrijf niet zijn toegestaan.

Het derde lid bevat een afwijking van deze hoofdregel, namelijk voor zover het aandelen betreft in een vennootschap die warmte produceert. Dit artikel geeft infrastructuurbedrijven de ruimte om deel te nemen in gemeenschappelijke ondernemingen met warmteleveringsbedrijven. De in de onderdelen a tot en met c opgenomen voorwaarden moeten bewerkstelligen dat de basisprincipes die ten grondslag liggen aan de marktinrichting en het onafhankelijk systeembeheer desondanks worden geëerbiedigd: het infrastructuurbedrijf zal geen bemoeienis mogen hebben met de functies van productie, levering en handel van warmte en de functie van transport zal onafhankelijk moeten worden uitgevoerd. Deze voorschriften kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nader worden uitgewerkt.

Artikel 3.22 bevoordeling eigen infrastructuurbedrijven

Dit artikel borgt de eerlijke concurrentie tussen infrastructuurbedrijven en overige marktpartijen. Het eerste lid verbiedt een transmissie- of distributiesysteembeheerder een binnen zijn infrastructuurgroep opererend infrastructuurbedrijf voordelen toe te kennen die verder gaan dan gebruikelijk in het normale handelsverkeer. Dit artikel komt in hoofdlijnen overeen met de artikelen 17b van de Elektriciteitswet 1998 en 10c van de Gaswet. Verschil is dat in het wetsvoorstel de

hoofdregeel is neergelegd – geen voordelen toekennen aan het infrastructuurbedrijf die verder gaan dan gebruikelijk in het normale handelsverkeer – en de nadere uitwerking daarvan bij algemene maatregel van bestuur kan plaatsvinden. Hier dient het tweede lid toe.

Het derde lid verplicht transmissie- of distributiesysteembeheerders om binnen zes maanden na afloop van ieder kalenderjaar aan de toezichthouder een overzicht te sturen van alle door hem gesloten overeenkomsten met zijn infrastructuurbedrijven. Een vergelijkbare plicht bestaat op grond van artikel 19b van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 35b van de Gaswet. De daarin vastgelegde verplichting om de toezichthouder bepaalde informatie te verstrekken is echter in dit voorstel beperkt tot het meest noodzakelijke onderdeel daarvan: overeenkomsten tussen transmissiesysteembeheerders of DSB's en hun infrastructuurbedrijven. Dit leidt wijziging tot verlaging van de administratieve lasten voor transmissiesysteembeheerders en DSB's. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de toezichthouder altijd de bevoegdheid heeft om op eigen initiatief transmissiesysteembeheerder en DSB's te verzoeken om informatie. Dit derde lid gaat om informatie die transmissiesysteembeheerder en DSB's zelf, zonder verzoek van de toezichthouder moeten opsturen. Het vierde lid bevat een grondslag om over het voorgaande aanvullende regels te stellen bij ministeriële regeling.

Artikel 3.23 algemene bepaling transmissie- en distributiesysteembeheerder in verhouding tot Europees recht

In de thans geldende Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn op een aantal vlakken taken voor de transmissie- of distributiesysteembeheerder benoemd die hun basis vinden in de Europese elektriciteits- en gasverordeningen. Deze bepaling vervangt op een generieke wijze dergelijke bepalingen. Tevens bewerkstelligt deze bepaling dat de taken en verplichtingen die transmissie- of distributiesysteembeheerders uitvoeren ter naleving van Europeesrechtelijke verplichtingen, tevens als wettelijke taken en verplichtingen worden beschouwd, waardoor de efficiënte kosten die hiertoe worden gemaakt, in de tarieven mogen worden opgenomen.

Artikel 3.24 handelen en samenwerken transmissie- of distributiesysteembeheerder

Dit artikel betreft enkele basisverplichtingen voor de transmissie- of distributiesysteembeheerders die voor de uitvoering van alle wettelijke taken van belang zijn. Het artikel betreft implementatie van de artikelen 31, negende lid en 40, eerste lid, onderdeel a, d en e, en derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en de artikelen 13, eerste lid, onderdeel c, en 25, derde lid, van de Gasrichtlijn.

Het eerste lid betreft het generieke handelen van de transmissie- of distributiesysteembeheerder: dat behoort redelijk, transparant en niet-discriminerend te zijn. Deze verplichting is bij de uitoefening van alle taken en verlichtingen een maatstaf voor een juiste naleving.

Het tweede en derde lid gaat over de samenwerking *tussen* de transmissie- of distributiesysteembeheerders, en de samenwerking met beheerders van andere systemen, zoals beheerders van gesloten systemen of buitenlandse transmissiebeheerders, bij de uitoefening van hun taken. De samenwerking tussen de systeembeheerders en de onderlinge uitwisseling van gegevens strekt ertoe dat elke systeembeheerder in staat is de beheertaak zoals die in artikel 3.25 is neergelegd, op een veilige en efficiënte wijze vorm te geven en markdeelnemers toegang te verschaffen. Een voorbeeld van informatieverstrekking ten behoeve van een goede uitvoering van wettelijke taken is de informatie die een distributiesysteembeheerder voor gas verstrekt aan de transmissiesysteembeheerder voor gas over actuele gasstromen (thans artikel 10, tweede lid, onderdeel c, van de Gaswet). Op grond van het vijfde lid kan de samenwerking en de onderlinge informatieverstrekking nader worden uitgewerkt.

Het vierde lid bevat de verplichting voor de transmissiesysteembeheerder bij de uitvoering van zijn taken rekening te houden met de door de regionale coördinatiecentra opgestelde aanbevelingen. Deze bepaling is opgenomen ter implementatie van artikel 40, derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn.

Artikel 3.25 beheer- en ontwikkeltaak

Dit voorschrift bevat een van de kerntaken van alle transmissie- en distributiesysteembeheerders: de beheer- en ontwikkeltaak van hun systemen. Het betreft de taak om transmissie- en distributiesystemen op zodanige manier te beheren en te ontwikkelen dat voldaan kan worden aan de belangrijkste, Europees vastgelegde doelstellingen die voor transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn vastgelegd. In algemene zin zijn transmissie- en distributiesysteembeheerders verplicht om alles te doen dat in redelijkheid dienstig is aan deze doelstellingen en binnen deze algemene kaders. Deze taak dient dus breed te worden opgevat. Alle werkzaamheden die een systeembeheerder in redelijkheid dient te verrichten in het kader van het beheer, het onderhoud en de ontwikkeling, vallen hieronder. Ten opzichte van de huidige wetgeving wordt voorgesteld geen nadere detaillering op te nemen en enkel de generieke beheertaak op het niveau van de wet te formuleren. Op grond van het vierde lid, kan ter nadere uitwerking van de beheertaak bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere detaillering worden aangebracht.

Bij werkzaamheden die evident onder de beheertaak vallen, kan onder andere gedacht worden aan het beheren en onderhouden en zo nodig ook verwijderen van in onbruik geraakte leidingen, wat relevant is in het kader van het uitfasen van het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving. Ook het aanleggen van systeemkoppelingen is noodzakelijk in het kader van de ontwikkeling van een betrouwbaar en doelmatig systeem. Immers, zonder onderlinge systeemkoppelingen is een systeem niet doelmatig bruikbaar. Voorts kan worden gedacht aan de thans nog in de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet benoemde bescherming van het systeem tegen invloeden van buitenaf. Deze taak is eenvoudig terug te leiden tot de in het eerste lid opgenomen zinsnede 'op een zodanige wijze dat de veiligheid [...] is geborgd'. De systeembeheerders moeten er voor zorgen dat de kritische bezittingen en processen binnen hun bedrijfsvoering beschermd zijn tegen externe dreigingen, zoals terrorisme, een cyberaanval, sabotage door een ontevreden werknemer, of een overstroming. Dit is van belang gelet op het grote maatschappelijke en economische belang van de leveringszekerheid van gas en elektriciteit.

De zinsnede aan het slot het eerste lid "en met inachtneming van de belangen van [...] de werking van de Europese interne markt" duidt erop dat ook de ontwikkeling van interconnectoren onder de beheer- en ontwikkeltaak valt.

In het tweede lid is bepaald dat een distributiesysteembeheerders bij het doen van investeringen in het systeem zich de vraag te stellen of de inkoop van systeembeheersdiensten een alternatief kan vormen voor verzwaring. De kaders voor de aankoop van systeembeheersdiensten zijn nader uitgewerkt in artikel 3.44. Hiermee wordt een afspraak uit het Klimaatakkoord uitgevoerd en tegelijkertijd artikel 32, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn geïmplementeerd. In deze bepaling is expliciet gemaakt dat het zowel kan gaan om de tijdelijke inzet van dergelijke diensten als de structurele inzet daarvan als alternatief voor systeemuitbreiding. Structurele inzet van dergelijke diensten is een instrument dat een transmissiesysteembeheerder of DSB in acht neemt bij zijn tweejaarlijkse analyse van het elektriciteitssysteem in voorbereiding op het investeringsplan. Bij het signaleren van knelpunten is het uitgangspunt in beginsel dat een transmissiesysteembeheerder of DSB systeemverzwaring voorbereidt. Maar in bepaalde gevallen, met name waarbij sprake is van een beperkt aantal momenten met een hoge piek in de transportbehoefte, kan structurele inzet van dergelijke diensten een alternatief zijn dat leidt tot lagere, maatschappelijke kosten. Hierbij wordt opgemerkt dat in de Elektriciteitsrichtlijn alleen een voorschrift is opgenomen over inkoop van dergelijke diensten door DSB's. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om inkoop daarvan ook mogelijk te maken voor de transmissiesysteembeheerder.

Het derde lid is opgenomen omdat er situaties zijn waarin een transmissie of distributiesysteembeheerder in het kader van zijn beheer en ontwikkeltaak werkzaamheden uitvoert ten behoeve van een derde partij. Met derde partij wordt bedoeld een partij die niet handelt in de hoedanigheid van aangeslotene of markdeelnemer die gebruik maakt van of verzoekt om toegang tot het systeem van de transmissie- of distributiesysteembeheerder. Gedacht kan worden aan openbare lichamen zoals Rijkswaterstaat of gemeenten. Het is redelijk dat die derde partij ook de redelijke kosten draagt van de werkzaamheden die op zijn verzoek worden verricht in plaats van dat deze kosten worden verdisconteerd in de tarieven die de transmissie- of distributiesysteembeheerder in rekening brengt bij aangeslotenen (of, in het geval van GTS, netgebruikers). Het betreft hier bijvoorbeeld het uitvoeren van zogenaamde reconstructies in een transmissie- of distributiesysteem om de aanleg van een nieuwe autoweg te accommoderen. Dit gebeurt doorgaans op verzoek van

een partij als Rijkswaterstaat. Een ander voorbeeld is het uitvoeren van voorstudies om in kaart te brengen wat het infrastructurele effect is van theoretische ontwikkelingen in de markt, voor zover die niet voorzien zijn in het investeringsplan. Soms verzoeken decentrale overheden systeembeheerders om dergelijke studies uit te voeren. Mochten een transmissie- of distributiesysteembeheerder en een verzoekende partij het niet eens worden over de hoogte van de vergoeding, staat voor de derde partij de algemene geschilbeslechtingsprocedure bij de ACM open.

Het vierde lid bevat een grondslag om nadere regels te stellen over de wijze waarop een transmissie- of distributiesysteembeheerder uitvoering geeft aan het eerste tot en met derde lid.

Artikel 3.26 N-1

Artikel 3.26, eerste en tweede lid, is een beleidsneutrale omzetting van artikel 16, vierde en vijfde lid, van de Elektriciteitswet 1998. Het borgt zijn in algemeenheid de betrouwbaarheid van het Nederlandse transmissiesysteem voor elektriciteit door te verplichten dat het systeem zodanig is ontworpen en in werking wordt gehouden dat het transport van elektriciteit gegarandeerd is bij een enkelvoudige storing, ook tijdens onderhoud. Tegelijkertijd biedt het artikel de waarborg dat deze betrouwbaarheidseis niet onnodig wordt ingezet. Dit wordt, net als in de thans geldende wetgeving, gerealiseerd door bij algemene maatregel van bestuur vrijstelling te kunnen verlenen of in individuele gevallen ontheffing te verlenen. Deze vrijstellingen zijn onder de huidige Elektriciteitswet 1998 opgenomen in het Besluit investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas.

In het eerste lid is ten opzichte van de het huidige artikel in de Elektriciteitswet 1998 een nieuw onderdeel ingevoegd. Aansluitingen zijn uitgezonderd. Dit betreft geen beleidsinhoudelijke aanpassing, maar houdt verband met het feit dat binnen het begrippenbouwwerk van de Energiewet de aansluiting onderdeel is van het transmissiesysteem. Om te voorkomen dat aansluitingen ook N-1 moeten worden aangelegd, is onderdeel a opgenomen.

Artikel 3.27 uitkoop en verkabeling

Artikel 3.27 betreft een grotendeels beleidsneutrale omzetting van hetgeen thans in artikel 22a van de Elektriciteitswet 1998 is opgenomen. Het verplicht een systeembeheerder onder bepaalde voorwaarden een bovengronds gedeelte van een transmissiesysteem of distributiesysteem voor elektriciteit te verplaatsen of te vervangen voor een ondergronds deel. Enkele onderdelen die thans in artikel 22a zijn opgenomen, zijn doorgedelegeerd in het kader van het creëren van een toekomstbestendig wettelijk kader.

Artikel 3.27 verschaft geen grondslag meer voor colleges van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten om de minister een verzoek te doen specifieke tracés aan te wijzen. Achtergrond hiervan is het feit dat de periode waarbinnen dergelijke verzoeken op grond van de huidige wet konden worden ingediend, is verlopen. Deze grondslag is dus de facto uitgewerkt en kan daarom vervallen.

Artikel 3.28, 3.29 en 3.30 opslag door transmissie- en distributiesysteembeheerders

De artikelen 3.28, 3.29 en 3.30 regelen het wettelijk kader voor activiteiten van transmissie en distributiesysteembeheerders rond opslag en omzetting van elektriciteit. Deze artikelen vormen de implementatie van de artikelen 36 en 54 van de Elektriciteitsrichtlijn. De strekking van deze voorschriften is dat transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit slechts onder zeer beperkte omstandigheden activiteiten mogen verrichten rond opslag en omzetting van elektriciteit (zie de toelichting bij artikel 1.1, begrippen elektriciteitsopslag en elektriciteitsomzetting). Dit aangezien het opslaan of omzetten van elektriciteit de elektriciteitsmarkt beïnvloedt en bij het omzetten van elektriciteit in een andere energiedrager bovendien een andere energiedrager wordt geproduceerd. Het toestaan van dergelijke activiteiten brengt wringt met de doelstelling van een ontvloten markt. Tegen deze achtergrond is in de Europeesrechtelijke kaders slechts in zeer beperkte gevallen toegestaan dergelijke faciliteiten bij transmissie- of distributiesysteembeheerders toe te staan.

Het Europeesrechtelijke verbod is breed: het bezitten, ontwikkelen, beheren en exploiteren van elektriciteitsopslagfaciliteiten en elektriciteitsomzettingsfaciliteiten is in beginsel niet toegestaan. Het verbod houdt in dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit een dergelijke faciliteit niet in eigendom mag hebben, niet mag aanleggen, beheren of verhuren en geen diensten mag aanbieden met behulp van een dergelijke faciliteit.

In de onderdelen a en b van artikel 3.28 zijn de twee uitzonderingen op deze hoofdregel opgenomen: afwijking is mogelijk als de activiteit wordt verricht met behulp van een deel van een transmissie- of distributiesysteem dat is erkend als volledig geïntegreerd netwerkcomponent op grond van de procedure voorgeschreven in artikel 3.29, of als een ontheffing is verleend door de toezichthouder op grond van de procedure voorgeschreven in artikel 3.30. Beide uitzonderingen hebben betrekking op de situatie dat de faciliteit nodig is voor de uitvoering van de beheertaak. Met de erkenning als geïntegreerd netwerkcomponent wordt de faciliteit onderdeel van het systeem. Het is dan een 'hulpmiddel' zoals benoemd in de begripsomschrijving van transmissiesysteem en distributiesysteem.

Artikel 3.29 attribueert aan de toezichthouder de bevoegdheid om een faciliteit voor de opslag en omzetting van elektriciteit te erkennen als volledig geïntegreerd netwerkcomponent. Een dergelijk component is in artikel 1.1 gedefinieerd als een 'geïntegreerd onderdeel van het distributie- of transmissiesysteem dat door een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit uitsluitend wordt gebruikt voor het waarborgen van een veilig en betrouwbaar beheer van het distributie- of transmissiesysteem, en niet voor balancerings- of congestiebeheer'. Dat laatste is uitgezonderd omdat een systeembeheerder diensten in het kader van balancering en congestie dient in te kopen op de markt (zie de artikelen 3.44 en 3.48).

Op grond van artikel 3.30 kan aan transmissie- of distributiesysteembeheerder voorts een ontheffing worden verleend. Via deze ontheffing wordt invulling gegeven aan de ruimte die artikel 36, tweede lid, laatste deel aanhef en de onderdelen a tot en met c, en artikel 54, tweede lid, tweede lid, laatste deel aanhef en de onderdelen a tot en met c, van de Elektriciteitsrichtlijn biedt. Kort gezegd kan een dergelijke ontheffing aan de orde zijn als de systeembeheerder heeft aangetoond dat het de faciliteit nodig heeft in het kader van zijn beheertaak, maar dat marktpartijen deze faciliteiten niet willen of kunnen aanbieden. De toezichthouder beoordeelt of voldaan is aan deze voorwaarden en kan daarvoor een ontheffing verlenen. De richtlijn vereist dat wanneer een dergelijke ontheffing is toegekend, de toezichthouder na verloop van tijd evalueert of afwijking van het verbod nog steeds noodzakelijk is. Zo niet, kan een transmissie- of distributiesysteembeheerder gedwongen worden haar energieopslagactiviteiten binnen een termijn van maximaal 18 maanden te beëindigen. Aangezien een systeembeheerder weet dat deze tijdelijkheid en onzekerheid onderdeel is van de ontheffing, zal bij een eventuele beëindiging van een ontheffing van nadeelcompensatie nooit sprake behoeven te zijn.

In artikel 54, tweede lid, laatste volzin, van de Elektriciteitsrichtlijn wordt gerefereerd aan de mogelijkheid voor regulerende instanties om richtsnoeren of aanbestedingsclausules op te stellen ten behoeve van juiste aanbestedingsprocedures van transmissiesysteembeheerders. Een specifieke wettelijke bevoegdheidstoedeling aan de ACM hiervoor is niet nodig. De ACM kan een beleidsregel publiceren op grond van de algemene bevoegdheid beleidsregels op te stellen (artikel 4:81, van de Algemene wet bestuursrecht).

Artikel 3.31, 3.32, 3.33 investeringsplan

De artikelen 3.31, 3.32 en 3.33 beschrijven de verplichtingen van transmissie- of distributiesysteembeheerders rond het opstellen van de zogenaamde investeringsplannen. Met deze artikelen wordt recht gedaan aan de te onderscheiden competenties en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen: de verantwoordelijkheid van de transmissie- of distributiesysteembeheerders om de investeringenportfolio's aan te laten sluiten bij ontwikkelingen en nut en noodzaak van de investeringen aan te tonen, van de marktpartijen om eventuele omissies in de investeringsplannen aan de transmissie- of distributiesysteembeheerder kenbaar te maken, van de toezichthouder om de kwaliteit en onderbouwing van investeringsplannen te toetsen en van de minister om te toetsen aan het energie- en klimaatplan.

Artikel 3.31 omschrijft de inhoud van het investeringsplan. In het eerste lid is de verplichting opgenomen voor iedere transmissie- of distributiesysteembeheerder om periodiek een investeringsplan met een zichttermijn van 10 jaar op te stellen. Thans is "periodiek" in artikel 2 van het Besluit investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas ingevuld met een tweejaarlijkse termijn. Een vergelijkbare termijn zal op grond van artikel 3.33 in een algemene maatregel van bestuur kunnen worden vastgelegd.

In het tweede lid is de inhoud van het investeringsplan neergelegd. In het investeringsplan worden ten eerste alle uitbreidingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen beschreven en onderbouwd, zoals dat thans in artikel 21, eerste lid van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 7a Gaswet is opgenomen. Het gaat erom dat duidelijk wordt welke ontwikkelingen een transmissie- of distributiesysteembeheerder ziet, welke mogelijkheden er zijn om daarmee om te gaan en tot welke investeringen dat moet leiden. Hier strekken onderdelen a en b toe. Onderdeel c verplicht tot verantwoording van de overwegingen die de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit in het kader van artikel 3.25, tweede lid [beheer- en ontwikkeltaak], heeft gemaakt.

In artikel 3.33 wordt een aantal specifieke verplichtingen over de inhoud van het investeringsplan gegeven. Vergelijkbare verplichtingen waren reeds opgenomen in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, met uitzondering van artikel 3.33, eerste lid, onderdeel d, waarin nieuw is voorgeschreven dat ook alle benodigde investeringen ten behoeve van het inwilligen van uitgestelde aansluit- en transportverzoeken van (beoogd) aangeslotenen in het investeringsplan worden opgenomen. Deze toevoeging sluit aan bij de herziening van de aansluit- en transporttaak in dit wetsvoorstel. Opname van deze toevoeging laat zien dat uitstel van aansluit- en transportverzoeken in beginsel slechts een tijdelijk uitstel is en het dwingt transmissie- of distributiesysteembeheerder niet gehonoreerde verzoeken integraal te betrekken bij zijn systeemplanning.

Artikel 3.32 beschrijft de procedure die een transmissiesysteembeheerder of DSB volgt wanneer zij het investeringsplan opstelt. Het doel van het voorleggen van het investeringsplan aan belanghebbenden conform het eerste lid, onderdeel a, is om alle relevante partijen een kans te geven om eventuele tekortkomingen in het investeringsplan te constateren en onder de aandacht te brengen. De toets van de minister is, zoals vastgelegd in het tweede lid, beperkt tot twee aspecten: consistentie met het nationale energie- en klimaatplan en consistentie met het actieplan dat ingevolge artikel 15 van de Elektriciteitsverordening is vastgesteld. Dit actieplan is begin 2020 vastgesteld naar aanleiding van de Elektriciteitsverordening en beschrijft op welke wijze de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit invulling moet geven aan zijn verplichting om het Europese doel voor het beschikbaar maken van grensoverschrijdende interconnectiecapaciteit te realiseren. De ACM toetst vervolgens of het plan voldoet aan de wettelijke eisen en of de transmissiesysteembeheerder of de DSB in redelijkheid tot het investeringsplan heeft kunnen komen. Deze toets zal ten minste het volgende inhouden. In de eerste plaats zal de ACM toetsen of het plan aan de wettelijke voorschriften voldoet zoals deze bij of krachtens de artikelen 3.31 en 3.33 zijn gesteld. Daar waar wettelijke voorschriften ruimte laten voor een nadere invulling of afweging, zal de ACM toetsen of de motivering die de transmissiesysteembeheerder of de DSB geeft, de keuze in voldoende mate onderbouwt. Het gaat bij de toetsing dus om een toets ten aanzien van de wettelijke conformiteit, consistentie van het plan, de onderbouwing, en de volledigheid van het plan. Het vijfde lid expliciteert dat de transmissie- en distributiesysteembeheerders de investeringsplannen ook daadwerkelijk moeten uitvoeren.

Artikel 3.34 aankoop NFOD elektriciteit

Artikel 3.34 betreft implementatie van twee nieuwe artikelen uit de Elektriciteitsrichtlijn: de artikelen 31, zesde en zevende lid, en 41, vijfde en zesde lid. Artikel 3.34, eerste lid, verplicht transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit om zogenaamde niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten (verder ook: NFOD) in te kopen bij marktpartijen. Dit is een categorie van diensten die de Elektriciteitsrichtlijn introduceert. De definities in artikel 2, onderdelen 48 en 49, van de Elektriciteitsrichtlijn kaderen dit begrip in als diensten die gebruikt worden voor spanningsregeling in stationaire toestand, snelle blindstroominjecties, inertie voor plaatselijke netstabiliteit, kortsluitstroom, blackstartmogelijkheden en inzetbaarheid in eilandbedrijf. Ten eerste gaat het hierbij dus niet om frequentiegerelateerde ondersteunende diensten. Ondersteunende diensten om de frequentie van het elektriciteitssysteem te handhaven zijn in beginsel de ondersteunende diensten

die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit inkoopt vanuit zijn balanceringsstaak. Distributiesysteembeheerders hebben geen balanceringsstaak en kopen deze diensten dan ook niet in. Ten tweede valt inkoop van diensten rond congestiebeheer ook buiten deze definitie, omdat deze zijn uitgesloten van de terminologie "ondersteunende diensten". De inkadering van de inkoop van balanceringsdiensten en diensten voor congestiebeheer is in de artikelen 3.44 en 3.48 van dit wetsvoorstel geregeld.

Het belangrijkste oogmerk van de voorschriften over NFOD's is om transmissiesysteembeheerders en DSB's te verplichten deze diensten waar mogelijk af te nemen bij marktpartijen. Ook is de wijze waarop deze inkoop geschiedt, genormeerd: volgens transparante, niet discriminerende en marktgebaseerde procedures die deelname van alle in aanmerking komende marktdeelnemers faciliteert. Dat betekent onder meer dat nieuwe en kleinere marktdeelnemers, zoals energiegemeenschappen en marktdeelnemers die aggregeren, op gelijke voet moeten mee concurreren bij het aanbieden van diensten aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder.

Op deze verplichting zijn in het tweede lid uitzonderingen uitgewerkt die vergelijkbaar zijn met de uitzonderingen op het verbod op het bezitten, ontwikkelen, beheren of exploiteren van elektriciteitsopslag- en elektriciteitsomzettingfaciliteiten. De eerste uitzondering betreft de situatie waarin de dienst plaatsvindt met gebruikmaking van een volledig geïntegreerd netwerkcomponent en tweede uitzondering betreft de situatie waarin marktgebaseerde inkoop van een NFOD economisch niet efficiënt is. Ten behoeve van de tweede uitzondering kan een transmissie- of distributiesysteembeheerder bij de ACM een ontheffing aanvragen (derde en vierde lid).

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de Elektriciteitsrichtlijn in de artikelen 31 en 40 ook vereist dat transmissie- en distributiesysteembeheerders betreffende de aankoop van NFOD's een voorstel doen voor nadere methoden en voorwaarden rond de inkoop van deze diensten. Deze bepalingen betreffen een dubbeling ten opzichte van hetgeen voor alle methoden en voorwaarden in artikel 59, zevende lid, onderdeel b, van de Elektriciteitsrichtlijn is bepaald. Deze verplichtingen zijn daarom geïmplementeerd in de bepalingen over de methoden en voorwaarden (zie paragraaf 3.6.5 van het wetsvoorstel).

Artikel 3.35 gebiedsindeling transmissie- en distributiesysteembeheerders

Dit artikel regelt, op vergelijkbare wijze als thans in artikel 31, eerste lid, onderdeel d, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet, dat de ACM voor de diverse transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit en gas vaststelt in welke geografische gebieden zij de taak hebben om nieuwe aansluitingen, alsmede daarvoor benodigde uitbreiding van hun systeem te realiseren. De transmissie- en distributiesysteembeheerders doen een voorstel voor de gebiedsindeling of actualisering daarvan aan de ACM. De gebiedsindeling is landelijk dekkend en moet voorkomen dat werkgebieden van de transmissie- en distributiesysteembeheerders overlappen of dat onduidelijk is welke systeembeheerder aan zet is om op verzoek een aansluiting aan te leggen. Gelet hierop is in het tweede lid opgenomen dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder geen aansluitingen realiseert buiten het geografische gebied dat hem in het besluit van de ACM is toegewezen.

Het derde lid regelt dat bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat bij de vaststelling van de gebiedsindeling gebieden kunnen worden aangewezen waar de aansluitaak niet geldt, omdat een transmissie- of distributiesysteembeheerder daar niet op economische voorwaarden zijn systeem kan beheren, onderhouden en ontwikkelen. Artikel 12b, eerste lid, onderdeel f, van de Gaswet bevat een vergelijkbare mogelijkheid om op deze grond gebieden uit te zonderen bij de gebiedsindeling. In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen of gebieden kunnen worden uitgezonderd bij de gebiedsindeling, aangezien het hier gaat om een nadere afbakening, in geografische opzicht, van de aansluitaak voor de diverse transmissie- en distributiesysteembeheerders in Nederland. Dit kan voorts zowel voor gas als elektriciteit. Daarnaast bevat het vierde lid een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over de wijze waarop moet worden afgewogen of een transmissie- of distributiesysteembeheerder, in een gebied waar nog geen transmissie- of distributiesysteem aanwezig is, op economische voorwaarden een transmissie- of distributiesysteem kan uitbreiden en exploiteren. Hierbij kunnen tevens maatschappelijke duurzaamheidsdoelstellingen worden

meegewogen. De regels kunnen verschillend worden vastgesteld voor gas en elektriciteit, waarbij bijvoorbeeld de beschikbaarheid van alternatieven voor aansluiting op het systeem voor gas of elektriciteit in aanmerking kan worden genomen. Voorts kan voor verschillende categorieën of soorten van aansluitingen een andere afweging gelden. In de huidige gebiedsindeling voor gas zijn bijvoorbeeld voor de distributiesysteembeheerders voor gas gebieden buiten de bebouwde kom, waar slechts een beperkt potentieel voor gebruik van een distributiesysteem voor gas aanwezig is of wordt voorzien, aangewezen en geldt daar de aansluitak voor het realiseren van kleine aansluitingen niet. Vooralsnog wordt niet beoogd materiële wijzigingen in de huidige praktijk voor gebiedsindeling aan te brengen, maar dit kan op termijn niet worden uitgesloten.

Artikel 3.36 aansluitaak elektriciteit

In dit artikel van het wetsvoorstel is opgenomen dat transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit verantwoordelijk zijn voor het aanleggen van aansluitingen op hun systeem en voor het wijzigen van die aansluitingen. Tevens is bepaald waar een beoogd aangeslotene aanspraak op kan maken. In de huidige Elektriciteitswet 1998 zijn deze voorschriften opgenomen in de artikelen 16, eerste lid, onderdeel e, 23 en 27, tweede lid, onderdeel d, van de Elektriciteitswet 1998.

Het eerste lid bevat de hoofdregel dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit aan eenieder die hierom verzoekt een aanbod doet voor het aanleggen of wijzigen van een aansluiting op zijn systeem. De systeembeheerder moet in beginsel alle verzoeken om een aansluiting, of wijziging daarvan, inwilligen. Onderdeel a bevat de belangrijkste elementen van het recht op een aansluiting. Het eerste element betreft de plek van aansluiting: op een voor aansluiting geschikt punt. Dit houdt ten eerste in dat het punt in technische zin geschikt en ontworpen is om aansluitingen op te realiseren. Bepaalde delen van systemen zijn immers technisch ongeschikt om een aansluitverbinding op te realiseren en dienen slechts voor transport van elektriciteit. Het punt moet daarnaast geschikt zijn voor aansluiting van die specifieke, verzochte aansluiting. Dat is in beginsel afhankelijk van de capaciteit van de verzochte aansluiting. De systemen van transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit bestaan bovendien uit een samenstel van verschillende, technisch fysiek en functioneel te onderscheiden onderdelen die worden aangemerkt als verschillende “netvlakken”, zoals transformatorstations of onderdelen van de zogenoemde ring. De capaciteit van een aansluiting is leidend voor bepaling van wat een geschikt netvlak is. Afhankelijk van de capaciteit van een beoogde aansluiting en met het oog op een doelmatig gebruik van het systeem kan realisatie van aansluiting direct op de ring, of aansluiting op een transformatorstation geschikter zijn. Een tweede element betreft het spanningsniveau. Ook hier geldt dat het passende spanningsniveau afhankelijk is van de capaciteit van de verzochte aansluiting. Het derde element is dat aansluiting plaatsvindt op het punt dat aan de voornoemde vereisten voldoet en de laagste aansluitkosten oplevert voor de verzoeker. Dit laatste verwijst naar het tarief dat de systeembeheerder in rekening brengt bij de verzoeker ter dekking van de kosten die gemoeid zijn met het aanleggen van de aansluiting. In artikel 27, tweede lid, onderdeel d, van de Elektriciteitswet 1998 wordt verwezen naar ‘het dichtstbijzijnde punt’. In de praktijk overlapt dit in de meeste gevallen, maar in specifieke gevallen kan het dichtstbijzijnde punt vanwege omgeving gerelateerde omstandigheden juist duurder zijn.

Soms is aansluiting op een ander spanningsniveau dan eigenlijk bij de capaciteit van de verzochte aansluiting hoort verstandig, omdat de transmissie- of distributiesysteembeheerder daarmee congestieproblematiek kan voorkomen of omdat dit voor hem lagere kosten oplevert. Het tweede lid biedt daarom de ruimte aan de transmissie- of distributiesysteembeheerder om in dat geval een aanbod tot aansluiting op een afwijkend spanningsniveau te doen. Dit betekent overigens niet dat de verzoeker verplicht is om dit aanbod te accepteren. De verzoeker kan alsnog een aanbod conform het eerste lid vragen als dat voor hem bijvoorbeeld goedkoper of gunstiger is.

Het derde lid bevat de norm dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit een aanbod tot aanleg of wijziging van een aansluiting binnen een redelijke termijn moet doen, en de aanleg of wijziging binnen een redelijke termijn moeten realiseren. Welke termijn redelijk is zal per situatie en type aansluiting verschillend zijn. Invulling daarvan zal ingevolge het zevende lid plaatsvinden in methoden en voorwaarden voor aansluiting die de Autoriteit Consument en Markt moet goedkeuren.

In het vierde lid wordt voorgesteld om een verband te leggen tussen het recht op een aansluiting en de beschikbaarheid van voldoende transportcapaciteit voor die desbetreffende aansluiting. Dit is een verschil ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998. Voorgesteld wordt dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit het doen van een aanbod tot aansluiting kan uitstellen indien en voor zo lang de voor de verzochte aansluiting benodigde transportcapaciteit niet beschikbaar is op zijn systeem. Het recht op een aansluiting blijft onverminderd van kracht, maar wanneer sprake is van een tekort aan transportcapaciteit voor de betreffende aansluiting hoeft een transmissie- of distributiesysteembeheerder het verzoek niet direct in te willigen. Tegelijkertijd ontstaat met het verzoek wel een plicht voor de systeembeheerder om alle passende maatregelen te nemen zodat het aanbod zo spoedig mogelijk alsnog kan worden gedaan. Daarvoor kan het noodzakelijk zijn het systeem uit te breiden, in de markt elektriciteits- en vermogensdiensten in te kopen, of beide. Voor de volledigheid wordt verwezen naar artikel 3.33, eerste lid, onderdeel d, waarin is opgenomen dat transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit in het investeringsplan de investeringen opnemen die nodig zijn om uitgestelde aansluitverzoeken alsnog te accommoderen.

In het vijfde lid is nader uitgewerkt welke verplichtingen een transmissie- of distributiesysteembeheerder ten aanzien van de verzoeker heeft indien hij een aanbod op het verzoek om een aansluiting uitstelt. Hierbij wordt opgemerkt dat de onderbouwing van de noodzaak van het uitstel een complexe analyse vereist van de beschikbare transportcapaciteit. Of daadwerkelijk sprake is van voldoende transportcapaciteit om een specifieke verzoeker op een specifiek punt aan te sluiten is afhankelijk van de locatie en tijdstip van de verwachte belasting van het systeem door de verzoeker en door reeds bestaande aangeslotenen of verwachte aangeslotenen aan wie al een aanbod is gedaan. In de praktijk moeten transmissie- en distributiesysteembeheerders uitgaan van aannames en verwachtingen over verwachte stromen op basis van algemene veronderstellingen en doorrekeningen. In veel gevallen zal een transmissie- of distributiesysteembeheerder maatwerk moeten leveren om de specifieke omstandigheden van de beoogd aangeslotene te beoordelen.

Bij algemene maatregel van bestuur zullen uitgangspunten voor de wijze waarop deze beoordeling moet plaatsvinden en elementen waaruit deze beoordeling moet bestaan worden vastgelegd. Onderdeel van deze beoordeling is in ieder geval dat de transmissie- of distributiesysteembeheerder onderzoekt of hij voldoende beschikbare ruimte kan creëren in zijn systeem door gebruik te maken van de inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten van marktdeelnemers. De redelijkheid van de inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten om een nieuw aansluitverzoek te kunnen accommoderen is onder meer afhankelijk van de gelijktijdigheid van het gebruik van het systeem door bestaande en nieuwe aangeslotenen, verwachte ontwikkelingen en de beschikbaarheid en prijs van de inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten. Afhankelijk van de omstandigheden kan het accommoderen van een aansluitverzoek door inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten relatief eenvoudig zijn en tot beperkte extra kosten leiden of juist complex zijn en tot zeer hoge kosten leiden.

De transmissie- of distributiesysteembeheerder verschaft de onderbouwing voor uitstel aan de verzoeker. De bedoeling is dat de informatievoorziening de verzoeker (kwalitatief) inzicht geeft in de actuele en verwachte benuttingsgraden van de voor zijn aansluiting relevante onderdelen van het systeem en de mogelijke inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten, de benodigde systeemuitbreidingen om aansluiting en transport in de toekomst alsnog mogelijk te maken, en hoe deze investeringen zich verhouden tot zijn meest recente investeringsplan. Op grond hiervan moet voor de verzoeker duidelijk worden op welke termijn aansluiting alsnog gerealiseerd zou kunnen worden. Bij algemene maatregel van bestuur zullen nadere regels worden gesteld over de informatie die een transmissie- of distributiesysteembeheerder bij een uitstel moet verschaffen. Ten slotte moet de transmissie- of distributiesysteembeheerder alternatieve, geschikte aansluitpunten in kaart brengen voor de verzoeker. Uiteraard gaat het daarbij om punten waar wel de gevraagde transportcapaciteit beschikbaar is en direct een aanbod voor aansluiting kan worden gedaan.

In het zevende lid is bepaald welke elementen, ter zekerstelling en nadere invulling van de aansluitplicht zoals die in dit artikel wordt voorgesteld, ten minste in methoden en voorwaarden moeten worden uitgewerkt.

Artikel 3.37 vrije aanleg en verwijdering aansluitleidingen

In artikel 3.37 is een afwijking opgenomen van de hoofdregel dat, conform artikel 3.36, alleen de transmissie- of distributiesysteembeheerder aansluitingen op zijn systeem aanlegt. Voor aansluitingen op een transmissie- of distributiesysteem voor elektriciteit van een bepaalde, minimale capaciteit en voor bijzondere, organisatorische eenheden die ingevolge de technische aard van hun bedrijfsuitoefening grote aantallen kleine aansluitingen nodig hebben, bevat artikel 3.37 de mogelijkheid voor een beoogd aangeslotene om met het oog op het verkrijgen van een aansluiting zelf de daarvoor benodigde aansluitleiding aan te leggen. De verzoeker draagt dan zelf de kosten van deze aanleg in plaats van een tarief te betalen voor aanleg door de transmissie- of distributiesysteembeheerder. De verzoeker is er voorts voor verantwoordelijk dat de door hem zelf aan te leggen aansluitleiding voldoet aan de door de transmissie- of distributiesysteembeheerder gestelde technische vereisten in verband met het borgen van de betrouwbaarheid van zijn systeem. Dat is een voorwaarde om de aansluitleiding te koppelen met het systeem van de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit en zo een aansluiting op diens systeem te realiseren. Met de koppeling wordt de aansluitleiding immers onderdeel van het systeem van de betreffende transmissie- of distributiesysteembeheerder. Dit laatste is ter verduidelijking geëxpliciteerd in het eerste lid. De koppeling blijft ook een exclusieve bevoegdheid van de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit. De transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit doet hiervoor op verzoek een aanbod aan de beoogd aangeslotene op voorwaarde dat aan genoemde technische vereisten is voldaan.

Omdat de door de verzoeker zelf aangelegde aansluitleiding met de koppeling met het systeem van de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit onderdeel wordt van zijn systeem, spreekt voor zich dat deze transmissie- of distributiesysteembeheerder de aansluiting ook in gebruik geeft, beheert en onderhoudt conform artikel 3.41. Er wordt geen ruimte geboden om het beheer en onderhoud uit te besteden aan de aangeslotene, anders dan thans in artikel 16c van de Elektriciteitswet 1998 het geval is. Een aangeslotene die zelf een aansluitleiding heeft aangelegd, kan er wel voor kiezen om deze, na ontkoppeling van het systeem door de transmissie- of distributiesysteembeheerder, weer zelf te verwijderen. De ontkoppeling blijft in dat geval, net als de koppeling van een zelf aangelegde aansluitleiding, een exclusieve bevoegdheid van de transmissie- en distributiesysteembeheerder.

Artikel 3.38 aansluitaak gas

Dit artikel regelt de taak voor het aanleggen en wijzigen van aansluitingen door transmissie- en distributiesysteembeheerders voor gas, zoals dat thans is geregeld in artikel 10, zesde en zevende lid van de Gaswet. Deze taak is grotendeels gelijk aan die bij elektriciteit, maar kent op enkele punten verschillen. Evenals voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit geldt ook voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor gas dat zij op verzoek een aanbod moeten doen voor het aanleggen van een aansluiting op het transmissie- of distributiesysteem voor gas of voor wijziging van een bestaande aansluiting op dat systeem. De belangrijkste elementen van de taak om gasaansluitingen te realiseren zijn vergelijkbaar met de elementen zoals opgenomen in artikel 3.36 van dit wetsvoorstel: een transmissie- of distributiesysteembeheerder doet een aanbod tot aansluiting op een punt dat voor aansluiting geschikt is, een voor die aansluiting geschikt drukniveau heeft en de laagste aansluitkosten oplevert voor de verzoeker. Voor nadere toelichting op deze elementen wordt korthedshalve verwezen naar de toelichting bij artikel 3.36, met dien verstande dat het bij aansluitingen op het transmissie- en distributiesysteem voor gas gaat om het geschikte drukniveau in plaats van het geschikte spanningsniveau. Het zesde lid bevat een met artikel 3.36, derde lid, vergelijkbare bepaling dat aansluitingen binnen een redelijke termijn moeten worden gerealiseerd. Het achtste lid bevat voorts een met artikel 3.36, zevende lid, vergelijkbare bepaling dat in methoden en voorwaarden wordt aangegeven welke aansluitcapaciteiten geschikt zijn voor welke drukniveaus en de hoe de redelijke termijn voor aansluiting wordt ingevuld.

In het tweede lid, onderdeel a, wordt voorgesteld een bijzondere afwijzingsgrond op te nemen voor de transmissiesysteembeheerder voor gas. Deze hoeft slechts een aanbod te doen voor het realiseren van aansluitingen met een bepaalde, bij ministeriële regeling vast te stellen, minimum aansluit- of invoedcapaciteit. Hiermee wordt voorkomen dat de transmissiesysteembeheerder voor gas relatief hoge kosten maakt voor aansluitingen van verzoekers voor wie aansluiting op een distributiesysteem voor gas meer geschikt is vanwege het beperkte benodigde drukniveau of de beperkte benodigde invoedcapaciteit van de aansluiting. Hier is een uitzondering op mogelijk; die is uitgewerkt in het vierde lid.

Het tweede lid, onderdeel b, bevat een uitzondering op de aansluitaak voor distributiesysteembeheerders voor gas. Een distributiesysteembeheerder voor gas wijst aanvragen voor aansluiting af voor zover het gaat om kleine aansluitingen voor afname van gas ten behoeve van nieuw te bouwen bouwwerken of bouwwerken die zonder aansluiting op het distributiesysteem voor gas zijn gerealiseerd. Deze beperking van de aansluitaak is bij amendement van Jetten c.s. bij de Wet voortgang energietransitie in de Gaswet opgenomen en een eerste stap voor het uitfaseren van het gebruik van aardgas in de gebouwde omgeving. Omdat deze regel per 1 juli 2018 is ingevoerd moet de distributiesysteembeheerder ten behoeve van bouwwerken waarvoor op dat moment reeds een bouwvergunning was verleend nog wel een aansluiting aanleggen als daarom wordt verzocht. In dit wetsvoorstel wordt aangevuld dat het vervallen van de aansluitaak bij nieuwbouw enkel geldt voor afname van gas. Hiermee wordt voorkomen dat bij nieuwbouw geen kleine aansluiting voor invoeding van groen gas op het distributiesysteem voor gas zou mogen worden gerealiseerd. Dat is niet het oogmerk van het voornoemde amendement van Jetten c.s. Daarnaast is in dit wetsvoorstel als aanvulling opgenomen dat voor bouwwerken die na 1 januari 2015 zijn gerealiseerd zonder aansluiting op het distributiesysteem voor gas niet alsnog een aansluiting op het distributiesysteem voor gas mag worden gerealiseerd. Sinds 2015 zijn er al veel woningen opgeleverd zonder gasaansluiting en in het algemeen geldt voor gebouwen die vanaf die datum zijn gerealiseerd dat ervan kan worden uitgegaan dat deze voldoende geïsoleerd zijn om zonder gebruikmaking van gas te kunnen voorzien in de warmtebehoefte (zogenaamde *all electric* warmtevoorzieningen). Het voorgaande laat onverlet dat de distributiesysteembeheerder voor gas bestaande kleine aansluitingen voor afname van gas (op verzoek) in gebruik blijft geven, beheren en onderhouden (conform artikel 3.40). Het laat bestaande aansluitovereenkomsten dus ongemoeid. Voor zover het gaat om bouwwerken in een gebied waar een warmtenet of andere energie-infrastructuur aanwezig is die kan voorzien in de verwachte warmtebehoefte, kan de aansluitaak van de distributiesysteembeheerder voor gas zijn ingeperkt door een besluit van een college van burgemeester en wethouders (zie artikel 3.39).

Het zevende lid, onderdeel a, bevat de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen dat een college van burgemeester en wethouders om zwaarwegende redenen van algemeen belang kan besluiten dat in een bepaald gebied aansluiting van nieuwbouw op het distributiesysteem voor gas bij uitzondering toch is toegestaan. Artikel 10, zevende lid, onderdeel a, van de Gaswet bevat ook een dergelijke uitzonderingsmogelijkheid op het verbod op het aansluiten van nieuwbouw op gas. Bij de algemene maatregel van bestuur die dit mogelijk maakt zullen die zwaarwegende redenen van algemeen belang nader worden gedefinieerd. Gedacht zou bijvoorbeeld kunnen worden aan een situatie waarin het om technische of economische redenen niet mogelijk blijkt om een bouwproject tot stand te brengen zonder gasaansluitingen en een bouwproject op die locatie maatschappelijk gezien wel zeer gewenst is.

Het tweede lid, onderdeel c, bevat een uitzondering op de aansluitaak waar het gaat om een verzoek om aansluiting voor het onttrekken van laagcalorisch gas aan het systeem welke is overgenomen uit artikel 10, zesde lid, onderdeel b, van de Gaswet. Deze beperking van de aansluitaak voor gas is in de Gaswet opgenomen bij de wet tot wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers welke in werking is getreden op 10 juni 2020 (zie kamerstukken II 2019/20, 35 328, nr. 3). Een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas doet geen aanbod voor het realiseren van een aansluiting voor het onttrekken van laagcalorisch gas aan zijn systeem als het gaat om een aansluitverzoek ten behoeve van een installatie die is verbonden met of in de onmiddellijke nabijheid is gelegen van een installatie die als gevolg van het verbod in artikel 2.62, eerste lid, niet meer is aangesloten op het deel van het systeem waarmee laagcalorisch gas wordt getransporteerd. Daarmee wordt bedoeld op bedrijfslocaties of -terreinen of andere vormen van gezamenlijke bedrijvigheid die middels een ingevolge artikel 2.62 omgeschakelde of afgesloten aansluiting werden voorzien van laagcalorisch gas.

Het derde lid bevat een uitzondering op het recht op een aansluiting, namelijk als er voor de gevraagde aansluiting onvoldoende capaciteit beschikbaar is op het systeem. Het gaat hier om capaciteit in het systeem in verband met het drukniveau. De capaciteit van het systeem is niet alleen afhankelijk van de capaciteit of dikte van de leidingen, maar ook van de hoeveelheid gas die op bepaalde delen van het transmissie- of distributiesysteem voor gas wordt ingevoerd en afgenomen. Bij de distributiesystemen voor gas bijvoorbeeld zijn niet altijd alle (regionale) onderdelen daarvan onderling met elkaar verbonden of slechts in beperkte mate. Er zijn ook onderdelen met verschillende drukniveaus. Het overbrengen van gas naar een ander onderdeel van het systeem met een hoger drukniveau of het transmissiesysteem voor gas vergt het op hogere druk brengen van het gas

waarvoor niet altijd de technische middelen aanwezig zijn. Dit is omdat de transmissie- en distributiesystemen voor gas in principe zijn ontworpen voor het van hoge naar lagere druk laten stromen van gas. Dit betekent met name dat er een gebrek aan capaciteit kan zijn om gas in te nemen op (delen van) het distributiesysteem voor gas, bijvoorbeeld als er tegenover die inname onvoldoende afname van gas plaatsvindt op het desbetreffende (deel van het) systeem. Dit kan gedurende het jaar ook verschillen. Indien er in het systeem van een systeembeheerder voor gas onvoldoende capaciteit is voor de gevraagde aansluiting kan hij het verzoek afwijzen. Net als bij de aansluit- en transporttaak voor elektriciteit en de aansluittaak voor gas geldt ook hier dat een afwijzing van een verzoek moet worden onderbouwd. Anders dan bij de aansluit- en transporttaak voor elektriciteit kan bij gas een verzoek daadwerkelijk worden afgewezen in plaats van dat het doen van een aanbod kan worden uitgesteld. Voor transmissie- en distributiesysteembeheerders voor gas geldt namelijk niet altijd de plicht om de noodzakelijke maatregelen te nemen om op termijn alle aansluit- en transportverzoeken te kunnen accommoderen. Op het voorgaande bestaat echter een belangrijke exceptie, neergelegd in het tweede deel van het derde lid. Indien de verzoeker een producent is van hernieuwbaar gas moet de systeembeheerder eerst een afweging maken of het economisch verantwoord is om maatregelen te treffen om aansluiting op zijn systeem alsnog mogelijk te maken. In dat geval stelt de transmissie- of distributiesysteembeheerder het doen van een aanbod uit en neemt hij de passende maatregelen om alsnog een aanbod te kunnen doen. Over de wijze waarop de distributiesysteembeheerder die afweging moet maken zullen nadere regels worden gesteld (zie het zevende lid, onderdeel b). In het vijfde lid is, net in artikel 3.36, vijfde lid, voor de aansluittaak voor elektriciteit, opgenomen welke verplichtingen de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas heeft jegens de verzoeker indien hij het doen van een aanbod voor aansluiting afwijst of uitstelt. De noodzaak voor afwijzing of uitstel dient deugdelijk te worden onderbouwd.

Onder bepaalde omstandigheden kan het economisch meer verantwoord zijn, bijvoorbeeld kostenefficiënter, om de verzoeker bij uitzondering aan te sluiten op het transmissiesysteem voor gas, ook al ligt het benodigde drukniveau of invoedcapaciteit beneden de daarvoor krachtens het tweede lid gestelde grenzen. Het vierde lid biedt daar de ruimte voor. Ook over deze afweging zullen nadere regels worden gesteld (zie het zevende lid, onderdeel b en c).

Artikel 3.39 gebieden waar aansluitaak distributiesysteembeheerder gas niet geldt vanwege aanwezigheid andere energie-infrastructuur

Het eerste lid regelt dat een college van burgemeester en wethouders kan besluiten dat er geen nieuwe aansluitingen op het distributiesysteem voor gas worden gerealiseerd in een gebied waar reeds een warmtenet of andere energie-infrastructuur aanwezig is die kan voorzien in de verwachte warmtebehoefte. Deze bepaling is bij de wet voortgang energietransitie opgenomen in artikel 10, zevende lid, onderdeel b, van de Gaswet en wordt overgenomen in dit wetsvoorstel, met dien verstande dat de bepaling niet langer is beperkt tot gebieden waar een distributiesysteem voor gas aanwezig is. Dit was een onnodige inperking. De bedoeling is dat gemeenten in gebieden waar reeds een goed alternatief aanwezig is voor aansluiting op het distributiesysteem voor gas, de mogelijkheid hebben om nieuwe aansluitingen op het distributiesysteem voor gas te voorkomen. Bijvoorbeeld in aanloop naar het aardgasvrij maken van de bebouwing in dat gebied.

In het tweede lid is, net als in artikel 10, achtste en negende lid, van de Gaswet, opgenomen dat een college van burgemeester en wethouders een dergelijk besluit meldt bij de ACM en dat de ACM een register bijhoudt van gebieden waarover een college van burgemeesters en wethouders een besluit heeft genomen dat gevolgen heeft voor de aansluitaak voor distributiesysteembeheerders van gas. Behalve de in dit artikel bedoelde aanwijzing van gebieden waar deze aansluitaak niet geldt, gaat het ook om een mogelijke aanwijzing van gebieden waar een uitzondering geldt op het verbod om nieuwbouw aan te sluiten (zie artikel 3.38, zevende lid, onderdeel a). Daarnaast dient de ACM ook eventueel bij de gebiedsindeling uitgezonderde gebieden waar de aansluitaak voor gas of elektriciteit niet geldt (zie artikel 3.35, derde lid), te vermelden in het register. Zo ontstaat een register met een totaaloverzicht van gebieden waarvoor uitzonderingen of bijzonderheden gelden met betrekking tot de aansluitaak van transmissie- en distributiesysteembeheerders. Bij ministeriële regeling kunnen voorts regels worden gesteld voor de wijze waarop een college van burgemeesters en wethouders de betreffende besluiten bij de ACM moet melden en de daarbij te vermelden gegevens.

Artikel 3.40 in gebruik geven, beheren, onderhouden, afsluiten en verwijderen van aansluitingen

In dit wetsvoorstel is in artikel 3.40 een afzonderlijke bepaling opgenomen ten aanzien van het in gebruik geven, beheren en onderhouden van een aansluiting. Dit geldt voor alle aansluitingen op een transmissie- of distributiesysteem voor gas of elektriciteit. Zoals is toegelicht in het algemeen deel van deze toelichting, is dit nieuw ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Het in gebruik geven van een aansluiting betreft het in werking stellen en houden van de verbinding met het systeem van de transmissie- of distributiesysteembeheerder zodat de verzoeker gebruik kan maken van de aansluiting. Dit is, tezamen met het beheren en onderhouden van de aansluiting, een voortdurende aansluitdienst. Het beheren en onderhouden van de aansluiting omvat voorts mede vervanging van de aansluiting of aansluitleidingen indien deze aan het eind van hun levensduur zijn of gebreken vertonen. Degene die over een aansluiting kan beschikken en deze wil kunnen gebruiken kan de transmissie- of distributiesysteembeheerder verzoeken om de aansluiting in werking te stellen en in gebruik te geven. Dit kan de eigenaar zijn van de onroerende zaak die met het systeem is verbonden, of degene die deze onroerende zaak in gebruik heeft gekregen. Er kunnen ook opeenvolgende verzoekers zijn, bijvoorbeeld als degene die over de aansluiting kan beschikken wijzigt door verhuizing of verkoop van de onroerende zaak die is aangesloten. Zonder aansluitovereenkomst kan de aansluiting niet in werking zijn en worden gebruikt en zal de transmissie- of distributiesysteembeheerder de verbinding met het systeem – al dan niet tijdelijk – verbreken door de aansluiting af te sluiten (zie ook het tweede lid, onderdeel a).

In het tweede lid is bepaald dat bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over gevallen waarin een transmissie- of systeembeheerder de aansluiting moet afsluiten (onderdeel a) of deze moet verwijderen (onderdeel b). De gronden voor afsluiten (onderdeel a) zullen spiegelen aan de verantwoordelijkheden en verplichtingen van aangeslotenen in verband met het stelsel van invoeden op en afnemen van het systeem, leveren, balanceren en meten, die ook zijn opgenomen in hoofdstuk 2 van deze wet. Het gaat dan bijvoorbeeld om de verantwoordelijkheid om ten behoeve van het verbruik en de levering van gas of elektriciteit een overeenkomst te sluiten met een leverancier, te voorzien in balanceringsverantwoordelijkheid voor de invoeding op en afname van het systeem, te zorgen dat er op de aansluiting een goedgekeurde meetinrichting is geïnstalleerd en in werking gesteld voor zover dat is vereist, er een meetverantwoordelijke partij actief is, en dat er een aansluitovereenkomst is met de betreffende transmissie- of distributiesysteembeheerder voor het gebruik maken van de aansluiting. Dit laat onverlet dat de transmissie- of distributiesysteembeheerder te allen tijde kan ingrijpen bij onveilige situaties en in die gevallen kan afsluiten om ongelukken te voorkomen of te beperken. Het laat eveneens onverlet dat er andere omstandigheden kunnen zijn waarin de transmissie- of distributiesysteembeheerder kan overgaan tot het afsluiten van de aansluiting. Bijvoorbeeld bij het niet nakomen van voorwaarden bij de aansluit- of transportovereenkomst, zoals het niet nakomen van betalingsverplichtingen. Dat is onderdeel van de methoden of voorwaarden bij de overeenkomsten voor aansluiten of transport.

Wat betreft het verwijderen van de aansluiting (onderdeel b) gaat het met name om situaties waarin de aansluitovereenkomst wordt beëindigd omdat de aansluiting niet meer gebruikt zal worden. Gelet op het feit dat aansluitleidingen onderdeel zijn van het systeem van de transmissie- of distributiesysteembeheerder, is het aan de transmissie- of distributiesysteembeheerder om de ontkoppeling met het systeem en de werkzaamheden voor verwijdering te verrichten. De kosten hiervoor kan de transmissie- of distributiesysteembeheerder conform artikel 3.105 verwerken in de tarieven. Hoe deze kosten worden verwerkt in de tarieven is onderdeel van de tariefstructuren, bedoeld in artikel 3.106.

Beperkingen die gelden voor het afsluiten van kleine aansluitingen bij betalingsachterstanden, zullen ook van toepassing zijn op het afsluiten van kleine aansluitingen. De bescherming voor aangeslotenen met een kleine aansluiting dient ook in deze situaties te gelden. Voorts zullen bij ministeriële regeling regels worden gesteld over de procedure die een transmissie- of distributiesysteembeheerder moet doorlopen voordat deze over gaat tot afsluiten en de informatie die hij voorafgaand aan de afsluiting aan de aangeslotene moet verstrekken. Dat is opgenomen in het derde lid. Gelet op de consequenties die het afsluiten voor een aangeslotene kan hebben, is het van belang dat de systeembeheerder de nodige zorgvuldigheid in acht neemt en de aangeslotene vooraf voldoende informeert zodat deze de gelegenheid heeft om de nodige maatregelen te treffen

om afsluiting te voorkomen of schade te beperken. Gelet op de doorgaans verschillende aard van aangesloten met een kleine of met een grote aansluiting – huishoudelijk of klein zakelijk versus groot zakelijk – en de gevolgen die afsluiting in het algemeen voor deze aangesloten kan hebben, is in het vierde lid geregeld dat verschillende regels voor procedure en informatieverstrekking bij afsluiten kunnen worden gesteld voor kleine en grote aansluitingen.

Artikel 3.41 overdrachts- en allocatiepunten

Iedere aansluiting heeft minimaal één overdrachtspunt. Dit punt ligt vaak op de grens van de overgang van de aansluiting en de installatie van de aangeslotene, maar kan zich ook op een andere plaats bevinden. Om te voorkomen dat er onduidelijkheid bestaat waar het overdrachtspunt zich bevindt, wordt in dit voorgestelde artikel bepaald dat de transmissie- en distributiesysteembeheerder voor elektriciteit en gas dit overdrachtspunt vaststelt. Het eerste lid betreft de situatie van een aansluiting die uit één leiding bestaat. Indien een aansluiting niet uit één maar uit meerdere leidingen bestaat, stelt de betreffende systeembeheerder op grond van het tweede lid per leiding de locatie van het overdrachtspunt vast.

Naast overdrachtspunten zijn voor de werking van de energiemarkt allocatiepunten noodzakelijk. De betreffende systeembeheerder kent ten behoeve van een aansluiting op een installatie, een LNG-systeem of een gasopslagsysteem altijd een primair allocatiepunt toe. Op grond van het voorgestelde artikel 2.44, tweede lid, onder a, kunnen additionele allocatiepunten noodzakelijk zijn. Indien krachtens dat artikellid een plaats wordt aangemerkt als additioneel allocatiepunt, is de betreffende systeembeheerder verplicht dat additionele allocatiepunt toe te kennen. Tot slot kan zich de situatie voordoen dat een aangeslotene verzoekt om een of meerdere additionele allocatiepunten. Een aangeslotene kan hierom verzoeken als hij meerdere marktdeelnemers contracteert op zijn aansluiting, maar dit is, tenzij zich de situatie van artikel 2.44, tweede lid, onder a, voordoet, niet verplicht. Het vijfde lid van artikel 3.41 bepaalt dat indien de aangeslotene dat verzoek doet, zijn systeembeheerder de gevraagde additionele allocatiepunten toekent.

Artikel 3.42 toegang meetverantwoordelijke partij

In hoofdstuk 2 wordt voorgesteld dat meetverantwoordelijke partijen bij aangesloten met een grote aansluitingen op een systeem voor elektriciteit meetinrichtingen installeren en beheren en de meetgegevens collecteren. In sommige gevallen staat de meetinrichting in een ruimte van de systeembeheerder voor elektriciteit en heeft de meetverantwoordelijke partij – onder andere vanwege veiligheidsredenen – niet zelfstandig toegang tot deze locatie. In dit voorgestelde artikel wordt bepaald dat systeembeheerders voor elektriciteit de meetverantwoordelijke partijen fysiek toegang moeten geven tot de locaties die behoren tot het systeem van de systeembeheerder voor zover dat noodzakelijk is voor het uitvoeren van de verplichtingen die op de meetverantwoordelijke partij ruste. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat de meetverantwoordelijke partijen de op hen rustende verplichting na kunnen komen.

Artikel 3.43 transporttaak elektriciteit

Het eerste lid bevat de hoofdregel dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit aan eenieder die hierom verzoekt een aanbod doet tot het verzorgen van transport. De systeembeheerder moet in beginsel alle verzoeken om transport inwilligen. Niettemin kan een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit op grond van het derde lid bij een gebrek aan transportcapaciteit het aanbod tot transport uitstellen. Dat is alleen mogelijk indien en voor zo lang er op zijn systeem onvoldoende transportcapaciteit beschikbaar is om een (volledig) aanbod op het verzoek te kunnen doen. Deze transporttaak is thans opgenomen in artikel 24 van de Elektriciteitswet 1998. Dit artikel betreft tevens implementatie van artikel 6 van de Elektriciteitsrichtlijn.

De grond voor uitstel van een aanbod tot transport, genoemd in het derde lid, is vergelijkbaar met de grond voor uitstel van het doen van een aanbod voor het aanleggen van een aansluiting, die is neergelegd in artikel 3.36, vierde lid. De transmissie-of distributiesysteembeheerder moet een transportverzoek ook op een vergelijkbare manier behandelen en bij het uitstellen van een aanbod ook vergelijkbare maatregelen nemen. Ten eerste moet hij een deugdelijke onderbouwing geven voor het uitstel. Een verzoeker moet daarvoor (kwalitatief) inzicht krijgen in de actuele en verwachte

benuttingsgraden van de voor zijn transportverzoek relevante onderdelen van het systeem. Onderdeel van de onderbouwing is eveneens de beoordeling op grond waarvan is geconcludeerd dat gebruikmaking van de inzet van elektriciteits- en vermogensdiensten redelijkerwijs niet mogelijk is. Ten tweede moet de transmissie- of distributiesysteembeheerder de verzoeker informatie verschaffen over de benodigde systeemuitbreidingen om het gevraagde transport in de toekomst alsnog mogelijk te maken, en ook hoe dit zich verhoudt tot zijn nieuwste investeringsplan. Deze onderbouwing moet de verzoeker duidelijkheid verschaffen op welke termijn het transportverzoek alsnog geacommodeerd zou kunnen worden. Ook geldt voor een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit dat hij onmiddellijk verplicht is om passende maatregelen te nemen om uitgestelde transportverzoeken alsnog zo snel mogelijk te accommoderen. Het voorgaande is uitgewerkt in het derde en vierde lid.

Voordat een transmissie- of distributiesysteembeheerder een aanbod op een transportverzoek doet moet hij dus beoordelen of hij daarvoor voldoende transportcapaciteit beschikbaar heeft. Bij die beoordeling moet de transmissie- of distributiesysteembeheerder vanzelfsprekend in acht nemen welke transportverzoeken hij al accommodeert. Hieruit volgt immers welke ruimte bestaat voor nieuwe transportverzoeken. Dat kan betekenen dat de ene aangeslotene aan wie de transmissie- of distributiesysteembeheerder al transportcapaciteit heeft toegezegd zijn recht op transportcapaciteit behoudt terwijl een andere aangeslotene geen aanbod op een nieuw verzoek om transport of uitbreiding van transportcapaciteit krijgt. Dit onderscheid is gerechtvaardigd omdat het niet gaat om gelijke gevallen. Het accommoderen van transport voor een aangeslotene binnen de transportcapaciteit die al aan hem is aangeboden en toegezegd, is niet gelijk aan het aanbieden of accommoderen van transport aan een (potentiële) aangeslotene, die een nieuw verzoek om transport doet of verzoekt om uitbreiding van transportcapaciteit. Laatstgenoemde verzoeker heeft nog niet het gewenste transport aangeboden of toegezegd gekregen en moet en kan er bij zijn plannen rekening mee houden dat een aanbod voor het gewenste tijdstip kan uitblijven als de benodigde transportcapaciteit ontbreekt. Voor andere aangeslotenen geldt echter dat zij bestaande afspraken over transport met de systeembeheerder hebben, waarop in veel gevallen de bedrijfsvoering ook is afgestemd. Ook vanuit dit perspectief is een verschillende behandeling van transportverzoeken binnen reeds aangeboden en toegezegde transportcapaciteit en transportverzoeken waarvoor nog geen aanbod of toezegging door de transmissie- of distributiesysteembeheerder is gedaan, gerechtvaardigd.

In het tweede lid is een mogelijkheid opgenomen voor het aanbieden van transport met onderbreekbare beschikbaarheid. Een transmissie- of distributiesysteembeheerder hoeft deze transportcapaciteit niet permanent beschikbaar te hebben voor de aangeslotene; dit mag hij laten afhangen van de situatie op zijn systeem. Hierbij wordt opgemerkt dat het accepteren van een aanbod tot transport met onderbreekbare beschikbaarheid een transmissie- of distributiesysteembeheerder niet van de plicht ontslaat om het systeem uit te breiden. Transmissie- of distributiesysteembeheerders zullen, conform het zevende lid, de voorwaarden voor het verzorgen van transport met geheel of gedeeltelijk onderbreekbare beschikbaarheid nader moeten uitwerken en ter goedkeuring voorleggen aan de Autoriteit Consument en Markt.

Het zesde lid voorziet in de mogelijkheid dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit gecontracteerde maar 'ongebruikte' transportcapaciteit laat vervallen indien dat nodig is om andere transportverzoeken te kunnen accommoderen. De transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit zullen, conform het zevende lid, de voorwaarden voor het intrekken van transportcapaciteit die is gecontracteerd maar niet wordt gebruikt nader moeten uitwerken en ter goedkeuring voorleggen aan de Autoriteit Consument en Markt.

Artikel 3.44 congestiebeheers- of systeembeheersdiensten

Artikel 3.44 is ten opzichte van de huidige Elektriciteitswet 1998 een nieuwe bepaling voor de inkoop van congestiebeheer- of systeembeheerdiensten door een transmissie- of distributiesysteembeheerder. Het artikel geeft de kaders waarbinnen de aankoop van congestiebeheer- of systeembeheerdiensten moet plaatsvinden.

Het tweede lid betreft implementatie van artikel 32, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn derde volzin. De ontheffingsmogelijkheid kan enkel worden ingezet voor zover het bij of krachtens de Elektriciteitsverordening bepaalde inzake congestiebeheer daaraan niet in de weg staat. Om die reden is in het tweede lid *redispatching* uitgezonderd.

Ingevolge het vijfde lid zullen transmissie- of distributiesysteembeheerders in hun methoden en voorwaarden de uitwerking van de in het eerste lid benoemde werkwijze moeten opnemen. Transmissie- of distributiesysteembeheerders worden verplicht in hun methoden en voorwaarden de uitwerking van de in het eerste lid benoemde werkwijze op te nemen.

Artikel 3.45 transporttaak gas

Het uitgangspunt bij de transmissie- of distributiesysteembeheerders voor gas is – net als bij elektriciteit – dat in beginsel op elk verzoek van een (beoogd) aangeslotene een aanbod tot het verzorgen van transport van gas wordt gedaan. Dit uitgangspunt is opgenomen in het eerste lid. Ingevolge het derde lid mag een distributiesysteembeheerder, net als dat bij artikel 3.38 ten aanzien van de aansluitaak gas is opgenomen, een verzoek afwijzen of uitstellen. Van uitstel kan, net als bij de aansluitaak gas, onder voorwaarden sprake zijn indien de verzoeker een producent is van hernieuwbaar gas. Een afwijzing is aan de orde indien onvoldoende capaciteit beschikbaar is op zijn systeem. Net zoals in artikel 3.38 inzake het aansluiten op gassystemen, verwijst de term capaciteit hier naar capaciteit in het systeem in verband met het drukniveau. Indien er in het distributiesysteem voor gas onvoldoende capaciteit aanwezig is voor het gevraagde transport kan de distributiesysteembeheerder het verzoek afwijzen. Voor een nadere toelichting op de term capaciteit wordt kortheidshalve verwezen naar de toelichting bij artikel 3.38. Net als bij de aansluit- en transporttaak voor elektriciteit en de aansluitaak voor gas geldt ook hier dat een afwijzing van een verzoek moet worden onderbouwd.

In het tweede lid is opgenomen dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas een aanbod tot het verzorgen van transport van gas kan doen met onderbreekbare beschikbaarheid. De transmissie- en distributiesysteembeheerders voor gas moeten de voorwaarden waaronder zij transportcapaciteit met beperkte (vaste) beschikbaarheid aanbieden nader uitwerken en die ter goedkeuring voorleggen aan de Autoriteit Consument en Markt. Zie hiervoor het zesde lid.

In aanvulling op het derde lid is in het vierde lid opgenomen dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas transport ook kan weigeren indien hij daarvoor een ontheffing heeft van de ACM. Een ontheffing kan worden gegeven indien de systeembeheerder ernstige economische en financiële moeilijkheden ondervindt of dreigt te ondervinden in verband met één of meer reeds aangegane overeenkomsten die een verplichting bevatten tot afname van een bepaalde hoeveelheid gas of, bij gebreke daarvan, tot het betalen van een vergoeding ter waarde van die hoeveelheid gas of van een deel daarvan. Dit artikellid is de implementatie van artikelen 35 en 48 van de Gasrichtlijn. Op basis van het vijfde lid van dit artikel kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere regels worden gesteld, waaronder over de ontheffingsbevoegdheid van de ACM uit het vierde lid.

Op grond van artikel 3.46, vierde, kan invoeding van waterstofgas worden geaccepteerd door de systeembeheerder als deze het kan “wegmengen” met gebruikmaking van zijn systeem. Toch wordt in artikel 3.45 niet gesproken over het transport van waterstofgas omdat dit, zodra het binnen het gassysteem wordt gebracht, wordt weggemengd tot gas zoals dat binnen dit wetsvoorstel is gedefinieerd. Er wordt dus enkel waterstofgas ingevoed, er wordt geen waterstofgas getransporteerd.

Artikel 3.46 invoed- en afleverspecificaties

Artikel 3.46 betreft een bepaling die enkel van toepassing is op de transmissie- of distributiesysteembeheerders voor gas. Het artikel heeft tot doel dat eindafnemers gas ontvangen van een zekere en gekende chemische samenstelling en kwaliteit. Dit is wenselijk vanuit het perspectief van veiligheid, betrouwbaarheid en doelmatigheid. Dit doel wordt gerealiseerd door zowel ten aanzien van de invoeding van gas als ten aanzien van de afname van gas eisen aan de gaskwaliteit te stellen. Het hier bepaalde inzake invoed- en afleverspecificaties is in de huidige Gaswet opgenomen in de artikelen 10a, eerste lid, de onderdelen n, o en p, en 11.

De systematiek is in hoofdlijnen als volgt. Transmissie- of distributiesysteembeheerders zijn verplicht te waarborgen dat gas op ieder afnamepunt voldoet aan de afleverspecificaties die gelden voor dat afnamepunt. Daartoe is het voorts nodig dat gas dat wordt ingevoed, voldoet aan de invoedspecificaties. Deze invoedspecificaties dienen ter ondersteuning van en liggen in het verlengde

van de afleverspecificaties. Zonder invoedspecificaties zou een transmissie- of distributiesysteembeheerder hoge kosten moeten maken om te voldoen aan de afleverspecificaties of zou het zelfs onhaalbaar zijn om de afleverspecificaties te borgen. Een transmissie- of distributiesysteembeheerder moet daarom dan ook gas weren dat niet voldoet aan de invoedspecificaties. Door de invoedspecificaties – en voor het transmissiesysteem in combinatie met het mengvermogen van het systeem – zijn de afleverspecificaties haalbaar. Op het distributiesysteem zullen de invoedspecificaties (veelal vrijwel) gelijk zijn aan de afleverspecificaties.

De exacte specificaties worden bij ministeriële regeling vastgesteld; de grondslag hiervoor is opgenomen in het eerste lid, onderdeel a en c.

In het tweede lid wordt voor transmissiesysteembeheerder een aanvullende taak voorgesteld die het mogelijk maakt om ook gas te accepteren dat wel aan de invoedspecificaties voldoet, maar waarbij het, omdat er een verschil is tussen invoedspecificaties en de afleverspecificaties, niet voldoende is deze verschillen weg te mengen met gebruikmaking van het systeem. Dit maakt het mogelijk om gas van een breder spectrum te accepteren. Een dergelijke taak is alleen voor de transmissiesysteembeheerder opgenomen omdat invoedspecificaties op het distributiesysteem in de praktijk gelijk zijn aan de afleverspecificaties. Ten opzichte van de Gaswet wordt hier een wijziging voorgesteld: in onderdeel p van het eerste lid van artikel 10a van de Gaswet is bepaald dat onder bepaalde omstandigheden een tarief in rekening gebracht mag worden voor het bewerken, behandelen of mengen van gas teneinde te voldoen aan de afleverspecificaties. Deze mogelijkheid was uitsluitend geïntroduceerd om inname van gas uit LNG-terminal GATE mogelijk te maken en voor de bewerkingstappen de kosten in rekening te brengen bij de LNG-terminal. Deze voorziening is niet lange noodzakelijk.

Het derde lid ziet op de situatie waarin het voor een systeembeheerder niet mogelijk is te voldoen aan de afleverspecificaties door de invoeding van een specifieke partij gas dat voldoet aan de invoedspecificaties. Voor deze gevallen wordt in het derde lid bepaald dat de systeembeheerder deze invoeding kan weigeren. Door deze systematiek kunnen de invoedspecificaties zo breed mogelijk blijven zonder dat er ondoelmatige kosten door een systeembeheerder gemaakt hoeven worden.

Het vierde lid ziet op de omgekeerde situatie. Er kan zich namelijk de situatie voordoen waarin een transmissie- of distributiesysteembeheerder ondanks het accepteren van gas dat niet voldoet aan de invoedspecificaties, toch kan voldoen aan de afleverspecificaties. In een dergelijk geval accepteert deze systeembeheerder dit gas ook. Deze praktijk wordt veelal aangeduid met het bijmengen omdat dit in de praktijk betekent dat de partij gas die niet aan de invoedspecificaties voldoet, gemengd wordt in een doorgaans grotere gasstroom, waarna het resulterende mengproduct wel aan de afleverspecificaties voldoet. In dit vierde lid wordt voorgesteld dit bijmengen ook voor waterstofgas toe te staan. Dit is een nieuwe verplichting ten opzichte van de Gaswet. Het bijmengen op grond van het vierde lid is slechts toegestaan als dit redelijkerwijs en met gebruikmaking van het systeem kan gebeuren.

Artikel 3.47 systeemverliezen

Voor zowel elektriciteit als voor gas geldt dat systeemverliezen optreden. Het gaat hier zowel om technische systeemverliezen als administratieve systeemverliezen. Technische systeemverliezen zijn verliezen van gas of elektriciteit die worden veroorzaakt door het reguliere transport door de systemen. Administratieve systeemverliezen zijn verliezen van gas of elektriciteit die optreden door diefstal of vanwege andere omstandigheden waarin het niet (meer) mogelijk is om de oorspronkelijke gebruiker aan te spreken of te factureren.

Uitgangspunt van artikel 3.47 is dat transmissie- of distributiesysteembeheerders verantwoordelijk zijn voor systeemverliezen. Aan die verantwoordelijkheid zijn verschillende aspecten verbonden. In de eerste plaats hebben transmissie- of distributiesysteembeheerders de plicht om zogenaamde systeemverliezen te minimaliseren. Voorts moeten ze, als desondanks toch systeemverliezen optreden, energie inkopen om deze verliezen te compenseren. Ten slotte zijn de transmissie- of distributiesysteembeheerders verantwoordelijk voor de onbalans die ontstaat als gevolg van de systeemverliezen binnen hun systeem. Voor distributiesysteembeheerders voor elektriciteit betreft dit implementatie van artikel 31, vijfde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en voor transmissiesysteembeheerders voor gas artikel 13, vijfde lid, van de Gasrichtlijn.

Artikel 3.48 en 3.49 balancering

Transmissiesysteembeheerders hebben, naast de beheer- en ontwikkeltaak en de aansluit- en transporttaak, de taak om de balans tussen de totale invoeding van energie in en totale onttrekking van energie uit hun systeem te bewaken. Dit is nodig voor het goed functioneren van het gehele elektriciteits- en gassysteem. De balancering van het systeem is een gedeelde verantwoordelijkheid van de transmissiesysteembeheerder en de balanceringsverantwoordelijke partijen, waarbij de transmissiesysteembeheerder de regie voert en de balanceringsverantwoordelijken er zorg voor dragen dat hun programma of portfolio in evenwicht is (zie artikel 17 van verordening 2017/2195 en 4 van verordening 312/2014). Als alle invoedingen en onttrekkingen altijd exact zouden corresponderen met de voorspellingen in de programma's of portfolio's zou het systeem altijd in balans zijn. Het feitelijk systeemgebruik wijkt echter altijd in meer of mindere mate af van de planning. Transmissiesysteembeheerders moeten in die gevallen het systeem weer in balans brengen. Hiertoe zetten zij in beginsel uitsluitend marktinstrumenten in. De kosten die een transmissiesysteembeheerder maakt voor het herstellen van de balans van het gehele systeem worden in rekening gebracht bij de partijen die de onbalans veroorzaken. Dit betreffen de partijen wiens voorspelling afwijkt van hun realisatie. In het eerste lid van de artikelen 3.48 en 3.49 is deze gedeelde verantwoordelijkheid terug te zien; onderdeel a handelt over de verantwoordelijkheid van de transmissiesysteembeheerders voor het in balans houden van het systeem en onderdeel b handelt over het faciliteren van de balanceringsverantwoordelijken.

De balanceringstaken van de transmissiesysteembeheerders zijn in vergaande mate Europees geharmoniseerd. Voor elektriciteit is in artikel 5 en 6 van de Elektriciteitsverordening en in Verordening 2017/2195 een uitgebreid regelgevend kader opgenomen voor de balancering. Voor gasbalancering is in Verordening 312/2014 een uitgebreid regelgevend kader opgenomen. Aangezien de verordeningen rechtstreeks werkend zijn, zijn de voorgestelde artikelen 3.48 en 3.49 beperkt in omvang.

Op grond van het tweede en derde lid van de artikelen 3.48 en 3.49 zullen DSB's – net zoals dat thans het geval is – in het gehele balanceringsproces een rol vervullen in de administratieve afhandeling van de balancering. Dit proces wordt ook wel aangeduid met allocatie en reconciliatie. DSB's spelen een rol bij het meten van invoeding en verbruik (zie paragraaf 3.3.5) en zullen op grond van het tweede en derde lid de allocatie- en reconciliatie uitvoeren, waarna de transmissiesysteembeheerder op basis daarvan de onbalans bij balanceringsverantwoordelijken kan vaststellen. Op grond van hoofdstuk 4 zal de verstrekking van de betreffende gegevens worden geregeld.

Het vierde lid van artikel 3.48 betreft voor elektriciteit een specifieke voorziening in het kader van de vraagrespons via aggregatie zoals dat in paragraaf 2.3, is neergelegd. Zie hiervoor paragraaf 5.4 van het algemeen deel van deze memorie.

Paragraaf 3.3.5 Meten

Deze paragraaf bevat de verplichtingen van transmissie- of distributiesysteembeheerders ten aanzien van het beschikbaar stellen, installeren, in gebruik te geven en beheren van een meetinrichting. Daarnaast zijn grondslagen voor eisen aan de door deze partijen beschikbaar gestelde meetinrichtingen opgenomen. Ook zijn in deze afdeling de taken opgenomen ten aanzien van het collecteren, valideren en vaststellen van meetgegevens. De meetverplichtingen van de distributie- of transmissiesysteembeheerders in Hoofdstuk 3, paragraaf 3.3.5, hebben betrekking op aangesloten met een kleine aansluiting en bepaalde aangesloten op het transmissiesysteem voor gas. De meetverplichtingen van de distributie- of transmissiesysteembeheerders voor gas in Hoofdstuk 3 (paragraaf 3.3.5) zijn complementair aan de meetverplichtingen voor bepaalde marktpartijen in Hoofdstuk 2 (afdeling 2.5). Installatie van meetinrichtingen geschiedt bij grote aansluitingen door (de meetverantwoordelijke partij van) de aangeslotene, behalve bij afnemers die zijn aangesloten op het transmissiesysteem voor gas. Bij hen verzorgt de transmissiesysteembeheerder voor gas de meetinrichting. Invoeders op het transmissiesysteem voor gas zijn zelf verantwoordelijk voor de meetinrichting. Kleine aansluitingen worden door de distributiesysteembeheerder van een meetinrichting voorzien. Collecteren, valideren en vaststellen van de meetgegevens geschiedt bij kleine aansluitingen waarvan de meters op afstand worden

uitgelezen door de distributiesysteembeheerder. De leverancier draagt bij kleine aansluitingen met een meter die niet op afstand wordt uitgelezen hiervoor zorg. De transmissiesysteembeheerder voor gas collecteert, valideert en stelt vast bij de meetinrichtingen die hij beschikbaar heeft gesteld. In paragraaf 6.3 van het algemeen deel van deze toelichting is een beschrijving van het meetlandschap opgenomen.

Artikel 3.50 ter beschikking stellen meetinrichting DSB

In het eerste lid van dit artikel is de hoofdregel opgenomen dat de DSB kleine aansluitingen voorziet van een meetinrichting op of nabij het overdrachtpunt. Voor meetinrichtingen op een andere plaats dan het overdrachtpunt is in artikel 2.44, tweede lid, een voorziening opgenomen. Krachtens dit artikel wordt daarvoor een partij aangewezen. Voor het geval dit de DSB is, is in het tweede lid van artikel 3.50 bepaald dat de DSB de verplichting heeft een meetinrichting beschikbaar te stellen. In lijn met de vanaf 2015 gestarte grootschalige uitrol van 'slimme meters' installeert de DSB in beginsel een meetinrichting met communicatiefaciliteit. In het derde lid is een regeling opgenomen voor het op verzoek van een aangeslotene plaatsen en beheren van een meetinrichting met communicatiefaciliteit, in situaties waarin eerder een analoge meter is geplaatst.

Artikel 3.51 informatieverstrekking

Met de in dit artikel opgenomen grondslag voor een ministeriële regeling kan de DSB worden verplicht informatie te verstrekken aan aangeslotenen over meetinrichtingen met communicatiefaciliteit (slimme meters). Deze bepaling vormt de implementatie van artikel 20, onderdeel f, van de Elektriciteitsrichtlijn en van artikel 9, tweede lid, onderdeel e, van Richtlijn 2012/27.

Artikel 3.52 administratief uitschakelen communicatiefunctionaliteit

In dit artikel zijn de mogelijkheden opgenomen voor het op verzoek uitschakelen van de communicatiefaciliteit of het vervangen van de meetinrichting met deze faciliteit voor een meetinrichting zonder faciliteit. Deze bepaling komt overeen met de artikelen 26ac, tweede lid, en 26ae, elfde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 13c, tweede lid, en 13e, elfde lid, van de Gaswet. In het derde lid komt het veertiende lid van artikel 26ae van de Elektriciteitswet 1998 terug, zoals gewijzigd door de wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers.

Artikel 3.53 eisen aan meetinrichtingen DSB

Dit artikel is de basis voor de eisen aan de meetinrichtingen die de DSB installeert. Op grond van de voorgestelde delegatiegrondslag kunnen voor de verschillende typen meetinrichtingen, afhankelijk van de doeleinden, verschillende eisen worden gesteld. Artikel 2.45 is het equivalent van dit artikel voor meetinrichtingen bij grote aansluitingen (behoudens enkele uitzonderingen voor gas) en meetinrichtingen bij kleine aansluitingen die niet op afstand worden uitgelezen. Zie voor een nadere toelichting op eisen aan meetinrichtingen de artikelsgewijze toelichting bij artikel 2.45.

Artikel 3.54 controlesystematiek meetinrichtingen

Voor een toelichting op het protocol wordt korthedshalve verwezen naar de toelichting bij artikel 2.50.

Artikel 3.55 nadere regels meetinrichtingen

Dit artikel bevat de grondslag voor nadere regels over de installatie van meetinrichtingen door de DSB, de administratie bij het vervangen, installeren of verwijderen van meetinrichtingen en de aanpassing van de besturings- en toepassingsprogramma's van meetinrichtingen met communicatiefunctionaliteit. Dit artikel vormt de implementatie van artikel 9, tweede lid, onderdelen a, b en c, en artikel 10, tweede lid, van Richtlijn 2012/27.

Artikel 3.56 meetinrichtingen gastransmissiesysteem

In dit wetsvoorstel heeft de transmissiesysteembeheerder voor gas in een aantal specifieke gevallen de taak om een meetinrichting te verzorgen, te weten wanneer een aangeslotene alleen gas afneemt en niet invoedt in geval van systeemkoppeling en bij koppeling van het transmissiesysteem voor gas met een gesloten systeem.

Artikel 3.57 eisen aan meetinrichtingen gastransmissiesysteem

Dit artikel is vergelijkbaar met de artikelen 2.45 en 3.53. Korthedshalve wordt verwezen naar de toelichting bij genoemde artikelen.

Artikel 3.58 controlesystematiek meetinrichtingen

Voor een toelichting op het protocol wordt korthedshalve verwezen naar de toelichting bij artikel 2.50.

Artikelen 3.59 tot en met 3.61 collecteren meetgegevens

In deze artikelen is bepaald in welke gevallen de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas de meetgegevens uit zijn meetinrichting collecteert, valideert en vaststelt. De distributiesysteembeheerder krijgt de taak om meetgegevens te collecteren, te valideren en vast te stellen voor zover het gaat om meetinrichtingen waarbij de elektronische communicatiefunctie gebruikt kan worden (artikel 3.59, eerste lid). Indien gemeten wordt met (i) een meetinrichting waarvan de communicatiefunctie administratief is uitgeschakeld, of (ii) een meetinrichting zonder communicatiefunctie, dan blijft de leverancier verantwoordelijk voor de collectie, validatie en vaststelling van de meetgegevens (zie artikel 2.45). De transmissiesysteembeheerder voor gas voert de meetverplichtingen uit bij de meetinrichtingen die hij beschikbaar heeft gesteld. Vanwege het in hoge mate technische en gedetailleerde karakter van de precieze meetverplichtingen worden hierover bij ministeriële regeling regels gesteld.

Artikel 3.62 verordening risicoparaatheid en leveringszekerheid gas

Dit artikel bepaalt dat de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit en gas op verzoek bepaalde werkzaamheden moeten uitvoeren wanneer de minister dat aan hen opdraagt. Het betreft werkzaamheden ter uitvoering van verordening 2019/941 over risicoparaatheid in de elektriciteitssector en verordening 2017/1938 over leveringszekerheid in de gassector. Het betreft in beide gevallen verordeningen die beogen de leveringszekerheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening grensoverschrijdend te waarborgen.

Artikel 3.63 vaststelling hernieuwbare energiebron of WKK

Transmissie- of distributiesysteembeheerders hebben in het kader van de certificering op verzoek van aangeslotenen te taak vast te stellen of een productie-installatie en de daaraan verbonden meetinrichting geschikt zijn voor de opwekking, respectievelijk de meting, van de opwekking van elektriciteit of gas uit hernieuwbare bronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling. Het voorschrift wijkt in enige mate af van thans geldende voorschriften in artikel 16, eerste lid, onderdeel h, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10, vijfde lid, onderdeel c, van de Gaswet. Het voorschrift is ten eerste aangepast om te verhelderen dat transmissie- of distributiesysteembeheerders in voorkomende gevallen ook deze taak uitvoeren voor aangeslotenen van gesloten systemen, welke verbonden zijn met een transmissiesysteem of distributiesysteem. Onderdeel c beschrijft daarnaast een nieuwe taak voor vaststelling van de geschiktheid van een meetinrichting om de energie te meten die vervolgens wordt geconverteerd in een andere vorm van energie.

Nadere regels over de wijze waarop deze vaststelling plaatsvindt, zullen op grond van artikel 2.60, tweede lid, onderdeel e, worden vastgesteld.

Artikel 3.64 pieklevering bij extreme koude

Dit artikel beschrijft de zogenaamde "piekleveringstaak" van de transmissiesysteembeheerder voor gas. De transmissiesysteembeheerder voor gas is voor deze taak gehouden voorzieningen te treffen

voor de pieklevering aan de leveranciers van huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen in het geval van bijzonder koude omstandigheden. Hiertoe reserveert transmissiesysteembeheerder voor gas transportcapaciteit op transmissiesysteem voor gas en kan de transmissiesysteembeheerder voor gas ook productiecapaciteit of gas reserveren. Deze bepaling is ten opzichte van artikel 10a, eerste lid, onderdeel a, van de Gaswet nader geconcretiseerd.

Artikel 3.65 kwaliteitsconversie gas

In dit artikel wordt aan de transmissiesysteembeheerder voor gas de kwaliteitsconversie van gas naar een andere energie-inhoud opgelegd. De gasmarkt kent twee systemen voor gas die vanwege de verschillende calorische waarde gescheiden zijn. De transmissiesysteembeheerder koppelt deze twee systemen fysiek doordat het mogelijk is gas met een hogere energie-inhoud (calorische waarde, Wobbe-index) om te zetten in gas met een lagere energie-inhoud, hoofdzakelijk door het toevoegen van stikstofgas. Hiernaast kan de transmissiesysteembeheerder partijen gas van de respectieve energie-inhouden administratief verruilen zodat de transportklanten gas van de ene energie-inhoud kunnen invoeden en gas van de andere energie-inhoud onttrekken. In dit artikel worden deze fysieke en administratieve omzettingen als taak aan de transmissiesysteembeheerder opgelegd. Hierbij wordt het doel van het minimaliseren van de winning uit het Groningenveld in het artikel genoemd. Het is technisch niet haalbaar om gas met een lagere energie-inhoud fysiek om te zetten in gas met een hogere energie-inhoud. Hierom is de fysieke omzetting van een hogere naar een lagere energie-inhoud een taak, maar de omgekeerde fysieke omzetting niet. Door de taken van fysieke en administratieve omzetting is het mogelijk gas dat zich in het transmissiesysteem voor gas bevindt onafhankelijk van zijn energie-inhoud te verhandelen; dit wordt veelal aangeduid met de kwaliteitsloze gasmarkt. Deze bepaling komt overeen met artikel 10a, eerste lid, onderdeel c, van de huidige Gaswet.

Artikel 3.66 raming Groningenveld

Dit artikel is overgenomen van de artikelen 10a, eerste lid, onderdeel q, negende tot en met veertiende lid, van de Gaswet. Deze bepalingen zijn in de Gaswet ingevoegd bij met de wet tot wijziging van de Gaswet en van de Mijnbouwwet betreffende het minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld (Kamerstukken 34957). Ten aanzien van de taak van de transmissiesysteembeheerder is destijds het volgende gesteld: *“Met de voorgestelde wijziging van artikel 10a, eerste lid, krijgt de netbeheerder van het landelijk gastransportnet in onderdeel q de taak om jaarlijks de behoefte voor het komende gasjaar [...] te ramen en de scenario’s voor de vraag naar gas te ontwikkelen. Bij deze raming dient de netbeheerder uit te gaan van de optimale inzet van alle beschikbare middelen en methoden die leiden tot een minimale winning van gas uit het Groningenveld. Hierbij kan worden gedacht aan de inzet van stikstofconversie: hoe meer hoogcalorisch gas wordt omgezet in laag calorisch gas om te voorzien in de vraag naar laagcalorisch gas door de eindafnemers, des te lager de winning van gas uit het Groningenveld zal zijn. De netbeheerder van het landelijk gastransportnet heeft reeds tot taak om stikstofconversie toe te passen in het belang van de gebruikers van zijn net. Deze taak is noodzakelijk om de kwaliteitsloze gasmarkt in stand te houden. Uit het omdraaien van de systematiek, [...] volgt dat de netbeheerder van het landelijk gastransportnet meer hoogcalorisch gas zal moeten omzetten opdat de marktpartijen voldoende laagcalorisch gas kunnen leveren.”* (Kamerstukken II, 2017-18, 34957, nr. 3, pag. 30).

Deze overwegingen zijn onverkort van toepassing. Met het oog op de toekomstbestendigheid van dit wetsvoorstel en de uitgangspunten die bij het opstellen van wetgeving gelden, wordt voorgesteld enkele elementen die de uitwerking van de raming betreffen, bij of krachtens algemene maatregel van bestuur vast te stellen.

Artikel 3.67 tot en met 3.69 kleineveldenbeleid

Deze artikelen hebben betrekking op het kleineveldenbeleid en zijn inhoudelijk vergelijkbaar met de artikelen 54a tot en met 55 en 56, tweede lid van de Gaswet. Het kleineveldenbeleid is vanaf zijn ontstaan in de Gaswet neergelegd en is in de loop van de jaren verschillende keren aangepast. Doel van het kleineveldenbeleid is een optimale ontginning van kleine gasvelden, dat wil zeggen alle Nederlandse gasvelden anders dan het Groningenveld.

Aangezien de aanwijzingsbevoegdheid in artikel 53 van de Gaswet een bevoegdheid van de minister betreft, is deze opgenomen in afdeling 5.2 van dit wetsvoorstel.

Artikel 3.70 tot en met 3.72 omschakelen

De wet tot wijziging van de Gaswet betreffende het beperken van de vraag naar laagcalorisch gas van grote afnemers is in werking getreden op 10 juni 2020 (zie *Kamerstukken II* 2019/20, 35 328, nr. 3). Het doel van deze wet was te komen tot een reductie van de vraag naar laagcalorisch gas, om zo bij te dragen aan een zo spoedig mogelijke, veilige en verantwoorde afbouw van de gaswinning en een definitieve sluiting van het Groningenveld. Deze opgave is thans nog niet afgerond. Daarom wordt voorgesteld de artikelen 10f tot en met 10n ongewijzigd in dit wetsvoorstel op te nemen zodat deze opgave binnen de kaders van dit wetsvoorstel ongewijzigd voortgang kan vinden. In de artikelen 10i, 10j en 10k van de huidige Gaswet zijn de verplichtingen voor de transmissiesysteembeheerder voor gas neergelegd. Deze bepalingen zijn beleidsneutraal omgezet in de artikelen 3.70 tot en met 3.72.

Ingevolge artikel 3.70 heeft de transmissiesysteembeheerder voor gas de taak om een aansluiting om te schakelen indien een aangeslotene als bedoeld in artikel 2.61, tweede lid, daartoe een melding doet. Dit laatste is van belang om te voorkomen dat de transmissiesysteembeheerder omschakelactiviteiten verricht voor een aangeslotene die kiest voor afsluiten. Artikel 3.71 handelt over de uitvoering en het proces van de omschakeling. Artikel 3.72 heeft tot doel de voortgang van de omschakeling te bewaken. De transmissiesysteembeheerder moet in zijn jaarlijkse rapportage die hij in het kader van de winning van gas uit het Groningenveld moet maken, ook expliciet aandacht besteden aan de voortgang van de omschakeling. Daarbij is in elk geval van belang dat inzicht wordt gegeven in de voortgang van de planning van de omschakeling die ter hand is genomen. Tevens maakt de transmissiesysteembeheerder in de rapportage telkens inzichtelijk in hoeverre via de betrokken aansluiting nog laagcalorisch gas wordt onttrokken.

Artikel 3.73 tijdelijke taken

In de artikelen 17a en 30c van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 10b, 82b van de Gaswet is een grondslag opgenomen om de transmissie- of distributiesysteembeheerder tijdelijke taken toe te kennen en daartoe indien gewenst tarieven voor in rekening te brengen. Het voorgestelde artikel 3.73 biedt een vergelijkbare grondslag. Wel is de maximale termijn waarvoor de een tijdelijke taak kan worden toegekend, verlengd van vijf naar tien jaar. Dit houdt verband met het in redelijkheid en onder economische voorwaarden kunnen uitvoeren van een taak.

Uitgangspunten voor het opdragen van deze tijdelijke taken zijn dat de taken direct verband houden met de systemen, dat uitvoering van deze taken van belang is voor het toekomstig beheer van het systeem en dat marktdeelnemers niet of in beperkte mate al in de uitvoering van de taken voorzien. Hierbij wordt opgemerkt dat het toekennen van taken op grond van dit voorschrift niet betekent dat een wettelijk monopolie wordt toegekend.

Voor het toekennen van taken aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit wordt in het tweede lid een aanvullende voorwaarde voorgesteld. Dit betreft implementatie van artikel 31, tiende lid, en 41, achtste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn, waar is bepaald dat de NRI een dergelijke tijdelijke taaktoedeling moet beoordelen. Toekenning van de tijdelijke taak behoeft geen expliciete goedkeuring van de ACM, maar de beoordeling van de toezichthouder kan aanleiding zijn voor de minister om de toekenning van de taak in te trekken of daar voorwaarden aan te verbinden.

Artikel 3.74 kwaliteitsborgingssysteem en calamiteitenplan

Artikel 3.74 dient ter vervanging van artikelen 16d en 19 van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 8, 8a en 51 van de Gaswet. In het eerste lid is de verplichting voor transmissie- en distributiesysteembeheerders opgenomen om bij de uitvoering van zijn wettelijke taken de kwaliteit van de taakuitoefening te borgen. Gelet op artikel 3.25 [*beheer- en ontwikkeltaak*] moet de uitvoering van wettelijke taken een voldoende hoog kwaliteitsniveau hebben om te kunnen waarborgen dat het systeem op de korte en lange termijn kan voldoen aan een redelijke vraag naar transport van elektriciteit of gas en dat het systeem op zodanige wijze wordt beheerd, onderhouden

en ontwikkeld, dat de veiligheid, betrouwbaarheid en doelmatigheid van het systeem en van het transport is geborgd. Tevens dienen de belangen van het milieu, digitalisering, energie-efficiëntie, de transitie naar een duurzaam energiesysteem en de goede werking van de Europese interne markt te zijn geborgd. Onder bovengenoemde kwaliteitsaspecten vallen ook kwaliteit van dienstverlening en productkwaliteit (bijvoorbeeld spanningskwaliteit).

In het tweede lid zijn twee aspecten benoemd waarover nadere regels zullen worden gesteld. In de eerste plaats zullen krachtens het tweede lid, onderdeel a, regels worden gesteld over de wijze waarop de kwaliteit wordt geborgd. Het zal daarbij gaan om voorschriften inzake het zogenoemde kwaliteitsborgingssysteem, zoals dat thans bij en krachtens de artikelen 19 van de Elektriciteitswet 1998 en 8 van de Gaswet is bepaald. Een kwaliteitsborgingssysteem is een instrument voor de systeembeheerder om de risico's voor het realiseren en in stand houden van de kwaliteit op de korte en lange termijn te beheersen. Met een kwaliteitsborgingssysteem kan de netbeheerder kwaliteitsrisico's systematisch, gestructureerd en aantoonbaar registreren, monitoren en bijsturen met als doel de continue verbetering van de kwaliteit. De ACM en SodM kunnen door de aanwezigheid van het kwaliteitsborgingssysteem en door het opvragen van het krachtens dit artikel voor te schrijven document waarin is aangegeven op welke wijze uitvoering is gegeven aan het kwaliteitsborgingssysteem, (systeem-)toezicht houden op de processen en de bedrijfsvoering van de systeembeheerders met betrekking tot de kwaliteit.

Een tweede aspect inzake de kwaliteit betreft de omgang met calamiteiten en voorvallen. Op grond van het tweede lid, onderdeel b, zullen systeembeheerders een calamiteitenplan moeten opstellen en toepassen, indien zich een calamiteit voordoet. Deze verplichting wordt ten opzichte van de huidige Gaswet verbreed naar elektriciteit en gas. Tevens zullen regels worden gesteld over melding van voorvallen en de te nemen maatregelen naar aanleiding daarvan. Het calamiteitenplan zal een vijfjaarlijks, door Onze Minister te toetsen document zijn waarin de volgende zaken aan bod zullen komen: een beschrijving van de visie, uitgangspunten en strategie met betrekking tot crisismanagement, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van crisismanagers en van de crisisorganisatie (vgl. huidig artikel 4.1 Regeling investeringsplan en kwaliteit elektriciteit en gas). Voorts is van belang dat de calamiteitenplannen van de verschillende systeembeheerders op elkaar zijn afgestemd.

Artikel 3.75 financiële bepaling

Artikel 3.75 biedt een grondslag om voorschriften te stellen aan de boekhouding en het financieel beheer van transmissie- en distributiesysteembeheerders. Op grond van dit artikel zullen ten aanzien van de boekhouding de artikelen 56 van de Elektriciteitsrichtlijn en 31 van de Gasrichtlijn worden geïmplementeerd. De inhoud van deze gedelegeerde bepalingen zal vergelijkbaar zijn met de huidige artikelen artikel 43 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 van de Gaswet.

De voorschriften die ten aanzien van het financieel beheer zullen worden gesteld, borgen dat een systeembeheerder voldoende kapitaalkrachtig blijft om zijn wettelijke taken en verplichtingen te kunnen uitvoeren en niet te grote financiële risico's te nemen. Hierbij gaat het met name om de investeringen die een systeembeheerder moet doen in zijn systemen om deze in werking te hebben, te onderhouden, te vernieuwen en uit te breiden. De regels die krachtens onderdeel b zullen worden gesteld, zullen naar verwachting vergelijkbaar zijn met de thans geldende artikelen 18a van de Elektriciteitswet 1998 en 10e van de Gaswet.

Artikelen 3.76 tot en met 3.78

De artikelen 3.76 tot en met 3.78 gaan over de wijze waarop transmissie- en distributiesysteembeheerders omgaan met de informatie waarover ze beschikken.

In artikel 3.76 is de taak voor de transmissie- of distributiesysteembeheerder neergelegd om gegevens te verzamelen die bij de uitvoering van zijn wettelijke taken. Voor transmissiesysteembeheerders vormt deze bepaling mede de implementatie van artikel 40, eerste lid, onderdeel m. In hoofdstuk 4 is het gebruik van de gegevens geregeld.

Door hun positie beschikken transmissie- en distributiesysteembeheerders over informatie van aangesloten en beheerders van andere systemen. Ze dienen zorgvuldig met die informatie om te

gaan. Enerzijds is van belang dat ze vertrouwelijke informatie van derden niet vrijgeven. Dit wordt geborgd in artikel 3.77, eerste lid. Anderzijds is het van belang dat ze aan beheerders van andere systemen voldoende informatie beschikbaar stellen om hun wettelijke taken en verplichtingen na te komen en aangesloten en voldoende informatie geven om efficiënte toegang tot hun systeem te hebben. Dat wordt geborgd met het tweede en derde lid van dat artikel. Artikel 3.77 strekt tot implementatie van de artikelen 37 en 41 van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 16 van de Gasrichtlijn. Het artikel dient ter vervanging van de artikelen 16, eerste lid, onderdeel I, 79, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikelen 10, tweede lid, en 37 van de Gaswet.

In artikel 3.78, eerste lid, is opgenomen dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder een actieve openbaarmakingsplicht heeft ten aanzien van gegevens die inzicht bieden in de structuur en het functioneren van het energiesysteem en de transitie naar een CO₂-arme energievoorziening. De systeembeheerder hoeft deze gegevens niet actief met dat doel te verzamelen. Het gaat hierbij om gegevens die de systeembeheerder bij de uitvoering van zijn wettelijke taken en verplichtingen reeds verzamelt of ontvangt en die tevens inzichtelijk zijn voor derden. In 3.78, tweede lid, is bepaald onder welke voorwaarden een transmissie- of distributiesysteembeheerder gegevens verstrekt op verzoek. Dit is een aanvullende grondslag voor gegevensverstrekking ten opzichte van de verplichtingen in hoofdstuk 4. Een transmissie- of distributiesysteembeheerder mag de redelijke kosten voor het verstrekken van de gegevens in rekening brengen bij de verzoeker (derde lid). Op grond van onderdeel c mogen de transmissie- of distributiesysteembeheerder de gegevens echter niet meer dan nodig bewerken, omdat die activiteiten ook door de markt kunnen worden ontplooid.

Artikel 3.79 delegatiegrondslag

Dit artikel biedt een grondslag voor het stellen van regels die zullen zijn gericht tot transmissie- of distributiesysteembeheerders en die de positie van aangesloten en beschermen. Het gaat daarbij om diverse onderwerpen: het melden van storingen, het indienen en afhandelen van klachten, het faciliteren van de overstap naar een andere leverancier of andere marktdelnemer, het faillissementsregime voor aangesloten en met een kleine aansluiting en het informeren van aangesloten over het wegvallen van marktdelnemers. De onderwerpen storingsmeldingen en interne klachtenafhandeling zijn thans op het niveau van de formele wet geregeld (zie de artikelen 19e en 19d, van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 35e en 35d, van de Gaswet). Omdat het om verplichtingen gaat die de vijf hoofdtaken – beheren, aansluiten, transporteren, meten, balanceren – van de transmissie- en distributiesysteembeheerders ondersteunen wordt voorgesteld deze onderwerpen door te delegeren.

Wanneer een aangeslotene wil overstappen van leverancier, peer-to-peer-handelaar, marktdelnemer die elektriciteit koopt of vraagresponsdiensten levert of een andere balanceringsverantwoordelijke kiest, zal de nieuw gecontracteerde marktdelnemer dit melden aan de systeembeheerder. De systeembeheerder zal zorg moeten dragen dat de wisseling in zijn systemen wordt doorgevoerd zodat de nieuwe marktdelnemer de beschikking krijgt over de benodigde gegevens (zie hoofdstuk 4 van dit wetsvoorstel) en de systeemtarieven kunnen worden geïnd (zie artikel 2.27 van dit wetsvoorstel). Onderdeel c dient in dat kader als grondslag om de Europeesrechtelijke verplichtingen ten aanzien van overstappen, zoals die zijn opgenomen in artikel 12, eerste en derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 3, zesde lid van de Gasrichtlijn, te implementeren. In voornoemd artikel 12 is eveneens vastgelegd dat uiterlijk in 2026 het technische proces van het overstappen op een andere leverancier niet langer dan 24 uur in beslag mag nemen. De systeembeheerder brengt de aangeslotene met een kleine aansluiting voor de overstap geen kosten in rekening (artikel 12, tweede lid, van de Elektriciteitsrichtlijn).

Onderdeel d dient ter vervanging van artikel 16, eerste lid, onderdeel m, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10, derde lid, onderdeel c, van de Gaswet en een grondslag voor het thans geldende zogenoemde 'faillissementsregime'. Leveringsonderbrekingen bij aangesloten en met een kleine aansluiting als gevolg van het wegvallen van een vergunninghoudende leverancier om welke reden ook moeten voorkomen worden. Het kan dan gaan om faillissement van de leverancier of het intrekken van zijn vergunning. De voorzieningen die door de systeembeheerder in geval van faillissement moeten worden getroffen worden geregeld in of bij de algemene maatregel van bestuur op grond van het eerste lid. De nadere regels hierover zijn nu opgenomen in het Besluit leveringszekerheid Elektriciteitswet 1998 en Besluit leveringszekerheid Gaswet.

Onderdeel e betreft een nieuw onderdeel dat samenhangt met artikel 3.40, tweede lid. Op grond van dat artikel zal worden bepaald in welke gevallen een transmissie- of distributiesysteembeheerder gehouden is vanuit het oogpunt van het goede functioneren van het systeem van leveren, balanceren en meten, aansluitingen af te sluiten. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan gevallen waarin op een aansluiting, in strijd met artikel 2.40, eerste lid, geen balanceringsverantwoordelijke actief is. Onderdeel e gaat niet over gevallen waarin een aangeslotene simpelweg heeft verzuimd zijn verplichtingen na te komen. Het gaat om gevallen waarin de gecontracteerde marktdeelnemer wegvalt. Dat kan in geval van een faillissement van een marktdeelnemer, als een marktdeelnemer, zoals een leverancier of een meetverantwoordelijke partij, zijn vergunning verliest of als een balanceringsverantwoordelijke niet langer voldoet aan de door de transmissiesysteembeheerder gehanteerde voorwaarden en de overeenkomst met die partij heeft opgezegd. In een dergelijk geval dient de aangeslotene op de hoogte te worden gesteld van het feit dat hij een nieuwe marktpartij dient te contracteren. Onderdeel e biedt een grondslag voor deze informatieplicht.

Artikel 3.80 beoordeling stadsverwarmings- en -koelingssystemen

Dit artikel dient ter implementatie van artikel 24, achtste lid van de richtlijn hernieuwbare energie. Artikel 24 beoogt beheerders van stadsverwarmings- en -koelingssystemen te ondersteunen bij het beoordelen van hun potentieel om ondersteunende diensten voor elektriciteit aan te bieden en geeft transmissie- en distributiesysteembeheerders daarbij een rol. De Elektriciteitsrichtlijn definieert in artikel 2, de onderdelen 48 en 49, welke ondersteunende diensten voor elektriciteit bestaan. Deze beide bepalingen zijn in artikel 1.1 van dit wetsvoorstel opgenomen. Het betreft balanceringsdiensten en de zogenaamde niet-frequentiegerelateerde, ondersteunende diensten. Transmissie- of distributiesysteembeheerders voor elektriciteit moeten in voorkomende gevallen dergelijke diensten inkopen bij marktpartijen, en dat op een transparante, non-discriminatoire en marktconforme manier doen. Vanzelfsprekend kunnen ook beheerders van stadsverwarmings- en -koelingssystemen op gelijke wijze deze diensten aanbieden aan transmissie- of distributiesysteembeheerders voor elektriciteit. Artikel 3.84 strekt er dan ook niet toe om deze partijen een voorrangspositie toe te kennen bij het aanbieden van ondersteunende diensten, maar om hen te ondersteunen bij het beoordelen van hun eigen potentieel.

Artikel 3.81 technische overeenkomsten interconnectoren

Artikel 48bis van de Gasrichtlijn, zoals gewijzigd bij Richtlijn (EU) 2019/692 van het Europees parlement en de Raad van 17 april 2019 tot wijziging van Richtlijn 2009/73/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas, stelt dat transmissiesysteembeheerders voor gas (en andere marktdeelnemers) bevoegd blijven om technische overeenkomsten over kwesties in verband met de exploitatie van transmissieleidingen die een lidstaat verbindt met een derde land van kracht te laten blijven of te sluiten, voor zover die overeenkomsten verenigbaar zijn met het Unierecht en met desbetreffende besluiten van de nationale regulerende instanties van de betrokken lidstaten. Van dergelijke overeenkomsten moet wel kennis worden gegeven aan de regulerende instanties van de betrokken lidstaten. Deze verplichting is in dit artikel ondergebracht.

Afdeling 3.5 Beheerders van bijzondere systemen

De opzet van dit wetsvoorstel is zo dat de afdelingen 3.3, waar de taken van transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn opgenomen, en 3.4, waar aanvullende verplichtingen voor transmissie- en distributiesysteembeheerders zijn opgenomen, zich richten tot de transmissie- en distributiesysteembeheerders. In afdeling 3.5 is voor de beheerders van bijzondere systemen het regulerend kader opgenomen. Het gaat daarbij om de volgende bijzondere systemen:

- Beheerder van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee (paragraaf 3.5.1)
- Interconnectorbeheerders (paragraaf 3.5.2)
- LNG-beheerders (paragraaf 3.5.3)
- Gasopslagbeheerders (paragraaf 3.5.4)
- Beheerders van gesloten systemen (paragraaf 3.5.5)

Paragraaf 3.5.1 beheerder van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee

De regulering van het transmissiesysteem op zee is overgenomen uit de Elektriciteitswet 1998 met twee belangrijke aanpassingen: de bekostigingssystematiek van het transmissiesysteem van elektriciteit op zee via tarieven is aangepast en het is mogelijk gemaakt voor eindafnemers om aan te sluiten op het transmissiesysteem op zee. Over de afwegingen omtrent deze wijzigingen is in de algemene toelichting (paragraaf 6.5, onderdeel A) uitgebreidere toelichting gegeven.

Artikel 3.82 transmissiesysteem voor elektriciteit op zee

In artikel 3.82 wordt het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee afgebakend. Er is één transmissiesysteem voor elektriciteit op zee dat bestaat uit meerdere systemen die geografisch en technisch gescheiden van elkaar windparken verbinden met een transmissiesysteem van elektriciteit.

Er waren voorafgaand het ontstaan van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee (per wijziging van de Elektriciteitswet 1998) in 2016 reeds windparken op zee aangesloten op het landelijk hoogspanningsnet via individuele verbindingen. De exploitanten van deze windparken hebben deze verbindingen zelf aangelegd. Deze verbindingen behoren niet tot het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee en waren bij de oorspronkelijke wetwijziging in 2016 expliciet uitgezonderd van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee. Om te voorkomen dat deze verbindingen na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel tot het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee behoren, worden de individuele verbindingen tussen windparken waarvoor een vergunning op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatwerken of de Waterwet is verleend, ook in dit wetsvoorstel uitgezonderd van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee.

Artikel 3.83 ontwikkelkader transmissiesysteem voor elektriciteit op zee

De realisatie van windparken op zee en van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee moeten qua tijd goed op elkaar worden afgestemd. In dit proces zijn de projectontwikkelaar van een windpark op zee en de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee onderling afhankelijk van elkaar. Om te voorkomen dat deze transmissiesysteembeheerder wacht met de voorbereiding van de aanleg van het net op zee tot er concreet zicht is op de realisatie van het windpark, is in artikel 3.90 bepaald dat de minister een ontwikkelkader vaststelt inzake de ontwikkeling van windparken op zee. Hierin zijn alle aspecten vast gelegd die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee moet weten om tijdig te kunnen starten met het voorbereiden van de aanleg van de verbinding. De transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee werkt dit ontwikkelkader vervolgens uit in zijn kwaliteits- en capaciteitsdocument. Het ontwikkelkader is hier leidend.

Artikel 3.84 algemene bepaling transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee in verhouding tot Europees recht

Deze bepaling bewerkstelligt dat de taken en verplichtingen die transmissiesysteembeheerders uitvoeren ter naleving van Europeesrechtelijke verplichtingen, tevens als wettelijke taken en verplichtingen worden beschouwd voor de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee, waardoor de kosten die hiertoe worden gemaakt, in de tarieven of de vergoeding mogen worden opgenomen.

Artikel 3.85 overeenkomstige toepassing transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee

In deze bepaling is neergelegd welke artikelen van de paragrafen 3.3 en 3.4 van toepassing zijn op de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee. Aangezien de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee tevens een transmissiesysteembeheerder is, wordt voorgesteld, net als dat thans het geval is, in grote lijnen dezelfde voorschriften van kracht te laten zijn als de voorschriften die gelden voor de transmissiesysteembeheerder op land. Opgemerkt zij dat de artikelen inzake de aansluit- en de transporttaak niet van overeenkomstige toepassing zijn verklaard. Voor het aansluiten en transporteren wordt krachtens artikel 3.86 een separaat regime voorgesteld. De overeenkomstige toepassing leidt ertoe dat, daar waar de artikelen, bedoeld in het eerste lid, een grondslag bieden voor het stellen van (nadere) regels, voor de

transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee als dat nodig is, een eigen regime kan worden vastgesteld.

Artikel 3.86 aansluitaak en transportaak

De aansluitplicht van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee beperkt zich tot het aansluiten van windparken die een vergunning hebben onder de Wet windenergie op zee en eindafnemers. Ook de transportverplichting van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee geldt alleen in de richting van de vergunninghouder van een windpark in de zin van de Wet windenergie op zee en eindafnemers. De tarieven die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee in rekening kan brengen voor de aansluiting van windparken en voor de aansluiting en het transport voor eindafnemers zijn geregeld in artikel 3.115.

De transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee kan aansluiting van een eindafnemer weigeren indien er voor de beoogde aansluiting onvoldoende capaciteit beschikbaar is op het dichtstbijzijnde voor aansluiting geschikte punt op zijn systeem. In de regel zal dit het dichtstbijzijnde transformatorstation zijn. Deze weigeringsgrond is in het voorgestelde tweede lid opgenomen omdat transformatorstations op zee een beperkt aantal plaatsen heeft om aansluitingen te realiseren. Gelet op het ontwerp van deze transformatorstations is het of technisch niet mogelijk om het aantal punten op dat station om aansluitingen te realiseren uit te breiden, of kan dit alleen tegen zeer hoge kosten. Uiteraard kan ook bij het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee sprake zijn van een situatie waarin redelijkerwijs geen capaciteit ter beschikking is om het gevraagde transport uit te voeren. Indien de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee geen of onvoldoende capaciteit heeft voor het gevraagde transport stelt hij de houder van de vergunning of afnemer hiervan op de hoogte. In toelichting bij het artikel 3.87 is aangegeven in welke omstandigheden de houder van een vergunning onder de Wet windenergie op zee recht op vergoeding van schade heeft.

Artikel 3.87 schadevergoedingsregeling transmissiesysteem voor elektriciteit op zee

Met het ontwikkelkader inzake de ontwikkeling van windenergie op zee is beoogd dat het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee tijdig beschikbaar is voor het windpark om aan te sluiten. Het kan echter zijn dat het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee toch niet tijdig beschikbaar is of dat na ingebruikname geheel of gedeeltelijk geen elektriciteit getransporteerd kan worden. In artikel 3.87 wordt een compensatiemechanisme voorgesteld voor de windparkexploitanten die hiermee geconfronteerd worden. Het artikel regelt de compensatie voor schade die wordt geleden door windparkexploitanten wegens het niet kunnen transporteren van elektriciteit. De regeling in dit artikel is beleidsneutraal overgenomen van het huidige artikel 16f van de Elektriciteitswet 1998 dat bij de wet van 23 maart 2016 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord) is geïntroduceerd en toegelicht.

In het eerste lid, onderdeel a, is opgenomen vanaf welk moment een recht op compensatie ontstaat. Dat is als het net op zee geheel of gedeeltelijk wordt opgeleverd na de datum die is opgenomen in het ontwikkelkader en de windparkexploitant hierdoor geheel of gedeeltelijk geen elektriciteit kan laten transporteren. Dat laatste betekent concreet dat alleen een recht op compensatie ontstaat als de windparkexploitant zelf wel in staat zou zijn geweest om tijdig (delen van) het windpark in gebruik te nemen. Het eerste lid, onderdeel b, bevat de compensatieregeling voor niet-beschikbaarheid van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee na oplevering. Een recht op compensatie ontstaat alleen indien de niet-beschikbaarheid van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee groter is dan wat redelijkerwijs nodig is voor onderhoud. Hierdoor heeft de windparkexploitant een prikkel om het onderhoud van het windpark af te stemmen op het onderhoud van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee. Gekozen is de gehele of gedeeltelijke onderbreking van het transport niet uitsluitend in een tijdseenheid te meten, maar het af te meten aan de hoeveelheid elektriciteit die niet kan worden getransporteerd. Hierdoor wordt voorkomen dat een kleine beperking van de capaciteit waar de windparkexploitant mogelijk niets van merkt al wel de start is van de periode waarin nog geen recht op compensatie ontstaat. Ook hier geldt de eis dat compensatie alleen wordt geboden als de windparkexploitant hierdoor daadwerkelijk geheel of gedeeltelijk geen elektriciteit kan laten transporteren. Als bijvoorbeeld het windpark wegens onderhoud of een eigen technisch probleem ook geheel of gedeeltelijk buiten gebruik is, is het immers niet redelijk toch compensatie te bieden wegens niet beschikbaarheid van het net op zee. Op basis van de algemene maatregel van

bestuur waar dit artikel de grondslag voor biedt zal het compensatiemechanisme verder worden uitgewerkt. Vooral van belang is welke aspecten bij de compensatie betrokken kunnen worden en in welke situaties dat is. Daarbij zal worden bepaald wat onder schade ten gevolge van uitgestelde inkomsten wordt verstaan (tijds waarde van geld in relatie tot het later genieten van inkomsten) en hoe dat vastgesteld kan worden (bijvoorbeeld hoe de discontovoet wordt bepaald). Ook van belang is wat wordt verstaan onder redelijkerwijs noodzakelijk onderhoud voor het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee.

Deze schadevergoedingsregeling geldt alleen voor de vergunninghouders van windparken. Voor eindafnemers die worden aangesloten op het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee is niet in een wettelijk compensatiemechanisme voorzien. Zij zijn niet in dezelfde mate afhankelijk van dit transmissiesysteem of de tijdige beschikbaarheid daarvan, hebben niet te maken met dezelfde onzekerheden en risico's en hebben bovendien de mogelijkheid om een back-up voorziening te installeren. De afweging van risico's en baten is voor potentieel aangesloten eindafnemers een normale bedrijfsmatige afweging waarvoor geen bijzondere wettelijke regeling voor het afdekken van risico's noodzakelijk is.

Paragraaf 3.5.2 interconnectorbeheerder

Deze paragraaf is slechts relevant voor zover sprake is van een interconnectorbeheerder die krachtens artikel 3.2, onderdeel b of d, is aangewezen. Indien een interconnector onderdeel uitmaakt van een transmissiesysteem, is deze paragraaf niet relevant en geldt het regime van de afdelingen 3.2, 3.3 en 3.4.

Artikel 3.88 algemene bepaling interconnectorbeheerder in verhouding tot Europees recht

Artikel 3.88 regelt voor interconnectorbeheerders, zoals artikel 3.24 dat doet voor transmissie- en distributie systeembeheerders, dat de taken en verplichtingen die een interconnectorbeheerder op grond van het bij of krachtens verordening 2019/943 of verordening 715/2009 gestelde, binnen de scope van de wettelijke taken en verplichtingen valt.

Ten aanzien van het eerste lid zij opgemerkt dat in dat lid de interconnector voor elektriciteit met derde landen niet is genoemd, terwijl dat wel het geval is in het tweede lid ten aanzien van interconnectoren voor gas. Achtergrond hiervan is als volgt. In de Gasrichtlijn is expliciet bepaald dat het Europese regelgevend kader, zolang deze binnen de territoriale wateren van een lidstaat is gelegen, ook van toepassing is op interconnectoren voor gas met derde landen. Zie in dat kader ook artikel 1.6, tweede lid, van dit wetsvoorstel. Voor interconnectoren voor elektriciteit met derde landen is iets vergelijkbaars niet geregeld, wat tot gevolg heeft dat het Europeesrechtelijk kader niet van toepassing is op dit type interconnectoren.

Artikel 3.89 overeenkomstige toepassing interconnectorbeheerders

Krachtens de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn zijn interconnectoren transmissieleidingen. Deze richtlijnen maken dan ook noch in de bepalingen inzake certificering, noch inzake de aanwijzing, van transmissiesysteembeheerders, onderscheid tussen interconnectorbeheerders en andere transmissiesysteembeheerders. Niettemin is helder dat het beheer van uitsluitend een interconnector fundamenteel verschilt van het beheer van een volledig transmissiesysteem.

Een aantal Europeesrechtelijke taken van transmissiesysteembeheerders kunnen vanwege de fysieke eigenschappen van interconnectoren door de beheerders onmogelijk worden uitgevoerd en zijn ook niet nodig voor een goede werking van de interconnector. Daarom is in artikel 3.89, net als in de huidige Elektriciteitswet 1998 en de huidige Gaswet, afzonderlijk bepaald welke taken en verplichtingen van toepassing zijn op interconnectorbeheerders.

In het eerste lid wordt bepaald welke artikelen van toepassing zijn op alle interconnectorbeheerders, in het tweede lid is neergelegd welke artikelen in aanvulling daarop van toepassing zijn op de interconnectorbeheerders voor elektriciteit en het derde lid bepaalt welke aanvullende bepalingen voor de interconnectorbeheerders voor gas van toepassing zijn. In lijn met het Europeesrechtelijke kaders keurt de toezichthouder methoden en voorwaarden van interconnectorbeheerders goed (vierde lid).

Het vijfde lid heeft de volgende achtergrond. Voor interconnectorbeheerders die interconnectoren beheren voor elektriciteit met derde landen moet een bijzonder regime worden bepaald. Het Europeesrechtelijk kader strekt zich namelijk niet uit tot het beheer van interconnectoren voor elektriciteit met derde landen. Sinds de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie is het Nederlandse transmissiesysteem geïnterconnecteerd met een derde land en is een apart wettelijk kader voor dit type interconnectoren nodig. In de Elektriciteitswet 1998 was met de verzamelwet Brexit reeds een grondslag voor een algemene maatregel van bestuur opgenomen. Het vijfde lid dient ter vervanging daarvan. Voor gas is een dergelijke grondslag niet nodig omdat het Europeesrechtelijk kader ook van toepassing is op interconnectoren met derde landen.

Artikel 3.90 algemene bepaling LNG-beheerder in verhouding tot Europees recht

Artikel 3.90 regelt voor LNG-beheerders dat de taken en verplichtingen die een LNG-beheerder op grond van het bij of krachtens verordening 715/2009 gestelde, binnen de scope van de wettelijke taken en verplichtingen valt. Voor transmissie- en distributiesysteembeheerders en interconnectorbeheerders is dit op vergelijkbare wijze in de artikelen 3.24 respectievelijk 3.88 neergelegd.

Artikel 3.91 algemene eisen handelen LNG-beheerder

Artikel 3.91 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdeel b, van de Gasrichtlijn. De inhoud van deze bepaling is gelijk aan het thans geldende artikel 14a, tweede lid, van de Gaswet. Het betreft een generiek gebod om bij de uitoefening van wettelijke taken en verplichtingen redelijk, transparant en niet discriminerend te handelen.

Artikel 3.92 beheer- en ontwikkeltaak LNG-beheerder

Artikel 3.92 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdeel a, van de Gasrichtlijn. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 10, eerste lid, van de Gaswet.

Artikel 3.93 gereguleerde toegang LNG-systeem

Artikel 3.93 betreft implementatie van artikelen 32 en 35, van de Gasrichtlijn. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 14a, eerste lid, en 15, van de Gaswet. Voor een LNG-beheerder geldt een systematiek van toegang die vergelijkbaar is met de systematiek van toegang tot transmissie- en distributiesystemen: een LNG-beheerder is gehouden om op verzoek een aanbod te doen om toegang tot het LNG-systeem. De beheerder is daarbij gehouden de methoden en voorwaarden die door de ACM op grond van artikel 3.120 zijn goedgekeurd, te hanteren.

Artikel 3.94 bescherming en verstrekking van informatie door LNG-beheerder

Artikel 3.94 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdelen c en d, en 16, van de Gasrichtlijn, dat handelt over informatieverstrekking door een LNG-beheerder aan systeembeheerders en gebruikers van LNG-systemen. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 10, tweede lid, van de Gaswet.

Artikel 3.95 boekhouding

Artikel 3.95 betreft een grondslag voor de implementatie van artikel 31, derde lid, van de Gasrichtlijn, waar voorschriften zijn neergelegd inzake de boekhouding. Thans zijn de voorschriften inzake de boekhouding neergelegd in artikel 32 van de Gaswet.

Artikel 3.96 algemene bepaling gasopslagbeheerder in verhouding tot Europees recht

Artikel 3.96 regelt voor gasopslagbeheerders dat de taken en verplichtingen die een gasopslagbeheerder op grond van het bij of krachtens verordening 715/2009 gestelde, binnen de scope van de wettelijke taken en verplichtingen valt. Voor transmissie- en

distributiesysteembeheerders, interconnectorbeheerders en LNG-beheerders is dit op vergelijkbare wijze in de artikelen 3.24, 3.88 respectievelijk 3.90 neergelegd.

Artikel 3.97 algemene eisen handelen gasopslagbeheerder

Artikel 3.97 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdeel b, van de Gasrichtlijn. De inhoud van deze bepaling is gelijk aan het thans geldende artikel 14a, tweede lid, van de Gaswet. Het betreft een generiek gebod om bij de uitoefening van wettelijke taken en verplichtingen redelijk, transparant en niet discriminerend te handelen.

Artikel 3.98 beheer- en ontwikkeltaak gasopslagsysteem

Artikel 3.98 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdeel a, van de Gasrichtlijn. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 10, eerste lid, van de Gaswet.

Artikel 3.99 onderhandelde toegang gasopslagsysteem

Artikel 3.99 betreft een beleidsneutrale beschrijving van de artikelen van 18g en 18ga van de huidige Gaswet, waar de verplichting voor gasopslagbeheerders van onderhandelde toegang is beschreven. Het betreft implementatie van artikel 33 van de Gasrichtlijn, dat handelt over de toegang tot gasopslagsystemen.

Artikel 3.100 bescherming en verstrekking van informatie door gasopslagbeheerder

Artikel 3.100 betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, onderdelen c en d, en 16, van de Gasrichtlijn, dat handelt over informatieverstrekking door een gasopslagbeheerders aan systeembeheerders en gebruikers van gasopslagsystemen. Een vergelijkbare bepaling is thans opgenomen in artikel 10, tweede lid, van de Gaswet.

Artikel 3.101 boekhouding

Artikel 3.101 betreft een grondslag voor de implementatie van artikel 31, derde lid, van de Gasrichtlijn, waar voorschriften zijn neergelegd inzake de boekhouding. Thans zijn de voorschriften inzake de boekhouding neergelegd in artikel 32 van de Gaswet.

Artikel 3.102 onafhankelijkheid beheerder gasopslag

Artikel 3.102 betreft implementatie van artikel 15, tweede lid, van de Gasrichtlijn. Het artikel 3.102 betreft een beleidsneutrale omzetting van de artikelen van 9b van de huidige Gaswet en borgt de onafhankelijkheid van gasopslagbeheerders ten opzichte van activiteiten op het gebied van productie en levering van gas.

Artikel 3.103 en artikel 3.104 verplichtingen beheerder gesloten systeem

Beheerders van gesloten systemen zijn beheerders van een bijzonder type transmissie- of distributiesysteem. Beheerders van gesloten systemen zijn niet onderworpen aan een groot deel van de verplichtingen die van toepassing zijn op "normale" distributiesysteembeheerders. De overwegingen 66 bij de Elektriciteitsrichtlijn en 28 bij de Gasrichtlijn geven meer duidelijkheid over de achtergrond hiervan. Het gaat om bijvoorbeeld spoorwegstations, luchthavens of chemische industrielocaties. Van belang hierbij is in de eerste plaats dat sprake is van een geografisch afgebakend gebied. Dit kan een commerciële locatie zijn, bijvoorbeeld een bedrijventerrein, of een locatie met gedeelde diensten, bijvoorbeeld een winkelcentrum. Ook moet het gaan om een locatie waarop ten hoogste een beperkt aantal huishoudelijke afnemers is aangesloten. Het pakket aan verplichtingen en wettelijke taken van gesloten systeembeheerders is veel beperkter dan dat van reguliere transmissie- of distributiesysteembeheerders. In de artikelen 3.103 en 3.104 is neergelegd welke wettelijke taken en verplichtingen van toepassing zijn. De wettelijke taken en verplichtingen die gelden voor beheerders van gesloten systemen dienen ter implementatie van de artikelen 31 en 38 van de Elektriciteitsrichtlijn en de artikelen 25 en 28 van de Gasrichtlijn.

Het tweede lid van artikel 3.103 bevat een nieuwe verplichting voor beheerder van een gesloten systeem om op verzoek slimme meters te plaatsen en te onderhouden bij huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen. Dit is slechts relevant in een zeer beperkt aantal situaties: aansluitingen van huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen op gesloten systemen komen slechts incidenteel voor. Het uitgangspunt in de Energiewet is niettemin dat alle huishoudelijke afnemers en micro-ondernemingen recht hebben op plaatsing van een slimme meter.

In artikel 3.104 is de aansluit- en transporttaak van beheerder van een gesloten systeem opgenomen. Voorgesteld wordt de aansluitaak van beheerder van een gesloten systeem aan te passen en meer in lijn te brengen met de tekst van de Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn. Op grond van de voorgestelde tekst heeft een beheerder van een gesloten systeem een brede grondslag om aansluitverzoeken van derden te weigeren. Dit sluit aan bij de twee fundamentele randvoorwaarden voor het verkrijgen van een erkenning als gesloten systeem: ofwel het beheer of het productieproces van een systeem is om specifieke, technische of veiligheidsredenen geïntegreerd, ofwel het systeem wordt primair gebruikt voor het transport van elektriciteit aan de eigenaar of beheerder van het systeem of daarmee verwante bedrijven. In beide situaties zou het onlogisch zijn een gesloten systeembeheerder te verplichten derde partijen op haar systeem aan te sluiten. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat aansluiting op en toegang tot elektriciteits- en gassystemen voor marktdeelnemers ten algemene is geborgd via het recht op aansluiting en transport op transmissie- en distributiesystemen, zoals neergelegd in paragrafen 3.3.2 en 3.3.3. Het voorgaande laat onverlet dat het beheerders van gesloten systemen wel is toegestaan om derde partijen aan te sluiten.

Artikel 3.105 algemene bepalingen tarieven

Transmissie- en distributiesysteembeheerders mogen voor het uitvoeren van hun wettelijke taken en verplichtingen tarieven in rekening. Deze tarieven moeten ofwel vooraf zijn vastgesteld door de ACM op de wijze zoals beschreven in paragraaf 3.6.2 (de tariefreguleringsmethode) ofwel zijn gebaseerd op een berekeningsmethode die de ACM overeenkomstig artikel 3.111 heeft vastgesteld. Dit laatste geldt echter alleen voor zover het gaat om de uitvoering van taken waarvoor de ACM heeft geoordeeld dat het niet passend is om vooraf een uniform tarief vast te stellen overeenkomstig paragraaf 3.6.2 en de tarieven daarom moeten worden gebaseerd op een berekeningsmethode die de ACM vooraf heeft vastgesteld.

De wijze van tariefvaststelling beschreven in paragraaf 3.6.2 is de drietrapsraket aan besluiten die de ACM neemt ter vaststelling van de hoogte van individuele tarieven. Deze drie besluiten zijn het methodebesluit (artikel 3.107), het inkomstenbesluit (artikel 3.108) en het tarievenbesluit (artikel 3.109). In een door de ACM vast te stellen berekeningsmethode (artikel 3.111) wordt voorgeschreven op basis van welke objectieve criteria een transmissie- of distributiesysteembeheerder de hoogte van een tarief voor een bepaalde specifieke taakuitoefening moet bepalen. De concrete hoogte van het tarief kan dan per geval van taakuitoefening verschillen. De Elektriciteitsrichtlijn en de Gasrichtlijn benoemen beide varianten: vaststellen of goedkeuren van de tarieven of de berekeningsmethode daarvoor of beide. Het sluit ook aan bij de huidige praktijk waarbij de tariefvaststelling grotendeels via de tariefreguleringsmethode plaatsvindt, maar in de tarieencode voor bepaalde specifieke taakuitoefeningen enkel een berekeningsmethode is opgenomen.

Voor de uitvoering van veruit de meeste taken van transmissie- en distributiesysteembeheerders geldt dat de vaststelling van tarieven hiervoor via de tariefreguleringsmethode van paragraaf 3.6.2 passend en doelmatig is. Voor de uitvoering van een beperkt aantal (onderdelen van) wettelijke taken kan dit echter niet passend of niet doelmatig zijn. Voor welke (onderdelen van) taken dit het geval is, wordt beoordeeld en vastgesteld door de ACM op grond van het tweede lid van artikel 105. In algemene zin kan het vooraf vaststellen van een uniform tarief niet passend of niet doelmatig zijn wanneer de onderliggende kosten van een taak per individueel geval van taakuitoefening sterk verschillen, de taak slechts incidenteel wordt uitgevoerd of de frequentie van uitvoering daarvan sterk kan fluctueren, de kosten of frequentie van uitvoering van de taak (zeer) slecht voorspelbaar zijn, of een combinatie van deze factoren. Het vooraf vaststellen van een uniform tarief kan dan niet goed passen bij de grotendeels Europees geformuleerde uitgangspunten voor tariefregulering die de ACM moet hanteren, of onevenredig of ondoelmatig zijn gelet op de beperkte frequentie of

toepasbaarheid. De ACM publiceert het op grond van het tweede lid genomen besluit in de Staatscourant, zodat voor eenieder kenbaar is voor de uitvoering van welke taken de transmissie- of distributiesysteembeheerders een tarief rekent dat niet vooraf door de ACM is vastgesteld, maar is gebaseerd op een door de ACM overeenkomstig artikel 3.111 vastgestelde berekeningsmethode. Uiteraard kan de ACM bij verandering van omstandigheden het besluit ook aanpassen.

Transmissie- en distributiesysteembeheerders brengen tarieven in rekening bij aangesloten en op hun systeem, bij beheerders van systemen die via een systeemkoppeling met hun systeem zijn verbonden of, in het geval van de transmissiesysteembeheerder voor gas, bij netgebruikers als bedoeld in de gasverordening (verordening 715/2009). Dit zijn degenen die op verzoek gebruik (kunnen) maken van hun systeem of, voor wat betreft 'gekoppelde' transmissie- en distributiesysteembeheerders, via wiens systeem (mede) gebruik wordt gemaakt van het systeem van de ander. Voor de transmissiesysteembeheerder voor gas wordt verwezen naar de term netgebruiker als bedoeld in de Gasverordening. Dit hangt samen met het op de Gasverordening gebaseerde Europees geharmoniseerde kader voor de transmissietariefstructuren voor gas (verordening 2017/460, ook wel aangeduid als 'NC-TAR') waarin de term netgebruiker wordt gehanteerd. Ook de bestaande door de ACM vastgestelde tariefstructuren voor gas sluiten hierbij aan. Vaak is een netgebruiker tevens een aangeslotene op het transmissiesysteem voor gas, maar dit is niet noodzakelijkerwijs het geval.

Het derde lid van artikel 3.105 bevat twee gevallen waarvoor het voorgaande niet geldt en geen tarief via de tariefreguleringsmethode als bedoeld in paragraaf 3.6.2 of een berekeningsmethode voor het tarief als bedoeld in artikel 3.111, wordt vastgesteld. De eerste betreft tijdelijke taken waarbij bij het toestaan daarvan aan de transmissie- of distributiesysteembeheerder op grond van artikel 3.73 is bepaald dat voor de uitvoering daarvan, al dan niet gedeeltelijk, een tarief in rekening wordt gebracht bij degenen ten behoeve van wie de tijdelijke taak wordt uitgevoerd. In dat geval stelt de ACM een specifiek tarief voor de uitvoering van de tijdelijke taak vast op de wijze zoals bepaald in artikel 3.112. Dat zal dus niet voor alle tijdelijke taken die op grond van artikel 3.73 worden toegestaan het geval te zijn. Voor zover dat niet het geval is gelden het eerste en tweede lid onverminderd en worden de kosten voor uitvoering van de tijdelijk taak meegenomen bij de tariefvaststelling door de ACM op basis van de tariefreguleringsmethode of bij de vaststelling van een berekeningsmethode voor de tarieven. De tweede uitzondering betreft wettelijke taken waarvoor de transmissie- of distributiesysteembeheerder al op andere wijze een vergoeding ontvangt. Het gaat bijvoorbeeld om het veilen van interconnectiecapaciteit waar inkomsten van worden verkregen, of werkzaamheden in het kader van het systeem van programmaverantwoordelijkheid waar ontvangsten tegenover staan. Het betreft ook het op verzoek en tegen vergoeding van kosten ten behoeve van derden uitvoeren van specifieke werkzaamheden. Bijvoorbeeld zoals bedoeld in artikel 3.25, derde lid, artikel 3.27, vierde lid, onderdeel d, of artikel 3.78, derde lid. Het derde lid, onderdeel b, voorkomt dat de kosten voor de uitvoering van deze taken niet ook verrekend kunnen worden via een tarief als bedoeld in het eerste lid. Daarmee wordt dubbele vergoeding uitgesloten.

Het vierde lid bepaalt ten slotte dat transmissie- en distributiesysteembeheerders lagere tarieven in rekening mogen brengen dan de door de ACM vastgestelde tarieven of de op de door de ACM vastgestelde berekeningsmethode gebaseerde tarieven. De tarieven die de ACM vaststelt of zijn gebaseerd op de door de ACM vastgestelde berekeningsmethode zijn in de praktijk dus maximumtarieven.

Artikel 3.106 uitgangspunten en tariefstructuren

Artikel 3.106 maakt onderdeel uit van paragraaf 3.6.2. Deze paragraaf beschrijft de wijze van tariefvaststelling door de ACM via de zogenaamde tariefreguleringsmethode. Verreweg het grootste gedeelte van de kosten van alle transmissie- en distributiesysteembeheerders wordt via de tariefreguleringsmethode in de tarieven verdisconteerd. Het gaat hier bijvoorbeeld om de zogenaamde transporttarieven en de meeste aansluittarieven.

Dit artikel implementeert de in de Elektriciteitsrichtlijn en Gasrichtlijn opgenomen bepaling dat de nationale regulerende instantie bevoegd moet zijn om volgens transparante criteria de transmissie- of distributietarieven vast te stellen of goed te keuren of de berekeningsmethode hiervoor vast te stellen of goed te keuren, of beide (zie artikel 59, eerste lid, onderdeel a, Elektriciteitsrichtlijn en

artikel 41 eerste lid, onderdeel a, Gasrichtlijn). De richtlijnen bepalen daarnaast dat die tarieven of berekeningsmethoden het mogelijk moeten maken dat de noodzakelijke investeringen in de transmissie- en distributiesystemen op een zodanig wijze worden uitgevoerd dat deze investeringen de levensvatbaarheid van deze systemen kunnen waarborgen (zie artikel 59, zevende lid, onderdeel a, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 41, zesde lid, onderdeel a, van de Gasrichtlijn). De tarieven en berekeningsmethoden moeten voorts evenredig zijn en op niet-discriminerende wijze worden toegepast (zie artikel 60, eerste lid, Elektriciteitsrichtlijn en artikel 41, tiende lid, Gasrichtlijn). Hiertoe is in het eerste lid van dit artikel bepaald dat de ACM de door transmissie- en distributiesysteembeheerders te hanteren tarieven vaststelt en worden in het tweede lid de fundamentele uitgangspunten en generieke doelstellingen vastgesteld die de ACM daarbij in acht moet nemen. Tevens wordt in het eerste lid verwezen naar de relevante voorschriften uit het Europese kader die de ACM in acht moet nemen, te weten artikel 18 van de Elektriciteitsverordening en de artikelen 6 en 13 van de Gasverordening en gedelegeerde verordeningen of uitvoeringshandelingen die dit nader uitwerken. Het tweede lid beschrijft daarnaast de fundamentele randvoorwaarden waar tarieven volgens genoemde richtlijnen en verordeningen aan moeten voldoen. Deze uitgangspunten zijn deels ook terug te vinden in genoemde Europese verordeningen, maar worden hier niettemin expliciet benoemd ter implementatie van de hiervoor genoemde richtlijnbeoordelingen. Ze worden daarnaast benoemd om ze ook van toepassing te laten zijn op distributiesysteembeheerders voor gas, aangezien de in de verordeningen opgenomen nadere uitwerking niet op hen van toepassing is. Deze uitgangspunten vormen tevens het kader dat bij de invulling van de algemene maatregel van bestuur betreffende de tariefstructuren in acht moet worden genomen (zie het derde lid).

Het derde lid van dit artikel bevat een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels te kunnen stellen over de uitgangspunten voor de zogenaamde tariefstructuren. De tariefstructuren zijn het geheel aan verdeelsleutels die gezamenlijk bepalen op welke wijze de efficiënte kosten van transmissie- en distributiesystemen, die via de tariefreguleringsmethode worden vastgesteld en in de tarieven mogen worden verdisconteerd, worden verdeeld over de verschillende soorten tarieven voor de diverse aangesloten of, voor wat betreft het transmissiesysteem voor gas, netgebruikers. Het bouwwerk van de tariefstructuren is uitgebreid en gelaagd. Op het hoogste abstractieniveau gaat het om algemene tariefbeginselen voor het onderscheiden van tarieven en voor het toedelen van kostensoorten en het in aanmerking nemen van kostensoorten, zoals genoemd in de aanhef van het derde lid. Daarbinnen zijn nog steeds veel verschillende (combinaties van) verdelingsmechanisme denkbaar en verdedigbaar in het licht van het daarvoor gestelde kader, bedoeld in het eerste en tweede lid. Dit wordt op grond van artikel 3.116 uitgewerkt in methoden en voorwaarden die de ACM moet goedkeuren.

Uit de Elektriciteitsrichtlijn en Gasrichtlijn, en de uitleg die daaraan is gegeven door het Europese Hof van Justitie in diverse arresten,² volgt dat de omvang van de bevoegdheden die de richtlijnen aan de nationale regulerende instanties toekennen, zoals de bevoegdheid om de transmissie- of distributietarieven of de berekeningsmethode daarvoor vast te stellen of goed te keuren (of beide), niet mag worden ingeperkt door belangrijke aspecten daarvan bij een andere instantie te beleggen. Voorts moeten de nationale regulerende instanties de bevoegdheden die de richtlijnen aan hen toekennen onafhankelijk van enige private of publieke entiteit of economische belangen kunnen uitvoeren op een onpartijdige en niet-discriminerende wijze en met inachtneming van de daarvoor in het Europese kader (de richtlijnen en diverse verordeningen of gedelegeerde handelingen) gestelde criteria. Daarbij mogen zij niet zijn onderworpen aan instructies van andere private of publieke instanties, daaronder begrepen bestuursrechtelijke of politieke organen van de uitvoerende of wetgevende macht. Gelet hierop is de grondslag in het derde lid voor het stellen van regels over uitgangspunten die bij het opstellen van de tariefstructuren en de goedkeuring daarvan door de ACM in acht moeten worden genomen, duidelijk geclausuleerd. Het biedt de ruimte aan de wetgever om bij algemene maatregel van bestuur in een beperkt aantal situaties, daarbij rekening houdend met de hiervoor genoemde Europese kaders, algemene tariefbeginselen op te kunnen stellen voor het onderscheiden van tarieven, het toedelen van kostensoorten aan deze tarieven en de wijze waarop kostensoorten daarbij in aanmerking worden genomen.

² Zie meest recent het arrest van het EU Hof van Justitie van 2 september 20121, Commissie/Duitsland, zaak C-718/18. Zie ook EU HvJ 29 oktober 2009, Commissie/België, zaak C-474/08, EU HvJ 11 juni 2020, Prezident Slovenskej republiky, zaak C-378/19 en EU HvJ 3 december 2020, Commissie/België, zaak C-767/19.

In onderdeel a van het derde lid moet gedacht worden aan situaties waarin de Elektriciteits- of Gasrichtlijn of de Richtlijn energie-efficiëntie de lidstaten opdragen om bepaalde tariefbeginselen te implementeren. Zo bevat de Elektriciteitsrichtlijn onder meer bepalingen ten aanzien van de (tariefbeginselen voor) transmissie- of distributietarieven voor actieve afnemers (artikel 15, eerste lid, tweede lid, onderdeel e, vierde lid en vijfde lid, onderdeel b) of voor energiegemeenschappen (artikel 16, eerste lid, onderdelen d en e, derde en vierde lid), die geïmplementeerd moeten worden. De Richtlijn energie-efficiëntie bevat onder meer verwante bepalingen ten aanzien van de (tariefbeginselen voor) transmissie- en distributietarieven voor actieve afnemers van energie uit hernieuwbare bronnen en energiegemeenschappen met betrekking tot energie uit hernieuwbare bronnen (zie de artikelen 20, tweede lid, 21, tweede lid, onderdeel b, en 22, vierde lid, onderdeel d).

In onderdeel b van het derde lid zal het situaties kunnen betreffen waarvoor het Verdrag voor de werking van de Europese Unie of de Europese richtlijnen, verordeningen of gedelegeerde handelingen op het gebied van elektriciteit of gas de lidstaten eigenstandige ruimte laat om regels te stellen, welke regels dan weer mede betrekking kunnen hebben op kostendoorberekening en tariefbeginselen. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om taken of verplichtingen die als nationale keuze aan transmissie- of distributiesysteembeheerders zijn of worden toegekend en die buiten de reikwijdte van de Elektriciteits- of Gasrichtlijn vallen (extra nationaal beleid). Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan taken of verplichtingen die niet direct te maken hebben met het beheren, onderhouden en ontwikkelen van systemen of het aanbieden van aansluiting of transport. Voorbeelden hiervan zijn in dit wetsvoorstel onder meer de taken inzake meten (paragraaf 3.3.5), de vaststelling van een producent als producent van hernieuwbare energie of met hoog-efficiënte warmtekrachtkoppeling geproduceerde energie (artikel 3.63) of pieklevering van gas aan kleinverbruikers bij extreme koude (artikel 3.64). Ook kan worden gedacht aan taken of verplichtingen die als nationale keuze zijn of worden toegekend in het kader van (extra) nationaal beleid op de terreinen genoemd in artikel 194, tweede lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. In dit wetsvoorstel worden in artikel 3.105 alle wettelijke taken en verplichtingen van transmissie- en distributiesysteembeheerders onder het systeem van tariefregulering door de ACM gebracht. Dit laat dus onverlet dat ten aanzien van de hiervoor bedoelde taken die als nationale keuze zijn toegekend bij algemene maatregel van bestuur regels over algemene tariefbeginselen kunnen worden gesteld.

In het vierde lid is opgenomen dat de tariefstructuren in ieder geval moeten zijn uitgewerkt en opgenomen in de methoden en voorwaarden van transmissie- en distributiesysteembeheerders, bedoeld in artikel 3.116. Dat houdt tevens in dat de tariefstructuren vooraf moeten zijn goedgekeurd door de ACM overeenkomstig artikel 3.118. Dat bepaalde bestaande voorschriften ten aanzien van de tariefstructuren uit de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet niet of slechts beperkt zullen worden overgenomen in een algemene maatregel van bestuur betekent overigens niet dat dergelijke bepalingen niet in de door de transmissie- en distributiesysteembeheerders te hanteren tariefstructuren kunnen worden opgenomen. Het is dan aan de ACM om te bepalen of dit past binnen de geldende kaders voor tarieven en tariefstructuren, bedoeld in het eerste en tweede lid van dit artikel, en of deze kunnen worden goedgekeurd (zie artikel 3.118).

Artikel 3.107 methodebesluit

Dit artikel biedt de grondslag voor het eerste besluit van de drietrapsraket van besluiten bij tariefvaststelling door de ACM via de zogenoemde de tariefreguleringsmethode. De eerste stap is dat de ACM voor een reguleringsperiode van vier tot zes jaar een methodebesluit neemt. In het methodebesluit wordt vastgelegd op welke wijze de efficiënte kosten van de transmissie- of distributiesysteembeheerders worden bepaald die mogen worden verdisconteerd in de tarieven. Het gaat dan om de toegestane of beoogde tariefinkomsten van de betreffende transmissie- of distributiesysteembeheerders ter dekking van hun efficiënte kosten voor de uitvoering van hun wettelijke taken.

Het eerste lid regelt dat de ACM voor elk van de vier categorieën transmissie- en distributiesysteembeheerders, genoemd in de onderdelen a tot en met d, één methodebesluit vaststelt. Daarbij hanteert de ACM een uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in

afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Door het verplichten van deze procedure wordt verzekerd dat belanghebbenden voldoende inspraak hebben in de totstandkoming van dit besluit. Bovendien verzekert de procedure dat een zorgvuldige voorbereiding van de besluiten door de ACM en dat deze transparant en voldoende gemotiveerd zijn.

In het tweede lid zijn de algemene doelstellingen opgenomen die de toezichthouder moet nastreven bij het vaststellen van de methodebesluiten. De doelstelling om te prikkelen tot een efficiënte bedrijfsvoering houdt in dat de methode zelf prikkels moet bevatten die efficiënter werken bij transmissie- en distributiesysteembeheerders belonen. De toezichthouder heeft hier in het verleden invulling aan gegeven met methoden die transmissie- en distributiesysteembeheerders in staat stellen om (tijdelijk) een gedeelte van de financiële baten van efficiëntieverbetteringen te behouden. Het doel om transmissie- en distributiesysteembeheerders te voorzien van een rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is refereert naar het zogenaamde redelijk rendement voor systeembeheerders. In de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is bepaald dat het rendement moet worden bepaald op een niveau dat niet hoger ligt dan in het economisch verkeer gebruikelijk is. De nieuwe formulering geeft meer duidelijkheid, zekerheid en sluit beter aan bij de richtlijnbepalingen. De strekking van die bepalingen is dat de tarieven de ruimte geven om de noodzakelijke investeringen in de transmissie- of distributiesystemen uit te voeren op een zodanige wijze dat deze investeringen de levensvatbaarheid van de transmissie- of distributiesystemen kunnen waarborgen. Voor systeembeheerders is het kunnen realiseren van een redelijk rendement op investeringen van groot belang voor een gezonde bedrijfsvoering en een goed investeringsklimaat met voldoende prikkels om te investeren. Naast doelmatigheid van de bedrijfsvoering is opgenomen dat de ACM bij de vaststelling van de methode ook rekening houdt met de algemene doelstelling om een, betrouwbare, betaalbare en duurzame energievoorziening te bevorderen. Hierbij valt te denken aan investeringen in het kader van de voorzieningszekerheid en de energietransitie. Het valt binnen de onafhankelijke bevoegdheid van de ACM om in de praktijk invulling te geven aan deze doelstellingen binnen het ontwerp van de methode.

Het primaire doel van het methodebesluit is om vast te leggen op welke wijze de toezichthouder de per jaar toegestane of beoogde inkomsten ter dekking van de efficiënte kosten vaststelt. Onderdeel hiervan is ook het vastleggen van de methode waarmee specifieke elementen worden vastgesteld die bepalend zijn voor vaststelling van deze inkomsten. Het derde lid bepaalt van welke elementen de wijze van vaststelling in ieder geval moet worden vastgesteld in de methode. De aanhef van het derde lid verduidelijkt dat de toezichthouder in haar tariefreguleringsmethode kan kiezen voor een reguleringssystematiek met of zonder omzetregulering. Dit volgt uit de bewoording "toegestane of beoogde inkomsten". Bij een reguleringssystematiek met omzetregulering heeft de systeembeheerder de garantie op het behalen van een bepaald niveau van inkomsten: de toegestane inkomsten. De ACM bepaalt in dat geval in de methode op welke wijze de toegestane inkomsten worden vastgesteld. Als de omzet in een jaar hoger of lager uitvalt dan toegestaan dan wordt dit betrokken bij de vaststelling van de toegestane inkomsten voor een volgend jaar. Bij een reguleringssystematiek zonder omzetregulering zijn de inkomsten van de systeembeheerder afhankelijk van de ontwikkeling van de volumes, ofwel de afzet. In dat geval wordt gesproken van beoogde inkomsten. De volumes zijn cijfermatige representaties van de mate waarin systeembeheerders bepaalde taken uitvoeren en bestaan bijvoorbeeld uit het aantal aansluitingen dat een systeembeheerder heeft aangelegd, in gebruik heeft gegeven, beheerd en onderhouden, of de hoeveelheid elektriciteit of gas die is getransporteerd. Op basis van een inschatting van de deze volumes wordt de hoogte van de tarieven vastgesteld. Deze inschatting van de volumes wordt aangeduid als de rekenvolumes. Deze rekenvolumes zijn vanzelfsprekend niet perfect. Bij een reguleringssystematiek zonder omzetregulering kan het daarom dat de gerealiseerde inkomsten uit tarieven van de transmissie- of distributiesysteembeheerder afwijken van de beoogde inkomsten uit tarieven omdat de volumeontwikkeling afwijkt van de inschattingen bij de vaststelling van de rekenvolumes. Momenteel past de ACM omzetregulering toe bij de regulering van de transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit en gas. Voor de distributiesysteembeheerders geldt geen omzetregulering: afwijkingen van ingeschatte rekenvolumes zijn voor eigen rekening en risico van de distributiesysteembeheerder.

In onderdeel a staat dat de ACM in de methode in ieder geval moet aangeven hoe de hoogte van de verwachte efficiënte kosten van de transmissie- of distributiesysteembeheerder wordt vastgesteld. De hoogte van de verwachte efficiënte kosten kan de ACM bijvoorbeeld afleiden uit historische,

financiële informatie van de transmissie- of distributiesysteembeheerders en met behulp van vergelijkingen met andere transmissie- of distributiesysteembeheerders of bedrijven. Indien de ACM een reguleringsmethode zonder omzetregulering toepast dan moet de methode ook aangeven hoe de rekvolumes worden vastgesteld. Onderdeel b vereist dat de ACM in de methode vastlegt hoe het rendement dat in het economisch verkeer gebruikelijk is (het zogenaamde "redelijke rendement") wordt vastgesteld. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gekeken naar het rendement in andere lidstaten.

Het vierde lid bevat de mogelijkheid om zogenaamde kwaliteitsregulering toe te passen bij de tariefreguleringsmethode. In het methodebesluit wordt dan ook opgenomen hoe de toegestane of beoogde inkomsten van transmissie- of distributiesysteembeheerders worden aangepast in verband met de geleverde kwaliteit van een bepaalde aan hen opgedragen taak. Door de geleverde kwaliteit te betrekken bij het bepalen van de toegestane of beoogde (tarief)inkomsten kunnen transmissie- en distributiesysteembeheerders financieel geprikkeld worden om het gewenste kwaliteitsniveau te leveren. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald of ter stimulering van de kwaliteit bij de uitvoering een bepaalde wettelijke taak door transmissie- of distributiesysteembeheerder een dergelijke financiële prikkel via de tariefregulering door de ACM kan worden toegepast. Sturing op of het geven van prikkels ten behoeve van de kwaliteit van uitvoering van een taak is op zichzelf geen inherent onderdeel of doel van de vaststelling van tarieven of de berekeningsmethode daarvoor. Het vormt geen onderdeel van de criteria die de Elektriciteits- en Gasrichtlijn hiervoor stellen. De borging of bevordering van een goede kwaliteit van uitvoering van wettelijke taken door de transmissie- of distributiesysteembeheerders kan op diverse wijzen door de nationale wetgever worden vormgegeven omdat dit geen onderdeel vormt van de tariefregulering. Dit doet geen afbreuk aan de omvang van de bevoegdheid voor de nationale regulerende instantie om de transmissie- of distributietarieven vast te stellen.

Het uitbreiden van de mogelijkheid voor kwaliteitsregulering is nieuw ten opzichte van Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Alleen de Elektriciteitswet 1998 bevat deze mogelijkheid en alleen voor de transportdienst van distributiesysteembeheerders voor elektriciteit. Deze kwaliteitsterm is momenteel als volgt geoperationaliseerd. Distributiesysteembeheerders voor elektriciteit die een bovengemiddeld goede betrouwbaarheid van het transport realiseren, worden daarvoor in een volgende reguleringsperiode via de toegestane of beoogde tariefinkomsten financieel beloond op basis van de maatschappelijke waarde van het verschil in kwaliteit. Systeembeheerders die een betrouwbaarheid beneden het gemiddelde realiseren, worden via ditzelfde systeem financieel gekort. Op grond van de bepaling in het vierde lid kan voor alle transmissie- of distributiesysteembeheerders worden bepaald dat kwaliteitsdimensies van bepaalde taken, niet beperkt tot transport, worden betrokken in de tariefregulering. Hierbij kan gedacht worden aan de kwaliteit van meetdata, de snelheid waarmee aansluitingen worden aangelegd of de voortgang op realisatie van investeringen uit het investeringsplan. Het is vervolgens aan de ACM om deze kwaliteitsregulering uit te werken en te operationaliseren.

Artikel 3.108 inkomstenbesluit

Artikel 3.107 bevat de grondslag voor het zogenaamde inkomstenbesluit. Het inkomstenbesluit is in feite een invulling van de tariefreguleringsmethode, per transmissie- of distributiesysteembeheerder voor de jaren van de reguleringsperiode. Hierin worden voor iedere transmissie- en distributiesysteembeheerder de jaarlijks uit de tariefreguleringsmethode voortvloeiende toegestane of beoogde inkomsten vastgesteld voor elk jaar van de betreffende reguleringsperiode. Als de ACM heeft gekozen om gebruik te maken van een reguleringssystematiek zonder omzetregulering worden ook de rekvolumes in dit besluit vastgesteld.

Artikel 3.109 tarievenbesluit

Dit artikel bevat de grondslag voor het vaststellen van het tarievenbesluit door de ACM en de wijze van vaststelling daarvan. Kern van het tarievenbesluit is de vaststelling van de *totale* toegestane of beoogde inkomsten uit de tariefreguleringsmethode en hoe die inkomsten via individuele tarieven in rekening worden gebracht.

Het eerste lid bepaalt dat de ACM jaarlijks voor iedere transmissie- en distributiesysteembeheerder de hoogte van de tarieven vaststelt. De transmissie- en distributiesysteembeheerders doen hier een

voorstel voor op basis van de toegestane of beoogde inkomsten uit het inkomstenbesluit, de in dit artikel genoemde aanvulling of aanpassing daarvan om tot de *totale* toegestane of beoogde inkomsten te komen en de door de ACM goedgekeurde tariefstructuren waarin is vastgelegd welke tarieven worden onderscheiden, de toedeling van kostensoorten aan deze tarieven en de wijze waarop de kostensoorten in aanmerking worden genomen. Het is dus belangrijk om een onderscheid te maken tussen de door het inkomstenbesluit voor een jaar vastgestelde toegestane of beoogde inkomsten en de *totale* toegestane of beoogde inkomsten voor dat jaar die bij het tarievenbesluit worden vastgesteld.

Het tweede lid bepaalt dat de ACM ten behoeve van de vaststelling van de tarieven de voor dat jaar *totale* toegestane of beoogde inkomsten vaststelt en de aanvullingsgronden die daar in ieder geval bij moeten worden betrokken. Deze aanvullingsgronden zijn procedureel van aard, in die zin dat ze de omvang en strekking van het tarievenbesluit aangeven. De basis voor het tariefbesluit vormen de in het inkomstenbesluit vastgestelde toegestane of beoogde inkomsten voor dat betreffende jaar (onderdeel a). De in onderdeel b genoemde rekenvolumes zijn alleen relevant als in de tariefreguleringsmethode is vastgesteld dat deze jaarlijks bij de vaststelling van de tarieven worden vastgesteld (tariefreguleringsmethode zonder omzetregulering). Onderdeel c voorziet in de mogelijkheid om kosten bij de tariefvaststelling te betrekken die gerelateerd zijn aan taken waarmee bij de vaststelling van de tariefreguleringsmethode geen rekening is gehouden. Dit is relevant wanneer een nieuwe (algemene) wettelijke taak of een tijdelijke taak wordt toegekend aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder. Toekenning van een tijdelijke taak gebeurt bij algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 3.73. Daarbij kan ook worden bepaald dat hiervoor een specifiek tarief in rekening wordt gebracht bij degenen ten behoeve van wie de tijdelijke taak wordt uitgevoerd. In dat geval mogen de efficiënte kosten waarvoor dit specifieke tarief in rekening wordt gebracht niet bij de vaststelling van de totale toegestane of beoogde inkomsten in het tarievenbesluit worden betrokken. Dit volgt ook uit artikel 3.105, derde lid. Zo wordt dubbele vergoeding van kosten uitgesloten. Voor zover bij de toekenning van een tijdelijke taak niet is bepaald dat daarvoor een specifiek tarief in rekening wordt gebracht worden de efficiënte kosten voor uitvoering van de tijdelijke taak betrokken bij het tarievenbesluit. Indien bij toekenning van een tijdelijke taak wel is bepaald dat een specifiek tarief in rekening wordt gebracht, maar alleen ter dekking van een bepaald deel van de efficiënte kosten voor uitvoering daarvan, kunnen de efficiënte kosten voor het overige deel ook in het tarievenbesluit worden verwerkt. Onderdeel d gaat over kosten die transmissie- of distributiesysteembeheerders maken voor de uitvoering van een specifieke taak of verplichting die slechts incidenteel voor komt en waarmee geen rekening is gehouden bij het methodebesluit. Het gaat om de verkabelingstaak als bedoeld in artikel 3.27, of een verplichting die krachtens artikel 3.8, derde lid, onderdeel b, kan worden opgelegd. Gelet op artikel 3.105, derde lid, geldt ook hier dat voor zover deze kosten al op andere wijze in rekening worden gebracht, bijvoorbeeld krachtens artikel 3.27, vijfde lid, onderdeel d, bij de verzoekende overheidsinstantie, deze niet bij het tarievenbesluit worden betrokken.

Het derde lid bevat aanvullingsgronden die de ACM bij de vaststelling van de *totale* toegestane of beoogde inkomsten ten behoeve van de tariefvaststelling betreft indien dat naar haar oordeel passend is. Het gaat hier om meer materiële aspecten van de vaststelling van de totale toegestane of beoogde inkomsten ten behoeve van de tariefvaststelling, dat op het bevoegdheidsterrein van de ACM ligt. Bij de wijziging van de consumentenprijsindex, genoemd in onderdeel a, gaat het om het verschil tussen de bij vaststelling van de tariefreguleringsmethode en het inkomstenbesluit veronderstelde ontwikkeling van de consumentenprijsindex en de ontwikkeling van de consumentenprijsindex die in de praktijk daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Onderdelen b en c betreffen de zogenaamde T-0 regeling voor investeringen waarvoor een projectbesluit is vastgesteld als bedoeld in afdeling 5.2 van de Omgevingswet. Het betreft grote investeringen, waar doorgaans veel vermogen voor nodig is. Toepassing van deze regeling kan de kapitaalbehoefte van de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor dergelijke investeringen beperken. Dit gebeurt door de transmissie of distributiesysteembeheerder toe te staan de daarvoor benodigde geschatte vermogenskosten of geschatte investeringskosten al in de tarieven te verwerken voordat de investeringen in gebruik zijn genomen of in hetzelfde jaar dat ze in gebruik zijn of worden genomen. Deze kosten worden van tevoren ingeschat voor een specifiek jaar en ook in dat specifieke jaar al toegevoegd aan de toegestane inkomsten. Toepassing van deze regeling leidt dus niet tot aanpassing van de hoogte van de vergoeding voor de betreffende investeringen, maar

er is enkel sprake van een verschuiving van het moment waarop deze in de tarieven worden verrekend. Het aan de ACM om te beoordelen of toepassing van deze regeling passend is.

Het vierde lid bevat een aantal gronden voor nacalculaties die de ACM in aanmerking neemt bij het vaststellen van de inkomsten of de tarieven. In beginsel vindt geen nacalculatie van de kosten van transmissie- en distributiesysteembeheerders plaats. Dit zou de prikkel tot het voeren van een efficiënte bedrijfsvoering, neergelegd in het methodebesluit ondermijnen. Voor bepaalde kosten is het echter logisch dat de vooraf ingeschatte, toegestane inkomsten worden gecorrigeerd. Hierbij is het van belang om op te merken dat met deze nacalculatie geen één-op-één vergoeding van kosten wordt beoogd. Uitgangspunt is dat de nacalculatie bereikt dat alleen de efficiënte kosten van transmissie- en distributiesysteembeheerders worden vergoed. In onderdeel a gaat het om nacalculatie van de geschatte vermogenskosten voor nog niet in gebruik genomen investeringen en de kosten gerelateerd aan reeds in gebruik genomen investeringen, zoals bedoeld in het derde lid, onderdelen b en c (T-0 regeling). Uiteraard voor zover de ACM deze bepaling heeft toegepast. In onderdeel b gaat het om nacalculatie naar aanleiding van rechtelijke uitspraken. Dit is nu neergelegd in artikel 41c, tweede lid, onder a, van de Elektriciteitswet 1998 en 81c, tweede lid, onder a, van de Gaswet. Hieraan is toegevoegd dat ook een herziening van een besluit door de ACM betrokken wordt bij de vaststelling van het tarievenbesluit.

In het vijfde lid is een aantal nacalculatiegronden uitgewerkt die de ACM kan betrekken bij het vaststellen van de inkomsten of de tarieven. Het is dus aan de ACM om te bepalen of de hier genoemde nacalculatiegronden worden toegepast. Bij deze afweging kan de ACM ook de omvang van onjuistheden of onvolledigheden en de uitvoeringslasten in acht nemen om te voorkomen dat onjuistheden of onvolledigheden met geringe financiële consequenties tot grote uitvoeringslasten leiden. De in de onderdelen a en b genoemde nacalculatiegronden betreffen het uiteenlopen van gerealiseerde volumina en rekenvolumina of toegestane inkomsten en gerealiseerde inkomsten. Dat betekent dat wanneer een verschil tussen rekenvolumina en gerealiseerde volumina, of een verschil tussen de beoogde inkomsten en gerealiseerde inkomsten, leidt tot minder of meer inkomsten dan het toegestane inkomstenniveau van een transmissiesysteembeheerder, het verschil via nacalculatie wordt afgeroomd van, dan wel wordt toegevoegd aan, de toegestane inkomsten in het jaar daarna. De facto wordt hiermee een vorm van omzetregulering toegepast. De overige correctiemogelijkheden, uitgewerkt in onderdeel c, beschrijven achtereenvolgens omstandigheden waarin in generieke zin gebruik is gemaakt van onjuiste of onvolledige gegevens, geschatte gegevens afwijken van feitelijke gegevens, of wanneer gebruik is gemaakt van gegevens over taken die onverwachts niet zijn uitgevoerd of waar minder kosten voor gemaakt zijn. Dergelijke nacalculatiegrondslagen zijn nu ook opgenomen in artikel 41c, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en 81c, tweede lid, van de Gaswet.

Het zesde lid bevat een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over de wijze waarop een transmissie- of distributiesysteembeheerder een tarievenvoorstel moet doen en de procedure die de toezichthouder moet volgen wanneer het aan een dergelijk voorstel ontbreekt.

Artikel 3.110 inwerkingtreding en publicatie tarieven

Uit het feit dat de ACM ingevolge artikel 3.109, eerste lid, jaarlijks de tarieven van de transmissie- en distributiesysteembeheerders vaststelt, volgt dat deze in beginsel steeds voor een jaar gelden. In dit artikel is opgenomen dat het gaat om een kalenderjaar, te weten van 1 januari tot en met 31 december. Aangezien het echter voor kan komen dat de vaststelling van het tarievenbesluit niet tijdig, voorafgaand aan 31 december van een jaar, gereed is, bepaalt het eerste lid dat de ACM de datum van inwerkingtreding van de tarieven bepaalt. Dat zal in de meeste gevallen dus 1 januari van het eerstvolgende jaar zijn, maar kan ook een later moment zijn. De tarieven gelden vervolgens tot 1 januari van het volgende jaar. Indien echter op 1 januari nog geen nieuwe tarieven voor het volgende jaar zijn vastgesteld, gelden de tarieven van het voorgaande jaar langer, tot aan de datum dat de tarieven voor het betreffende jaar zijn vastgesteld en in werking treden. Dit volgt uit het tweede lid. Het derde lid verplicht de transmissie- en distributiesysteembeheerders vervolgens om de voor hen vastgestelde tarieven op een voor ieder kenbare en toegankelijke wijze te publiceren. In de praktijk publiceren alle transmissie- en distributiesysteembeheerder de tarieven op hun website.

Artikel 3.111 tarieven voor maatwerk

Dit artikel gaat over de vaststelling van een berekeningsmethode voor de tarieven voor de uitvoering van taken waarvan de ACM, op grond van artikel 3.105, tweede lid, heeft geoordeeld dat het niet passend of doelmatig is om vooraf een uniform tarief vast te stellen conform de tariefreguleringsmethode, bedoeld in paragraaf 3.6.2. In de praktijk worden deze tarieven aangeduid als maatwerk tarieven. Onder de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet bestaan ook berekeningsmethoden voor maatwerk tarieven. Deze zijn opgenomen in de tariefstructuren die de ACM op voorstel van de gezamenlijke systeembeheerders vaststelt: de zogeheten tarievenscode (zie artikel 27 Elektriciteitswet 1998 en artikel 12a Gaswet).

Het eerste lid bevat de bevoegdheidsgrondslag voor de ACM om een berekeningsmethode vast te stellen voor de maatwerk tarieven voor de uitvoering van de in artikel 3.105, tweede lid, bedoelde taken. Daarbij dient de ACM de uniforme openbare voorbereidingsprocedure als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toe te passen. Door het verplichten van deze procedure wordt verzekerd dat belanghebbenden – zoals transmissie- en distributiesysteembeheerders en representatieve organisaties van gebruikers van de transmissie- en distributiesystemen - voldoende inspraak hebben in de totstandkoming van dit besluit. Bovendien verzekert de procedure dat de besluiten van de toezichthouder transparant en voldoende gemotiveerd zijn. Daarmee blijven de belangen die de huidige Elektriciteitswet 1998 en Gaswet borgen met de procedure voor totstandkoming van voorstellen met betrekking tot tariefstructuren (zie de artikelen 33 en 34 van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 12d en 12e van de Gaswet), eveneens geborgd. Per transmissie- of distributiesysteembeheerder of categorie van transmissie- of distributiesysteembeheerders kunnen afzonderlijke berekeningsmethoden voor maatwerk tarieven worden vastgesteld. Het is aan de ACM om te beoordelen of dit noodzakelijk of wenselijk is.

In het tweede lid is bepaald dat voor de berekeningsmethode dezelfde eisen gelden als voor de tariefreguleringsmethode voor het vooraf vaststellen van uniforme tarieven, zoals opgenomen in artikel 3.106, tweede lid: de berekeningsmethode moet leiden tot tarieven die transparant en non-discriminatoir zijn en die de werkelijke kosten reflecteren voor zover die kosten efficiënt zijn, waarbij dubbele vergoeding van kosten wordt vermeden. Zoals ook is opgemerkt in de toelichting bij artikel 3.106, tweede lid, vormen deze uitgangspunten een implementatie van artikel 59, zevende lid, onderdeel a, en artikel 60, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 41, zesde lid, onderdeel a, en tiende lid, van de Gasrichtlijn. Kernelement is dat de berekeningsmethode het mogelijk moet maken om de efficiënte kosten van een individuele taakverrichting te bepalen. Dat kan bijvoorbeeld met behulp van een tariefelement per meter leiding, een tariefelement voor werkzaamheden per uur of een tariefelement gerelateerd aan de capaciteit van een aansluiting.

Het derde lid verplicht transmissie- en distributiesysteembeheerder om de voor hen geldende berekeningsmethoden voor maatwerk tarieven, net als zijn tarieven, op een voor ieder kenbare en toegankelijke wijze te publiceren voorafgaand de inwerkingtreding daarvan. Op grond van artikel 3.105, eerste lid, onderdeel b, zijn zij verplicht om voor de taakuitoefening waarvoor een berekeningsmethode is vastgesteld, deze ook toe te passen en tarieven conform die berekeningsmethode in rekening te brengen. Het vierde lid regelt dat degene die zo'n maatwerk tarief in rekening gebracht krijgt de ACM kan verzoeken om te toetsen of dat tarief inderdaad met inachtneming van de daarvoor geldende berekeningsmethode is vastgesteld en of deze berekeningsmethode correct is toegepast. Daarbij kan de ACM de transmissie- of distributiesysteembeheerder zo nodig verplichten om het tarief aan te passen zodat dit wel in lijn is met de vastgestelde berekeningsmethode.

Artikel 3.112 tarieven tijdelijke taken

Dit artikel beschrijft de tariefregulering voor tijdelijke taken waarbij bij de toekenning daarvan op grond van artikel 3.73 is bepaald dat voor de kosten van uitvoering een apart tarief in rekening wordt gebracht bij degenen ten behoeve van wie de tijdelijke taak wordt uitgevoerd. Voor tijdelijke taken waarbij dat niet bij de toekenning is bepaald, geldt de algemene bepaling van artikel 3.105. De kosten voor uitvoering gaan dan in beginsel mee in de tariefregulering overeenkomstig paragraaf

3.6.2, tenzij de ACM heeft bepaald dat deze worden verrekend via een tarief op basis van een door de ACM vastgestelde berekeningsmethode (artikel 3.111).

Het eerste lid bepaalt dat de ACM het specifieke tarief voor uitvoering van de tijdelijke taak jaarlijks vaststelt. op De transmissie- of distributiesysteembeheerder(s) aan wie de tijdelijke taak is toegekend doen hiervoor een voorstel. In het tweede lid is bepaald dat ook voor een specifiek tarief voor de uitvoering van een tijdelijke taak geldt dat deze transparant en non-discriminatoir moet zijn en de werkelijke kosten moet reflecteren. Daaraan is toegevoegd dat kosten die kunnen worden toegerekend aan andere aan de transmissie- of distributiesysteembeheerder opgedragen taken buiten beschouwing moeten worden gelaten. Het kan in de praktijk namelijk zijn dat de uitvoering en kosten die gepaard gaan met een tijdelijke taak deels overlappen met een bestaande taak van een transmissie- of distributiesysteembeheerder. Dubbele vergoeding van kosten wordt hiermee uitgesloten. Twee bepalingen over het nacalculeren bij de tariefvaststelling via de procedure van paragraaf 3.6.2 zijn van overeenkomstige toepassing verklaard. Het gaat om het nacalculeren in verband met bijstelling van het tarief voor een voorgaand jaar door een rechterlijke uitspraak of herziening door de ACM (verplichte nacalculatie), en nacalculatie voor bij de vaststelling van het tarief voor een voorgaand jaar gehanteerde onjuiste of onvolledige gegevens, verschillen tussen bij de vaststelling van het tarief gebruikte geschatte gegevens en de feitelijke gegevens of tussen bij de vaststelling van het tarief ingecalculeerde kosten voor uitvoering van (onderdelen van) de tijdelijke taak die niet heeft plaatsgevonden of waarvoor minder kosten zijn gemaakt (nacalculatie optioneel).

Het derde lid bevat een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen over de procedure voor het indienen van een voorstel door de betreffende transmissie- of distributiesysteembeheerder(s). Het vierde lid verplicht de betreffende transmissie- of distributiesysteembeheerder(s) om de specifieke voor de tijdelijke taak vastgestelde tarieven op een voor ieder kenbare en toegankelijke wijze te publiceren. In de praktijk is dit publicatie op de website van de transmissie- of distributiesysteembeheerder(s) net als voor de overige tarieven voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders.

Artikel 3.113 tarieven beheerder gesloten systeem

Dit artikel bevat voor wat betreft beheerders van een gesloten systeem de implementatie van artikel 6, eerste lid, juncto artikel 38, tweede lid, onderdeel b, en derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 32, eerste lid, juncto artikel 28, tweede en derde lid, van de Gasrichtlijn. Beheerders van een gesloten systeem zijn aan een lichter regime van tariefregulering onderworpen dan dat geldt voor transmissie- en distributiesysteembeheerders. Net als voor transmissie- en distributiesysteembeheerders geldt voor beheerders van een gesloten systeem dat zij tarieven in rekening brengen voor het uitvoeren van hun wettelijke taken en verplichtingen die de voor die uitvoering gemaakte kosten reflecteren en transparant en niet-discriminerend zijn. Deze tarieven worden echter niet van tevoren door de ACM vastgesteld. Een beheerder van een gesloten systeem is wel verplicht om vooraf een berekeningsmethode voor vaststelling van tarieven op te stellen en bekend te maken, zodat zijn aangeslotenen daar kennis van kunnen nemen. Deze berekeningsmethode hoeft niet vooraf door de ACM te worden vastgesteld of goedgekeurd. Wel kan deze berekeningsmethode of het tarief dat de beheerder van het gesloten systeem in rekening brengt achteraf door de ACM worden getoetst wanneer een aangeslotene op het gesloten systeem daarom verzoekt. Wanneer de berekeningsmethode of het gehanteerde tarief niet in overeenstemming is met de daaraan gestelde eisen, genoemd in het eerste lid, bepaalt de ACM dat de beheerder van het gesloten systeem deze aanpast. Het vierde lid bevat voorts een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen over de procedure voor het behandelen van dergelijke toetsingsverzoeken door de ACM en de beslistermijn.

Artikel 3.114 tarieven LNG-beheerder

Dit artikel implementeert voor wat betreft de LNG-beheerder artikel 32, eerste lid, juncto artikel 41, zesde lid, onderdeel a, van de Gasrichtlijn. Voor de LNG-beheerder is, evenals in het huidige artikel 14a, eerste lid, van de Gaswet, de verplichting opgenomen om voor de uitvoering van zijn taken een tarief te hanteren dat is vastgesteld op basis van een vooraf door de ACM goedgekeurde berekeningsmethode. Dit staat in het eerste lid. In het tweede lid is opgenomen waar de berekeningsmethode aan moet voldoen: deze moet leiden tot tarieven die de kosten voor uitvoering

van de aan de LNG-beheerder opgedragen taken reflecteren en niet-discriminerend en transparant zijn. De ACM toetst de berekeningsmethode hieraan als deze ter goedkeuring wordt voorgelegd. Als deze voldoet keurt de ACM de berekeningsmethode goed. Het derde lid bevat de verplichting voor de LNG-beheerder om de door de ACM goedgekeurde berekeningsmethode voor zijn tarieven te publiceren, tezamen met de op basis daarvan door hem vastgestelde tarieven. Dat laatste uiteraard voor zover op basis van de berekeningsmethode vooraf een concreet tarief kan worden vastgesteld en dit niet afhankelijk is van nadere concrete gegevens van een individueel geval van taakuitoefening. Naast dat de ACM vooraf de berekeningsmethode voor de tarieven van de LNG-beheerder moet goedkeuren, kan de ACM ook achteraf een door de LNG-beheerder in rekening gebracht tarief toetsen indien degene die dat tarief in rekening gebracht krijgt daarom verzoekt. Dat is geregeld in het vierde lid. De ACM toetst of het gehanteerde tarief voldoet aan de in het tweede lid genoemde eisen van kostenreflectiviteit, non-discriminatie en transparantie. Voor zover dat niet het geval is kan de ACM de LNG-beheerder verplichten om het tarief aan te passen. Het vijfde lid bevat ten slotte een grondslag om bij algemene maatregel van bestuur regels te stellen over de procedure en termijnen voor goedkeuring van de berekeningsmethode en het behandelen van verzoeken om toetsing van door de LNG-beheerder gehanteerde tarieven.

Artikel 3.115 bekostiging tariefgereguleerde taken transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee

Dit artikel implementeert voor wat betreft de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee artikel 6, eerste lid, juncto artikel 59, eerste lid, onderdeel a, en zevende lid, onderdeel a, van de Elektriciteitsrichtlijn. Het artikel sluit voorts aan bij hetgeen is geregeld in de artikelen 24Aa, eerste lid, en 42a tot en met 42e van de Elektriciteitswet 1998. Daarbij verdient wel opmerking dat de voorschriften ten aanzien van de tariefreguleringsmethode zijn vereenvoudigd en geactualiseerd, zoals uiteen is gezet in het algemeen deel van de memorie van toelichting. Daarnaast zijn bepalingen opgenomen ten aanzien van de tarieven voor eindafnemers die kunnen aansluiten op het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee, hetgeen nieuw is ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998 (zie artikel 3.86).

Krachtens het eerste lid van dit artikel brengt de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee tarieven in rekening voor het uitvoeren van de aansluitaak en de transportaak, deze laatste slechts voor zover deze wordt uitgevoerd ten behoeve van op het transmissiesysteem op zee aangesloten eindafnemers. In het tweede lid worden de tariefbepalingen voor transmissie- en distributiesysteembeheerders van overeenkomstige toepassing verklaard. Dit betekent dat de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee voor de uitvoering van deze taken tarieven in rekening mag brengen die ofwel vooraf door de ACM zijn vastgesteld op de in paragraaf 3.6.2 beschreven wijze, ofwel zijn gebaseerd op een vooraf door de ACM op grond van artikel 3.111 vastgestelde berekeningsmethode. Het betekent daarnaast dat de ACM bevoegd is om de daartoe benodigde besluiten te nemen met gebruikmaking van dezelfde procedures en bepalingen als die gelden voor de vaststelling van de tarieven of berekeningsmethoden voor tarieven van de transmissie- en distributiesysteembeheerders.

De aansluitaak betreft het aanleggen, in gebruik geven, beheren en onderhouden van aansluitingen op het transmissiesysteem op zee. Voor de uitvoering hiervan brengt de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee tarieven in rekening bij windparken en eindafnemers die verzoeken om een aansluiting. Aan op het transmissiesysteem op zee aangesloten eindafnemers brengt de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee ook een tarief voor het uitvoeren van transport in rekening. Een gecombineerd tarief voor aansluiting en transport voor deze aangeslotenen is ook mogelijk. Voor wat betreft de uitvoering van de transportaak voor op het transmissiesysteem op zee aangesloten eindafnemers zal de ACM moeten beoordelen welke kosten hiermee gemoeid zijn of welk deel van de kosten voor uitvoering van de in artikel 3.85 genoemde de taken van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee hieraan is toe te rekenen. Het deel van de efficiënte kosten dat verband houdt met het transport van elektriciteit vanuit de aangesloten windparken, en het transport van elektriciteit naar het vasteland ten behoeve van het verbruik van elektriciteit, wordt vergoed op basis van artikel 3,115a.

Artikel 3.115a bekostiging niet-tariefgereguleerde taken transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee

De kosten voor uitvoering van de taken door de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee, met uitzondering van de aansluitaak voor windparken en de aansluit- en transporttaak voor eindafnemers, krijgt de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee niet vergoed via tarieven. Dit is conform de huidige regeling in de Elektriciteitswet 1998 (zie artikel 42a). De achtergrond hiervan is toegelicht bij de wet van 23 maart 2016 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord). Kort gezegd ligt vergoeding van deze kosten via tarieven aan aangesloten, of aan de met het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee verbonden transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit (op land), om een aantal redenen niet voor de hand. Ten eerste is het aantal aangesloten op het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee zeer beperkt. Het in rekening brengen van de kosten van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee bij deze aangesloten zou onredelijk zijn. Op grond van Europese regels (verordening 838/2010 betreffende de vaststelling van richtsnoeren met betrekking tot het vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissienetbeheerders en een gemeenschappelijke regelgevingsaanpak voor transmissietarifiering, bijlage deel B) is het bovendien niet eens mogelijk om de kosten van de transportinfrastructuur voor een dergelijk deel toe te rekenen aan elektriciteitsproducenten. Ten tweede is het, in tegenstelling tot het transmissiesysteem en de distributiesystemen voor elektriciteit, voor het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee niet eenduidig te zeggen welke verbruikers in welke mate de kosten van het transmissiesysteem op zee zouden veroorzaken. Het betreft kosten die direct voortvloeien uit door de Nederlandse overheid gemaakte keuzes over welke bronnen gewenst zijn voor het verduurzamen van de energievoorziening en het behalen van de Europese verduurzamingsdoelstellingen. Het is ook een keuze van de Nederlandse overheid geweest om een transmissiesysteem voor elektriciteit op zee te realiseren met een systeemkoppeling met het transmissiesysteem voor elektriciteit op land in plaats van individuele aansluitleidingen van de windparken op zee naar het transmissiesysteem voor elektriciteit op land. Dit maakt dat de kosten van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee geen gevolg zijn van keuzes van specifieke systeembeheerders of verbruikers, maar voort komen uit de keuze van Nederland om in 2030 ca. 11 GW aan opgesteld vermogen windenergie op zee te hebben. Het is de overheid die een ontwikkelkader opstelt, op basis waarvan de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee kosten maakt. De capaciteit van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee wordt voorts niet (zoals op land) bepaald door de mate van (verwacht) gebruik van aangesloten, maar is afgestemd op de door de overheid bepaalde, geplande capaciteit van de windparken.

Voor het overgrote deel worden de kosten van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee daarom op een andere manier vergoed. De hoogte van de vergoeding wordt, net als de vergoeding van de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit (op land) door de ACM gereguleerd, waarbij de uitgangspunten van de Elektriciteitsrichtlijn worden gevolgd. Dit is conform de huidige regeling in de artikelen 42b tot en met 42e van de Elektriciteitswet 1998. In het eerste lid van artikel 3.115a is bepaald dat de ACM vaststelt wat de totale hoogte is van de vergoeding die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee ontvangt voor de uitvoering van haar taken, met uitzondering van de aansluitaak voor windparken en de aansluit- en transporttaak voor eindafnemers. De kosten voor deze uitgezonderde taken worden op grond van artikel 3.115 vergoed via tarieven. De vergoeding die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee ontvangt voor de uitvoering van de overige taken dient ter dekking van de efficiënte kosten daarvan. Daartoe worden in het tweede lid de bepalingen over de drietrapsraket van besluiten ten behoeve van de tariefvaststelling voor transmissie- en distributiesysteembeheerders van overeenkomstige toepassing verklaard. Aangezien de besluiten hier niet dienen ter vaststelling toegestane of beoogde tariefinkomsten en tarieven is in het tweede lid, onderdelen a en b, bepaald dat voor 'toegestane of beoogde inkomsten' moet worden gelezen 'toegestane vergoeding' en voor 'tarieven' moet worden gelezen 'de voor een jaar totale toegestane vergoeding'. De ACM neemt dus een methodebesluit voor een reguleringsperiode, een besluit over de per jaar van de reguleringsperiode toegestane vergoeding (vgl. inkomstenbesluit) en jaarlijks een besluit over de voor dat jaar totale toegestane vergoeding (vgl. tarievenbesluit). Omdat bij het laatstgenoemde besluit geen tarieven worden vastgesteld is voorts in onderdeel c van het tweede lid bepaald dat ook de tariefstructuren, bedoeld in artikel 3.106, vierde lid, niet in acht behoeven te worden genomen.

Het derde lid bevat een bijzondere aansprakelijkheidsregeling voor windparken aangesloten op het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee. Dit is conform de huidige bepaling in artikel 42d, eerste lid, onderdeel c, en tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en beleidsneutraal overgenomen. De achtergrond hiervan is toegelicht bij eerdergenoemde wet van 23 maart 2016 tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 (tijdig realiseren doelstellingen Energieakkoord).

Het vierde lid legt vast hoe de door de ACM op grond van het eerste en tweede lid vastgestelde vergoeding in de praktijk wordt bekostigd. Op grond van artikel 5.13 kan Onze Minister de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee een subsidie geven ter dekking van deze kosten en tot maximaal de door de ACM vastgestelde hoogte. Indien en voor zover de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee geen subsidie ontvangt die het bedrag van de door de ACM vastgestelde totale toegestane vergoeding dekt, brengt de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee het restant in rekening bij de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit op land. Als er geen subsidie wordt uitgekeerd, kan dit dus ook het gehele door de ACM vastgestelde bedrag betreffen. De verdeling van (het restant van) de kosten over de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit op land wordt bij algemene maatregel van bestuur bepaald. Dit kan ook volledig bij de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op land zijn, zoals dat in het huidige artikel 42a, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998 is bepaald, maar kan ook deels bij de distributiesysteembeheerders voor elektriciteit op land zijn.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat hetgeen de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee in rekening brengt niet gekwalificeerd moeten worden als een tarief. De transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee verricht immers geen diensten ten behoeve van specifieke transmissie- of distributiesysteembeheerders voor elektriciteit op land of op hun systemen aangesloten partijen, waarvoor een tarief in rekening gebracht zou kunnen worden. Zoals hierboven is toegelicht vloeien de kosten die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee maakt voor het grootste deel rechtstreeks voort uit de keuzes die de overheid maakt in het een ontwikkelkader voor windenergie op zee en de keuze om een transmissiesysteem voor elektriciteit op zee te realiseren met een systeemkoppeling met het transmissiesysteem voor elektriciteit op land in plaats van individuele aansluitleidingen van de windparken op zee naar het transmissiesysteem voor elektriciteit op land. Dat laat vanzelfsprekend onverlet dat de transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit op land de vergoeding die zij afdragen aan de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee, als onderdeel van hun eigen kosten kunnen verrekenen in hun eigen tarieven. Op deze manier worden de kosten van het transmissiesysteem voor elektriciteit op zee gesocialiseerd en betaald door de aangeslotenen op de elektriciteitssystemen op land.

Artikel 3.116 hanteren methoden of voorwaarden transmissie- en distributiesysteembeheerders

In het eerste lid is voor de transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit of gas en voor de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee de verplichting opgenomen om de methoden of voorwaarden te hanteren die vooraf door de ACM zijn goedgekeurd. Het gaat daarbij om de methoden en voorwaarden die de transmissie- of distributiesysteembeheerder hanteert jegens aangeslotenen of marktdeelnemers bij de uitvoering van zijn wettelijke taken en verplichtingen. De systematiek van dit wetsvoorstel is dusdanig vormgegeven dat daaronder ook de taken en verplichtingen vallen die de beheerder op grond van de Europese verordeningen moet uitvoeren (zie de artikelen 3.23 en 3.84 van dit wetsvoorstel).

Deze verplichting om goedgekeurde methoden en voorwaarden te *hanteren* betreft een publiekrechtelijke plicht die in dit wetsvoorstel expliciet wordt vastgelegd. Opgemerkt wordt dat het werkwoord "hanteren" niet enkel het hebben van goedgekeurde methoden en voorwaarden impliceert, maar ook het toepassen en het handelen conform goedgekeurde methoden en voorwaarden. Het werkwoord hanteren wordt in dit gehele wetsvoorstel dienovereenkomstig gebruikt en dient ook dienovereenkomstig te worden toegepast. Indien een beheerder methoden en voorwaarden niet toepast, kan daartegen – ter handhaving van de publiekrechtelijke norm om de methoden en voorwaarden te hanteren – door de toezichthouder handhavend worden opgetreden. Een aangeslotene of marktdeelnemer die een klacht heeft over de wijze waarop de systeembeheerder aan zijn publiekrechtelijke plicht nakomt, kan gebruik maken van de daarvoor bestaande

geschilbeslechtsprocedure bij de ACM. Het niet hanteren van de methoden of voorwaarden kan krachtens Afdeling 5.4 van dit wetsvoorstel leiden tot een last onder dwangsom, een bindende gedragslijn of bindende aanwijzing of een bestuurlijke boete. Bij die handhavende acties zal de toezichthouder zich overigens niet concreet mengen in de civielrechtelijke relaties die de systeembeheerder met gebruikmaking van de methoden en voorwaarden is aangegaan met aangeslotenen. Voor de nakoming van contractuele verbintenissen die de systeembeheerder en een aangeslotene of marktpartij bij een overeenkomst zijn aangegaan, kunnen de betrokken partijen terecht bij de civiele rechter. Dit wordt beheerst door het privaatrecht.

Wat betreft de taken in dit wetsvoorstel gaat het om aansluiten (paragraaf 3.3.2), transporteren (paragraaf 3.3.3) – inclusief toegang tot grensoverschrijdende infrastructuur³ en congestiebeheer⁴ – balanceren (paragraaf 3.3.4),⁵ meten (paragraaf 3.3.5) en het inkopen van ondersteunende diensten of congestiebeheer- en systeemdiensten. Deze opsomming van taken sluit aan bij de in afdeling 3.3 van dit wetsvoorstel opgenomen taken en vormt tevens implementatie van de in artikel 59, zevende lid, van de Elektriciteitsrichtlijn en artikel 41, zesde lid, van de Gasrichtlijn genoemde taken waarvoor methoden of voorwaarden door de nationale regulerende instantie moeten worden vastgesteld of goedgekeurd. Wat betreft de bij of krachtens verordening opgedragen taken is geen nadere specificatie aangebracht, omdat het geheel aan bedoelde taken uit die rechtstreeks werkende verordeningen blijkt en veelal een specificering betreft van de in de richtlijn genoemde taken. Opgemerkt zij dat in de consultatiereacties door enkele partijen is gewezen op het belang van de eenduidige afhandeling van op de beurs tot stand gekomen transacties door de landelijke systeembeheerder, waarbij met name de mogelijkheid van 'single sided'-nomineren wordt genoemd. Dergelijke voorwaarden kunnen in de methoden en voorwaarden voor balanceren kunnen worden uitgewerkt.

De uitvoering van de wettelijke taken en verplichtingen vertaalt zich in de praktijk naar het verlenen of inkopen van diensten. De methoden of voorwaarden die de systeembeheerder daarbij hanteert zijn de in dit lid bedoelde gereguleerde methoden of voorwaarden. Alle methoden of voorwaarden die betrekking hebben op de taakuitvoering en die de systeembeheerder van plan is te hanteren moeten eerst ter goedkeuring worden voorgelegd aan de ACM. Het gaat daarbij om methoden of voorwaarden die hebben betrekking op technisch-inhoudelijke aspecten bij de uitvoering van taken op de gas- of elektriciteitsmarkt. Meer algemene, ook in andere sectoren voorkomende, aspecten van dienstverlening vallen er niet onder. Naast de gereguleerde methoden of voorwaarden als bedoeld in deze paragraaf kunnen aan een overeenkomst dus nog algemene voorwaarden in de zin van het Burgerlijk Wetboek verbonden worden.

De gereguleerde methoden en voorwaarden zullen moeten passen binnen de kaders van deze wet en relevante Europese regelgeving. Die wet- en regelgeving bepaalt welke taken en verplichtingen de systeembeheerder heeft en bepaalt tevens de kaders waarbinnen hij zijn dienstverlening of inkoop moet vormgeven. Dit betekent ook dat de methoden of voorwaarden in lijn moeten zijn met de basisverplichting dat de systeembeheerder redelijk, transparant en niet discriminerend handelt (zie artikel 3.24, eerste lid, 3.85). In de overeenkomsten definieert de transmissie- of distributiesysteembeheerder nader de inhoud en kwaliteit van de dienst die hij aanbiedt of inkoopt en de voorwaarden waaronder hij deze dienst aanbiedt of inkoopt of de methoden die hij hanteert voor het bepalen van die voorwaarden.

³ Het transmissiesysteem voor elektriciteit en het transmissiesysteem voor gas omvatten mede interconnectoren; zie definities.

⁴ In artikel 3.43, zevende lid, en artikel 3.45, vijfde lid, is de congestiebeheerprocedure die de systeembeheerder hanteert benoemd als onderdeel van transport waarover methoden of voorwaarden moeten worden opgesteld. Dit is tevens implementatie van artikel 59, tiende lid van Richtlijn 2019/944 respectievelijk artikel 41, negende lid, Richtlijn 2009/73. De aankoop van congestie- of systeembeheerdiensten, als bedoeld in artikel 3.44, is een onderdeel van congestie- of systeembeheer en wordt benoemd naast het inkopen van ondersteunende diensten, omdat congestiebeheer conform het Europese kader niet wordt aangemerkt als ondersteunende dienst (zie definities).

⁵ Balanceren is in deze wet niet gedefinieerd, maar de taak is wel omschreven in paragraaf 3.3.4 'taken inzake balanceren'. Deze omvat het treffen voorzieningen voor het in evenwicht houden van het systeem, het faciliteren van en informatie verschaffen aan balanceringsverantwoordelijken en aanpassing van het elektriciteitsprogramma van de BRP en verrekening tussen de BSP en BRP. Het inkopen van balanceringsdiensten wordt in deze wet beschouwd als onderdeel van inkoop van ondersteunende diensten.

Het tweede lid is opgenomen ter implementatie van artikel 8 van de Gasrichtlijn. In dit artikel wordt lidstaten de keuze gelaten de technische voorschriften zelf vast te stellen of dit door de NRI te laten doen. Met het tweede lid wordt voorgesteld dit binnen de kaders van de methoden en voorwaarden te plaatsen en de goedkeuringsbevoegdheid dus bij de NRI te leggen. Een vergelijkbare bepaling is in de Elektriciteitsrichtlijn voor elektriciteit niet meer opgenomen. Voor elektriciteit is ten aanzien hiervan een groot aantal Europees geharmoniseerde netcodes van kracht waarin technische aansluitvoorschriften zijn vastgelegd⁶. Dat impliceert dat voor elektriciteit dit onderwerp sowieso onderdeel uitmaakt van de methoden en voorwaarden en een vergelijkbaar tweede lid voor elektriciteit niet nodig is en dat eventuele aanvullende methoden en voorwaarden op grond van het eerste lid tot stand kunnen komen.

In het derde lid wordt geregeld dat de goedgekeurde gereguleerde methoden of voorwaarden rechtstreeks van toepassing zijn op de overeenkomsten inzake de dienstverlening of inkoop van de transmissie- of distributiesysteembeheerder. Een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor elektriciteit of gas of de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee handelt bij de uitvoering van zijn wettelijke taken als onderneming die als privaatrechtelijke partij diensten aanbiedt of inkoopt op de elektriciteits- of gasmarkt. Ten aanzien van de relatie tussen systeembeheerder en aangeslotene of marktdeelnemer geldt het Burgerlijk Wetboek. Indien een (beoogd) aangeslotene of marktdeelnemer ingaat op het aanbod dat de systeembeheerder krachtens dit wetsvoorstel gehouden is te geven (zie o.a. de artikelen 3.36, 3.37, 3.38, 3.40, 3.43, 3.45 en 3.50) en dit aanbod aanvaardt komt een overeenkomst tot stand waarop de vastgestelde gereguleerde voorwaarden van toepassing zijn. Het bereiken van wilsovereenstemming over het afnemen van de dienst is een essentiële privaatrechtelijke minimumeis die met dit wetsvoorstel uiteraard niet wordt doorkruist. De (beoogd) aangeslotene of marktdeelnemer beslist of hij het aanbod van de systeembeheerder al dan niet aanvaardt. Echter, de methoden en voorwaarden die daarbij gelden zijn, voor zover het gereguleerde en goedgekeurde voorwaarden betreft, niet onderhandelbaar. Ook latere wijzigingen van de gereguleerde methoden of voorwaarden zijn op grond van dit lid van rechtswege op overeenkomsten van toepassing. Deze rechtstreekse toepassing is wenselijk, omdat het niet de bedoeling is dat van binnen dit gereguleerde kader tot stand gekomen methoden of voorwaarden wordt afgeweken. Ook niet in een individueel geval, omdat een systeembeheer niet mag discrimineren. De gereguleerde methoden en voorwaarden zijn onder raadpleging van representatieve organisaties en eventuele andere belanghebbenden tot stand gebracht onder toezicht van de ACM (zie artikelen 3.117 en 3.118). Waar nodig kan de ACM bijsturen om belangen van aangeslotenen of marktdeelnemers of het goed functioneren van de elektriciteits- of gasmarkt beter tot uitdrukking te laten komen in de methoden of voorwaarden.

De doorwerking van methoden of voorwaarden in civielrechtelijke overeenkomsten is in dit artikel niet beperkt tot de in het eerste lid bedoelde, door de ACM goed te keuren methoden of voorwaarden. Binnen het Europeesrechtelijke kader worden ook methoden of voorwaarden vastgelegd in verordeningen of door Acer vastgesteld of goedgekeurd. Laatstgenoemde methoden of voorwaarden worden weliswaar rechtstreeks van kracht op basis van de verordening, maar de transmissiesysteembeheerder is daarbij normadressaat.⁷ Het privaatrechtelijke aspect van doorwerking is een meer gedetailleerd voorschrift ten aanzien van de methoden en voorwaarden als bedoeld in artikel 62 van verordening 2019/943.

Dat de goedgekeurde methoden of voorwaarden ingevolge het derde lid automatisch van toepassing zijn op overeenkomsten neemt niet weg dat de transmissie- of distributiesysteembeheerders of de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee de geldende methoden en voorwaarden bekend moet maken op een voor eenieder kenbare en toegankelijke wijze. Net als het tarief, moet kenbaar zijn welke gereguleerde methoden of voorwaarden op de dienstverlening van toepassing

⁶ Verordening (EU) 2016/1388 van de Commissie van 17 augustus 2016 tot vaststelling van een netcode voor aansluiting van verbruikers (PbEU 2016, L 223), Verordening (EU) 2016/631 van de Commissie van 14 april 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net (PbEU 2016, L 112), Verordening (EU) 2016/1447 van de Commissie van 26 augustus 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting op het net van hoogspanningsgelijkstroomsystemen en op gelijkstroom aangesloten power park modules (PbEU 2016, L 241).

⁷ Dit blijkt uit de systematiek van de verordeningen waaruit blijkt dat het de methoden en voorwaarden zijn van de transmissiesysteembeheerder. De transmissiesysteembeheerder is verantwoordelijk voor het doen van een voorstel, voor de openbare raadpleging en voor publicatie van de voorwaarden. Ook zijn er bepalingen waaruit blijkt dat naar aanleiding van de goedkeuring van voorwaarden contracten moeten worden aangepast (art. 71 van Verordening (EU) 2016/631 van 14 april 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net).

zijn. Om die reden is in het vierde lid niet alleen bepaald dat de door de ACM goedgekeurde methoden of voorwaarden bekend worden gemaakt door de systeembeheerder, maar ook dat de (beoogd) aangeslotene of marktdeelnemer wordt gewezen op door ACER vastgestelde of goedgekeurde methoden of voorwaarden en in (gedelegeerde) verordeningen opgenomen methoden of voorwaarden. Wijzigingen moeten eveneens bekend worden gemaakt. Publicatie van de goedgekeurde methoden of voorwaarden kan bijvoorbeeld plaatsvinden op de website van de systeembeheerder.

Artikel 3.117 totstandkoming voorstel transmissie- en distributiesysteembeheerders

De regels over de wijze van totstandkoming van de gezamenlijke voorstellen van de transmissie- en distributiesysteembeheerders verschillen inhoudelijk niet wezenlijk ten opzichte van de geldende Gaswet en Elektriciteitswet 1998. De transmissie- en distributiesysteembeheerders, inclusief de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee, zijn er ieder voor verantwoordelijk dat er een gezamenlijk voorstel voor methoden of voorwaarden tot stand komt en ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de ACM. Zij dienen er voorts voor te zorgen dat de relevante representatieve organisaties van aangeslotenen of marktdeelnemers worden betrokken bij de totstandkoming van de voorstellen. In dit wetsvoorstel is er wel voor gekozen om de procedure meer op hoofdlijnen op wetsniveau te regelen en de uitwerking daarvan in onderliggende regelgeving neer te leggen. Het derde lid bevat een grondslag voor de ACM om de transmissie- en distributiesysteembeheerders, en in voorkomend geval de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee, opdracht te geven om een voorstel op te stellen voor methoden of voorwaarden, of een aanvulling of wijziging daarvan (onderdeel a). Dit is bedoeld voor de situatie dat de betreffende systeembeheerders in gebreke blijven om, conform het eerste lid, zelf met een voorstel te komen en de ACM het wel noodzakelijk acht dat bepaalde methoden of voorwaarden worden opgesteld, of worden aangevuld of gewijzigd. In dergelijke gevallen heeft de ACM ook de mogelijkheid om ambtshalve een voorstel op te stellen (onderdeel b). In dat geval dient de ACM ook zorg te dragen voor consultatie van de systeembeheerders op wiens methoden of voorwaarden het voorstel betrekking heeft en relevante representatieve organisaties. Het betreft hier uitzonderingen op de hoofdregel dat de systeembeheerders conform het eerste lid, zelf initiatief nemen en verantwoordelijk zijn voor het opstellen van voorstellen voor methoden of voorwaarden. De Gaswet en Elektriciteitswet 1998 bevatten een vergelijkbare bevoegdheid voor de ACM die in dit wetsvoorstel is overgenomen. In de praktijk wordt beperkt gebruik gemaakt van deze bevoegdheid.

Artikel 3.118 goedkeuren methoden of voorwaarden transmissie- en distributiesysteembeheerders

Dit artikel bevat de bevoegdheid van en het toetsingskader voor de ACM voor de goedkeuring van de methoden of voorwaarden van de transmissiesysteembeheerders- en distributiesysteembeheerders. In voorkomend geval betreft dit ook de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee. De ACM toetst de methoden of voorwaarden die aan haar worden voorgelegd op basis van een voorstel dat ofwel op basis van de verplichting in het eerste lid, ofwel op basis van een Europese verordening (tweede lid) tot stand is gekomen. Ongeacht de oorsprong van het voorstel wordt deze ter goedkeuring voorgelegd aan de ACM en volgt hierop een besluit van de ACM. Hiermee is geborgd dat voor alle gereguleerde methoden of voorwaarden die vooraf aan de ACM moeten worden voorgelegd dezelfde juridische implicaties gelden: de systeembeheerder moet de goedgekeurde methoden of voorwaarden hanteren en deze zijn van rechtswege van toepassing op de overeenkomsten die worden gesloten (artikel 3.116).

Hoewel in beide gevallen eenzelfde resultaat wordt bereikt (goedkeuring door de ACM), is het onderscheid in het eerste en tweede lid van artikel 3.118 wel relevant voor de te volgen procedure bij de ontwikkeling van het voorstel, het toetsingskader en de mogelijkheid voor de ACM om zelf een ontwerp voor methoden of voorwaarden op te stellen. Voor de voorstellen die op basis van de verplichting in artikel 3.116 worden voorbereid is in dit wetsvoorstel een procedure opgenomen (artikel 3.117) en bepaalt artikel 3.118, eerste lid, aan welke vereisten en belangen de ACM toetst bij het nemen van een besluit.

Voor de in artikel 3.118, tweede lid, bedoelde voorstellen, de voorstellen die op grond van een verordening ontwikkeld worden, geldt het volgende. Het gaat hier om geharmoniseerde verplichtingen die in krachtens verordening 715/2009 en verordening 2019/943 vastgestelde gedelegeerde verordeningen zijn vastgelegd. Concreet gaat het thans om de in paragraaf 2.1

genoemde richtsnoeren en netcodes voor elektriciteit of gas. In deze gedelegeerde verordeningen zijn niet alleen geharmoniseerde inhoudelijke voorschriften voor systeembeheer opgenomen. Ook kennen de gedelegeerde verordeningen opdrachten aan systeembeheerders om nadere methoden en voorwaarden op te stellen ter uitvoering van die geharmoniseerde voorschriften. Ten aanzien van dergelijke methoden en voorwaarden zijn in die verordeningen zelf tevens procedurevoorschriften opgenomen, zoals verplichtingen tot openbare raadpleging, voorlegging aan de nationale regulerende instantie en publicatie. Deze procedurevoorschriften zijn rechtstreeks werkend en behoeven geen nadere implementatie. In het tweede lid is daarom slechts de bevoegdheid om dergelijke methoden en voorwaarden goed te keuren, aan de ACM geattribueerd.

Overigens kan de procedure uit een verordening in praktische zin wel langs de lijnen lopen van de procedure die voor 'nationale' voorstellen geldt. Zolang de nationale procedure niet interfereert met de in de betreffende verordening voorgeschreven procedure staat dit wetsvoorstel daar niet aan in de weg. Dit kan behulpzaam zijn bij voorstellen die de Nederlandse transmissiesysteembeheerder afzonderlijk ontwikkelt en voorlegt aan de ACM, zoals elke andere individuele nationale transmissiesysteembeheerder binnen de EU dat doet en voorlegt aan de eigen nationale regulerende instantie.⁸ De ACM toetst bij de goedkeuring of de methoden of voorwaarden in overeenstemming zijn met de relevante EU-verordeningen.

Het tweede lid omvat tevens een grondslag voor de goedkeuring van methoden of voorwaarden van andere partijen dan transmissie- of distributiesysteembeheerders voor zover die op grond van een Europese gedelegeerde verordening zijn opgesteld en aan de ACM, als de nationale regulerende instantie, worden voorgelegd. In de eerdergenoemde Richtsnoeren en Netcodes voor elektriciteit of gas kunnen verplichtingen zijn opgenomen voor daarbij aan te duiden partijen om methoden of voorwaarden te ontwikkelen en te laten goedkeuren. Op dit moment kent Verordening 2015/1222 een dergelijke verplichting voor de krachtens artikel 4 van die verordening door de nationale regulerende instantie aan te wijzen benoemde elektriciteitsmarktbeheerder (NEMO). Met het oog op eventuele uitbreiding in Europese wetgeving naar meer – nu nog niet bekende – partijen is een algemeen geformuleerde grondslag opgenomen. In de Europese regelgeving wordt in de context van methoden of voorwaarden zowel de term vaststellen als goedkeuren gebruikt. Deze termen zijn niet gedefinieerd. In de verordeningen die in het tweede lid zijn bedoeld, wordt in de meeste gevallen de term goedkeuren gebruikt. In essentie gaat het er bij goedkeuren om dat een door de systeembeheerders ontwikkeld voorstel wordt voorgelegd en dat regulerende instantie daarover een besluit neemt. Dit sluit aan bij de procedure die in dit artikel is voorgesteld.

In het derde lid is opgenomen dat de ACM kan vereisen dat het aan haar ter goedkeuring voorgelegde voorstel voor methoden of voorwaarden wordt aangepast voordat zij tot goedkeuring over gaat. De ACM kan ook aanwijzingen of instructies geven voor de voor goedkeuring benodigde wijzigingen. Deze bevoegdheid geldt zowel ten aanzien van voortellen die op nationale basis tot stand zijn gekomen als ten aanzien van voorstellen die op basis van een Europese (gedelegeerde) verordening zijn opgesteld en ter goedkeuring worden voorgelegd.

In het derde lid is de bevoegdheid van de ACM opgenomen om aanpassing te verlangen van de voorgelegde methoden of voorwaarden voordat zij deze goedkeurt.

Het vierde lid gaat over de situatie dat de ACM gebruik maakt van in artikel 3.117, derde lid, onderdeel b, genoemde bevoegdheid om ambtshalve een voorstel voor methoden of voorwaarden, of aanvulling of wijziging daarvan, op te stellen. In dat geval kan de ACM deze methoden of voorwaarden, na de voorgeschreven consultatie, vaststellen. Aangezien de ACM in dat geval het

⁸ De onder de vlag van verordening 2019/943 te ontwikkelen voorstellen kunnen in drie categorieën worden ingedeeld, namelijk voorstellen die: (i) gezamenlijk door alle transmissiesysteembeheerders van de EU moeten worden ontwikkeld (EU brede, Engelstalige voorstellen) en die door ACER worden goedgekeurd of vastgesteld; (ii) gezamenlijk door alle transmissiesysteembeheerders van een bepaald geografisch gebied moeten worden ontwikkeld (regionale, Engelstalige voorstellen) en die aan de nationale regulerende instantie worden voorgelegd; (iii) individueel door een transmissiesysteembeheerder moeten worden ontwikkeld (individuele voorstellen) en die aan de nationale regulerende instantie worden voorgelegd. Voor de eerste twee typen voorstellen is de nationale procedure niet geschikt. Over de eerstgenoemde, EU-brede voorstellen neemt ACER de besluiten. Voor de regionale voorstellen is essentieel dat de relevante regulerende instanties eerst onderling een overeenstemming bereiken over een door de transmissiesysteembeheerders binnen de regio gezamenlijk ontwikkeld voorstel. Door de gelijktijdige besluitvorming door de regulerende instanties vindt harmonisatie plaats.

initiatief neemt voor het opstellen van methoden of voorwaarden en ook verantwoordelijk is voor het ontwerp daarvan, is vaststellen hier het logische sluitstuk. Omdat het de bedoeling is dat deze door de ACM vastgestelde methoden of voorwaarden vervolgens op dezelfde wijze als door de ACM goedgekeurde methoden of voorwaarden verplicht worden gehanteerd door de betreffende systeembeheerders en doorwerken in de overeenkomsten die zij met betrekking tot de levering of inkoop van de betreffende diensten sluiten, is bepaald dat deze na vaststelling gelden als goedgekeurde methoden of voorwaarden als bedoeld in artikel 3.116.

Artikel 3.119 en 3.120 hanteren en goedkeuren methoden of voorwaarden beheerders bijzondere systemen

Voor zowel interconnectorbeheerders als voor LNG-beheerders geldt ingevolge de artikelen 3.89, tweede en derde en 3.93 het regime van gereguleerde toegang. In het verlengde daarvan wordt met artikel 3.119 voorgesteld om voor een interconnectorbeheerder en een LNG-beheerder een verplichting op te nemen om door de ACM goedgekeurde methoden of voorwaarden te hanteren bij de uitvoering van hun wettelijke taken. Een vergelijkbare systematiek is ook toepassing op transmissie- en distributiesysteembeheerders. Artikel 3.120 bevat een eveneens vergelijkbare procedure voor de goedkeuring daarvan door de ACM.

Anders dan voor transmissie- en distributiesysteembeheerders voor elektriciteit en gas en de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee gelden er echter geen bijzondere vereisten voor de totstandkoming of consultatie van voorstellen voor methoden of voorwaarden die ter goedkeuring aan de ACM worden voorgelegd. Dit sluit aan bij de minder vergaande regulering die voor deze beheerders van bijzondere systemen is opgenomen in paragraaf 3.5.2 en paragraaf 3.5.3 van hoofdstuk 3.

Opgemerkt zij dat interconnectorbeheerders alleen binnen dit regime vallen voor zover het gaat om beheerders van interconnectoren die geen onderdeel uitmaken van een transmissiesysteem voor elektriciteit of voor gas en die zijn aangewezen op grond van artikel 3.2, eerste lid, onderdeel b of d. De methoden of voorwaarden voor toegang tot grensoverschrijdende infrastructuur waar het betreft interconnectoren die onderdeel uitmaken van een transmissiesysteem voor elektriciteit of voor gas, vallen onder de reikwijdte van artikel 3.116 ev.

Deze regeling wijkt niet wezenlijk af van de regeling in de Gaswet en Elektriciteitswet 1998.

Artikel 3.121 ontheffing methoden en voorwaarden

Deze ontheffingsgrondslag is gelijklopend aan de grondslag in de Elektriciteitswet 1998 en in de Gaswet, behalve dat de bevoegdheid in dit wetsvoorstel meer is ingekaderd langs de lijnen van de beleidsregel van de ACM die daar thans voor geldt. Een ontheffing is naar zijn aard een afwijking van een wettelijke verplichting in een specifiek geval. De ACM beoordeelt daarbij of onverkorte toepassing van de verplichting naar haar oordeel in het concrete geval of gelet op de specifieke omstandigheden voor de aangeslotene, marktdeelnemer, systeembeheerder of maatschappelijk gezien ongewenste gevolgen heeft.

Artikel 3.122 algemene voorwaarden

Op basis van het eerste lid moeten de algemene voorwaarden, voor zover deze niet vallen binnen de scope van de artikelen 3.118 of 3.112 – de goedkeuring van methoden en voorwaarden door de ACM – redelijk, transparant en niet-discriminerend zijn.

Het eerste lid is gericht tot systeembeheerders wiens methoden en voorwaarden door de ACM moeten worden goedgekeurd. Aangezien beheerders van gasopslagbeheerders een systematiek van onderhandelde toegang kennen (zie artikel 3.99), zijn gasopslagbeheerders niet genoemd in artikel 3.122. Overigens geldt voor deze beheerders wel de algemene verplichting van artikel 3.97, waar is bepaald dat het handelen van deze beheerders redelijk, transparant en niet-discriminerend moet zijn.

Op grond van het tweede lid is voor de aansluit-, transport-, en meetovereenkomsten met aangeslotenen met een kleine aansluiting de zogenoemde grijze en zwarte lijst van toepassing, ook indien het aangeslotenen zijn die geen consument zijn. Artikel 236 van boek 6 BW bevat bepalingen die een «zwarte lijst» vormen. De bepalingen op deze lijst zijn onredelijk bezwarend en daarom vernietigbaar. Artikel 237 van boek 6 BW bevat de bepalingen die de «grijze lijst» vormen. Indien

deze bepalingen in de Algemene Voorwaarden staan, dan worden deze vermoed onredelijk bezwarend te zijn.

In de huidige artikelen 26 van de Elektriciteitswet 1998 en 44 van de Gaswet zijn vergelijkbare voorschriften opgenomen.

Artikel 3.123 eisen overeenkomsten met transmissie- en distributiesysteembeheerders

Een transmissie- of distributiesysteembeheerder doet op grond van de artikelen 3.40, 3.43 en 3.45 aan aangeslotenen een aanbod tot in gebruik geven of transporten, en sluit vervolgens een aansluit- en transportovereenkomst met de aangeslotene in kwestie. Een leverancier is op grond van artikel 2.28 gehouden de totstandkoming van aansluit- en transportovereenkomsten te faciliteren. Onderdeel b van artikel 3.123 verplicht transmissie- of distributiesysteembeheerders aan leveranciers de informatie te verstrekken die deze nodig heeft om aan de verplichting van artikel 2.28 te voldoen.

Artikelen 3.124 ontheffing interconnectoren voor elektriciteit

Artikel 3.124 betreft een beleidsneutrale omzetting van artikel 86c, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en dient ter implementatie van het in artikel 63 van verordening 2019/943 neergelegde regime voor nieuwe interconnectoren voor elektriciteit tussen lidstaten. Op basis van die bepaling kunnen nieuwe interconnectoren onder voorwaarden worden ontheven van delen van het reguliere regime dat voor interconnectoren geldt.

Artikel 3.125 tot en met 3.127

De artikelen 3.125 en 3.126 vervangen de artikelen 18h van de Gaswet en strekken tot implementatie van artikel 36 van de Gasrichtlijn.

Artikel 4.1 gegevens en processen

In artikel 4.1, eerste lid, zijn de verschillende handelingen ten aanzien van het beheren en uitwisselen van gegevens benoemd. Het betreffen de in dit wetsvoorstel voorgeschreven handelingen, gericht op de uitvoering van wettelijke taken of verplichtingen van de diverse partijen op het gebied van gegevensbeheer en -uitwisseling. Het tweede lid geeft aan voor welke processen gegevens worden gebruikt. Het betreffen in de eerste plaats gegevensprocessen gerelateerd aan het functioneren van het energiesysteem. Deze processen hebben een breder (maatschappelijk) systeembelang en de doelmatige en doeltreffende uitvoering van deze processen moet geborgd worden. Daarnaast gaat het om inzage van een rechthebbende in de gegevens die op hem betrekking hebben, het op verzoek van de rechthebbende delen van gegevens met een derde partij en het delen van gegevens met een derde partij vanwege een (Europees-)wettelijke grondslag anders dan de Energiewet. Deze processen bouwen in feite voort op de gegevens die reeds binnen het gereguleerde domein beschikbaar vanwege de genoemde gegevensprocessen gerelateerd aan het functioneren van het energiesysteem. In paragraaf 6.1 en 6.4 van het algemeen deel wordt nader ingegaan op deze processen.

Artikel 4.2 controle bij verzamelen gegevens

In dit artikel is de algemene verplichting opgenomen dat de partij die gegevens verzamelt of bewerkt verantwoordelijk is voor de betrouwbaarheid en volledigheid daarvan. Belangrijk is immers dat er geen onjuiste of onvolledige gegevens de verdere gegevensketen ingaan. Deze partij is er ook toe gehouden om, bij vermeende onjuistheid van gegevens, redelijke procedures voor de correctie van de gegevens te hebben en toe te passen. Voor toelichting op dit onderdeel wordt verwezen naar paragraaf 6.4 van het algemeen deel.

Artikelen 4.3, 4.4, 4.5 en 4.10

In deze artikelen wordt geregeld welke partijen registerbeheerder zijn in de zin van de Energiewet. Dit zijn in ieder geval de transmissie- of distributiesysteembeheerders, de beheerders van gesloten systemen en de meetverantwoordelijke partijen. Daarnaast kan op grond van artikel 4.10 ook aan

andere partijen de verplichting worden opgelegd een register bij te houden. De registerbeheerders zijn verantwoordelijk voor de verzameling en registratie van gegevens die verband houden met hun wettelijke taken en verplichtingen. In een aantal gevallen hebben zij ook de plicht om aangeleverde gegevens van andere partijen in hun register op te nemen. Ten aanzien van de categorieën waarover gegevens verzameld, ontvangen en bewerkt moeten worden en de specifieke voorziening voor ProRail in artikel 4.4, derde lid, wordt korthedshalve verwezen naar paragraaf 6.4 van het algemeen deel.

Artikel 4.6 aanleveren gegevens

Op grond van dit artikel krijgt een aantal marktdeelnemers de verplichting om gegevens te verzamelen en aan te leveren bij een registerbeheerder. Het gaat daarbij om gegevens die deze actoren creëren en verzamelen vanwege hun deelname op de energiemarkt en die ook voor het bredere functioneren van het energiesysteem en de deelname van andere partijen noodzakelijk zijn. Het aanleveren van de gegevens geschiedt door middel van een door de registerbeheerder beschikbaar te stellen faciliteit (achtste lid). Over de frequentie van aanleveren en de termijnen waarbinnen aangeleverd moet worden kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld (negende lid).

Artikelen 4.7 tot en met 4.9

Artikelen 4.7 tot en met 4.9 bevatten de grondslagen voor gebruik en verstrekking van gegevens door de verschillende registerbeheerders. In het eerste lid van artikel 4.7 is bepaald dat een transmissie- of distributiesysteembeheerder gegevens die in zijn register zijn opgenomen, mag en dient te gebruiken voor de uitvoering van zijn wettelijke taken. De concrete te gebruiken gegevens worden bij ministeriële regeling bepaald.

Het tweede lid van artikel 4.7 verplicht de registerbeheerders om (bij ministeriële regeling te bepalen) gegevens die in zijn register zijn opgenomen, te verstrekken aan verschillende partijen. De verstrekking van gegevens voor de in het tweede lid genoemde doeleinden is een invulling van het (hoofd)proces genoemd in artikel 4.1, tweede lid, onderdeel a (functioneren energiesysteem). Ten behoeve van verstrekkingen op verzoek of vanwege andere (EU)wetgeving (ter invulling van artikel 4.1, tweede lid onderdelen b, c en d) is in het derde lid een grondslag opgenomen.

In het vierde lid bevat een voorziening voor het functioneren van de gegevensuitwisselingsentiteit (zie afdeling 4.3 van dit wetsvoorstel). Aangezien gegevens centraal worden ontsloten via de gegevensuitwisselingsentiteit is bepaald dat de registerbeheerder (in dit geval de transmissie- of distributiesysteembeheerder) aan deze entiteit toegang geeft tot zijn register en dat de verstrekking plaatsvindt via de faciliteit van de entiteit.

De artikelen 4.8 (beheerder gesloten systeem) en 4.9 (meetverantwoordelijke partij) zijn op vergelijkbare wijze opgezet, met dien verstande dat de meetverantwoordelijke partij in artikel 4.9 enkel verstrekkingen heeft en geen gebruiksverplichtingen. Een uitgebreide toelichting op gebruiken en verstrekken van gegevens is opgenomen in paragraaf 6.5 van het algemeen deel van deze toelichting.

Artikelen 4.11 tot en met 4.14

Deze artikelen bevatten verplichtingen voor de registerbeheerders ten aanzien van de betrouwbaarheid, volledigheid en beveiliging van gegevens. In artikel 4.2 is neergelegd dat de verzamelende partij primair verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de gegevens. Ingevolge artikel 4.11 neemt de registerbeheerder aanvullende maatregelen om de algemene kwaliteit van de registers borgen. Het gaat hierbij zowel om een lichte toets op kwaliteit bij het ontvangen van gegevens, als om een algemene, steekproefsgewijze en periodieke controle op de betrouwbaarheid en volledigheid van de gegevens in het register.

De registerbeheerder is er gelet op artikel 4.12 verantwoordelijk voor om degene die de gegevens aanlevert te identificeren en te zorgen voor authenticatie en autorisatie. Daarnaast moet hij op grond van artikel 4.13 zorg dragen voor de beveiliging van de gegevens in het register. De maatregelen die de registerbeheerder hiervoor neemt moeten passend zijn en evenredig. Met passend wordt

bedoeld dat de maatregelen geschikt moeten zijn voor het beoogde doel. Met evenredig wordt bedoeld dat de inspanning om het doel te bereiken in verhouding moet staan tot het resultaat. De maatregelen moeten – mede gelet op de snelle veranderingen rondom cyberveiligheid – aansluiten bij de stand van de techniek en in verhouding staan tot de risico's van onjuiste identificatie, authenticatie en autorisatie (zoals onrechtmatig gebruik van gegevens) en inbreuken op de beveiliging van de gegevens.

In artikel 4.14 is opgenomen dat inbreuken op de beveiliging van gegevens door de registerbeheerders moeten worden gemeld aan de ACM. Deze verplichting geldt voor zover niet reeds een verplichting tot melding bestaat op grond van artikel 10 van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen of artikel 33 van de AVG. Op grond van het derde lid kan de ACM op grond het beveiligingsincident openbaar maken. Aangezien een inbreuk een uitstralingseffect kan hebben naar andere partijen in de keten van gegevensuitwisseling, kan het nodig zijn een incident openbaar te maken. Openbaar maken kan indien dit in het algemeen belang is, bijvoorbeeld als bewustwording nodig is om nieuwe incidenten te voorkomen of een lopend incident te beheersen. Zie artikel 23 van de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen voor een vergelijkbare bepaling. Tot openbaarmaking kan niet lichtvaardig worden besloten, gezien de (reputatie)schade voor de geraakte registerbeheerder. De ACM zal in een voorkomend geval de belangen van de registerbeheerder zorgvuldig tegen de redenen van algemeen belang moeten afwegen.

Artikelen 4.15 tot en met 4.24 gegevensuitwisselingsentiteit

In deze artikelen zijn de taken van de gegevensuitwisselingsentiteit uitgewerkt. Deze entiteit speelt een centrale rol in de uitwisseling van gegevens tussen de registerbeheerders en de verschillende gebruikers van de gegevens. De gegevensuitwisselingsentiteit geeft toegang tot en faciliteert de uitwisseling van de gegevens vanuit de verschillende registers. De toegang en uitwisseling vindt plaats via een elektronisch communicatiesysteem dat de entiteit beschikbaar stelt. In artikel 4.15 is bepaald dat de gegevensuitwisselingsentiteit wordt opgericht door de gezamenlijke transmissie- en distributiesysteembeheerders. De gegevensuitwisselingsentiteit is een rechtspersoon waaraan de wettelijke taken in afdeling 4.3 van het wetsvoorstel zijn opgedragen. De taken van de entiteit staan los van de taken die de systeembeheerders in de hoedanigheid van systeembeheerder hebben in hoofdstuk 3 van dit wetsvoorstel.

Voor een uitgebreide toelichting op de gegevensautoriteit wordt korthedshalve verwezen naar paragraaf 6.6 van het algemeen deel van deze toelichting.

Artikel 4.25 overleg en afspraken

Het in dit hoofdstuk opgenomen normenkader voor gegevensuitwisseling laat onverlet dat over de concrete vormgeving en invulling daarvan gedetailleerdere afspraken tussen de verschillende betrokkenen nodig zijn. Deze afspraken komen tot stand tussen partijen. In dit artikel wordt bepaald dat de transmissie- of distributiesysteembeheerders het initiatief moeten nemen tot overleg. Het primaire doel van dit overleg is ook genoemd in dit artikel, namelijk het komen tot afspraken die nodig zijn voor een effectieve, efficiënte en betrouwbare elektronische uitwisseling van gegevens ten behoeve van de genoemde processen. Met het oog op de totstandkoming en implementatie van de afspraken moet deze entiteit zorgen voor effectieve, transparante en niet-discriminerende ondersteuning bij de totstandkoming en invoering van de afspraken (derde lid). In paragraaf 6.6 van het algemeen deel wordt nader ingegaan op dit onderwerp.

Artikel 5.1. aanwijzen regulerende instantie en taken ACM

Op grond van artikel 39 van de Gasrichtlijn en artikel 57 van de Elektriciteitsrichtlijn moet op nationaal niveau één regulerende instantie worden aangewezen voor het onafhankelijke toezicht op de interne markt voor elektriciteit en gas. In het eerste lid van het onderhavige artikel wordt de ACM aangewezen als regulerende instantie. De ACM is thans ook aangewezen als nationale regulerende instantie op basis van artikel 5, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1a, tweede lid, van de Gaswet. De aanwijzing als regulerende instantie betekent niet alleen dat de ACM de taken uitvoert die op grond van bovengenoemde richtlijnen door de lidstaat aan de regulerende instantie toegedeeld moeten worden, maar ook dat de ACM de taken uitvoert die bij of krachtens verordening op het terrein van elektriciteit of gas aan de nationale regulerende instantie worden opgedragen.

In aanvulling op de taken die aan de ACM worden opgedragen in de diverse hoofdstukken van dit wetsvoorstel (al dan niet ter uitvoering van Europese richtlijnen), is in het tweede lid, onderdeel a, een delegatiegrondslag opgenomen voor een nadere toedeling van taken aan de ACM. Het gaat hier om specifieke taken, waaronder de taken genoemd in artikel 41 van de Gasrichtlijn en artikel 59 van de Elektriciteitsrichtlijn. Daarnaast zullen krachtens artikel 5.1 de volgende taken aan de ACM worden toegedeeld. Uit de Elektriciteitsrichtlijn voortvloeiend, de monitorverplichting leveringsovereenkomsten dynamische elektriciteitsprijs (artikel 11), de monitorverplichting opzegvergoedingen (artikel 12, lid 3), de evaluatieverplichting ten aanzien van opslagfaciliteiten (artikelen 36, lid 3 en 54) en taken ten aanzien van de regionale coördinatiecentra (artikel 62). Verder wordt nog een verplichting tot kennisgeving van certificering aan de Europese commissie opgenomen (artikel 10, lid 6, van de Gasrichtlijn en artikel 52, lid 6, van de Elektriciteitsrichtlijn). In dit wetsvoorstel wordt voorgesteld die taken bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen. Zoals in het tweede lid, onderdeel b, is bepaald worden bij die algemene maatregel van bestuur ook taken in verband met de samenwerking met bevoegde instanties van derde landen opgenomen.

Door in het derde lid de mogelijkheid te openen bij ministeriële regeling artikelen uit bindende EU-rechtshandelingen aan te wijzen waar de nationale regulerende instantie wordt genoemd of aan de lidstaat wordt opgedragen er één aan te wijzen, is uitvoering van verordeningen op dit punt geborgd. Het derde lid biedt eveneens de grondslag voor de besluiten die in dat kader moeten worden genomen. Deze werkwijze sluit aan bij de snelheid waarmee verordeningen in de regel in werking treden en bij het feit dat ze rechtstreekse werking hebben en derhalve niet mogen worden omgezet in nationale regelgeving.

In het vierde lid wordt bepaald dat de ACM bij de uitoefening van de aan haar bij dit wetsvoorstel toegekende taken en bevoegdheden rekening houdt met artikel 40 van de Gasrichtlijn en artikel 58 van de Elektriciteitsrichtlijn. In genoemde artikelen zijn de algemene doelstellingen voor regulerende instanties opgenomen. De verplichting om hier rekening mee te houden is thans opgenomen in artikel 5, derde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1a, derde lid, van de Gaswet.

Artikel 5.2 jaarlijks verslag ACM

Dit artikel bepaalt dat de ACM jaarlijks een verslag opstelt over de uitvoering van de haar bij of krachtens dit wetsvoorstel opgedragen taken. Dit is een aanvulling op de in de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt opgenomen verplichting voor de ACM om een jaarverslag op te stellen. Dit artikel strekt ter implementatie artikel 41, eerste lid, onderdeel e, van de Gasrichtlijn en artikel 59, eerste lid, onderdeel i, van de Elektriciteitsrichtlijn. Een soortgelijke bepaling is opgenomen in artikel 5c van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1e van de Gaswet.

Artikel 5.3 geschilbeslechting partij-systeembeheerder door ACM

Iedere partij die een geschil heeft met een systeembeheerder, een interconnectorbeheerder, een beheerder van een LNG-installatie of een gasopslaginstallatie of een beheerder van een gesloten distributiesysteem over de wijze waarop die beheerder zijn op grond van dit wetsvoorstel opgedragen bevoegdheden en verplichtingen nakomt, kan een klacht indienen bij de ACM. Dit artikel vormt de implementatie van artikel 41, elfde lid, van de Gasrichtlijn en artikel 60, tweede lid, van de Elektriciteitsrichtlijn. Op de ingediende klacht zijn de regels over het in behandeling nemen van een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing. Titel 4.1 van de Awb is van toepassing, met uitzondering van artikel 4:15 over opschorting van de beslistermijn, vanwege de bijzonderheden over de beslistermijn die in de richtlijnen zijn voorgeschreven. Tegen het besluit dat de ACM neemt staat beroep open bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Deze wijze van geschilbeslechting wordt thans voorgeschreven door artikel 51 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 19 van de Gaswet.

Artikel 5.4 geschilbeslechting vraagrespons door ACM

Dit artikel strekt tot implementatie van artikel 17, derde lid, onderdeel f, van de Elektriciteitsrichtlijn, waarin staat dat een geschillenbeslechtingsmechanisme in het leven moet worden geroepen voor geschillen tussen marktdeelnemers die aggregeren en andere marktdeelnemers. In geval van

vraagresponso moet er worden samengewerkt tussen de balansverantwoordelijke partij (BRP) van de leverancier en de marktdeelnemer die vraagresponso aanbiedt. In artikel 2.39, tweede lid, van dit wetsvoorstel is geregeld dat de BRP van de leverancier de vraagresponsoaanbieder een aanbod moet doen over de voorwaarden waaronder het elektriciteitsprogramma's van de BRP op het allocatiepunt wordt aangepast en de financiële compensatie voor deze aanpassing. Geschillen over dit aanbod kunnen aanhangig worden gemaakt bij de ACM. Evenals bij de geschilbeslechting in het kader van de taakuitvoering door een systeembeheerder zijn de regels over het in behandeling nemen van een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) op de ingediende klacht van toepassing. Titel 4.1 van de Awb is van toepassing. Tegen het besluit dat de ACM neemt staat beroep open bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

Artikel 5.5 grensoverschrijdende geschillen

De ACM is niet bevoegd tot geschilbeslechting indien het gaat om een landsgrensoverschrijdend geschil en de systeembeheerder of balanceringsverantwoordelijke onder de rechtsmacht van een andere lidstaat valt. In dit geval is de regulerende instantie in deze andere lidstaat bevoegd.

Artikel 5.6 aanwijzen minister als bevoegde instantie

In dit artikel wordt de minister van Economische Zaken en Klimaat aangewezen als bevoegde instantie en uitvoerder van bepaalde taken, bedoeld in de Verordening gasleveringszekerheid, de Verordening risicoparaatheid in de elektriciteitssector en de Elektriciteitsverordening.

Artikel 5.7 voorzieningen i.v.m. capaciteit

De Nederlandse transmissie- en distributiesystemen zijn kwalitatief goed en systeembeheerders investeren om hun systeem uit te breiden, te vernieuwen en te onderhouden. Desondanks is niet uit te sluiten dat er een tekort aan transportcapaciteit dreigt te ontstaan. De minister wil op de hoogte zijn van een dergelijke situatie en in voorkomend geval een transmissie- of distributiesysteembeheerder opdracht kunnen geven om voorzieningen te treffen. De opdracht kan inhouden dat de systeembeheerder een bepaalde investering moet treffen of een andere voorziening moet treffen om de transportdienst te waarborgen. Deze bevoegdheid is thans opgenomen in artikel 22 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 9 van de Gaswet. Indien deze voorzieningen niet worden nagekomen, kan de minister een last onder dwangsom opleggen.

Artikel 5.8 maatregelen functioneren transmissie- of distributiesysteembeheerder

In artikel 13 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 5 van de Gaswet zijn bepalingen opgenomen die aan de minister mogelijkheden geven om in te grijpen indien een transmissie- of distributiesysteembeheerder niet meer voldoet aan de eisen om te worden aangewezen of te worden gecertificeerd. Dit artikel heeft een gelijke strekking. Ingrijpen kan aan de orde zijn als een beheerder niet in staat is zijn taken die hij krachtens dit wetsvoorstel heeft, op een goede wijze uit te voeren. In dat geval kan de minister een transmissie- of distributiesysteembeheerder opdragen de noodzakelijke voorzieningen te treffen. De minister kan een last onder dwangsom opleggen indien deze opdracht niet of onvoldoende wordt opgevolgd. Dit artikel moet worden gelezen in samenhang met artikel 3.2 en 3.4 van dit wetsvoorstel, waarin is opgenomen aan welke eisen een systeembeheerder moet voldoen om te worden gecertificeerd en vervolgens aangewezen. Ook is in dit artikel vastgelegd dat een aanwijzing kan worden ingetrokken indien een rechtspersoon niet meer voldoet aan de eisen om te worden aangewezen of te worden gecertificeerd. Tot slot kunnen op basis van artikel 3.8 bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over onder meer de wijziging of intrekking van de aanwijzing en de procedure hiervoor en de overdracht van de eigendom van een systeem indien een aanwijzing vervalt of wordt ingetrokken. De voor de minister opgenomen bevoegdheden om in te grijpen doen geen afbreuk aan het feit dat de ACM ingevolge artikel 3.4, eerste lid is belast met de certificering van systeembeheerders en op grond van artikel 3.5 de bevoegdheid heeft om een certificering in te trekken indien niet langer aan de voorwaarden voor certificering wordt voldaan. Wel ligt het in de rede dat de handhaving in eerste instantie door de ACM geschiedt.

Artikel 5.9 aanwijzing stille curator

In dit artikel wordt de meest ingrijpende bevoegdheid voor de minister opgenomen, te weten de aanzegging aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder om opdrachten op te volgen van een door de minister aangewezen persoon. Deze bevoegdheid komt overeen met artikel 13a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 5a van de Gaswet. Van deze bevoegdheid zal gebruik worden gemaakt als de bevoegdheden zoals opgenomen in 5.8 en 5.9 geen of onvoldoende oplossing bieden voor de geconstateerde problemen.

Artikel 5.9a ambtshalve aanwijzing

In dit artikel is de bevoegdheid voor de minister opgenomen om ambtshalve een transmissie- of distributiesysteembeheerder aan te wijzen. Dit kan nodig zijn in situaties waarin de normale gang van zaken bij aanwijzing (artikel 3.2 van dit wetsvoorstel) stopt, of wanneer een aanwijzing als TSB of DSB, of erkenning tot gesloten systeem komt te vervallen (artikel 3.8 van dit wetsvoorstel). Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 13 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 5 van de Gaswet.

Artikel 5.10 beschermingsmaatregelen energiemarkt

Dit artikel betreft de implementatie van artikel 46 van de Gasrichtlijn en geeft de minister de bevoegdheid om een transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas maatregelen te laten nemen indien er sprake is van een (dreigende) crisis. De maatregelen die de systeembeheerder neemt moeten de werking van de interne markt zo min mogelijk verstoren en mogen niet verder reiken dan strikt noodzakelijk is om de plotseling gerezen moeilijkheden te verhelpen. Indien een systeembeheerder maatregelen neemt, zijn gassysteemgebruikers gehouden instructies van de transmissiesysteembeheerder op te volgen. De landsgrensoverschrijdende maatregelen worden in nauw overleg met buitenlandse transmissiesysteembeheerders genomen met in achtname van de ter zake geldende bilaterale overeenkomsten. Dit artikel heeft enkel betrekking op gas. Risicoparaatheid ten aanzien van de elektriciteitsvoorziening wordt bestreken door Verordening 2019/941.

Artikel 5.11 grondslag eventuele reserve

Voor het geval de leveringszekerheid van elektriciteit niet meer op orde is, bevatten de artikelen 20 tot en met 27 van verordening 2019/943 (hoofdstuk IV Bevoorradingszekerheid) de voorwaarden waaronder lidstaten maatregelen mogen treffen. Artikel 21, derde lid, van de Verordening geeft aan dat het strategische reserve de voorkeur heeft boven andere, ingrijpender vormen van capaciteitsmechanismen. Indien het noodzakelijk wordt om een strategische reserve in te stellen om leveringszekerheid te behouden, moeten daar regels aan worden gesteld om ervoor te zorgen dat de aanwezigheid van een strategisch reserve niet ingrijpt in de werking van de markt. Artikel 22, tweede lid, van de Verordening stelt eisen aan de opzet van een strategisch reserve. Wanneer de minister het noodzakelijk acht een strategische reserve in te richten om leveringszekerheid te behouden, worden genoemde eisen in een algemene maatregel van nader geconcretiseerd.

Artikel 5.12 analyse leveringszekerheid en voorzieningszekerheid

Dit artikel heeft betrekking op de monitoring van de markten voor elektriciteit en gas op het punt van de leverings- en voorzieningszekerheid. Dit artikel is inhoudelijk gelijk aan artikel 4a van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 52a van de Gaswet. Dit artikel implementeert artikel 5 van de Gasrichtlijn. Dit artikel verplicht de lidstaat de leverings- en voorzieningszekerheid te monitoren, in het bijzonder het evenwicht tussen vraag en aanbod op de nationale markt, het niveau van de verwachte toekomstige vraag, geplande of in aanbouw zijnde extra capaciteit, de kwaliteit en staat van onderhoud van de netten, en maatregelen ter dekking van een piekvraag of bij het in gebreke blijven van een of meer leveranciers. In artikel 5.12 wordt voorgesteld de minister de taak te geven om genoemde aspecten te monitoren. Hij kan echter op grond van het derde lid van dit artikel opdracht geven aan een transmissiesysteembeheerder om werkzaamheden ten behoeve van de uitvoering van deze taak, te verrichten. De gedachte hierachter is dat een transmissiesysteembeheerder technisch het meest geëquipeerd is om dergelijke werkzaamheden uit te voeren. Hierbij kan gedacht worden aan een rolverdeling waarbij een transmissie-

systeembeheerder de technische uitvoering (het verzamelen, analyseren en bewerken van de informatie) van deze taak verricht en de minister de meer beleidsmatige beoordeling verricht (opstellen van het verslag van de resultaten, en eventueel naar aanleiding daarvan te nemen maatregelen).

Artikel 5.13 subsidie transmissiesysteem voor elektriciteit op zee

Op basis van dit artikel kan de minister subsidie verstrekken aan een transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee. Deze subsidie dient ter dekking van de kosten voor de uitvoering van de aan deze transmissiesysteembeheerder opgedragen taken, met uitzondering van de aansluitaak voor windparken en de aansluit- en transporttaak voor op het transmissiesysteem op zee aangesloten eindafnemers. De ACM stelt op grond van artikel 3.115a vast wat de hoogte is van de vergoeding die de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee mag ontvangen ter dekking van deze kosten. Het verstrekken van subsidie doet dan ook geen afbreuk aan de wijze waarop de ACM de efficiëntie van de kosten van de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee kan beoordelen en kan ook niet meer bedragen dan de door de ACM vastgestelde hoogte van de vergoeding voor deze kosten. Op grond van het tweede lid kunnen nadere regels worden gesteld bij of krachtens algemene maatregel van bestuur. Daarin zal onder meer worden opgenomen hoe de hoogte van de subsidie wordt bepaald, en hoe het proces rondom de subsidiering wordt ingericht.

Artikel 5.14 nadeelcompensatie

De negen grootste eindafnemers met een gasaansluiting met dat deel van het transportnet waarmee laagcalorisch gas wordt getransporteerd, moeten uiterlijk 1 oktober 2022 het onttrekken van laagcalorisch gas staken (verbod in artikel 2.61 van dit wetsvoorstel). In die gevallen waarin het overstappen naar duurzame bronnen niet tijdig mogelijk is voor 2022, brengt het verbod van artikel 2.61 van dit wetsvoorstel met zich dat de aansluiting van de eindafnemer omgeschakeld wordt naar het deel van het gastransportnet waarmee hoogcalorisch gas wordt getransporteerd. Naar het oordeel van het kabinet is het verbod voor de grootste eindafnemers in het licht van de doelstellingen een redelijke maatregel die ook in enige mate voorzienbaar was. Tegelijkertijd onderkent het kabinet dat het verbod een bijzondere maatregel is die zich lastig laat vergelijken met andere maatregelen. De maatregel is bovendien gericht tot een kleine en vooral ook heterogene groep eindafnemers. De impact van de maatregel alsook de wijze waarop een eindafnemer zich daar op kan voorbereiden, verschilt per eindafnemer. De investeringen die de betrokken ondernemingen moeten doen, teneinde aan het verbod te kunnen voldoen, zullen dan ook verschillend van aard zijn en daarmee ook verschillen in de daarvoor benodigde tijd. Dit maakt dat op voorhand niet kan worden uitgesloten dat de kosten van de eindafnemers uitstijgen boven hetgeen is aan te merken als normaal ondernemersrisico en voor rekening en risico van de eindafnemer horen te blijven. Om deze reden is in het wetsvoorstel in artikel 5.14 de bevoegdheid opgenomen om op verzoek en onder voorwaarden compensatie te kunnen bieden. Deze bevoegdheid kan nader worden ingevuld in een ministeriële regeling. Deze bepaling is zonder beleidsinhoudelijke wijzigingen overgenomen van artikel 10m Gaswet.

Artikel 5.15 aanwijzen rechtspersoon

Dit artikel is beleidsneutraal overgenomen uit de Gaswet. De grondslag voor het aanwijzen van de rechtspersoon is thans opgenomen in artikel 53 van de Gaswet, en de taak zoals verwoord in het tweede lid, in artikel 10a, derde lid, van de Gaswet.

Artikel 5.16 toezicht op naleving door ACM

De ACM wordt belast met het houden van toezicht op de naleving van de meeste bepalingen van dit wetsvoorstel. De ACM houdt toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet, met uitzondering van een aantal artikelen waarvoor het toezicht op de naleving krachtens artikel 5.17 expliciet aan de minister is opgedragen. Ook zijn enkele artikelen uitgezonderd waarvoor geen bestuurlijk toezicht plaatsvindt omdat bij deze artikelen toezicht door de ACM minder zinvol is vanwege de afsluitbevoegdheid van de systeembeheerder die in artikel 3.40 is geregeld. In onderdeel b wordt de ACM belast met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens een aantal specifiek genoemde verordeningen. Door de formule "bij of krachtens" vallen hier tevens de

verordeningen onder die op deze verordeningen zijn gebaseerd. De toezichthoudende taken moeten in relatie worden gelezen met de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt. Zo bepaalt artikel 12a van die wet dat met het toezicht op de naleving van wettelijke voorschriften dat is opgedragen aan de Autoriteit Consument en Markt zijn belast de bij besluit van de Autoriteit Consument en Markt aangewezen ambtenaren die deel uitmaken van het ACM-personeel. Ook bevat de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt verschillende generieke bevoegdheden in het kader van toezicht, die ook kunnen worden toegepast in verband met het toezicht op de Energiewet.

Artikel 5.17 toezicht op naleving door Onze Minister

Op grond van dit artikel is de minister belast met het toezicht op de naleving van enkele bepalingen in dit wetsvoorstel. Dit betreffen ten eerste artikelen die een bijzondere bevoegdheid van de minister bevatten. Het is logisch dat de minister ook voor eventuele opvolgende bestuursrechtelijke handhavingsacties bevoegd is. Ten tweede betreft het een aantal artikelen of onderdelen van artikelen die verband houden met de kwaliteit en veiligheid van gastransport in brede zin, met als doel het voorkomen van ongevallen, voorvallen en schade die kunnen ontstaan als gevolg van gastransport. De minister zal bij besluit de ambtenaren aanwijzen die met het houden van toezicht op de naleving worden belast. Voor zover het gaat om veiligheid en kwaliteit van gastransport zullen ambtenaren werkzaam bij het Staatstoezicht op de Mijnen worden aangewezen. In een tweetal artikelen zitten onderdelen die ook verband houden met onderwerpen waarop de ACM toezicht houdt. Om die reden is in onderdeel a een opsomming gegeven van artikelen waarvoor de toezichthoudende bevoegdheid exclusief bij de minister ligt en is in onderdeel b geregeld op welke artikelen de minister mede (dus samen met de ACM) toezicht houdt.

Artikel 5.18 last onder dwangsom

Voor de vraag wie bevoegd is tot het opleggen van een last onder dwangsom is aangesloten bij de bevoegdheidsverdeling bij het uitvoeren van het toezicht, zoals opgenomen in de artikelen 5.16 en 5.17. Dit bevordert de efficiëntie in het toezicht: ben je het bevoegde bestuursorgaan voor toezicht, dan hoef je niet naar een ander bestuursorgaan voor het opleggen van een last onder dwangsom. De Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet kennen thans ook de mogelijkheid tot het opleggen van een last onder dwangsom.

Artikel 5.19 bindende gedragslijn en bindende aanwijzing

Dit artikel geeft de ACM de bevoegdheid tot het opleggen van een bindende gedragslijn en de minister de bevoegdheid tot het opleggen van een bindende aanwijzing en een bindende gedragslijn. De bevoegdheid voor ACM tot het opleggen van een bindende aanwijzing is reeds opgenomen in artikel 12j van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt. De Elektriciteitswet 1998 (artikel 5a) en de Gaswet (artikel 1b) kennen thans de mogelijkheid voor de ACM een bindende gedragslijn op te leggen in verband met de naleving van deze wetten en een aantal Europese verordeningen. Het tweede lid voorziet in onderdeel a in de bevoegdheid voor de Minister om een bindende aanwijzing of een bindende gedragslijn op te leggen in verband met de naleving van artikelen waarvoor het toezicht op de naleving bij de minister ligt. In onderdeel b is daarnaast de bevoegdheid voor de minister geregeld om een bindende aanwijzing of een bindende gedragslijn op te leggen aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder in het kader van de bescherming van zijn systeem tegen mogelijke invloeden van buitenaf. Een vergelijkbare mogelijkheid is opgenomen in artikel 16da van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 8b van de Gaswet. Door middel van deze bevoegdheid kan de Minister, onverminderd de eigen verantwoordelijkheid van de systeembeheerders, aan systeembeheerders opdrachten geven om rekening te houden met bepaalde dreigingen. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn indien er sprake is van verandering in het dreigingsniveau van terrorisme, een technologische ontwikkeling in de cybercriminaliteit of een nieuwe dreiging die voortkomt uit de 'risicoanalyse nationale veiligheid' (bijlage bij de Nationale Veiligheidsstrategie, dat een belangrijkste dreigingen en risico's voor de nationale veiligheid bevat). Het derde lid van het onderhavige artikel voorziet in een bevoegdheid voor de minister om een bindende gedragslijn op te leggen aan een transmissie- of distributiesysteembeheerder in het kader van de toetsing van een investeringsplan.

Artikel 5.20 bestuurlijke boete

De handhaving van dit wetsvoorstel zal, naast de inzet van de instrumenten bindende aanwijzing, bindende gedragslijn en last onder dwangsom, ook worden uitgevoerd door het opleggen van bestuurlijke boetes. De mogelijkheid om een bestuurlijke boete op te leggen, is thans opgenomen in artikel 77i van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 60ad van de Gaswet. De maximale hoogte van de op te leggen boetes is ten opzichte van de vigerende wetten niet gewijzigd. Deze boete is niet gekoppeld aan een boetecategorie uit het Wetboek van Strafrecht en daardoor nog niet in overeenstemming met het ongevraagde Raad van State advies over sanctiestelsels (Stcrt. 2015, 30280) en het nader rapport van het kabinet (Stcrt. 2018, 31269). Het voornemen is om dit voor alle boetes die de ACM kan opleggen (ook op grond van andere wetten) in één keer te regelen.

Gelet op de wijzigingen die in dit wetsvoorstel in andere artikelen zijn doorgevoerd, is opnieuw bezien voor welke artikelen een bestuurlijke boete wenselijk is. Uitgangspunt hierbij is dat dit wenselijk is voor het merendeel van de artikelen dat verplichtingen oplegt aan systeembeheerders of marktdeelnemers. Een bestuurlijke boete wordt niet voorgesteld daar waar andere mechanismen naleving bevorderen, bijvoorbeeld door de mogelijkheid een vergunning of ontheffing in te trekken of, met name waar het gaat om consumentenbescherming, civielrechtelijke gevolgen verbonden zijn aan het niet-naleven van verplichtingen, bijvoorbeeld door de bepaling dat een overeenkomst vernietigbaar is. Een bestuurlijke boete wordt ook niet voorgesteld voor overtreding van verplichtingen die in dit wetsvoorstel worden opgelegd aan een afnemer. In dit wetsvoorstel zijn in hoofdstuk 2 enkele basisverplichtingen voor afnemers opgenomen ten behoeve van het functioneren van het energiesysteem ten aanzien van leveren, balanceren en meten, zoals het beschikken over een meetinrichting. In artikel 3.40 is een voorziening opgenomen indien het handelen van de afnemer uitblijft. Enige uitzondering op het uitgangspunt dat overtredingen van afnemers niet worden beboet zijn enkele bepalingen in het kader van het omschakelen van grootverbruikers gas van laagcalorisch naar hoogcalorisch gas. Dit betreft een voortzetting van de huidige Gaswet op dit punt.

Waar het gaat om verplichtingen die belangrijk zijn voor het goed functioneren van de markt, wordt een zwaardere boete voorgesteld. Voor artikelen die meer zien op administratieve of organisatorische verplichtingen, wordt een lichtere boete voorgesteld. In de Wet op de economische delicten is thans alleen overtreding van artikel 86i, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 66h, eerste lid, van de Gaswet, ter uitvoering van verordening 1227/2011 (Remit) strafbaar gesteld. Dit wetsvoorstel laat dit ongewijzigd. Voornoemde artikelen zijn in artikel 2.65 [*Remit*] van dit wetsvoorstel opgenomen. De reden om dit artikel strafbaar te stellen via de Wet op de economische delicten is gelegen in het feit dat dit voortvloeit genoemde verordening en de doelgroep van deze bepaling zeer ruim is.

Artikel 5.21 verstrekken gegevens en inlichtingen aan Onze Minister

In de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn bepalingen over het verschaffen van informatie verspreid over meerdere artikelen, te weten de artikelen 4a, derde lid, en 78 van de Elektriciteitswet 1998 en artikelen 1h, eerste en tweede lid, 52a, derde lid, en 56 van de Gaswet. Dit artikel strekt tot het invoeren van een algemene plicht om op verzoek van de minister gegevens en inlichtingen te verschaffen die de minister redelijkerwijs nodig heeft om zijn taken uit te kunnen voeren. Dit artikel richt zich niet tot de ACM omdat in artikel 6b van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt reeds een bepaling over het verschaffen van informatie is opgenomen.

Artikel 5.22 delegatiegrondslag gegevens

Verspreid over de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet staan bepalingen over informatie die aan de ACM of aan de minister moet worden verstrekt. Ter illustratie kunnen worden genoemd artikel 17a, vierde lid, artikel 19b en 26ae, dertiende lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 10e, vierde lid, onderdeel a, en artikel 35b van de Gaswet. Op basis van dit artikel kunnen deze verplichtingen op het niveau van een algemene maatregel van bestuur worden vastgelegd. Hiermee ontstaat een samenhangend kader waar deze verplichtingen terug te vinden zijn en waar ook eenvoudiger dan op wetsniveau wijzigingen doorgevoerd kunnen worden indien van de zijde van de ACM of van de minister de behoefte aan informatie verandert of indien het niet meer nodig is om bepaalde informatie periodiek te overleggen.

Artikel 5.23 gebruik gegevens en inlichtingen door Onze Minister

In dit artikel wordt gepreciseerd voor welke doelen de minister verkregen bescheiden, gegevens of inlichtingen mag gebruiken. Dat strekt verder dan alleen voor de toepassing van dit wetsvoorstel. Voor een goede uitvoering van onder meer de Mededingingswet en de Wet handhaving consumentenbescherming is het bijvoorbeeld van belang dat de minister de gegevens ook kan gebruiken voor de toepassing van die wetten. Op grond van het tweede en derde lid mag de minister, onder de in die leden genoemde voorwaarden, verkregen bescheiden, gegevens of inlichtingen verstrekken aan buitenlandse instellingen of andere bestuursorganen. Dit artikel beperkt zich tot de minister omdat artikel 7 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt al een vergelijkbare bepaling kent voor de wijze waarop de ACM met door haar verkregen gegevens om moet gaan.

Artikel 5.24 verstrekken gegevens aan Acer

In dit artikel is verzekerd dat de ACM bevoegd is gegevens of inlichtingen te verstrekken aan Acer, voor zover die gegevens of inlichtingen van betekenis kunnen zijn voor de uitoefening van de taak van Acer. Deze bepaling is thans opgenomen in artikel 1g van de Gaswet en artikel 7 van de Elektriciteitswet 1998.

Artikel 5.25 verstrekken gegevens en inlichtingen aan Europese Commissie

In dit artikel is bepaald dat producenten, leveranciers, transmissiesysteembeheerders en interconnectorbeheerders aan de Europese Commissie gegevens en inlichtingen verstrekken die de Europese Commissie nodig heeft ter uitvoering van artikel 10 van richtlijn 2009/72 en artikel 52 van de Elektriciteitsrichtlijn. Deze artikelen hebben betrekking op de aanwijzing en certificering van transmissiesysteembeheerders. De Europese Commissie kan verzoeken om een herziening van een certificeringsbeslissing, en heeft om te komen tot een dergelijk verzoek uiteraard informatie nodig. Een soortgelijke bepaling is opgenomen in artikel 10, vijfde en zesde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2, vierde en vijfde lid, van de Gaswet.

Artikel 5.26 retributies minister

Dit artikel biedt de grondslag voor het doorberekenen van kosten voor het verlenen van een instemming, een aanwijzing, een certificering, een ontheffing of een vergunning door de minister. In lijn met het toetsingskader voor doorberekening van toelatings- en handhavingskosten "Maat houden 2014" (Kamerstukken II 2013/14, 24036, nr. 407), strekken de te betalen vergoedingen tot het vergoeden van de kosten die zijn verbonden aan het geven van een beschikking. De gevraagde vergoeding dient ter dekking van de toelatingskosten (beschikkingverlening) en de post-toelatingskosten (verlenging van beschikkingen en vooraf bekende controle van beschikkingsvoorschriften). De gevraagde vergoeding mag de werkelijke kosten niet overschrijden.

De vergoeding wordt in rekening gebracht bij de aanvrager, of aan degene tot wie de beschikking is gericht. Dit betekent dat een bedrag verschuldigd zal zijn als de aanvraag wordt gehonoreerd, als de aanvraag wordt afgewezen en als de aanvraag uiteindelijk niet tot een beschikking leidt, bijvoorbeeld omdat de aanvraag wordt ingetrokken.

Inhoudelijk komt dit artikel overeen met artikel 85 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 64 van de Gaswet. Kosten die de ACM maakt ter uitvoering van dit wetsvoorstel kunnen in rekening worden gebracht op basis van artikel 6a van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt.

Artikelen 6.1 en 6.2 coördinatie minister en coördinatie gedeputeerde staten

Met deze artikelen wordt beoogd de procedures rond de coördinatieregelingen te stroomlijnen. Daarnaast hebben er enkele inhoudelijke wijzigingen plaatsgevonden, zoals in het algemeen deel is toegelicht. Dit ziet met name op een wijziging in bevoegdheidsverdeling in lijn met het Klimaatakkoord waardoor flexibeler kan worden omgegaan met de toepassing van een projectbesluit door het Rijk voor genoemde energie-infrastructurele werken. Tot slot zijn deze artikelen afgestemd op de samenhang met de Omgevingswet.

Artikel 6.3 wijziging zeggenschap LNG en productie elektriciteit

Dit artikel is bedoeld om bij een wijziging in de zeggenschap bij grootschalige productie-installaties en LNG-installaties een vangnet te hebben voor ongewenste situaties. Zeggenschap ziet op de mogelijkheid om op grond van feitelijke of juridische omstandigheden een beslissende invloed uit te oefenen op de activiteiten van een onderneming. Productie-installaties met een nominaal elektrisch vermogen van 100 MW of meer en LNG-installaties vallen onder deze bepaling. Grootschalige productie- en LNG-installaties worden aangemerkt als vitale processen voor de Nederlandse samenleving, waarbij uitval of verstoring tot maatschappelijke ontwrichting kan leiden. Een kwaadwillende partij zou via een investering zeggenschap kunnen verkrijgen in een productie-installatie en zou daarmee de betrouwbaarheid van het systeem kunnen ontwrichten.

Ten opzichte van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is de grens voor toetsing verlaagd naar 100 MW. Dit sluit aan het Besluit beveiliging netwerk- en informatiesystemen waarin het vitale proces elektriciteit is uitgebreid naar 'Landelijk transport, distributie en productie elektriciteit'. In dit besluit worden producenten met een nominaal cumulatief vermogen van 100 MW of meer als vitaal aangemerkt. Ook in eisen aan het ontwerp van het transmissiesysteem wordt rekening gehouden met grootschalige storingen van 100 MW of meer. Systeembeheerder melden grootschalige storingen aan de Autoriteit Consument en Markt en (in specifieke gevallen) ook Agentschap Telecom. Verder wordt hiermee aangesloten bij Europese normen die gelden voor de publicatie van gegevens over de elektriciteitsmarkten van de lidstaten. Verordening (EU) 543/2013 van de Europese Commissie (artikelen 14-16) bepaalt onder meer dat productie-eenheden met een geïnstalleerde capaciteit van 100 MW of meer zich kenbaar maken aan de transmissiesysteembeheerder en informatie moeten verstrekken over de beschikbaarheid van deze productie-eenheden. Ten derde leidt de verlaging van de toetsingsgrens ertoe dat ook wijzigingen in de zeggenschap ten aanzien van grootschalige decentrale opwekking beoordeeld kunnen worden.

Voor de toetsing van een wijziging van de zeggenschap is aangesloten bij de artikelen 19 en 20 van de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames.⁹ Deze wet geeft algemene regels voor de toetsing van verwervingsactiviteiten die een risico kunnen vormen voor de nationale veiligheid gezien het effect hiervan op vitale aanbieders of ondernemingen die actief zijn op het gebied van sensitieve technologie. Grootschalige productie- en LNG-installaties zijn aangemerkt als vitale processen voor de Nederlandse samenleving, maar vallen niet onder deze wet omdat er al een sectorspecifieke toets is in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Deze sectorspecifieke toets, die wordt overgenomen in dit wetsvoorstel, is breder dan alleen nationale veiligheid. Naast openbare veiligheid ziet deze toets op leveringszekerheid en voorzieningszekerheid. Voor de beoordeling van de risico's voor de nationale veiligheid worden de criteria, die zijn opgenomen in de artikelen 19 en 20 van de Wet veiligheidstoets investeringen, fusies en overnames, van overeenkomstige toepassing verklaard. Voor een toelichting op deze criteria wordt verwezen naar de parlementaire geschiedenis van deze wet.

Artikel 6.4 voorhangprocedure

In dit artikel wordt bepaald welke algemene maatregelen van bestuur voor vaststelling voorgehangen dienen te worden bij de beide Kamers. Het is wenselijk dat bij de verdeling van een regeling over de wet en algemeen verbindende voorschriften van lager niveau een duidelijke keuze wordt gemaakt over de parlementaire betrokkenheid. Bij voorkeur moet worden vermeden dat de vaststelling van bepaalde voorschriften aan een lagere regelgever wordt gedelegeerd en tegelijkertijd wordt vastgelegd dat het parlement bij deze regelgeving moet worden betrokken. De voorhang is daarom beperkt tot enkele bepalingen, waarbij parlementaire betrokkenheid desondanks gewenst is, omdat zij bijvoorbeeld zien op tijdelijke activiteiten van de infrastructuurbedrijven. Gezien de maatschappelijke transitie is in deze situaties parlementaire betrokkenheid gewenst, maar dient er ook de nodige flexibiliteit behouden te blijven voor toekomstige aanpassingen.

Artikel 6.5 verhouding tot Burgerlijk Wetboek

In artikel 20 van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek is een bepaling opgenomen waarin een uitzondering wordt gemaakt op verticale natrekking. In dat artikel wordt het woord "net" gebruikt

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 35 880, nr. 2

voor onder andere telecommunicatie, elektriciteit en gas. Omdat het woord "net" in dit wetsvoorstel wordt vervangen door "systeem", wordt in dit artikel opgenomen dat voor de toepassing van de natrekkingsbepaling een systeem wordt beschouwd als een net. Inhoudelijk blijft de natrekkingsbepaling ongewijzigd.

Artikel 6.6 verhouding tot Mededingingswet

Dit artikel heeft betrekking op de toegang tot productiesystemen voor gas. Het artikel dient ter implementatie van artikel 34 van de Gasrichtlijn en is thans artikel 17 in de Gaswet opgenomen.

Artikel 6.7 belanghebbende representatieve organisaties

In dit artikel wordt bepaald dat een representatieve organisatie belanghebbend is bij een besluit (niet zijnde een beschikking) dat op grond van dit wetsvoorstel wordt genomen. Dit artikel komt inhoudelijk overeen met artikel 82 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 61 van de Gaswet. Nadere regels ten aanzien van de rechtsbescherming zijn neergelegd in de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 6.8 decentrale overheden

Dit artikel voorziet in de uitsluiting van de verordeningsbevoegdheid van gemeenten en provincies wat betreft het transport en de levering van elektriciteit en gas. Het is onwenselijk als de bepalingen uit dit wetsvoorstel zouden kunnen worden doorkruist door regelgeving van lagere overheden. De gelijkkluidende artikelen uit de Elektriciteitswet 1998 (artikel 83) en de Gaswet (artikel 62) bestaan reeds sinds de inwerkingtreding van die wetten. In het wetsvoorstel is uitdrukkelijk een keuze gemaakt om bepaalde terreinen van het energiesysteem expliciet te regelen. Het gaat daarbij met name om de infrastructuur en sommige aspecten van de levering. Andere zaken zijn uitdrukkelijk niet geregeld. Het zou dan ook ongewenst zijn indien provinciale staten en gemeenteraden dit beleid zouden kunnen doorkruisen. De bevoegdheid van de desbetreffende overheden om regels die raken aan energiebeleid te stellen ten behoeve van andere belangen, zoals ruimtelijke ordening en milieu, wordt door dit artikel uiteraard niet geraakt.

Artikel 6.9 grondslag regels ter uitvoering EU-besluiten

In dit artikel wordt een voorziening getroffen voor de uitvoering van EU-verordeningen en EU-besluiten. Het voorgestelde artikel heeft betrekking op EU-verordeningen en EU-besluiten die krachtens de Elektriciteitsrichtlijn, de Gasrichtlijn of krachtens EU-verordeningen van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie door met name de Europese Commissie zijn of worden vastgesteld, alsmede op diverse daarop gebaseerde uitvoeringshandelingen. Dit artikel voorziet in bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels om deze verordeningen en besluiten uit te kunnen voeren in de gevallen dat de huidige wettelijke bepalingen hierin onvoldoende mate in voorzien. De regels hebben bijvoorbeeld betrekking op het vaststellen van een bevoegd gezag om besluiten te nemen, procedurele bepalingen en het toedelen van bepaalde taken waarvoor de betreffende EU-verordeningen en EU-besluiten naar een – door de lidstaat te bepalen – nationale instantie verwijzen. Dit laat onverlet de besluiten, procedures en taken die bij wet aan de regulerende instantie, de ACM, zijn toegewezen.

Afdeling 7.1 wijziging andere wetten

Deze afdeling bevat bepalingen die er voor moeten zorgen dat de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel goed verloopt. Om dit te bereiken worden ten eerste wetten aangepast die verwijzingen bevatten naar de huidige Elektriciteitswet 1998 en de huidige Gaswet. In afdeling 7.2 bevat dit hoofdstuk overgangsrecht om op een goede wijze te komen van de bestaande Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet naar de bepalingen van dit wetsvoorstel. In overgangsrecht is voorzien indien het bijvoorbeeld gaat om bestaande besluiten of bestaande situaties, die in het wetsvoorstel anders zijn geregeld.

Artikelen 7.1, 7.3, 7.7, 7.9 onder A, 7.11, 7.12, onder A, 7.13 tot en met 7.17 wijziging diverse wetten

In deze artikelen worden verwijzingen naar de Elektriciteitswet 1998 of naar de Gaswet of onderdelen daarvan vervangen door verwijzingen naar dit wetsvoorstel of de onderdelen van het wetsvoorstel die corresponderen met de verwijzingen zoals thans opgenomen. Ook is de terminologie van dit wetsvoorstel doorgevoerd in een aantal wetten (bijvoorbeeld “netbeheerder” vervangen door “transmissie- of distributiesysteembeheerder voor gas”).

Artikel 7.2 wijziging Algemene wet bestuursrecht

A

Geschillen over een aanbod van de BRP van de leverancier over de voorwaarden waaronder het elektriciteitsprogramma's van de BRP op het allocatiepunt wordt aangepast en de financiële compensatie voor deze aanpassing kunnen aanhangig worden gemaakt bij de ACM (artikel 5.4). Evenals bij de geschilbeslechting in het kader van de taakuitvoering door een systeembeheerder (artikel 5.3) wordt tegen het besluit dat de ACM in het kader van artikel 5.4 neemt, geregeld dat rechtstreeks beroep open staat bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (wijziging van bijlage 1 van de Algemene wet bestuursrecht).

B

Evenals onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet het geval is (de artikelen 9b, vierde lid, 9c, derde lid, 9d, tweede en derde lid, 9f, zesde lid, 20a, derde lid, 20b, derde lid en 20c, tweede en derde lid, 20ca, van de Elektriciteitswet 1998 en de artikelen 39b, derde lid, 39c, derde lid en 39d, tweede en derde lid, van de Gaswet), staat tegen besluiten die de minister neemt bij de toepassing van de coördinatieregeling op de aanleg of uitbreiding van productie-installaties voor de opwekking van elektriciteit of gas en op de uitbreiding van het transmissiesysteem voor elektriciteit of gas geen bestuursrechtelijke rechtsbescherming open (artikelen 6.1, derde lid, en 6.2, tweede lid, van dit wetsvoorstel in artikel 1 van bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht). Het gaat hierbij om besluiten met een sterk procedureel karakter, waarvan de mogelijkheid tot het instellen van bezwaar en beroep in de regel reeds op artikel 6:3 van de Algemene wet bestuursrecht zal afstuiten.

In artikel 4 van bijlage 2 van de Algemene wet bestuursrecht wordt - in afwijking van artikel 8:6 van de Algemene wet bestuursrecht - in de regel tegen besluiten genomen op grond van de Energiewet beroep opengesteld bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven. Van deze bepaling zijn een aantal besluiten uitgezonderd (waaronder ook de besluiten waartegen geen beroep mogelijk is, zie artikel 1 bij bijlage 2). Tegen deze uitgezonderde besluiten wordt beroep in twee instanties wenselijk geacht. Gezien de gevolgen van het voorschrift op de bedrijfsvoering van de systeembeheerder zijn aan deze opsomming de artikelen 3.30, tweede lid, en 3.45, vierde lid, toegevoegd. Het betreft besluiten van de ACM tot het intrekken dan wel verlenen van een ontheffing van bepalingen van dit wetsvoorstel.

Artikel 7.4 en 7.5 wijziging Elektriciteitswet 1998 en Gaswet

In artikel 7.54 [*intrekken wetten*] van dit wetsvoorstel is bepaald dat de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet vervallen, evenals een aantal wetten die deze wetten hebben gewijzigd en die in stand zijn gebleven vanwege het overgangsrecht dat in deze wetten is opgenomen. Waar nodig is dit overgangsrecht opgenomen in dit wetsvoorstel. Overigens blijven de Overgangswet elektriciteitsproductiesector en de Wet onafhankelijk netbeheer nog gehandhaafd omdat het niet uitgesloten is dat ten tijde van inwerkingtreding van dit artikel nog enkele zaken op basis van deze wet niet geheel zijn afgewikkeld. In artikel 7.55 [*inwerkingtreding*] van dit wetsvoorstel is bepaald dat dit wetsvoorstel in werking treedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor verschillende artikelen en onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld. Uitgangspunt is dat dit wetsvoorstel als één geheel in werking zal treden, en dat op dat moment ook de hele Elektriciteitswet 1998 en de hele Gaswet kunnen vervallen. Echter, niet is uit te sluiten dat het wenselijk is om onderdelen van dit wetsvoorstel op een eerder moment in werking te laten treden dan de meeste artikelen. Op dat moment kan niet de gehele Elektriciteitswet 1998 of de gehele Gaswet vervallen, en is het wenselijk om de mogelijkheid te hebben om uitsluitend onderdelen van deze wetten te laten vervallen. Hiertoe strekken de voorgestelde wijzigingen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, opgenomen in artikel 7.4 en 7.5 van dit wetsvoorstel.

Artikelen 7.6, 7.8 en 7.10 wijziging Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet

Een net dat door een netbeheerder is aangelegd wordt aangemerkt als een openbaar werk van algemeen nut en kan geen voorwerp zijn van gemeentelijke, provinciale of waterschapsbelasting. Dit is geregeld in de artikelen 228 Gemeentewet, 222c Provinciewet en 114 Waterschapswet. Deze artikelen gelden niet voor gesloten distributiesystemen. De wijziging voorgesteld in de artikelen 7.6, 7.8 en 7.10 sluiten hierbij aan.

Artikel 7.9, onder B en C wijziging Warmtewet

De verplichting elke vier jaar een energierapport op te stellen is niet in dit wetsvoorstel overgenomen (artikelen 2 tot en met 4 Elektriciteitswet 1998 en 52 Gaswet). Het is niet noodzakelijk een dergelijke verplichting in wetgeving vast te leggen. Bovendien onttrekt een in de wet vastgestelde periode de flexibiliteit een energierapport uit te brengen op het moment dat dit het meest nuttig is. De verwijzing naar deze artikelen in de Warmtewet kan dan ook vervallen.

Artikel 7.11, onder B wijziging Wet belastingen op milieugrondslag

De salderingsregeling is neergelegd in artikel 31c van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 50, tweede lid, van de Wet belastingen op milieugrondslag. De regeling is bedoeld voor kleinverbruikers die elektriciteit invoeden op het systeem en wordt met name gebruikt door kleinverbruikers die zelf elektriciteit opwekken met zonnepanelen. De gefaseerde afbouw van deze salderingsregeling bij het wetsvoorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Wet belastingen op milieugrondslag ter uitvoering van de afbouw van de salderingsregeling voor kleinverbruikers (Kamerstukken II, 2020/21, 35594, nr. 2) is overgenomen in het gewijzigde artikel 50, tweede lid, van de Wet belastingen op milieugrondslag.

Artikel 7.12, onder B wijziging Wet uitvoering EU-handelingen energie-efficiëntie

Artikel 6 van de Wet uitvoering EU-handelingen energie-efficiëntie bevat verplichtingen ten aanzien van het ter beschikking stellen van een meetinrichting geschikt voor het weergeven van het actuele verbruik van elektriciteit en gas, alsmede ten aanzien van facturering van en informatieverstrekking over elektriciteit en gas. Voorgesteld wordt de meetverplichtingen en gegevensuitwisseling op het terrein van elektriciteit en gas onder te brengen onder de Energiewet. Artikel 6 kan daarom vervallen.

Artikel 7.16 wijziging Wet op de economische delicten

Naast vervanging van verwijzingen naar de Gaswet en Elektriciteitswet 1998 voor een verwijzing naar de Energiewet worden twee artikelen van Overgangswet elektriciteitsproductiesector toegevoegd.

Artikel 7.18 wijziging overgangsrecht WON

De Wet onafhankelijk netbeheer bevat overgangsrecht ten aanzien van artikelen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Aangezien voorzien wordt dat de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet vervallen na inwerkingtreding van de Energiewet, wordt voorgesteld te regelen dat het overgangsrecht betrekking heeft op de artikelen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zoals deze luiden voor de inwerkingtreding van de Energiewet.

Artikel 7.19 overgangsrecht leveringsvergunning

In dit artikel is overgangsrecht voor de leveranciersvergunning opgenomen. Dit overgangsrecht houdt in dat verleende leveranciersvergunningen op basis van artikel 95d van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 45 van de Gaswet na inwerkingtreding van artikel 2.19 van dit wetsvoorstel blijven voortbestaan alsof zij op basis van artikel 2.19 van dit wetsvoorstel zijn verleend. Eventuele wijziging of intrekking van deze vergunningen na inwerkingtreding van artikel 2.19 van dit wetsvoorstel gebeurt dan op basis van artikel 2.21 van dit wetsvoorstel.

Artikel 7.20 overgangsrecht BRP elektriciteit

In dit wetsvoorstel is de verplichting opgenomen dat elke aangeslotene op een systeem voor elektriciteit er zorg voor draagt dat er een balanceringsverantwoordelijke actief is op elk van de allocatiepunten die aan zijn aansluiting zijn toegekend. Aanvullend hierop is geregeld in een terugleveringsovereenkomst met een huishoudelijke eindafnemer of een micro-onderneming wordt geregeld dat de financiële verantwoordelijkheid voor de onbalans wordt overgedragen aan de leverancier of de balanceringsverantwoordelijke van die leverancier (artikel 2.40). Artikel 7.20 bevat een voorziening voor bestaande overeenkomsten.

Artikel 7.21 overgangsrecht eisen meetinrichtingen grote aansluitingen elektriciteit [E3-meetinrichtingen]

Op dit moment worden op grond van de krachtens artikel 36 van de Elektriciteitswet 1998 voorwaarden in de Meetcode elektriciteit eisen gesteld aan meetinrichtingen waarmee invoeding en verbruik van elektriciteit wordt gemeten. Voor bijna alle meetinrichtingen voor grote aansluitingen geldt op grond van de Meetcode elektriciteit de eis dat deze meetinrichtingen een communicatiefunctie moeten hebben (op afstand uitleesbaar moeten zijn). Voor een kleine groep meetinrichtingen geldt deze eis thans niet. Dit betreft meetinrichtingen van een aangeslotene met een grote aansluiting op een distributiesysteem voor elektriciteit die een gecontracteerd vermogen van minder dan 0,1 MW hebben; dit wordt ook wel aangeduid als E3-meetinrichtingen. Op grond van de Meetcode elektriciteit moeten deze aangesloten hun profielmeetinrichting uiterlijk op 31 december 2025 hebben (laten) vervangen door een meetinrichting met communicatiefunctie. In artikel 7.21, eerste lid, wordt voorgesteld deze overgangstermijn uit de Meetcode elektriciteit over te nemen.

Op grond van de Meetcode elektriciteit is het systeembeheerders toegestaan om niet te moeten beschikken over een meetinrichting bij een aansluiting tussen een distributiesysteem en een transmissiesysteem voor elektriciteit. In het tweede lid wordt voorgesteld dat systeembeheerders uiterlijk op 31 december 2029 moeten voorzien van een geïnstalleerde meetinrichting die voldoet aan de eisen die bij of krachtens dit wetsvoorstel aan meetinrichtingen worden gesteld.

Artikel 7.22 overgangsrecht meetinrichtingen en collecteren meetgegevens maatschappelijke multisites [A1-meetinrichtingen]

In artikel 1.2, derde lid, van het wetsvoorstel bevat bepalingen voor een aantal bijzondere aansluiting. Dit betreft de aansluitingen op het systeem van een distributiesysteembeheerder van bedrijven die een bijzondere maatschappelijke functie vervullen en over vele aansluitingen beschikken. Dit betreft bijvoorbeeld de pompen en gemalen in polders van waterschappen en zendmasten van aanbieders van elektronische communicatiediensten. Op dit moment beschikken niet alle meetinrichtingen van deze aansluitingen over een communicatiefaciliteit, of wordt deze niet gebruikt omdat de meetinrichting met een batterij is uitgerust. Het is echter wel wenselijk dat de meetgegevens van deze aansluitingen met eenzelfde frequentie worden uitgelezen als van andere aansluitingen. Omdat het tijd vergt de meetinrichtingen te vervangen of de communicatiefunctie te kunnen gebruiken voorziet het voorgestelde artikel in een overgangperiode die op 31 december 2027 afloopt. Uiterlijk op die datum moeten meetverantwoordelijke partijen de meetgegevens collecteren met de krachtens artikel 2.49, tweede lid vastgestelde frequentie.

Artikel 7.23 overgangsrecht eisen meetinrichtingen en collecteren meetgegevens grote aansluitingen gas [G2C-meetinrichtingen]

Net als bij elektriciteit geldt ook voor gas niet voor alle meetinrichtingen de verplichting dat deze over een communicatiefunctie moeten beschikken. In de krachtens artikel 12f van de Gaswet vastgestelde technische codes is een uitzondering opgenomen voor aangeslotenen met grote aansluiting op een systeem voor gas met een jaarlijks verbruik van ten hoogste 170.000 m³ gas. Deze meetinrichtingen worden ook wel aangeduid als G2C-meetinrichtingen. Het gebruik van deze meetinrichtingen wordt uitgefaseerd. In het overgangsrecht wordt voorgesteld dat deze meetinrichtingen uiterlijk op 31 december 2026 zijn vervangen door een meetinrichting die voldoet aan de eisen die bij of krachtens dit wetsvoorstel aan meetinrichtingen worden gesteld. Tot deze

datum zijn meetverantwoordelijke partijen niet verplicht de meetgegevens van de aangeslotenen bedoeld in het eerste lid met de frequentie te collecteren die bij of krachtens dit wetsvoorstel wordt voorgeschreven. Vanaf 1 januari 2027 zijn zij daartoe wel verplicht.

Artikelen 7.24 overgangsrecht eisen meetinrichtingen kleine aansluitingen elektriciteit en 7.25 overgangsrecht meetinrichtingen kleine aansluitingen gas

In 2012 zijn de systeembeheerders gestart met de zogenaamde grootschalige uitrol van meetinrichtingen met een communicatiefaciliteit. Voorafgaand aan deze uitrol zijn door systeembeheerders al meetinrichtingen met een communicatiefaciliteit geïnstalleerd bij aangeslotenen met een kleine aansluiting. Deze voldoen niet aan de eisen die thans worden gesteld aan meetinrichtingen met communicatiefaciliteit. Tegelijkertijd zijn deze meetinrichtingen nog niet aan het einde van de economische levensduur. Om kapitaalvernietiging te voorkomen wordt voorgesteld dat deze meetinrichting gedurende nog 15 jaar gebruikt mogen worden. Dat betekent dat deze meetinrichtingen (uiterlijk) 15 jaar na de installatie moeten worden vervangen door meetinrichtingen die voldoen aan de bij of krachtens dit wetsvoorstel gestelde eisen.

Artikel 7.26 overgangsrecht beheer meetinrichtingen

Het uitgangspunt van dit wetsvoorstel is dat de meetinrichting van aangeslotenen met een grote aansluiting wordt geïnstalleerd en beheerd door een meetverantwoordelijke partij, met uitzondering van een aantal uitzonderingen waarbij het installeren en beheren van de meetinrichting tot de taken van de transmissiesysteembeheerder voor gas behoort. In het verleden hebben systeembeheerders op verzoek van aangeslotenen meetinrichtingen geïnstalleerd en beheerd. Indien de aangeslotene dat wenst, kan dit worden voortgezet. In het eerste lid wordt voorgesteld dat een aangeslotene zijn systeembeheerder kan verzoeken de meetinrichting te blijven beheren.

Een van de uitzonderingen op dit uitgangspunt is dat de transmissiesysteembeheerder voor gas bij de in het voorgestelde artikel 3.56 genoemde aangeslotenen op zijn systeem de meetinrichtingen ter beschikking stelt, installeert en beheert. In het verleden heeft een aantal van deze aangeslotenen zelf de meetinrichting geïnstalleerd en beheert deze ook. In het tweede lid voorgesteld dat deze aangeslotenen het beheer van hun meetinrichting zelf blijven uitvoeren.

Artikel 7.27 overgangsrecht beschikbaar stellen meetinrichting

In dit artikel wordt overgangsrecht voorgesteld voor meetinrichtingen die voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel bij aangeslotenen met een kleine aansluiting zijn geïnstalleerd. Voor zover deze meetinrichtingen niet voldoen aan de eisen die bij of krachtens dit wetsvoorstel worden gesteld, maar wel voldoen aan de eisen die voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zijn gesteld, mogen gebruikt blijven worden. In dit artikel wordt voorgesteld dat deze meetinrichtingen geacht worden te voldoen aan de krachtens het voorgestelde artikel 3.53 gestelde eisen.

Artikel 7.28 regels tijdens uitrol slimme meetinrichtingen

In de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet is bepaald dat de periode waarin de distributiesysteembeheerder voor elektriciteit en gas meetinrichtingen met communicatiefunctionaliteit aan hun aangeslotenen met een kleine aansluiting bij algemene maatregel van bestuur wordt vastgesteld. Op grond van dit artikel wordt voorgesteld deze periode te handhaven [einddatum nog op PM].

Artikel 7.29 overgangsrecht erkenning meetverantwoordelijke partij

De Meetcode elektriciteit voorziet thans in een grondslag voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet om meetverantwoordelijke partijen te erkennen. Deze bevoegdheid wordt in het wetsvoorstel belegd bij de ACM. Op grond van dit wetsvoorstel zal de ACM op andere aspecten toetsen dan op grond van de Meetcode elektriciteit gebeurt. Het voorgestelde artikel 7.29 voorziet partijen in overgangspanperiode van twee jaar na de inwerkingtreding van het voorgestelde artikel 2.52 om een erkenning bij de ACM aan te vragen. Tot het tijdstip waarop de ACM op een aanvraag om

een erkenning heeft besloten wordt de erkenning die op grond van de Meetcode elektriciteit is afgegeven aangemerkt als een erkenning als bedoeld in artikel 2.52.

Artikel 7.30 overgangsrecht GVO's

Dit artikel regelt dat bestaande rekeningen voor garanties en certificaten van oorsprong, en de daarop geboekte garanties van oorsprong en de certificaten van oorsprong met de intrekking van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet niet zullen vervallen, maar zullen worden ondergebracht onder het regime van de Energiewet. Dit artikel voorkomt dat gebruikers van GVO's en CVO's opnieuw een rekening moeten openen en borgt dat onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet uitgegeven garanties van oorsprong en certificaten van oorsprong zullen worden aangemerkt als garanties van oorsprong als bedoeld in artikel 2.56 van dit wetsvoorstel en dus ook binnen het nieuwe regime kunnen worden gebruikt.

Artikel 7.31 vervallen

Artikel 7.32 overgangsrecht aanwijzing en certificering

In deze artikelen wordt het overgangsrecht geregeld voor degenen die op basis van de huidige Elektriciteitswet 1998 en de huidige Gaswet zijn aangewezen als beheerder van een gasopslaginstallatie, LNG-beheerder of als netbeheerder. Essentie van dit overgangsrecht is dat de beheerders die op het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zijn aangewezen, ook aangewezen blijven. Ook de instemming van de minister met deze aanwijzing blijft in stand. Dit alles tot het moment waarop ingevolge de huidige aanwijzing en instemming, deze aanwijzing zou aflopen. Indien de aanwijzing of instemming is afgelopen, wordt opnieuw op basis van de nieuwe regels zoals opgenomen in dit wetsvoorstel, een beheerder van een LNG-installatie of een opslaginstallatie of een systeembeheerder aangewezen.

In het zevende tot en met negende lid is eenzelfde voorziening opgenomen voor netbeheerders, interconnectorbeheerders en netbeheerders van het net op zee die op het moment van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zijn gecertificeerd. De certificering wordt dan aangemerkt als een certificering als bedoeld in artikel 3.4 van dit wetsvoorstel.

Artikel 7.33 overgangsrecht gesloten distributiesysteem

In dit artikel is overgangsrecht opgenomen voor gesloten distributiesystemen. Op basis van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet wordt op dit moment voor gesloten distributiesystemen ontheffing verleend van het gebod een netbeheerder aan te wijzen (artikel 10, negende lid, Elektriciteitswet 1998 en artikel 2, achtste lid, van de Gaswet). De eigenaar van het gesloten distributiesysteem is de beheerder, aan wie ingevolge artikel 15 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a van de Gaswet verplichtingen worden opgelegd. In dit wetsvoorstel is gekozen voor een andere benadering. Op basis van artikel 3.6 van dit wetsvoorstel wijst de ACM een rechtspersoon die eigenaar is van een gesloten distributiesysteem aan als beheerder. Of er inderdaad sprake is van een gesloten distributiesysteem wordt op basis van artikel 3.7 vastgesteld door de ACM. Gelet op deze twee verschillende systematieken is in dit wetsvoorstel als overgangsrecht opgenomen dat degenen die over een ontheffing beschikken van de verplichting een netbeheerder aan te wijzen als bedoeld in artikel 15 van de Elektriciteitswet 1998 of artikel 2a van de Gaswet, deze ontheffing materieel behouden voor de looptijd van deze ontheffing. Zij worden dan voor die duur geacht te beschikken over een erkenning als bedoeld in artikel 3.7 te zijn en een aanwijzing op basis van artikel 3.6 van dit wetsvoorstel.

Artikel 7.34 overgangsrecht directe lijn

In dit artikel wordt het overgangsrecht geregeld voor directe lijnen. De eigenaar van een directe lijn moet deze melden bij de ACM. Dit is vastgelegd in artikel 9h van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 39h van de Gaswet. Het overgangsrecht houdt in dat het niet nodig is een nieuwe melding voor een directe lijn te doen na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel. Deze melding blijft geldig.

Artikel 7.35 overgangsrecht eigendom systemen

In artikel 7.35 is overgangsrecht opgenomen in verband met de zogenaamde cross border leases (CBL's). Bij een CBL wordt een goed verhuurd of overgedragen aan een buitenlandse investeerder, die het goed weer terug-verhuurt aan de oorspronkelijke eigenaar. Het voordeel voor beide partijen komt voort uit verschillen in fiscale wetgeving. Op dit moment zijn er nog enkele systemen waarop CBL's rusten. De meeste CBL's zijn inmiddels met de overdracht van de 110–150 kV-systemen aan TenneT beëindigd. Echter, waar dit niet het geval is, voorziet dit artikel in een tijdelijk overgangsrecht met het oog op de eigendomseis ten aanzien van systemen die is voorgesteld in artikel 3.4 van dit wetsvoorstel. Het overgangsrecht volgt op hoofdlijnen het overgangsrecht van artikel VIA van de wet tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet in verband met andere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer (Stb. 2006, 614).

In het eerste lid is het principe vastgelegd dat dit wetsvoorstel niet de rechten van derden die voortvloeien uit CBL's doorkruist. In het tweede lid wordt geregeld dat indien de eigendom van een systeem door CBL's bij anderen dan de systeembeheerder ligt, de eigendom in afwijking van artikel 3.4 niet bij de systeembeheerder hoeft te liggen. Na afloop van een dergelijke overeenkomst, geldt de hoofdregel van artikel 3.4 weer onverkort. Het desbetreffende systeem dient dan in eigendom te zijn van een systeembeheerder voor elektriciteit. Het overgangsrecht voorkomt dat rechten van wederpartijen bij CBL's zouden worden aangetast of bijzondere goedkeuringen nodig zijn. Indien de rechten van wederpartijen bij CBL's zouden worden doorkruist, zou dit er toe kunnen leiden dat de belangen van zowel de bedrijven die CBL's hebben afgesloten als die van de Staat in het geding zijn. Omdat het hier een tijdelijke situatie betreft voor een klein deel van de systemen is dit overgangsrecht opgenomen.

Artikel 7.36 overgangsrecht leidingen op zee

In verband met de keuze om de windparken op zee te ontsluiten via een transmissiesysteem voor elektriciteit op zee in plaats van via individuele aansluitingen die door windparkexploitanten worden aangelegd, is voor alle duidelijkheid bepaald dat de reeds aangelegde verbindingen op zee waarvoor voor het moment dat dit wetsvoorstel inwerking treedt een vergunning is verleend, geen deel uitmaken van het nieuw te realiseren transmissiesysteem voor elektriciteit op zee.

Artikel 7.37 werkzaamheden netwerkbedrijven

In artikel 3.19 zijn de toegestane handelingen en activiteiten van een infrastructuurbedrijf die met een systeembeheerder deel uitmaakt van een infrastructuurgroep op onderdelen aangescherpt ten opzichte van de artikelen 17c van de Elektriciteitswet 1998 en 10d van de Gaswet. Artikel 7.37 bevat een overgangstermijn voor het beëindigen van handelingen en activiteiten die niet meer zijn toegestaan.

Artikel 7.38 investeringsplan

Een systeembeheerder stelt periodiek een investeringsplan op waarin alle noodzakelijke uitbreidingsinvesteringen en vervangingsinvesteringen worden beschreven en onderbouwd. Dit artikel regelt dat twee jaar na het onder de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet opgestelde investeringsplan een nieuw plan overeenkomstig de artikelen 3.31 tot en met 3.33 van dit wetsvoorstel wordt opgesteld.

Artikel 7.39 gebiedsindeling

Dit artikel regelt dat de meest recente door de ACM vastgestelde gebiedsindelingscodes voor elektriciteit en voor gas worden aangemerkt als een besluit over de gebiedsindeling op basis van de nieuwe grondslag in dit wetsvoorstel. Waar voor de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel deze besluiten werden gepubliceerd op de website van de Autoriteit Consument en Markt (www.acm.nl/nl/publicaties), moeten besluiten genomen op grond van artikel 3.35 worden gepubliceerd in de Staatscourant. Daarom is opgenomen dat de ACM de bestaande besluiten over de gebiedsindeling voor elektriciteit en voor gas publiceert in de Staatscourant.

Artikel 7.40 Aanwijzen gebieden waar verbod aansluiten nieuwbouw niet geldt of waar een alternatieve infrastructuur voor warmte aanwezig is

Sinds de inwerkingtreding van de Wet voortgang energietransitie geldt dat nieuwbouw niet langer wordt aangesloten op het distributiesysteem voor gas. Gemeenten kunnen echter op basis van artikel 10, zevende lid, 7, onderdeel a, van de Gaswet, bij uitzondering gebieden aanwijzen waar dit verbod niet geldt en aansluiting op het distributiesysteem voor gas strikt noodzakelijk is om zwaarwegende redenen van algemeen belang. Anderzijds kunnen gemeenten op basis van artikel 10, zevende lid, onderdeel b, van de Gaswet gebieden aanwijzen waar geen aansluitplicht geldt voor kleine gasaansluitingen (niet beperkt tot nieuwbouw) vanwege de aanwezigheid van een warmtenet of andere energie-infrastructuur die kan voorzien in de verwachte warmtebehoefte.

Dit artikel regelt dat indien gemeenten voorafgaand aan inwerkingtreding van de Energiewet op deze basis een gebied hebben aangewezen, dit in stand kan blijven. Deze besluiten worden geacht te zijn genomen op basis van de nieuwe grondslag in de Energiewet, te weten artikel 3.38, zevende lid, onderdeel a, respectievelijk artikel 3.39, eerste lid.

Artikel 7.41 vervallen

Artikel 7.42 overgangsbepaling methodebesluiten en tarievenbesluiten

Op basis van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet worden methodebesluiten vastgesteld die gelden voor een looptijd van drie tot vijf jaar. De bedoeling is dat paragraaf 3.6.2 en artikel 3.115a van dit wetsvoorstel in werking treden gedurende de reguleringsperiode die de ACM vaststelt voor de periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2026. Hiervoor is overgangsrecht nodig. In de eerste plaats worden in het eerste en derde lid van dit artikel de methodebesluiten die zijn genomen onder de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders en voor de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee "overgeheveld" naar artikel 3.107, respectievelijk artikel 3.115a. Deze methodebesluiten kunnen hiermee blijven bestaan voor de looptijd waarvoor zij zijn vastgesteld. De jaarlijkse tarievenbesluiten voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders, die zijn geregeld in artikel 3.109 van dit wetsvoorstel, zijn mede gebaseerd op het inkomstenbesluit, dat wordt geïntroduceerd in artikel 3.108 van dit wetsvoorstel. De Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet kennen op dit moment geen specifieke bepaling over een inkomstenbesluit voor de transmissie- en distributiesysteembeheerders. De vaststelling van de in een jaar toegestane inkomsten zit verspreid over verschillende besluiten. Voor de transmissiesysteembeheerder voor elektriciteit op zee kent de Elektriciteitswet 1998 wel een bepaling over een inkomstenbesluit, maar ook dit is op dezelfde wijze verspreid over verschillende besluiten. Om deze reden wordt met het tweede en vierde lid van dit artikel vastgelegd dat de methodiek voor het jaarlijks vaststellen van de totale toegestane of beoogde inkomsten ten behoeve van het tarievenbesluit wordt gevolgd die thans geldt ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet.

Artikel 7.43 overgangsbepaling meettarieven

Onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet brengen de distributiesysteembeheerders voor de uitrol van slimme meetsystemen en het beheer en onderhoud van meetsystemen bij kleinverbruikersaansluitingen tarieven in rekening op basis van de Regeling meettarieven. Deze regeling is destijds opgesteld om een geleidelijke stijging van de tarieven in verband met de meettaak en uitrol van slimme meetsystemen te waarborgen ten opzichte van het tariefniveau van 2005. Voorts was bij aanvang van de uitrol van slimme meetsystemen nog geen goede vergelijking van de kosten tussen de verschillende distributiesysteembeheerders mogelijk. De Regeling meettarieven schrijft een berekeningswijze voor die is gebaseerd op het tariefniveau van 2005 gecorrigeerd met de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex. De ACM stelt jaarlijks vast wat het verschil is tussen de inkomsten uit het meettarief en de efficiënte kosten voor de distributiesysteembeheerders. De Regeling meettarieven bepaalt niet wat er met deze door de ACM vastgestelde verschillen moet gebeuren. In dit wetsvoorstel gaan de tarieven voor de meettaak van de distributiesysteembeheerders mee in de algemene tariefreguleringssystematiek van de paragrafen 3.6.1 tot en met 3.6.3 en vervalt de bijzondere regeling voor de berekening van meettarieven. Aangezien echter de paragrafen 3.6.1 tot en met 3.6.3 van dit wetsvoorstel naar verwachting in werking zullen treden gedurende de reguleringsperiode die de ACM vaststelt voor de periode van 1 januari 2022 tot 1 januari 2026, regelt deze overgangsbepaling dat de tarieven voor de meettaak vastgesteld blijven worden op basis van de Regeling meettarieven totdat voor de eerste maal tarieven op basis van de paragrafen 3.6.1 tot en met 3.6.3 van dit wetsvoorstel worden vastgesteld.

door de ACM. Daarnaast creëert de overgangsbepaling een grondslag om de in het verleden op basis van de Regeling meettarieven door de ACM vastgestelde verschillen tussen de inkomsten uit het meettarief en de efficiënte kosten van de distributiesysteembeheerders, te verdisconteren in de nieuw vast te stellen tarieven voor aangesloten. Het is aan de ACM om te bepalen binnen welke periode dit zal plaatsvinden. Het ligt voor de hand dat daarbij de omvang van het totaal van de cumulatieve verschillen die in het verleden is ontstaan in aanmerking wordt genomen alsmede de mate waarin correctie invloed heeft op de stabiliteit van de tarieven voor aangesloten.

Artikel 7.44 tariefstructuren en voorwaarden

Het eerste lid regelt dat de onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet tot stand gekomen tariefstructuren en voorwaarden (de tarievenscode en technische codes genoemd) na inwerkingtreding van artikel 3.118 gelden als goedgekeurde methoden of voorwaarden als bedoeld in dat artikel. Ingeval van met de wet strijdige voorwaarden prevaleert de wet, maar dit levert wel onduidelijkheid op. Het is daarom zaak dat de bestaande tarievenscode en technische codes voorafgaand aan inwerkingtreding waar nodig worden aangepast aan de Energiewet. De inwerkingtreding van de wijzigingen zal afgestemd moeten worden op de inwerkingtreding van de Energiewet. Voor voorstellen en vaststellingsbesluiten die op het tijdstip van inwerkingtreding van de Energiewet nog in procedure zijn regelt het tweede lid dat de oude procedurevoorschriften daarop van toepassing blijven. Na vaststelling gelden die tariefstructuren of voorwaarden als goedgekeurde methoden of voorwaarden als bedoeld in artikel 3.118 en zijn deze rechtsreeks van toepassing op overeenkomsten (derde lid). Het vierde lid bevat een voorziening voor bestaande overeenkomsten. Op deze overeenkomsten zijn de goedgekeurde methoden of voorwaarden, bedoeld in artikel 3.118, van rechtswege van toepassing.

Artikel 7.45 ontheffing methoden en voorwaarden

Dit artikel bevat overgangsrecht voor ontheffingen die zijn verleend van de tariefstructuren en voorwaarden onder de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet. Deze ontheffingen blijven voor de duur van de ontheffing doorlopen onder de Energiewet. Voor lopende aanvragen is geregeld dat die worden afgehandeld naar het oude recht. Na het onherroepelijk worden van het besluit tot ontheffing wordt het betreffende besluit gelijkgesteld met een ontheffing als bedoeld in artikel 3.121.

Artikel 7.46 methoden en voorwaarden met Europese grondslag

Dit artikel bevat overgangsrecht voor methoden of voorwaarden die krachtens het Besluit uitvoering van Europese verordeningen betreffende de interne energiemarkt zijn goedgekeurd of vastgesteld. Op grond van deze op artikel 39 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 35a van de Gaswet gebaseerde algemene maatregel van bestuur zijn methoden of voorwaarden aan de ACM voorgelegd die vanwege verplichtingen in Europese netcodes of richtsnoeren zijn ontwikkeld. Methoden of voorwaarden van de transmissiesysteembeheerder of benoemde elektriciteitsmarktbeheerder die zijn vastgesteld of goedgekeurd worden gelijkgesteld met goedgekeurde methoden of voorwaarden als bedoeld in artikel 3.118. Bestaande methoden of voorwaarden voor interconnectorbeheerders worden gelijkgesteld met methoden of voorwaarden als bedoeld in artikel 3.120. In het derde lid is verzekerd dat de naar de Energiewet "omgezette" methoden of voorwaarden van toepassing blijven op bestaande overeenkomsten.

Artikel 7.47 overgangsrecht ontheffingen

Op basis van artikel 18h van de Gaswet kan de minister ontheffingen verlenen voor LNG- en opslaginstallaties en voor interconnectoren voor gas. Deze ontheffingen worden voor een beperkte tijd verleend, waarna voor de interconnectoren en LNG- en opslaginstallaties weer de reguliere regels van de Gaswet gelden. Deze ontheffing, die voortvloeit uit de Gasrichtlijn, is inhoudelijk ongewijzigd opgenomen in de artikelen 3.125 en 3.126 van dit wetsvoorstel. Met dit artikel worden de ontheffingen die zijn verleend op basis van artikel 18h van de Gaswet «overgeheveld» naar het wetsvoorstel, zodat deze ongewijzigd kunnen worden voortgezet op basis van dit wetsvoorstel. Voor interconnectoren voor elektriciteit is geen overgangsrecht opgenomen omdat er thans geen nog geldende ontheffingen zijn.

Artikel 7.48 omschakelen

Dit omschakelingsartikel waarborgt dat lopende trajecten na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel doorgang vinden. Zo worden meldingen, planningen, ontheffingen e.d. geacht te zijn ingediend op basis van dit wetsvoorstel en dus worden afgehandeld volgens de regel van dit wetsvoorstel.

Artikel 7.49 overgangsrecht bestaande experimenten

Op basis van de artikelen 7a van de Elektriciteitswet 1998 en 1i van de Gaswet kan ontheffing worden verleend om bij wege van experiment af te wijken van deze wetten of de hierop gebaseerde uitvoeringsregelgeving. Deze ontheffing wordt voor een beperkte tijd verleend. Met artikel 7.49 kunnen de ontheffingen die zijn verleend op basis van deze artikelen uit de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet voor de duur van de eerder verleende ontheffing worden voortgezet na de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel. Een experiment dient op korte termijn te worden geëvalueerd. Dat is nodig om snel duidelijkheid te verkrijgen over het effect van het experiment en daarmee uitsluitsel over de vraag of het experiment – in andere vorm – moet worden voortgezet of niet (tweede lid).

Artikel 7.50 overgangsrecht kleine velden

In het wetsvoorstel tot wijziging van de Mijnbouwwet (het verwijderen of hergebruiken van mijnbouwwerken en investeringsaftrek) (Kamerstukken II 35 462) wordt artikel 66d, vierde lid, geschrapt vanwege de raakvlakken met de verplichting van GasTerra om desgevraagd aan kleine veldenproducenten een aanbod te doen om hun gas te kopen. Het overgangsrecht dat daarbij is opgenomen (artikel 74) is overgenomen in artikel 7.50.

Artikelen 7.51 overgangsrecht aansluiting voor gas

Voor 1 januari 2019 was in de Gaswet voor grote aansluitingen een taak voor de systeembeheerder opgenomen om eenieder die verzoekt om een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting te voorzien van een dergelijk aansluitpunt. Na 1 januari is die taak geherformuleerd tot een verplichting om een aansluiting te realiseren. Met artikel 7.51 worden aansluitpunten van voor 1 januari 2019 onder gasaansluitingen in de zin van de Energiewet geschaard. In het tweede lid is geregeld dat de beheers- en onderhoudsplicht van de systeembeheerder voor die aansluitpunten beperkt blijft tot de aansluitpunten. De kosten voor de uitvoering van deze beperktere taak worden door de ACM betrokken bij de vaststelling van het methodebesluit.

Artikel 7.52 overgangsrecht aanhangige procedures

In dit artikel wordt een algemene voorziening getroffen voor de lopende aanvragen en verzoeken tot het nemen van besluiten, de aanhangige bezwaren tegen besluiten op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet en de afhandeling van overtredingen die op grond van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn geconstateerd. Deze algemene voorziening houdt in dat deze aanhangige verzoeken en ingediende bezwaren geacht worden te zijn ingediend op basis van dit wetsvoorstel en dus worden afgehandeld volgens de regel van dit wetsvoorstel. Hier vallen ook aanhangige klachten op basis van artikel 51 Elektriciteitswet 1998 en artikel 19 Gaswet onder.

De mogelijkheid bestaat dat dit wetsvoorstel gedifferentieerd in werking treedt. Indien van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt, zal steeds bij een concreet verzoek of een concreet bezwaar moeten worden gezien of het artikel van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet waar een verzoek of bezwaar op is gebaseerd, al dan niet is vervallen – en dus het corresponderende artikel in dit wetsvoorstel in werking is getreden. Om dit vast te leggen is de formulering «desbetreffende bepaling» in artikel 7.48, eerste lid, gekozen. Het tweede lid van artikel 7.52 legt vast dat overtredingen van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet worden afgehandeld overeenkomstig de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet, zoals deze wetten luiden onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van (afdeling 5.4 van) dit wetsvoorstel.